

Godišnje izvješće
2003.

HRVATSKA NARODNA BANKA

HRVATSKA NARODNA BANKA

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2003. GODINU

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 4564-555
Telefon: 4922-070, 4922-077
Telefaks: 4873-623

WEB ADRESA

<http://www.hnb.hr>

GLAVNI UREDNIK

mr. sc. Ljubinko Jankov

ČLANOVI UREDNIŠTVA

mr. sc. Igor Jemrić
Vanja Jelić
Ružica Vuger

UREDNIKA

mr. sc. Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNICI

Gordana Bauk
Božidar Bengesz
Slavko Križnjak

LEKTORICE

Marija Grigić
Dragica Platužić
Sanda Uzun-Ikić

SURADNICA

Ines Merkl

TISAK

Kratis d.o.o., Zagreb

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web verziju.
Tiskano u 700 primjeraka

HRVATSKA NARODNA BANKA

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2003. GODINU

Zagreb, 2004.

Sadržaj

Sažetak	9
Makroekonomska kretanja	15
1.1. Međunarodno okružje	17
1.1.1. Svijet	17
1.1.2. Europska unija i zemlje eurozone	19
1.1.3. Tranzicijske zemlje	20
1.2. Osnovna obilježja gospodarskih i monetarnih kretanja	21
1.2.1. Gospodarska aktivnost	21
1.2.2. Tržište rada	29
1.2.3. Cijene i tečaj	34
1.2.4. Novčana kretanja i međunarodne pričuve	45
1.2.5. Tržište novca	61
1.2.6. Tržište kapitala	69
1.2.7. Platna bilanca	77
1.2.8. Državne financije	94
Instrumenti monetarne politike	103
2.1. Instrumenti monetarne politike	105
2.1.1. Odnosi s poslovnim bankama	105
2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama	110
Bankovni sustav	115
3.1. Značajke bankovnog sustava	117
3.2. Struktura bilance banaka	120
3.2.1. Struktura aktive banaka	120
3.2.2. Struktura pasive banaka	122
3.3. Kapital banaka	123
3.4. Kvaliteta aktive banaka	125
3.4.1. Propisana ograničenja izloženosti i opsega ulaganja	127
3.5. Kvaliteta zarade banaka	128
3.6. Likvidnost banaka	130
3.7. Poslovanje stambenih štedionica	130
3.7.1. Struktura bilance stambenih štedionica	130
3.7.2. Kapital stambenih štedionica	132
3.7.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica	132
3.7.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica	133
Platni promet	135
4.1. Bezgotovinski platni promet	137
4.1.1. Uvođenje novih tehnoloških rješenja i prikaz provedenih plaćanja putem međubankovnih sustava	137
4.1.2. Primitak i obrada zahtjeva štedno-kreditnih zadruga za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova platnog prometa	140
4.1.3. Jedinствeni registar računa poslovnih subjekata (JRR)	140
4.1.4. Nacionalni odbor za platni promet	143

Poslovanje trezora	145
5.1. Poslovanje trezora HNB-a	147
5.1.1. Stanje i kretanje gotovog novca u optjecaju	147
5.1.2. Opskrba gotovim novcem	148
5.1.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica	148
5.1.4. Vještačenje novčanica	149
5.1.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca	150
5.1.6. Ustroj gotovinskih centara	150
Javnost rada	151
6.1. Odnosi Hrvatske narodne banke s javnošću	153
Međunarodni odnosi	155
7.1. Odnosi Republike Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF-om)	157
7.1.1. <i>Stand-by</i> aranžman	157
7.1.2. Konstitutivna skupina	158
7.1.3. Ostali oblici suradnje s MMF-om	158
7.1.4. Financijske transakcije	158
7.2. Odnosi Hrvatske narodne banke s Bankom za međunarodne namire (BIS-om)	159
7.3. Suradnja Hrvatske narodne banke s drugim međunarodnim institucijama	160
7.4. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom	161
7.5. Platni promet s inozemstvom	161
Financijska izvješća Hrvatske narodne banke	163
Račun dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke	166
Bilanca Hrvatske narodne banke	167
Izvješće o promjenama u kapitalu Hrvatske narodne banke	168
Izvješće o novčanom toku	169
Računovodstvene politike i bilješke uz financijska izvješća	170
Rukovodstvo i unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke	197
Popis banaka i stambenih štedionica	201
Statistički dodatak	209
A. Monetarni i kreditni agregati	
Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati	212
B. Monetarne institucije	
Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija	213
Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive	214
C. Hrvatska narodna banka	
Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke	215
D. Banke	
Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka	217
Tablica D2: Inozemna aktiva banaka	219
Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države	219
Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora	220

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima	221
Tablica D6: Depozitni novac kod banaka	221
Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka	222
Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka	222
Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca	223
Tablica D10: Inozemna pasiva banaka	223
Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka	224
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka	224
E. Stambene štedionice	
Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica	225
F. Instrumenti monetarne politike i likvidnosti	
Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	226
Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	227
Tablica F3: Obvezne pričuve banaka	228
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka	229
G. Financijska tržišta	
Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule	230
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite odobrene u eurima	231
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule	232
Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite	233
Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite	234
Tablica G5: Trgovina banaka inozemnim sredstvima plaćanja	235
H. Gospodarski odnosi s inozemstvom	
Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica	236
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge	237
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi	238
Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja	239
Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica	240
Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka	241
Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost	242
Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke	244
Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja	244
Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune	245
Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima	246
Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima	247
Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate	248
Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica	249
Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja	250
Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja	250
Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja	251
I. Državne financije – izabrani podaci	
Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države	252
Tablica I2: Operacije državnog proračuna	253
Tablica I3: Dug središnje države	254
J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci	
Tablica J1: Indeksi cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima	255
Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo	255
Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena	256
Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće	256

Sažetak

Hrvatsko je gospodarstvo u 2003. zabilježilo solidan gospodarski rast i nisku inflaciju. Međutim, veliki deficit na tekućem računu platne bilance, fiskalni deficit i snažan rast inozemnog duga stavili su pred kreatore ekonomske politike velike izazove.

Središnja je banka na te izazove odgovorila politikom čiji je cilj bio usporavanje ekspanzije kredita koji su u 2002. ostvarili visoku stopu rasta od 30 posto. Središnja je banka utvrdila ciljanu stopu rasta kredita u namjeri da ograniči deficit na tekućem računu, obuzda rast inozemnog duga i spriječi porast loših kredita, do kojeg može vrlo lako doći kad povećanu kreditnu aktivnost prati ublažavanje kriterija za odobravanje kredita. Iako je prepoznato da će te mjere najvjerojatnije dovesti do privremenog smanjenja gospodarskog rasta, njima je dana prednost i one su poduzete kako se ne bi izlagalo riziku da se pojave ozbiljniji problemi. Središnja je banka zbog toga u siječnju 2003. uvela mjere kako bi sankcionirala prebrzi rast kredita i osigurala da banke održavaju adekvatnu razinu devizne likvidnosti, te dodatno pojačala učinak tih mjera pooštavanjem vezanim za instrument obvezne pričuve (povećanje postotka obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se uključuje u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava u kunama sa 25 posto na 35 posto u rujnu, zatim na 40 posto u studenome i na 42 posto u prosincu).

Započnimo s gospodarskim rastom. U 2003. realni je BDP ostvario rast od 4,3 posto, što je smanjenje u odnosu na stopu rasta od 5,2 posto zabilježenu u 2002. Rast u 2003. bio je prije svega potaknut investicijama, najvećim dijelom u javnu infrastrukturu, i osobnom potrošnjom. Investicije su realno porasle za 16,8 posto, premašivši tako rast od 10,1 posto zabilježen u 2002. Rast osobne potrošnje usporen je sa 6,6 posto u 2002. na 4,1 posto. Pojavile su se određene naznake da je potrošačka ekspanzija, zabilježena u prošlim godinama, u drugoj polovici 2003. počela gubiti na intenzitetu, iako je u segmentu prodaje automobila zadržana tadašnja dinamika rasta, što je na koncu pridonijelo rastu trgovinskog deficita.

Državna je potrošnja stagnirala tijekom 2003., zadržavši tako trend zabilježen u prethodne dvije godine. Inozemna je potražnja ponovno dala negativan doprinos rastu BDP-a jer je robni uvoz ponovno snažno porastao. Brzi rast uvoza kapitalnih dobara i uvoza robe za široku potrošnju ostvaren je zbog brzog rasta investicija i osobne potrošnje. Stopa rasta robnog izvoza povećana je u 2003. u odnosu na relativno nisku stopu rasta u 2002. godini, dok je izvoz usluga zabilježio snažnu stopu rasta. Prihodi od turizma porasli su za oko 47 posto, iskazano u kunama.

Zahvaljujući solidnom gospodarskom rastu, zaposlenost je u 2003. porasla za 2,5 posto, tj. zaposleno je 33.000 osoba više nego prethodne godine. Taj je rast bio znatno viši nego u 2002. godini, a registrirana je nezaposlenost smanjena za oko 19,3 posto (73.000 osoba). Međutim, razloge smanjenja registrirane nezaposlenosti nešto je teže precizno utvrditi zbog promijenjenih zakonskih odredaba o evidentiranju nezaposlenih pri HZZ-u. Podaci o anketnoj stopi nezaposlenosti, koji su usporedivi s međunarodno prihvaćenom metodologijom Međunarodne organi-

zacije rada (ILO), pokazuju da je nezaposlenost smanjena sa 15,2 posto u prvoj polovici 2002. na 14,1 posto u prvoj polovici 2003.

Rast plaća bio je u 2003. umjeren. Smanjenje poreznog opterećenja dovelo je do bržeg rasta neto plaća od rasta bruto plaća. Neto su plaće, odnosno iznos koji zaposlenici zaista dobiju nakon umanjenja bruto plaće za poreze i doprinose, realno porasle za 3,8 posto, dok su bruto plaće koje su isplatili poslodavci povećane za 2,8 posto.

Takav, blagi pritisak plaća bio je jedan od čimbenika koji je pridonio niskoj inflaciji u 2003. Prosječna godišnja stopa rasta cijena na malo iznosila je u 2003. godini 1,5 posto, što je 0,7 postotnih bodova manje nego u 2002. Stabilnost tečaja kune prema euru također je imala značajnu ulogu u održavanju niske inflacije. Nadalje, aprecijacija kune prema dolaru poštjedjela je Hrvatsku od učinka povećanih cijena nafte na svjetskom tržištu. Niska inflacija u europskim zemljama, ujedno glavnim trgovinskim partnerima Hrvatske, također je dala svoj doprinos održavanju niske uvozne inflacije. Porast administrativno reguliranih cijena bio je skroman, ali su se cijene poljoprivrednih proizvoda značajno povećale zbog dugotrajnog razdoblja suše. Temeljna inflacija, koja isključuje administrativno regulirane cijene i cijene poljoprivrednih proizvoda, povećana je u 2003. u odnosu na prethodnu godinu samo za 0,7 posto.

U skladu s politikom središnje banke usmjerenom na održavanje stabilnog tečaja, prosječni dnevni tečaj kune prema euru uglavnom je bio stabilan deprecirajući u 2003. godini 2,1 posto. Kuna je snažno aprecirala prema američkom dolaru, pa je prosječni dnevni tečaj kune ojačao za oko 14,8 posto u usporedbi sa 2002. To je dovelo do aprecijacije realnoga efektivnog tečaja kune od 2,5 posto (deflacioniranog cijenama na malo). Bitno je zamijetiti da je učinak ove aprecijacije prilično neravnomjeran jer su neki sektori hrvatskoga gospodarstva u vrlo maloj mjeri vezani za dolar, dok su drugi više vezani za tu valutu, kao što je, primjerice, brodogradnja, koja većinu svojih izvoznih prihoda realizira u dolarima.

Stanje na hrvatskom tekućem računu platne bilance u 2003. je poboljšano, no to nije bio slučaj i sa stanjem na trgovinskom računu. Deficit tekućeg računa smanjen je s oko 8,5 posto BDP-a u 2002. na 7,2 posto u 2003. (preliminarni podaci). Glavni razlog toga poboljšanja bilo je poboljšanje stanja na računu usluga, gdje je zabilježen rast od oko 78,8 posto, iskazano u dolarima, čemu je pridonijelo ostvarivanje rekordnih prihoda od turizma. U međuvremenu se stanje na trgovinskom računu pogoršalo za 40,2 posto. Promatrajući oba podatka, važno je istaknuti da su oni u značajnoj mjeri uvećani zbog promjene tečaja dolara prema euru i kuni.

Kod davanja ocjene o tekućem računu u 2003. važno je razmotriti dva dodatna kretanja. Prvo, zbog značajnog rasta inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku u proteklom godinama, tekući račun za 2003. sadrži značajne negativne stavke u obliku zadržane dobiti po osnovi izravnih ulaganja nerezidenata u ostale (nebankarske) sektore s kojima su međusobno vlasnički povezani. Te stavke ne prikazuju stvarne odljeve novca iz zemlje, ali bi u budućnosti mogle kreirati osnovu za stvarne odljeve na temelju repatrijacije dobiti.

Drugo, tekući račun obuhvaća velike jednokratne stavke: transfer tržišne vrijednosti patenata trgovačkog društva Pliva d.d. na povezano društvo u Mađarskoj. Ako bi se ta, po svojoj prirodi jedinstvena transakcija, isključila iz tekućeg računa, deficit bi iznosio samo 6 posto BDP-a.

Snažni kapitalni priljevi obilježili su kapitalni račun u 2003. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku porasla su za 1,7 milijardi američkih dolara, u čemu je najveća pojedinačna transakcija bila prodaja 25 posto dionica Ine mađarskom MOL-u za 505 milijuna američkih dolara. Portfeljna ulaganja također su snažno porasla, na 1,0 milijardu američkih dolara. Ti su kapitalni priljevi doveli do velikog povećanja međunarodnih pričuva središnje banke, koje su se povećale za oko 1,3 milijarde američkih dolara, tj. na 8,2 milijarde dolara.

Inozemni dug Hrvatske porastao je u 2003. za 8,2 milijarde američkih dolara, sa 15,4 milijardi dolara u 2002. na 23,6 milijardi dolara. Ponovno je značajni dio ovog rasta, i to 2,8 milijardi dolara, jednostavno rezultat slabljenja američkog dolara. Međutim, nije se povećao samo iznos ukupnoga inozemnog duga. Porastao je i inozemni dug banaka za 83,3 posto, dug ostalih poduzeća za 49,5 posto, dok je inozemni dug države povećan za 33,0 posto. Sposobnost Hrvatske da podmiri svoje inozemne obveze u neposrednoj budućnosti je nedvojbeno. Ipak, jasno je da je stopa rasta duga zabilježena u 2003. neodrživa i da je dug dosegnuo onu razinu koja od kreatora ekonomske politike zahtijeva donošenje neposrednih mjera za usporavanje stope rasta inozemnog duga, tj. njezino spuštanje na razinu koja bi otprilike bila jednaka stopi rasta BDP-a ili manja od nje.

Odgovarajući na kretanja na tekućem računu i kod inozemnog duga zabilježena u 2002., središnja je banka pooštrila monetarnu politiku u 2003. U siječnju su uvedene dvije mjere: “odluka o 16 posto”, na temelju koje su sankcionirane banke čiji su kreditni plasmani rasli više od 4 posto u jednom tromjesečju, odnosno banke su bile obvezne upisati blagajničke zapise HNB-a uz kamatnu stopu od samo 0,5 posto i u vrijednosti dvostruko većoj od ostvarenog prekoračenja rasta kredita iznad tromjesečnog limita od 4 posto; i “odluka o 35 posto”, na osnovi koje su banke bile obvezne povećati iznos svojih kratkoročnih deviznih potraživanja minimalno na 35 posto vrijednosti svojih deviznih obveza i održavati taj odnos svakoga dana.

Učinak “odluke o 16 posto” vrlo se brzo mogao uočiti, s obzirom da je većina banaka smanjila svoj rast plasmana kako bi ga zadržala ispod 4 posto na tromjesečnoj razini. Banke su to ostvarile na više načina, počevši od toga da su smanjile određene stavke uključene u izračun kreditne baze, poput smanjenja neiskorištenih kreditnih linija i ubrzanog otpisivanja kredita. Osim toga, ubrzana kreditna aktivnost društava za lizing, koja su neovisne kompanije u vlasništvu domaćih banaka ili u vlasništvu njihovih strateških partnera, a čije aktivnosti nisu bile pokrivene navedenim mjerama, djelomično je neutralizirala smanjenje rasta kredita. Također, neke su banke usmjeravale svoje klijente na svoje inozemne vlasnike, što je pridonijelo povećanju inozemnog duga. Ukupno gledajući, stopa rasta kredita banaka smanjena je sa 33,6 posto u 2002. na 11,3 posto u 2003. Međutim, ako se uz to analizira i zaduživanje na osnovi lizinga i izravno inozemno zaduživanje, vidi se da je rast ukupnih sredstava stavljenih na raspolaganje gospodarstvu smanjen sa 25,7 posto u 2002. na 18 posto u 2003. godini.

Ukratko, siječanjske su mjere rezultirale smanjenjem stope rasta kredita, no nije ih pratilo poboljšanje stanja na trgovinskom računu ni usporavanje rasta inozemnog duga. Čini se štoviše, da je "odluka o 35 posto", koja je na snagu stupila u fazama i postala obvezujuća za sve banke na kraju ožujka 2004., dovela do povećanog inozemnog zaduživanja nekih banaka. To je trebala biti jednokratna prilagodba s kojom bi se ostvarila namjera HNB-a da u bilancama banaka bude poboljšan odnos između deviznih obveza i deviznih potraživanja. Taj je odnos bio ozbiljno narušen u 2002. godini, što je tada pokazalo da postojeća "odluka o 53 posto" ne jamči dnevno održavanje zadovoljavajućeg odnosa između likvidnih deviznih potraživanja i deviznih obveza pa je zamijenjena "odlukom o 35 posto", koju su banke tijekom 2003. i tijekom prvog tromjesečja 2004. uredno poštovale. To ujedno upućuje na zaključak da će sporiji kreditni rast ubuduće umanjiti potrebu banaka za inozemnim sredstvima.

Bankovni je sustav, usprkos mjerama, pokazao snažnu profitabilnost, a prinos na prosječni kapital dosegao je u 2003. 15,6 posto. Potpuno nadoknadivi plasmani su neznatno porasli, na 94,9 posto rizične aktive, dok su nenadoknadivi plasmani smanjeni sa 2,3 posto zabilježenih u 2002. na 1,6 posto u 2003. Stopa adekvatnosti kapitala banaka ostala je snažna i iznosila je 15,7 posto. U ovom trenutku stoga nema znakova pogoršanja kvalitete portfelja banaka zbog brzog rasta banaka u 2002. Iako je još moguće da zbog brzog rasta banaka u 2002. dođe do negativnog učinka na njihove portfelje, čini se da su mjere središnje banke za usporavanje rasta kredita poduzete u 2003. spriječile nastanak takvih problema.

Pooštrena monetarna politika i njezine mjere rezultirale su sporijim rastom monetarnih agregata. M1 je realno porastao za 9,8 posto u 2003. u odnosu na prethodnu godinu, što je otprilike tri puta manji rast nego u 2002. M4 je, dosegnuvši rast od 11,0 posto, također rastao sporije. Rast depozita bio je umjeren, a u tomu je rast deviznih depozita ponovno postao pozitivan i iznosio je 5,5 posto. U posljednjem su desetljeću devizni depoziti obično godišnje rasli brže. No čini se da je proces konverzije valuta država EMU-a u euro krajem 2001. i početkom 2002. iscrpio većinu izvora generiranih na povećanju deviznih depozita.

Ohrabrujući razvoj monetarnih agregata u 2003. godini, neočekivano snažnog intenziteta (rast od 44 posto), odnosi se na povećanu važnost kunskog kvazinovca. Taj fenomen jednim dijelom odražava namjeru banaka da, u svjetlu "odluke o 35 posto", izbjegnu povećavanje svojih deviznih obveza. On također može biti rezultat povećanog povjerenja štediša u stabilnost tečaja kune i u bankovni sustav.

Kanali kreiranja novca u 2003. ponešto se razlikuju od onih u prethodnoj godini. Kupovine deviza središnje banke od banka u prethodnim godinama su u velikoj mjeri sudjelovale u kreiranju novca, a u 2003. su imale mnogo manju ulogu nego smanjenje blagajničkih zapisa HNB-a. Središnje je banka, nudeći kamatnu stopu od samo 2,5 posto na svoje blagajničke zapise, dopustila smanjenje stanja blagajničkih zapisa i oslobađanje oko 5,0 milijardi kuna likvidnih sredstava. Neto kupovinama deviza od poslovnih banaka i države kreirano je samo 965 milijuna kuna. Ti su tokovi kreiranja novca djelomično bili sterilizirani povećanim dijelom devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama, što je rezultiralo prije spomenutim skromnim povećanjem monetarnih agregata.

Jedan od motiva HNB-a za to da ne prihvati više kamatne stope na blagajničke zapise bio je izbjegavanje visokih troškova monetarne sterilizacije. Središnja je banka realizirala neto kamatni prihod od oko 642 milijuna kuna, što je samo 7 posto manje u odnosu na 691 milijun kuna realiziranih u 2002. Međutim, središnja je banka, uglavnom zbog učinka negativnih tečajnih razlika od 621 milijuna kuna koje generira dolarska komponenta međunarodnih pričuva HNB-a, iskazala ukupan manjak od 342 milijuna kuna. Manjak zabilježen u 2002. bio je mnogo veći i iznosio je 597 milijuna kuna. Dvije trećine međunarodnih pričuva središnje banke su u eurima, a jedna trećina je u američkim dolarima. U toj se valutnoj strukturi ogleda valutna struktura hrvatske robne razmjene i njezina inozemnog duga. U većini središnjih banaka valutna struktura odražava trgovinske tokove i obveze po dugu jer međunarodne pričuve središnje banke u određenom smislu "stoje iza" ekonomskih činitelja i mogu, ako to potrebe nalože, biti prodane tržištu. Ako bi se valutna struktura pričuva značajnije razlikovala od valutne strukture duga i trgovinskih tokova, tržišni sudionici kojima bi u takvim slučajevima devize bile potrebne morali bi od središnje banke kupovati jednu valutu, a zatim bi na tržištima, najčešće u inozemstvu, kupovali drugu, njima potrebnu valutu. Takav bi proces bio nespretnan i skup.

Jedna od implikacija ovakve valutne strukture međunarodnih pričuva jest i ta da vrijednost dolara prema kuni može značajno varirati u jednoj godini u odnosu na drugu. Gubici ostvareni na temelju učinaka takvih tečajnih razlika su gubici samo na papiru. Budući da vrijednost dolara prema euru, te stoga i prema kuni, fluktuiraju u ciklusu koji traje od 5 do 10 godina, postoje godine u kojima promjene njegove vrijednosti uzrokuju gubitke i godine kad one rezultiraju s dobiti. Tijekom ciklusa, očekivani gubitak ili očekivana dobit je nula. Stoga nema razloga da se ostvaruje značajan trošak zaštite od rizika koji je imanentan ulozi središnje banke, jer će se s vremenom bilo koji gubici izjednačiti s dobitima.

Druga bitna komponenta makroekonomske politike, fiskalna politika, bila je više ekspanzivna nego što je bilo planirano za 2003. godinu. Iako su prihodi bili nadomak ostvarivanju ciljanih vrijednosti, rashodi su premašili planirani iznos za oko 0,5 posto BDP-a. Rezultat toga bio je manjak proračuna konsolidirane opće države od 5,1 posto BDP-a, prema preliminarnim podacima Ministarstva financija. Taj proračunski manjak velikim je dijelom financiran iz inozemnih izvora; inozemno je financiranje bilo više ekspanzivno od domaćeg financiranja. Inozemno zaduživanje i privatizacija su u značajnoj mjeri pridonijeli financiranju toga manjka u 2003. Povećan za 9,4 milijarde kuna u 2003., dug opće države je tako dosegnuo 44 posto BDP-a na kraju godine. Inozemni dug opće države povećan je za 6,3 milijarde kuna i iznosio je 29,6 posto BDP-a. U budućnosti će biti potrebno smanjiti proračunski manjak i povećati korištenje domaćih izvora financiranja kako bi se inozemna zaduženost Hrvatske dovela pod kontrolu i kako bi se očuvao i ojačao pristup zemlje međunarodnim financijskim tržištima.

Makroekonomska kretanja

1.

1.1. Međunarodno okruženje

1.1.1. Svijet

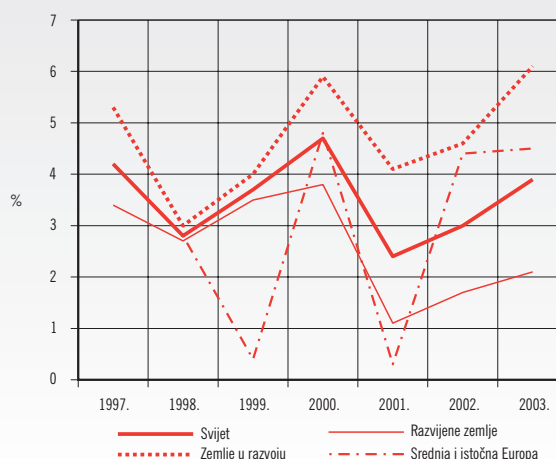
U 2003. godini svjetski je BDP zabilježio godišnju stopu rasta od 3,9 posto, što je za 0,9 postotnih bodova više nego prethodne godine. Slabljenje geopolitičkih tenzija i smanjenje nesigurnosti u drugom polugodištu te poticaji koji su dolazili od ekonomskih politika tijekom cijele godine najznačajniji su čimbenici rasta svjetske proizvodnje u 2003. Pozitivna kretanja najizraženija su bila u Sjedinjenim Američkim Državama, najvećem generatoru globalne ekonomske aktivnosti, i u nekolicini istočnoazijskih zemalja. Zemlje eurozone, usprkos porastu domaće potražnje, značajno zaostaju za realnim gospodarskim rastom ostvarenim u SAD-u, najvećim dijelom zbog slabijih izvoznih rezultata.

Godinu 2001. obilježilo je usporavanje gospodarske aktivnosti u SAD-u. Do oporavka američke privrede došlo je već godinu dana kasnije, a njezin relativno blagi rast nastavljen je i u 2003., usprkos vrhuncu krize zbog napada na Irak, koja je obilježila početak godine. Ekonomska aktivnost pojačana je u drugoj polovici godine, pri čemu je u trećem tromjesečju 2003. zabilježena najviša stopa rasta u posljednjih 20 godina (8,2 posto u odnosu na prethodno tromjesečje). Glavni doprinos rastu američke privrede tijekom 2003. godine dale su niske kamatne stope i poticajne fiskalne mjere. Smanjenje poreza povećalo je raspoloživi dohodak stanovništva, što je potaknulo snažan rast osobne potrošnje pa je ta komponenta BDP-a najviše pridonijela rastu američke proizvodnje. Uz povećanje osobne potrošnje, zabilježeno je i značajno povećanje javne potrošnje, posebno u vojnom sektoru, a ostvaren je i rast ulaganja u komunikacijsku i informacijsku tehnologiju. Međutim, snažniji rast "tradicionalnih" investicija u opremu i ostale kapitalne proizvode je izostao.

Američka privreda, koja je u posljednje dvije godine u ekspanziji, bilježi relativno slabo poboljšanje pokazatelja koji se odnose na zaposlenost, pa to pokazuje da njezin rast u 2002. i 2003. godini gotovo u cijelosti počiva na povećanoj produktivnosti, dok je korištenje raspoloživih kapaciteta proizvodnje i nadalje bilo ispod pune iskorištenosti. Takva su kretanja pridonijela slabljenju cjenovnih pritisaka, usprkos tome što se ciljana kamatna stopa američke središnje banke za prekončno međubankovno kreditiranje (U.S. Federal

Slika 1.1.

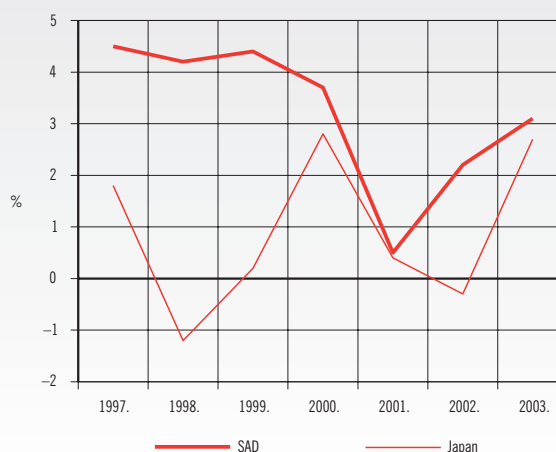
Bruto domaći proizvod godišnje stope rasta

Izvor: MMF, World Economic Outlook, travanj 2004.

Slika 1.2.

BDP SAD-a i Japana godišnje stope rasta

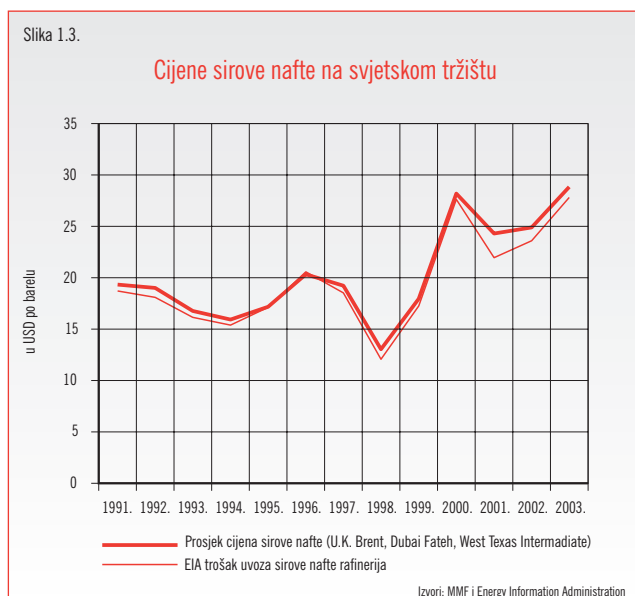
Izvori: MMF i ESB

Funds Target Rate) zadržala na povijesno niskoj razini (1 posto). Niske su kamatne stope, u kombinaciji sa zabrinutošću investitora oko deficita platne bilance, pridonijele 20%-tnoj deprecijaciji američkog dolara prema euru u 2003. godini.

Japansko gospodarstvo zabilježilo je mnogo veći rast nego u prethodnim godinama (u 2003. je ostvaren gospodarski rast od 2,7 posto, u usporedbi sa -0,3 posto u 2002. i 0,4 u 2001.) zbog jačanja potražnje azijskih privreda, a posebno Kine. Povećani izvoz potaknuo je u Japanu ciklus snažnijeg investiranja u zemlji (učinak tzv. prelijevanja). No oporavak je bio koncentriran samo na pojedine industrije, pa nije pridonio ni okončanju deflacije ni značajnijem smanjenju nezaposlenosti. Uz to, javni je dug krajem 2003. dosegnuo razinu od oko 160 posto, a proračunski manjak od oko 8 posto BDP-a, kamatne stope su bile blizu nule, a sporo rješavanje problema vezanih za bankovni sustav i dalje je onemogućavalo da se japansku privredu značajnije stimulira ekspanzivnom monetarnom i fiskalnom politikom.

Gospodarstva zemalja u razvoju, zbirno gledajući, ostvarila su i u 2003. godini relativno visok gospodarski rast. Za latinskoameričke zemlje u razvoju oporavak privredne aktivnosti prije svega je rezultat rasta potražnje (poglavito iz SAD-a) i cijena na tržištu robe koju proizvode, ali i poboljšanja financijskih uvjeta zaduživanja na inozemnom tržištu kapitala. Privrednu aktivnost azijskih zemalja u razvoju (ponajprije Kine i Indije) u 2003., s druge strane, obilježava nastavak dugoročnog (nasuprot cikličnom) trenda privrednog rasta, koji održava rast produktivnosti vezan uz privatizaciju, inozemna izravna ulaganja, strategija promocije izvoza i produbljivanje tržišta kapitala.

Globalni oporavak svjetske ekonomije pridonio je povećanju potražnje za sirovom naftom u 2003. godini u situaciji smanjene proizvodnje sirove nafte prouzročene ratom u Iraku. Takva kretanja rezultirala su time da je dnevna cijena sirove nafte, mjerena troškom uvoza sirove nafte rafinerija, nekoliko puta tijekom godine preskočila cijenu od 30 američkih dolara za jedan barel.

Početkom godine zabilježena je najviša cijena sirove nafte (38 američkih dolara za barel) od rata u Kuvajtu 1990. godine. Cijene nafte su na početku 2003. skočile zbog generalnog štrajka u Venezueli, nesigurnosti vezane za događaje u Iraku i zbog vijesti o niskim rezervama nafte u SAD-u. Pad cijene sirove nafte započinje u ožujku 2003., odnosno nakon što je otklonjena nesigurnost i strah od mogućeg uništenja naftnih bušotina. Daljnji pad cijene sirove nafte bio je potaknut povećanjem OPEC-ove kvote proizvodnje sirove nafte u travnju, nakon čega je cijena sirove nafte iznosila u prosjeku 24,4 američka dolara za barel. U drugoj polovici 2003. cijena sirove nafte bilježi spori rast sve do jeseni kad OPEC donosi odluku o smanjenju proizvodne kvote zbog zabrinutosti oko prevelike ponude i preniske cijene. Tako je prosječna cijena sirove nafte u listopadu 2003. porasla za 6,5 posto u odnosu na prethodni mjesec, odnosno kretala se na

razini od 27,3 američka dolara za barel. Laganom rastu prosječne cijene sirove nafte do kraja godine pridonosile su vijesti o malim zalihama sirove nafte u zemljama OECD-a i vrlo hladna zima na sjevernoj hemisferi.

1.1.2. Europska unija i zemlje eurozone

Tijekom 2003. godine zemlje eurozone zabilježile su prosječnu stopu rasta BDP-a od relativno niskih 0,4 posto. Usporavanje gospodarske aktivnosti bilo je posebno izraženo u prvoj polovici godine, koju je obilježila slabija međunarodna potražnja, snažno jačanje eura u odnosu na američki dolar te manja ulaganja poduzeća u dugoročne investicije. U drugoj polovici godine došlo je do jačanja potrošačkoga i proizvođačkog povjerenja i veće potražnje poduzeća za kreditima, a smanjenje kamatnih stopa, kao posljedica smanjenja referentne kamatne stope Europske središnje banke, i niže uvozne cijene utjecale su na porast ukupne domaće potražnje eurozone.

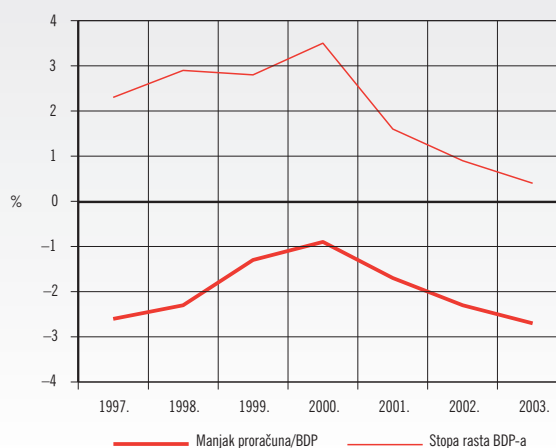
Nizak gospodarski rast istodobno je pridonio pogoršanju javnih financija, promatrano u usporedbi s pokazateljima za 2002. godinu. Manjak proračuna opće države zemalja eurozone iznosio je u 2003. godini 2,7 posto BDP-a, što je za 0,4 postotna boda više nego u 2002. Najveća gospodarstva Europske unije bilježe manjkove proračuna svoje opće države koji prelaze granicu od 3 posto BDP-a preciziranu Paktom o stabilnosti i rastu: Francuska (4,1 posto), Njemačka (3,9 posto), Velika Britanija (3,2 posto) i Nizozemska (3 posto). Na pogoršano stanje javnih financija reagirala je Europska komisija, a Francuska i Njemačka obvezale su se da će smanjiti manjak proračuna opće države na 3 posto BDP-a do 2005. godine kako bi se očuvalo povjerenje u zacrtana pravila na području fiskalne politike.

Nizak gospodarski rast zemalja eurozone rezultira i blagim godišnjim povećanjem stope nezaposlenosti. Na kraju 2003. u zemljama eurozone tako je zabilježena stopa nezaposlenosti od 8,8 posto, što je za 0,2 postotna boda više nego na kraju 2002. godine. Niz provedenih analiza pokazuje da ne treba uskoro očekivati značajnija poboljšanja situacije na tržištu rada u zemljama eurozone jer, za razliku od SAD-a, privatna poduzeća u EU tijekom gospodarske recesije provode razmjerno male prilagodbe u razini zaposlenosti.

Monetarni agregati eurozone nastavljaju u 2003. rasti po stopi koja je financijskom sustavu pružila dostatnu

Slika 1.4.

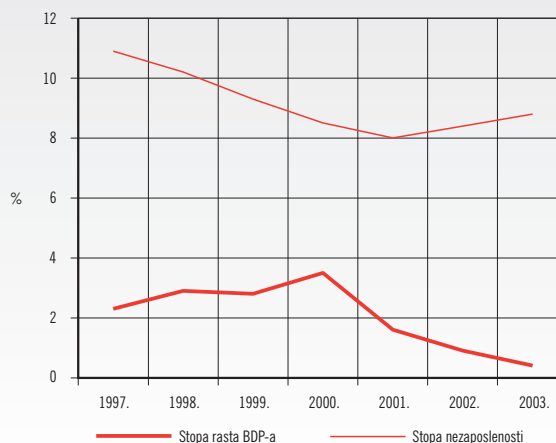
BDP i manjak proračuna opće države zemalja eurozone

Izvor: ESB

Slika 1.5.

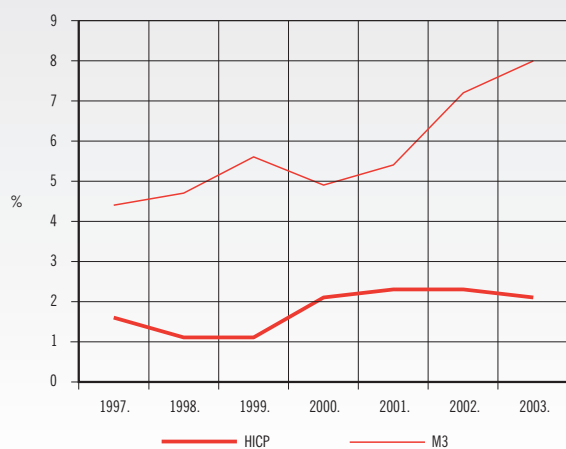
BDP i nezaposlenost u eurozoni

Izvor: ESB

Slika 1.6.

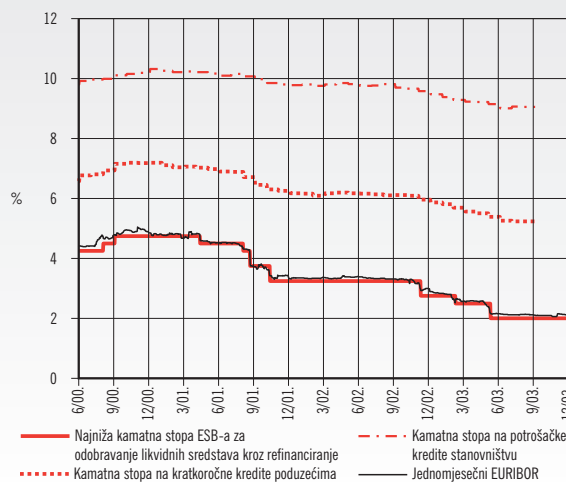
HICP i M3 u eurozoni
godišnje stope promjene

Izvor: ESB

Slika 1.7.

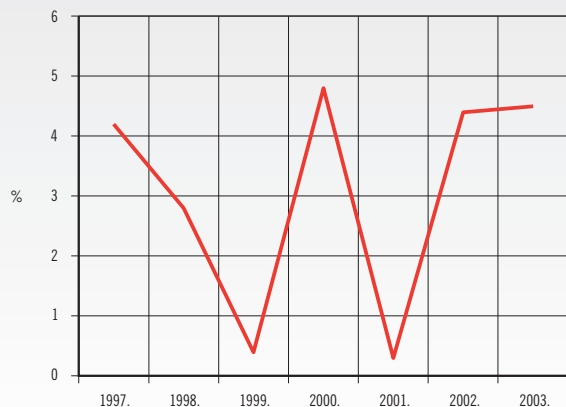
Referentne kamatne stope ESB-a
i jednomjesečni EURIBOR

Izvor: ESB

Slika 1.8.

BDP zemalja srednje i istočne Europe
godišnje stope rasta

Izvor: IMF, World Economic Outlook, travanj 2004.

likvidnost za financiranje i poticanje gospodarskog rasta, a da istodobno njihova kretanja nisu potaknula inflatorne pritiske. Godišnja stopa rasta monetarnog agregata M3 tako je u 2003. iznosila 8 posto, a prosječna godišnja stopa inflacije, mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HICP), 2,1 posto. Za rast opće razine cijena u eurozoni tijekom 2003. najviše je “zaslužno” sušno ljeto, koje je prouzročilo probleme u proizvodnji hrane, a u izračunu HICP-a upravo hrana ima najveći ponder.

Europska središnja banka je snižavanjem kamatne stope na glavni tok refinanciranja (ECB Minimum Bid Refinance Rate) tijekom 2003. godine (sa 2,75 posto na 2,5 posto u veljači i za još 0,5 postotnih bodova u svibnju) povećala likvidnost financijskog sustava, što se odrazilo na smanjenje kamatnih stopa na tržištu novca kao i na kamatne stope na kratkoročne kredite bankarskog sektora. Niske kamatne stope pridonijele su rastu obujma odobrenih kredita privatnome sektoru, pri čemu se ukupno povećanje kredita odobrenih privatnome sektoru na razini godine najvećim dijelom odnosi na sektor stanovništva, iako je u drugoj polovici 2003. zabilježeno povećanje potražnje poduzeća za kreditima.

1.1.3. Tranzicijske zemlje

U tranzicijskim zemljama srednje i istočne Europe bilježi se tijekom 2003. blago ubrzavanje gospodarskog rasta u odnosu prema 2002., poglavito kao rezultat većeg izvoza i veće osobne potrošnje. Najvidljiviji su pomaci kod Rumunjske, uzrokom čije je brže dinamike gospodarskog rasta (u 2003. je ostvaren realni godišnji rast od 4,9 posto) snažna domaća potražnja vezana uz visoku stopu rasta kredita odobrenih privatnom sektoru i visoku stopu rasta plaća. Bugarska i Slovačka također bilježe visoke stope rasta (4,3 posto, odnosno 4,2 posto). Dok je u Bugarskoj glavni generator rasta bila domaća potražnja kao posljedica visoke stope rasta kredita, u Slovačkoj su snažne privatne investicije i izvoz bile najvažnije odrednice jače privredne aktivnosti. Najveće tranzicijske ekonomije srednje Europe zabilježile su u 2003. nešto blaži ekonomski rast. Gospodarski rast u Češkoj (2,9 posto) i Mađarskoj (2,9 posto) potaknut je osobnom potrošnjom, dok je realni rast BDP-a ostvaren u Poljskoj (3,7 posto) najvećim dijelom rezultat dobrih izvoznih

rezultata. Kako se između 10 posto i 35 posto BDP-a pojedinih tranzicijskih zemalja ostvaruje robnim izvozom tih gospodarstava u Europsku uniju, potencijali rasta tranzicijskih gospodarstava u srednjoročnom će razdoblju ovisiti prije svega o gospodarskom oporavku Europske unije.

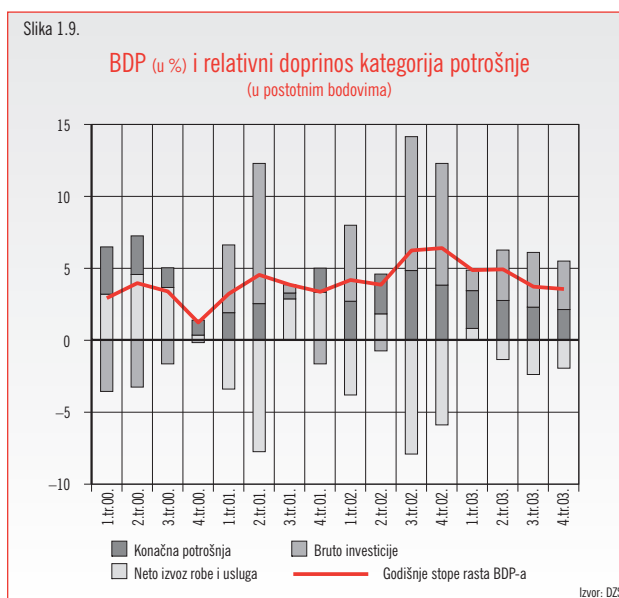
1.2. Osnovna obilježja gospodarskih i monetarnih kretanja

1.2.1. Gospodarska aktivnost

Potražnja

Realni rast bruto domaćeg proizvoda u 2003. godini, prema procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a, iznosio je 4,3 posto i smanjen je u odnosu na rast od 5,2 posto zabilježen u prethodnoj godini. Usporavanje gospodarskog rasta započelo je krajem 2002. godine, a prenijelo se i u 2003. godinu, te je od početka prema kraju godine rast bio sve sporiji. Tako je u četvrtom tromjesečju zabilježena najniža godišnja stopa rasta u 2003. godini od 3,3 posto. U cijeloj se godini rast temeljio na snažnoj domaćoj potražnji, dok je neto inozemna potražnja negativno utjecala na rast BDP-a. Pri tome se u drugom dijelu godine osjetilo usporavanje rasta konačne potrošnje, osobito osobne potrošnje, što je utjecalo na usporavanje rasta BDP-a.

Stopa promjene opće razine cijena, mjerena rastom implicitnog deflatora bruto domaćeg proizvoda, iznosila je u 2003. godini 3,3 posto. Najviši rast implicitnog deflatora zabilježen je kod kategorije državne potrošnje (5,7 posto), dok je kod svih ostalih kategorija potrošnje zabilježen ispodprosječni rast deflatora. Visok rast deflatora državne potrošnje proizišao je iz visokoga nominalnog rasta državne potrošnje osobito uzrokovanog rashodima za otpremnine onih koji su otišli iz državne uprave (npr. u mirovinu) i za druge naknade zaposlenima koji više ne rade u državnoj upravi. Uz ostvareni realni gospodarski rast i opći rast cijena, nominalni bruto domaći proizvod u 2003. godini procijenjen je na 189,9 milijardi kuna i za 13,5 milijardi kuna je veći nego godinu prije.¹

¹ Napomenimo da su ovo tek preliminarni podaci tromjesečne procjene bruto domaćeg proizvoda, koji su utemeljeni na preliminarnim podacima i za 2001. i 2002. godinu, jer još nisu usklađeni s konačnim godišnjim obračunom BDP-a za 2001. godinu.

U 2003. na rast bruto domaćeg proizvoda najviše su utjecale investicije u fiksni kapital. Uz realni godišnji rast od 16,8 posto, njihov je doprinos rastu bruto domaćeg proizvoda iznosio 4,1 postotni bod. Ova kretanja pokazuju intenziviranje investicijske potrošnje u odnosu prema prethodnoj godini, kada je zabilježen realni godišnji rast investicija od 10,1 posto. Pojačani rast investicija najvećim se dijelom odnosi na velika ulaganja u izgradnju cestovne infrastrukture, što je značajno pridonijelo intenzivnoj aktivnosti u građevinskoj djelatnosti. Kako je ta djelatnost pod izrazitim utjecajem sezonskih kretanja, radovi na izgradnji prometnica pojačani su u ožujku kada su nastupili povoljniji vremenski uvjeti. Aktivnost je dodatno intenzivirana u sljedećim mjesecima kako bi se pojedine dionice autoceste prema jadranskoj obali dovršile i pustile u promet prije početka glavne turističke sezone, te je i vrh aktivnosti u građevinarstvu dostignut krajem drugog tromjesečja 2003. godine. Nakon toga je u srpnju započelo njezino lagano slabljenje u odnosu na ranija, izuzetno snažna, kretanja. Usporavanje se nastavilo i u jesenskim i zimskim mjesecima, no i unatoč tome razina građevinske aktivnosti i u tim je razdobljima bila mnogo viša nego u istim razdobljima prethodne godine. Uz to, na rast investicija u fiksni kapital u 2003. djelovao je i snažan uvoz kapitalne opreme. Uvoz strojeva i uređaja (u što nije uključen uvoz cestovnih vozila i brodova), iskazan uz pomoć stalnog tečaja iz 2002., bio je u 2003. godini za 45,2 posto veći nego u prethodnoj godini. Osim značajnoga rasta investicija u fiksni kapital, u 2003. je zabilježeno i smanjeno investiranje u zalihe,² pa je rast ukupnih investicija (12,2 posto) bio manji od rasta investicija u fiksni kapital.

Osobna potrošnja u 2003. godini ponovno je uvelike pridonijela jačanju domaće potražnje, no njezin je rast usporen u odnosu na izrazito snažna kretanja u prethodnoj godini. Tako je u 2003. osobna potrošnja bila realno za 4,1 posto veća nego u 2002. kada je zabilježen njezin realni rast od 6,6 posto. U drugoj polovici 2003. bio je primjetan sporiji rast osobne potrošnje, koji je tako utjecao i na sporiji rast BDP-a. Povećanje potrošnje u 2003. se kao i prethodne godine uglavnom financiralo novim zaduživanjem sektora stanovništva kod banaka. Krediti poslovnih banaka stanovništvu prosječno su nominalno povećani u 2003. u odnosu prema 2002. za 35,4 posto, a godišnja stopa rasta u prosincu je iznosila 27,7 posto. Istodobno je došlo i do laganijeg rasta redovnih izvora financiranja osobne potrošnje. Prosječna isplaćena neto plaća u 2003. porasla je u realnom iznosu za 3,8 posto prema 2002., a istodobno je došlo i do povećanja registrirane zaposlenosti, što je također pozitivno utjecalo na rast osobne potrošnje. U 2003. godini isplaćeno je 4,3 posto više transfera države stanovništvu nego u prethodnoj godini, što je samo blagi rast iznad stope inflacije. Kretanje najvažnijih izvora financiranja potrošnje, bankovnih kredita stanovništvu i isplaćenih plaća, bilo je usklađeno s kretanjima osobne potrošnje, uz prisutan trend usporavanja prema kraju godine.

Državna potrošnja je u 2003. godini gotovo stagnirala na razini iz prethodne godine, tj. tromjesečnim obračunom BDP-a procijenjeno je da je realno bila za 0,3 posto manja nego u prethodnoj godini. Time je zaustavljena silazna putanja prisutna u prethodne tri uzastopne godine, kada se kontinuirano smanjivao utjecaj državne potrošnje na rast BDP-a. Preliminarni podaci Ministarstva financija pokazuju da su u 2003. godini rashodi konsolidirane opće države za dobra i usluge

2 Promjena zaliha je jedna od komponenta obračuna bruto domaćeg proizvoda prema rashodnoj metodi, a u sebi sadržava i statističku diskrepanciju, koja nastaje iz usklađivanja obračuna BDP-a prema rashodnoj i proizvodnoj metodi.

nominalno porasli za 5,2 posto. Pri tome su rashodi za kupovinu dobara i usluga nominalno povećani za 1,2 posto, što je manje od rasta inflacije i govori o njihovom realnom smanjenju, dok su rashodi za plaće zabilježili snažan nominalni rast. S obzirom da se broj zaposlenih smanjio, a rast rashoda za plaće proizišao je iz plaćanja otpremnina, nije došlo do realnog povećanja državne potrošnje, već se visok nominalni rast odrazio u povećanju deflatora državne potrošnje. Stoga i u procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a za 2003. godinu nije zabilježen realni rast državne potrošnje, već njezin vrlo blagi pad.

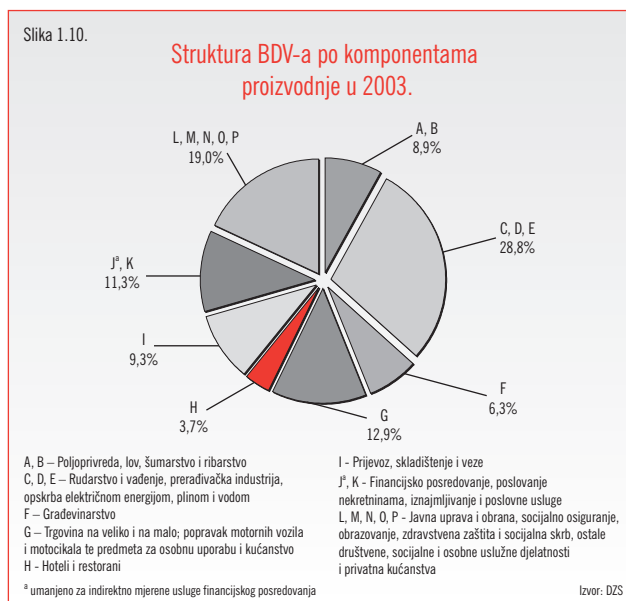
Snažna domaća potražnja je i u 2003. godini, kao i u dvije prethodne godine, potaknula značajan uvoz robe i usluga. Godišnja stopa realnog rasta uvoza robe i usluga u 2003. godini iznosila je 10,9 posto, što upućuje na dodatno intenziviranje rasta uvoza u odnosu na kretanja u prethodnim godinama. Istodobno je zabilježen i snažan rast izvoza, koji je, na osnovi procjene tromjesečnog obračuna BDP-a, iznosio 10,9 posto. Taj je rast posljedica oporavaka robnog izvoza, ali i vrlo snažnog rasta izvoza usluga. No s obzirom da vrijednost uvoza u apsolutnom iznosu premašuje vrijednost izvoza, snažnije je utjecala na formiranje BDP-a, pa je neto inozemna potražnja ostvarila negativan doprinos rastu bruto domaćeg proizvoda od 1,5 postotnih bodova.

Prema podacima iz platne bilance u 2003. godini zabilježen je trgovinski deficit od 7,9 milijardi američkih dolara, uz suficit u razmjeni usluga od 5,6 milijardi američkih dolara. Pri tome je ukupan rast izvoza robe i usluga bio snažniji od povećanja njihova uvoza, čime je smanjen i deficit u razmjeni robe i usluga u odnosu na onaj zabilježen u prethodnoj godini. Ova se kretanja razlikuju od onih zabilježenih u procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a, koji pokazuje da je intenzitet rasta izvoza i uvoza robe i usluga bio jednak. Do razlike između ta dva izvora podataka došlo je pri izradi procjene BDP-a za drugo i treće tromjesečje 2003. godine. Procjena BDP-a za to razdoblje uključuje manje prihode od turizma nego statistika platne bilance. Tako je procjenom tromjesečnog BDP-a prikazano da je neto inozemna potražnja negativno utjecala na rast BDP-a, s obzirom da prihodi od turizma imaju značajan udio u izvozu u ta dva tromjesečja.

Rast izvoza robe i usluga je, prema podacima iz platne bilance, ostvaren na osnovi povećanja izvoza u obje kategorije. Pritom je rast izvoza usluga bio mnogo intenzivniji nego rast izvoza robe, a među njima je najsnažniji rast zabilježen u segmentu turističkih usluga. Tako su procijenjeni prihodi od turizma u 2003. godini bili za 47,0 posto veći nego u 2002. (mjereno u kunama). Rast robnog izvoza bio je sporiji nego rast izvoza usluga, no potrebno je naglasiti kako je rast robnog izvoza dinamiziran nakon sporijih kretanja u 2002. godini. Najveći doprinos porastu ukupnoga robnog izvoza je, kao i u prethodnoj godini, ostvaren u odjeljku električnih strojeva, aparata i uređaja, a uz to značajnije je povećan izvoz ostale transportne opreme (brodovi), nafte i naftnih derivata, odjeće te šećera i proizvoda od šećera i meda. Istodobno je visok gospodarski rast potaknuo veću potražnju, koja je snažno utjecala i na povećanje uvoza, čime su u 2003. godini nastavljeni trendovi prisutni u drugoj polovici 2002. godine. Pri tome je uvoz robe izrazito povećan, dok je uvoz usluga usporen. Snažnom porastu robnog uvoza najviše je pridonio uvoz cestovnih vozila te kategorija brodova, koji se, nakon poslova oplemenjivanja u Hrvatskoj, ponovno izvoze.

Proizvodnja

Obračun bruto domaćeg proizvoda prema proizvodnoj metodi pokazuje da je bruto dodana vrijednost (BDV) u 2003. godini povećana za 4,9 posto u odnosu prema prethodnoj godini, te je tako rasla brže od povećanja bruto domaćeg proizvoda. Uzrok tome je sporiji rast kategorije “porezi na proizvode umanjani za državne subvencije”. Bruto domaći proizvod se prema proizvodnoj metodi izračunava zbrajanjem bruto dodane vrijednosti ostvarene u svim djelatnostima i pribrajanjem vrijednosti poreza na proizvode umanjene za subvencije. Sporiji rast te kategorije, kod koje su porezi na proizvode rasli sporije, a subvencije brže, utjecao je na ublažavanje rasta bruto domaćeg proizvoda u odnosu prema rastu bruto dodane vrijednosti. Najsnažnije povećanje bruto dodane vrijednosti zabilježeno je u djelatnosti građevinarstva, a natprosječan rast zabilježen je i u djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza, djelatnosti hotela i restorana, kao i u financijskom posredovanju te djelatnosti trgovine. U javnim i društvenim djelatnostima nastavljen je stagnacija BDV-a koja je prisutna već dvije godine. U poljoprivredi je došlo do snažnog pada bruto dodane vrijednosti, koja je bila posebno snažna u drugom i trećem tromjesečju zbog dugotrajne suše.

Industrija

Rast proizvodnje u ukupnoj djelatnosti industrije, koja obuhvaća prerađivačku industriju, rudarstvo i vađenje te opskrbu energentima, u 2003. godini je usporen u odnosu na kretanja u prethodnoj godini: godišnja stopa rasta smanjena je sa 5,7 posto u 2002. na 4,0 posto u 2003. Kretanja bruto dodane vrijednosti pratila su kretanja fizičkog obujma industrijske proizvodnje, a godišnji rast BDV-a iznosio je 4,5 posto. Unutar godine, najsnažniji rast proizvodnje i BDV-a zabilježen je u drugom tromjesečju, nakon čega je započelo usporavanje, koje je rezultiralo vrlo niskim rastom u posljednjem tromjesečju.

Promatrano prema glavnim industrijskim grupacijama, najviša godišnja stopa rasta indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 6,9 posto ostvarena je u grupaciji netrajnih proizvoda za široku potrošnju. Nasuprot tome, proizvodnja kapitalnih proizvoda čak je smanjena prema prethodnoj godini, i to za 1,8 posto.

U 2003. godini zabilježeno je povećanje proizvodnje u sva tri područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti. U području prerađivačke industrije, u kojem je ostvaren najveći dio ukupne industrijske proizvodnje (82,5 posto), u 2003. godini je zabilježeno povećanje proizvodnje od 4,3 posto, koje je bilo i nešto veće nego u preostala dva područja industrijske djelatnosti. Tako je godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje u području rudarstva i vađenja iznosila 2,3 posto, a u području opskrbe električnom energijom, plinom i vodom 3,4 posto. Na rast indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje u području prerađivačke industrije u

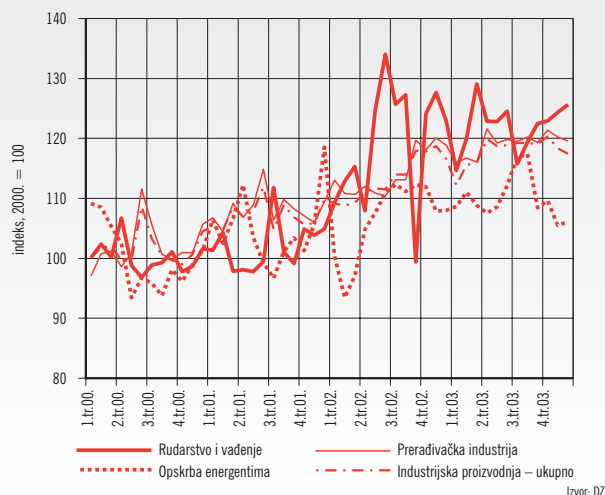
2003. godini najjače je utjecao rast proizvodnje u odjeljcima izdavačke i tiskarske djelatnosti, proizvodnje hrane i pića te u proizvodnji proizvoda od metala. Osim njih, značajan rast proizvodnje ostvaren je i u nekoliko manjih odjeljaka, a u ukupno 9 od 23 odjeljka zabilježen je pad proizvodnje. Najznačajniji negativan doprinos rastu proizvodnje prerađivačke industrije dalo je smanjenje proizvodnje u odjeljcima proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (brodovi), kao i u proizvodnji strojeva i uređaja, a smanjenje proizvodnje zabilježili su i svi odjeljci tekstilne industrije.

Zalihe gotovih proizvoda u industriji prosječno su u 2003. bile za 1,2 posto veće nego u prethodnoj godini. Pri tome je u prvoj polovici godine, kada je ostvaren i značajniji rast industrijske proizvodnje, razina zaliha bila mnogo viša nego u istim razdobljima prethodne godine. No u drugoj je polovici godine rast zaliha bio tek neznatan, da bi u studenome i prosincu, kada je zabilježena stagnacija proizvodnje, došlo do značajnog smanjenja zaliha, koje su nadomjestile usporenu proizvodnju.

Usporedo s rastom proizvodnje u industriji u 2003. je nastavljeno s restrukturiranjem gospodarskih subjekata što je dovelo do pada zaposlenosti. Ta su kretanja, ali i povećanje proizvodnje proizišlo iz uvođenja novih tehnologija, utjecala na povećanje proizvodnosti rada, koja je u 2003. godini porasla za 7,7 posto u odnosu na prethodnu godinu. Pritom je iznimno visok rast proizvodnosti rada zabilježen u odjeljcima proizvodnje duhanskih proizvoda te radio, televizijskih i komunikacijskih aparata i opreme, u kojima je zabilježeno i veliko smanjenje broja zaposlenih. S druge je strane visok rast proizvodnosti rada u odjeljcima izdavačke i tiskarske djelatnosti te proizvodnje proizvoda od metala približan izuzetno visokom rastu proizvodnje u tim odjeljcima i ne proizlazi iz smanjenja broja zaposlenih.

Slika 1.11.

Fizički obujam industrijske proizvodnje sezonski prilagođen indeks

Građevinarstvo

Građevinarstvo je u 2003. godini bio sektor s najsnažnijim rastom, uz realan rast bruto dodane vrijednosti od 20,2 posto. Najveći poticaj ovako visokom rastu aktivnosti došao je od velikih ulaganja u izgradnju cestovne infrastrukture, koja su istaknuta kao prioritet u gospodarskom programu Vlade. Kapitalni rashodi državnih agencija za izgradnju i održavanje cesta i autocesta su u 2003. godini porasli za više od 40 posto u odnosu prema prethodnoj godini. Istodobno je i u strukturi ukupnih građevinskih radova došlo do promjena jer se relativno manje radova izvodilo na zgradama, a povećan je udio radova na ostalim građevinama, koje se većinom odnose na prometnice. Tako je u 2003. od ukupne vrijednosti izvršenih građevinskih radova više od 60 posto izvršeno na ostalim građevinama, prije svega prometnicama, a tek preostali dio na zgradama. No, spomenimo, da se i u stambenoj izgradnji nastavlja uzlazni trend, te je u 2003. godini izgrađeno 25,1 posto više stanova nego u 2002.

Indeks fizičkog obujma građevinskih radova, koji se mjeri odrađenim satima radnika na gradilištima, u 2003. godini povećan je za 22,5 posto u odnosu prema prethodnoj godini. Time je, nakon izraženog pada u 1998. i 1999. godini, već četvrtu godinu uzastopce nastavljen trend rasta, koji je u 2003. godini bio posebno izražen. Vrijednost izvršenih radova u 2003. godini bila je nominalno za 43,8 posto veća nego prethodne godine, što je značajan rast u odnosu prema prethodnoj godini. S druge strane, usporen je rast vrijednosti neto narudžbi, što govori da će se u 2004. godini smanjiti intenzitet rasta aktivnosti u građevinarskoj djelatnosti.

Trgovina

Usporavanje kretanja osobne potrošnje u 2003. godini odrazilo se i na usporavanje rasta prometa u djelatnosti trgovine. Bruto dodana vrijednost ostvarena u ukupnoj trgovinskoj djelatnosti bila je realno za 7,1 posto veća nego u prethodnoj godini, dok je u 2001. i 2002. bruto dodana vrijednost u djelatnosti trgovine rasla po godišnjim stopama višim od 10,0 posto. Tada je iznimno visok rast prometa u trgovini bio potaknut širenjem velikog broja trgovačkih lanaca na područje cijele države. Pojačana konkurencija dovela je do poboljšanja usluge i smanjenja prodajnih cijena, koji su potaknuli snažniji rast potrošnje, no učinci tih kretanja polako su smanjeni. Ipak je potrebno naglasiti da je zabilježena stopa rasta bruto dodane vrijednosti u djelatnosti trgovine prilično visoka i viša je od prosječne stope rasta ukupne bruto dodane vrijednosti.

Rast bruto dodane vrijednosti u trgovini, ali i prometa u trgovini, u 2003. godini se polako usporavao od početka godine prema njezinom kraju. Tako je u četvrtom tromjesečju zabilježena najniža godišnja stopa rasta BDV-a od 4,8 posto, a i kod prometa u trgovini zabilježeno je usporavanje rasta. No jedino je u prosincu zabilježen značajniji rast prometa, potaknut velikim božićnim kupovinama, koji je malo poboljšao ukupne rezultate djelatnosti trgovine.

Turizam

U 2003. godini u turizmu je ostvaren značajan rast. Tako je zabilježeno 46,6 milijuna noćenja, što je povećanje od 4,3 posto u odnosu prema prethodnoj godini, dok je godišnji rast broja dolazaka turista iznosio 6,7 posto. Prema proizvodnoj metodi obračuna BDP-a, bruto dodana vrijednost u djelatnosti hotela i restorana povećana je za 8,3 posto u usporedbi s prethodnom godinom, a najsnažniji rast zabilježen je u drugom i trećem tromjesečju.

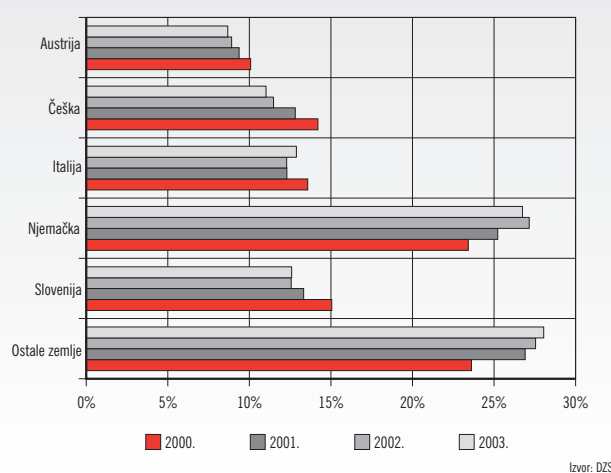
Kretanja broja noćenja pokazuju da je najveći rast noćenja zabilježen u drugom tromjesečju (10,0 posto), dok je u trećem tromjesečju rast bio mnogo blaži (3,0 posto). Slabiji rast broja noćenja u trećem tromjesečju određen je ograničenim brojem smještajnih kapaciteta i njihovom visokom popunjenošću, te je veći rast prihoda u turizmu moguće ostvariti jedino povećanjem kvalitete usluge. Usporedo s time u 2003. godini došlo je i do snažnog rasta cijena turističkih usluga, što je utjecalo na promjene u strukturi gostiju. Tako je povećan udio gostiju koji dolaze iz zemalja koje su manje zastupljene u ukupnoj strukturi gostiju, čime je nastav-

ljen trend diversifikacije strukture gostiju, koji je prisutan već nekoliko godina. Najznačajniji rast broja noćenja ostvaren je kod gostiju koji dolaze iz manje zastupljenih zemalja, pa je tako na povećanje broja noćenja stranih turista u 2003. godini od 4,1 posto najznačajnije utjecao značajan rast broja noćenja turista koji dolaze iz Italije (9,0 posto), Nizozemske (24,3 posto) i Francuske (64,7 posto), a tek onda iz Njemačke (2,5 posto), te se time i smanjio udio Nijemaca u ukupnom broju gostiju. Istodobno se izrazito smanjio broj noćenja turista iz Poljske u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, smanjenje broja gostiju iz Slovačke bilo je mnogo blaže, dok je broj noćenja gostiju iz Češke stagnirao.

U načinu dolaska turista te u strukturi smještajnih kapaciteta u 2003. godini bili su prisutni različiti trendovi. Tako su turisti koji su individualno dolazili u Hrvatsku ostvarili značajniji rast noćenja, dok je broj noćenja gostiju koji su došli organizirano, posredstvom turističkih agencija, stagnirao na razini iz prethodne godine. U strukturi smještajnih kapaciteta uočavaju se slični trendovi. U hotelima je zabilježena stagnacija broja noćenja turista na razini iz 2002. godine, dok su značajno povećana noćenja u privatnim sobama, apartmanima i kućama za odmor, što se može povezati s rastom broja individualnih gostiju. U kampovima je rast noćenja bio na razini prosječnog rasta za sve smještajne kapacitete. U njima je, kao i u dvije prethodno spomenute kategorije, ostvarena jedna četvrtina ukupnog broja noćenja, dok je preostala četvrtina noćenja ostvarena u mnogobrojnim, manje zastupljenim, kategorijama smještajnih kapaciteta.

Slika 1.12.

Struktura noćenja stranih turista prema zemlji prebivališta

Prijevoz i veze

U djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza u 2003. godini pojačan je rast aktivnosti u odnosu prema kretanjima zabilježenim u 2002. godini. Tako je realan rast bruto dodane vrijednosti iznosio 9,2 posto, što govori o izrazitoj propulzivnosti ove djelatnosti, koja je u 2003. godini bila posebno naglašena. Trend rasta polako se pojačavao od početka godine, pa je u četvrtom tromjesečju zabilježeno najznačajnije povećanje bruto dodane vrijednosti, uz godišnju stopu rasta od 11,0 posto.

Najizraženiji rast aktivnosti već je nekoliko godina zaredom prisutan u području veza, i to telekomunikacijskih. On se zasniva na jačanju konkurencije, povećanju broja korisnika i uvođenju sve većeg broja novih usluga u području pokretne telefonske mreže. Ovakva su kretanja bila prisutna i u 2003. godini, u kojoj je broj utrošenih minuta u pokretnoj telefonskoj mreži bio za 27,7 posto veći nego u prethodnoj godini. U nepokretnoj mreži također je bio prisutan rast broja utrošenih minuta, no mnogo slabijeg intenziteta nego kod pokretne mreže.

U pojedinim vrstama prijevoza ostvareni su u 2003. godini različiti trendovi. Tako je kod prijevoza putnika zabilježen pad u odnosu prema 2002. godini, dok je povećan prijevoz robe. No iako je smanjen broj prevezenih putnika za 1,7 posto,

nešto je povećan broj putničkih kilometara. Pri tome je rast broja putnika zabilježen samo u manje značajnim vrstama prijevoza putnika – pomorskom i zračnom prijevozu. Nasuprot tome, prijevoz robe je porastao, te je prevezeno 11,1 posto više tona robe nego u prethodnoj godini, uz mnogo manji rast broja tonskih kilometara. Pritom je u svim vrstama prijevoza robe zabilježen rast, a najsnažniji je bio u najznačajnijim vrstama prijevoza robe: cestovnom i pomorskom. Uz to je i u pratećim djelatnostima prijevoza robe zabilježeno povećanje aktivnosti, uz rast prometa u morskim lukama za 9,3 posto u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine.

Gospodarska aktivnost na početku 2004.

Pokazatelji ekonomske aktivnosti na početku 2004. godine upućuju na to da je u prvom tromjesečju zaustavljen trend usporavanja gospodarskog rasta. To je najsnažnije izraženo u području industrijske proizvodnje, koja je oživjela nakon stagnacije u zadnjem tromjesečju prethodne godine. Industrijska proizvodnja se od sredine 2003. godine prema njezinom kraju usporavala, što se prenijelo i u siječanj 2004. No u veljači i ožujku zabilježeno je snažnije povećanje proizvodnje, te je u prvom tromjesečju 2004. godine fizički obujam industrijske proizvodnje bio za 3,5 posto veći nego u istom razdoblju prethodne godine.

U građevinskoj djelatnosti nastavljena su izrazito snažna kretanja, no ipak nešto slabija intenzitetom nego u prethodnoj godini. Tako je u prva dva mjeseca 2004. indeks građevinskih radova bio za 16,5 posto viši nego u istom razdoblju prethodne godine, što je i nadalje izuzetno visok rast aktivnosti. No kao što je već spomenuto, u 2004. godini se očekuje usporavanje aktivnosti u građevinarskoj djelatnosti, na što upućuje sporiji rast vrijednosti neto narudžbi na kraju 2003. godine.

Osim toga, neočekivano dobra kretanja zabilježena su i turističkoj djelatnosti. Tako je u siječnju i veljači 2004. zabilježeno 16,1 posto više noćenja nego u istom razdoblju prethodne godine, uz rast broja dolazaka gostiju od 7,1 posto. Iako se na početku godine ostvaruje tek relativno mali dio od ukupnoga godišnjeg broja noćenja, ova iznimno dobra kretanja upućuju na daljnje produljivanje turističke sezone i mogućnost ostvarivanja viših prihoda u turizmu.

Nasuprot ovim izuzetno dobrim kretanjima na početku 2004. godine, mjesečni indikatori kretanja prometa u djelatnosti trgovine upućuju na nešto slabije rezultate. Tako su u prva dva mjeseca 2004. sve pravne osobe koje se bave trgovinom na malo ostvarile realno manji ukupni promet nego u istom razdoblju 2003. godine. No ipak, promet od same djelatnosti trgovine na malo blago je povećan. Pritom je u trgovini motornim vozilima ostvaren pad prometa, što je utjecalo i na snažniji rast prometa u trgovini na malo koja ne uključuje trgovinu motornim vozilima i motociklima, uz realnu godišnju kumulativnu stopu rasta u veljači od 7,1 posto.

1.2.2. Tržište rada

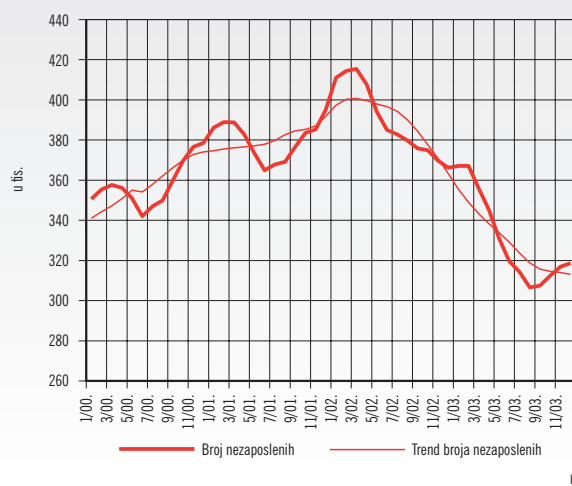
Najznačajnije obilježje kretanja na tržištu rada u 2003. godini, koje je izazvalo i značajnu pozornost javnosti, jest brzo smanjenje razine registrirane nezaposlenosti. To je smanjenje započelo još u ožujku 2002. godine, zatim se ubrzalo u posljednjem tromjesečju te godine i nastavilo tijekom 2003., a znakovi usporavanja takvog kretanja razaznali su se u posljednjem tromjesečju 2003. godine. Tijekom godine najintenzivnijeg smanjivanja trenda registrirane nezaposlenosti, odnosno između kolovoza 2002. i kolovoza 2003. godine, kada je ona ujedno zabilježila i najnižu razinu, registrirana se nezaposlenost smanjila za 19,3 posto (odnosno u tom se razdoblju broj registriranih nezaposlenih smanjio za 73 tisuće). Ako se smanjenje registrirane nezaposlenosti promatra u odnosu na povijesni vrhunac nezaposlenosti iz ožujka 2002. godine, vidi se da se ona tijekom tih 17 mjeseci ukupno smanjila za 26,2 posto (tj. u kolovozu 2003. u evidenciji nezaposlenih bilo je 109 tisuća osoba manje nego u ožujku 2002.), a taj pad uključuje i određene sezonske učinke. Registrirana nezaposlenost je nakon rujna 2003. godine lagano rasla, što je usporilo trend pada registrirane nezaposlenosti, ali ga nije i preokrenulo, iako se u posljednjem tromjesečju obično bilježi povratak osoba sa sezonskih poslova u evidenciju HZZ-a.

Kako se početak padajućeg trenda registrirane nezaposlenosti podudarao sa stupanjem na snagu novog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti u ožujku 2002. godine, a snažnije opadanje trenda s primjenom novih poslovnih procedura u HZZ-u od rujna 2002. godine, tako su stupanje na snagu i primjena novog Zakona bili popularno objašnjenje za smanjenje registrirane nezaposlenosti. Novi je Zakon promijenio definiciju nezaposlene osobe tako da joj je pridodao zahtjeve aktivnog traženja posla i raspoloživosti za rad, a nezaposlenima se, prema novom Zakonu, ne smatraju ni osobe koje ostvare povremene prihode veće od 900 kuna mjesečno. Ustrojen je i registar tražitelja posla, u koji se mogu prijaviti osobe koje ne zadovoljavaju kriterije za upis u registar nezaposlenih ili one koje zaključče da im to nije oportuno činiti zbog zahtjeva koje pred njih postavljaju novi Zakon i poslovne procedure HZZ-a. S druge strane, tendencija rasta zaposlenosti započela je još 2001. godine, a nastavak snažnoga gospodarskog rasta i u 2003. godini pridonio je jačanju potražnje za radom, tako da je i porast zaposlenosti bio jedan od uzroka smanjenja registrirane nezaposlenosti.

Ocjenjivanje relativne važnosti različitih uzroka smanjenja registrirane nezaposlenosti moguće je analizom tokova u evidenciji HZZ-a. Usporedba tokova u evidenciji HZZ-a tijekom razdoblja najintenzivnijeg smanjivanja registrirane nezaposlenosti i u godini koja mu je prethodila pokazuje da je glavni uzrok smanjenja bio pad priljeva u evidenciju, dok je porast odljeva, odnosno brisanje osoba iz evidencije, bio bitno slabijeg intenziteta od smanjenja priljeva. Priljevi u evidenciju u razdoblju od rujna 2002. do kolovoza 2003. godine, odnosno tijekom raz-

Slika 1.13.

Nezaposleni u evidenciji
Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Izvor: HZZ

doblja najsnažnijega pada trenda registrirane nezaposlenosti, iznosili su 217 tisuća osoba. Ta je razina priljeva bila za 73 tisuće osoba, odnosno za otprilike četvrtinu manja nego u razdoblju od rujna 2001. do kolovoza 2002. godine koje je prethodilo snažnome smanjenju registrirane nezaposlenosti. Pad priljeva u evidenciju zabilježen je u svim kategorijama novoprijavljenih osoba te se ne može dovesti u vezu s nekom posebnom skupinom. S druge strane, ukupni odljevi iz evidencije iznosili su između rujna 2002. i kolovoza 2003. godine 290 tisuća osoba, odnosno bili su samo za otprilike desetak tisuća osoba (3,8 posto) veći nego u godini koja je prethodila tom razdoblju. Lagani porast odljeva, međutim, skriva promjenu u njihovoj strukturi, pa je tako zapošljavanje iz evidencije smanjeno za 12 tisuća osoba (7,4 posto), dok je broj osoba izbrisanih iz evidencije porastao za 23 tisuće (20,3 posto). Smanjenje zapošljavanja osoba iz evidencije HZZ-a čak je i skromno ima li se na umu smanjenje priljeva u evidenciju koje se odvijalo u tome razdoblju. Porast brisanja iz evidencije proizlazi uglavnom iz toga što navedene osobe nisu zadovoljile nove propise, odnosno nisu aktivno tražile posao ili su imale povremene prihode iznad dopuštene granice. Kako je smanjenje priljeva u evidenciju više nego trostruko nadmašilo porast brisanja iz evidencije, očito je kako je upravo smanjenje priljeva bilo glavni razlog smanjenja registrirane nezaposlenosti.

Nakon rujna 2003. godine vidljiv je porast priljeva u evidenciju HZZ-a, i to uglavnom osoba koje u evidenciju dolaze iz neaktivnosti. Taj porast vjerojatno pokazuje povratak u evidenciju osoba koje su je ranije napustile iz drugih razloga osim zapošljavanja, a dijelom i osoba izbrisanih iz evidencije. Padajuća tendencija zapošljavanja iz evidencije nastavljena je i u razdoblju od rujna do kraja 2003. godine, dok je istodobno vidljiv lagani obrat rastućeg trenda brisanja iz evidencije uz nešto manji broj izbrisanih osoba.

Iako se može zaključiti kako brisanje nezaposlenih osoba iz evidencije nije bilo pretežit razlog smanjenja registrirane nezaposlenosti, iz dinamike tokova na

Tablica 1.1. Priljevi u evidenciju HZZ-a i odljevi iz evidencije
u tisućama i postocima

	Razdoblje od		Promjena	
	9/01. – 8/02.	9/02. – 8/03.	u tisućama	u postotku
1. Novoprijavljeni	290,1	216,9	-73,1	-25,2
1.1. Prvi put traže zaposlenje	74,5	58,7	-15,8	-21,2
1.2. Prethodno bili zaposleni	215,6	158,3	-57,3	-26,6
1.2.1. Prestanak rada poslodavca	15,7	5,7	-10,0	-63,5
1.2.2. Otkaz od strane poslodavca	162,9	123,7	-39,2	-24,1
– istek ugovora na određeno vrijeme	104,1	80,7	-23,4	-22,5
– viškovi zaposlenika	54,0	38,6	-15,3	-28,4
– ostalo	4,8	4,3	-0,4	-9,2
1.2.3. Otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora	0,4	0,6	0,2	56,9
1.2.4. Otkaz od strane zaposlenika	12,0	8,8	-3,3	-27,1
1.2.5. Sporazumni prekid radnog odnosa	23,8	19,2	-4,6	-19,5
1.2.6. Ostali razlozi	0,8	0,4	-0,4	-52,9
2. Odljevi iz evidencije	279,5	290,1	10,6	3,8
2.1. Zaposleni iz evidencije	166,2	153,9	-12,4	-7,4
2.2. Brisani iz drugih razloga	113,3	136,2	23,0	20,3

	Razdoblje od		Promjena	
	9/02. – 12/02.	9/03. – 12/03.	u tisućama	u postotku
1. Novoprijavljeni	59,1	73,2	14,2	23,9
1.1. Dolaze direktno iz radnog odnosa	40,5	45,3	4,9	12,1
1.2. Dolaze iz individualnog poljoprivrednog ili drugih oblika rada	0,7	1,2	0,5	67,5
1.3. Dolaze direktno iz redovitog školovanja	5,5	6,2	0,6	11,2
1.4. Dolaze iz neaktivnosti	12,4	20,5	8,2	66,1
1.4.1. Prvi put traže zaposlenje	11,9	17,0	5,1	43,2
1.4.2. Prethodno bili zaposleni	47,2	56,2	9,0	19,1
1.4.2.1. Prestanak rada poslodavca	1,2	2,3	1,1	93,5
1.4.2.2. Otkaz od strane poslodavca	39,8	47,9	8,1	20,3
– istek ugovora na određeno vrijeme	28,7	34,7	6,0	21,1
– viškovi zaposlenika	10,0	11,9	1,9	18,7
– ostalo	1,1	1,3	0,2	16,2
1.4.2.3. Otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora	0,1	0,1	–0,0	–36,8
1.4.2.4. Otkaz od strane zaposlenika	2,3	1,6	–0,8	–32,4
1.4.2.5. Sporazumni prekid radnog odnosa	3,7	4,3	0,6	15,3
1.4.2.6. Ostali razlozi	0,1	0,1	0,0	24,4
2. Odljevi iz evidencije	96,6	85,9	–10,8	–11,1
2.1. Zaposleni iz evidencije	48,1	39,4	–8,7	–18,0
2.2. Brisani iz drugih razloga	48,5	46,4	–2,1	–4,3

Izvor: HZZ

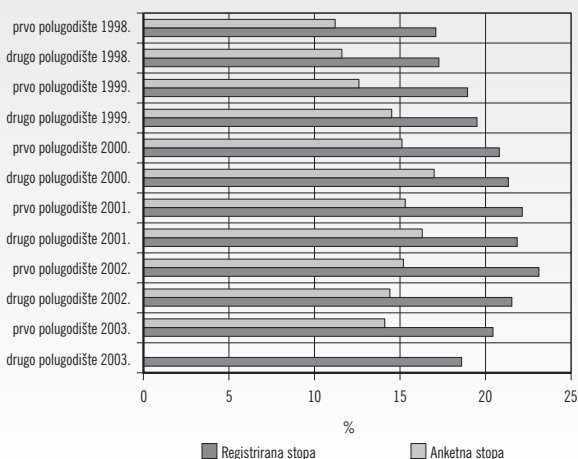
tržištu rada ne može se jasno razlučiti je li uzrok smanjenja bila izmjena propisa ili porast zaposlenosti. Moguće je samo provjeriti koliko je pojedini scenarij usklađen s opaženom dinamikom tokova. Smanjenje priljeva tako je moglo odražavati činjenicu da je manje osoba ostajalo bez posla ili su osobe koje su izgubile posao bile u stanju brzo pronaći drugo zaposlenje. Moguće je, također, da je unaprijeđenje poslovnih procedura HZZ-a omogućilo rano prepoznavanje osoba koje se u evidenciju prijavljuju zbog zdravstvenog osiguranja ili prava na porodnu naknadu, a nisu bile svjesne da je ta prava moguće ostvariti i bez evidentiranja pri HZZ-u, što nije vezano uz rast zapošljavanja. Naposljetku, moguće je da su i same nezaposlene osobe postale manje sklone evidentiranju u HZZ-u. Ta mogućnost postoji zbog bojazni osoba uključenih u neslužbene aktivnosti da će nove poslovne procedure pomoći u njihovu identificiranju. Nadalje, niska razina povjerenja u pogledu pronalaženja posla posredovanjem HZZ-a, očita iz ankete o radnoj snazi, možda je dodatno poljuljana ukidanjem obveze prijavljivanja radnih mjesta HZZ-u. Moguća je, također, nesklonost prihvatanju novih obveza koje nezaposlenim osobama nameće novi Zakon. Konačno, dio osoba koje bi se evidentirale pri HZZ-u vjerojatno se prelio u evidenciju tražitelja posla, kojih je koncem 2003. godine bilo gotovo 14 tisuća.

Tendencija rasta ukupne zaposlenosti, započeta 2001. godine, u 2003. godini je dodatno pojačana. Korekcijom privremenih pokazatelja, koja je obuhvatila razdoblje od veljače 2003. do siječnja 2004. godine, ukupna je zaposlenost u tome razdoblju prosječno povećana za 2,6 posto (što je gotovo 36 tisuća osoba). Time je bitno izmijenjena percepcija o stagnaciji zaposlenosti u 2003. godini, na koju su upućivali privremeni administrativni pokazatelji zaposlenosti. Prema korigiranim pokazateljima ukupne zaposlenosti, njezin je porast u 2003. godini iznosio 2,5 posto (što je 33 tisuće osoba), a to je tri puta više nego u 2002. godini. Nadalje, valja upozoriti kako pokazatelj ukupne zaposlenosti uključuje i individualne

poljoprivrednike koji plaćaju doprinose za mirovinsko osiguranje, što ne mora uvijek biti čvrsto povezano s ekonomskom aktivnosti tih osoba. Njihov se broj i u 2003. godini značajno smanjio, za više od 7 tisuća (10,4 posto), pa je stoga zaposlenost u 2003. godini vjerojatno rasla i nešto više nego što to pokazuju indikatori ukupne zaposlenosti. Uzme li se u obzir navedena pristranost pokazatelja ukupne zaposlenosti, porastom zaposlenosti moguće je objasniti nešto više od polovine smanjenja registrirane nezaposlenosti između 2002. i 2003. godine. Iz toga proizlazi kako je i opisana politika aktiviranja nezaposlenih osoba također bila važna za smanjenje registrirane nezaposlenosti, pogotovo krajem 2002. godine kada je tendencija registrirane nezaposlenosti opadala brže od porasta tendencije ukupne zaposlenosti, ali njezina uloga nije bila presudna za smanjenje registrirane nezaposlenosti. Takvom se politikom aktiviranja nezaposlenih osoba već duže vrijeme koriste u razvijenim zemljama, u kojima se vidi njezin doprinos efikasnom traženju posla od strane nezaposlenih osoba, raspoznavanju osoba koje su zaista nezaposlene i usmjeravanju resursa javnih agencija za posredovanje u zapošljavanju na te osobe, ali i uštedi javnih sredstava.

Slika 1.14.

Registrirana i anketna stopa nezaposlenosti

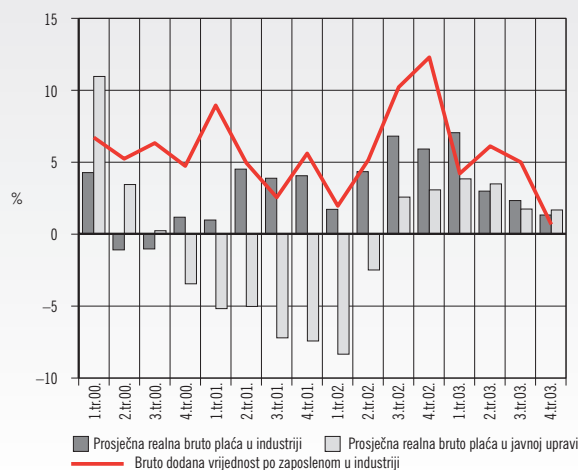

Izvor: DZS

Anketna stopa nezaposlenosti prema posljednjim dostupnim podacima za prvo polugodište 2003. godine također upućuje na smanjenje nezaposlenosti, ali je njezino smanjenje bilo bitno blaže od pada stope registrirane nezaposlenosti. Dok je stopa registrirane nezaposlenosti između prvog polugodišta 2002. i prvog polugodišta 2003. godine smanjena za 2,7 postotnih bodova, anketna stopa nezaposlenosti u istom je razdoblju smanjena za 1,1 postotni bod. Međutim, smanjenje stope anketne nezaposlenosti započelo je još 2002. godine, otprilike u isto vrijeme kad i porast zaposlenosti, a njezino kumulativno smanjenje u odnosu na najvišu zabilježenu razinu također nadmašuje 2 postotna boda.

Dok dinamika zaposlenosti i nezaposlenosti u 2003. godini upućuju na nastavak uzleta na tržištu rada, prosječna je plaća u toj godini realno stagnirala. Nakon slabljenja stroge primjene politike ograničavanja mase plaća u javnoj upravi, obrazovanju te zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi sredinom 2002. godine te nešto bržeg rasta razine prosječne realne plaće, od početka 2003. njezina je razina ponovo sporije rasla. Stagnacija plaća u javnoj upravi posebno se vidi iz niskih godišnjih stopa realnog rasta prosječne bruto plaće, a koje su u drugoj polovici 2003. godine pale na 1,7 posto, nakon što su iščezli bazni učinci porasta realne razine prosječne plaće iz sredine 2002. godine. Godišnja stopa rasta prosječne realne bruto plaće u javnoj upravi za cijelu je 2003. godinu zbog navedenih baznih učinaka ipak bila nešto viša te je iznosila 2,7 posto.

Slika 1.15.

Bruto plaća i BDV po zaposlenom
godišnje stope promjene

Izvor: Izračun na temelju podataka DZS-a

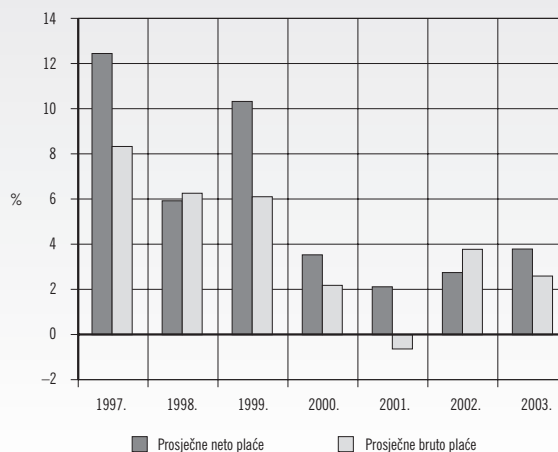
Uz labavljenje restriktivne politike plaća u javnom sektoru u drugoj polovici 2002. godine ubrzan je i realni porast plaća u industriji. Taj je porast bio potaknut brzim rastom gospodarske aktivnosti i proizvodnosti u industriji te je nadmašio realne stope rasta plaća tijekom nekoliko prethodnih godina. Rast prosječne plaće u industriji je, međutim, značajno usporen već u drugome tromjesečju 2003. godine, prije usporenja rasta industrijske proizvodnje koje se zbilo krajem godine. Do kraja godine realni je rast prosječne bruto plaće u industriji dodatno usporen te je godišnja stopa njezina rasta pala na 1,3 posto. Iako je godišnja stopa rasta prosječne bruto plaće u industriji na razini cijele 2003. godine bila bitno viša te je iznosila 3,4 posto, rast dodane vrijednosti po zaposlenom u industriji ipak je bio za pola postotna boda viši. Stoga se može zaključiti kako su i u 2003. godini troškovi rada u industriji pratili rast proizvodnosti, ali su rasli po nešto nižoj godišnjoj stopi pa stoga njihov rast ne bi trebao imati inflatorne učinke.

Uz nastavak politike ograničavanja plaća u javnom sektoru i nešto niže stope gospodarskog rasta krajem godine, još je nekoliko uzroka pridonijelo usporavanju rasta prosječne bruto plaće u 2003. godini. Prvo, početkom 2003. godine povećan je iznos osobnoga poreznog odbitka. Smanjenje poreznog klina smanjilo je udio poreza i doprinosa u ukupnom trošku rada na razini prosječne plaće za otprilike četiri postotna boda, što je omogućilo nešto brži rast neto plaća bez istovjetnog povećanja bruto plaća, odnosno ukupnih troškova rada. Tako je prosječna neto plaća u 2003. godini realno rasla po stopi od 3,8 posto, što je za 1 postotni bod više nego u 2002. godini. Istodobno je stopa rasta prosječne realne bruto plaće smanjena sa 3,8 posto u 2002. na 2,6 posto u 2003. godini, što je bilo za 1,2 postotna boda niže od realnog rasta prosječne neto plaće u toj godini.

Konačno, sporiji rast realne bruto plaće u 2003. godini, a posebno u njezinoj drugoj polovici, bio je rezultat i nešto bržeg rasta troškova života. Kako je godišnja stopa rasta nominalne bruto plaće smanjena sa 5,7 posto u 2002. na 4,9 posto u 2003. godini, jasno je kako je upravo sporiji rast nominalnih bruto plaća imao presudnu ulogu u uspoređenju realnog rasta bruto plaća. Međutim, indeks troškova života je u 2003. godini rastao po stopi od 2,1 posto, što je za 0,2 postotna boda više od stope njegova rasta u 2002. godini. Utjecaj rasta troškova života posebno je vidljiv u drugoj polovici godine, kada je došlo do ubrzanja rasta indeksa troškova života, koji je u tome razdoblju rastao po godišnjoj stopi od 2,9 posto.

Slika 1.16.

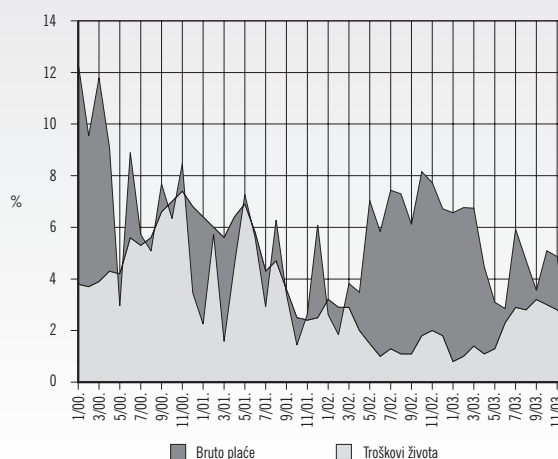
Prosječne realne plaće godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Slika 1.17.

Troškovi života i prosječne realne bruto plaće godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Tržište rada na početku 2004. godine

Početkom 2004. godine nastavljena su kretanja koja su na tržištu rada bila prisutna u posljednjem tromjesečju 2003. godine. Tako je nastavljena tendencija stagnacije registrirane nezaposlenosti, uz uobičajeni sezonski porast u prva dva mjeseca ove godine te smanjenje njezine razine u ožujku, što je nešto ranije od sezonski uobičajenoga. S druge strane, privremeni pokazatelji ukupne zaposlenosti upućuju na nastavak njezine ratuće tendencije i u prvom tromjesečju 2004. godine, ali bez značajnog utjecaja na tendenciju registrirane nezaposlenosti. Stoga se čini kako je i u prvome tromjesečju 2004. značajan bio učinak povratka u evidenciju osoba koje su iz nje bile brisane krajem 2002. godine i tijekom prva tri tromjesečja 2003. godine.

Jačanje gospodarske aktivnosti u prvom tromjesečju ove godine potaknulo je lagano ubrzanje rasta plaća potkraj tromjesečja. Godišnja stopa rasta prosječne realne bruto plaće, koja je u prvom tromjesečju iznosila 2,9 posto, ipak nije bitno nadmašila njezinu stopu rasta iz 2003. godine.

1.2.3. Cijene i tečaj

Cijene

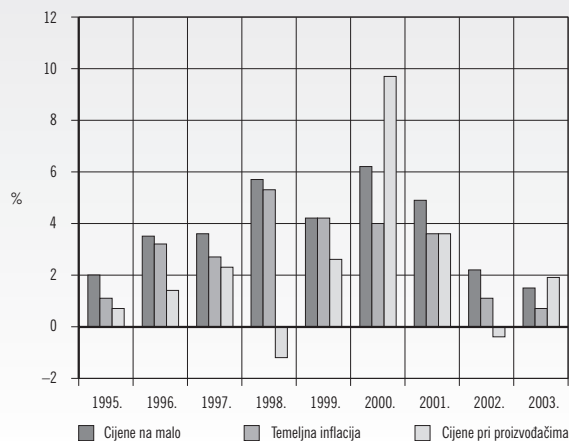
Svi osnovni pokazatelji kretanja cijena zabilježeni tijekom 2003. godine upućuju na nastavak ostvarivanja visokog stupnja cjenovne stabilnosti u domaćem gospodarstvu. Trend usporavanja godišnjeg porasta cijena na malo prisutan u 2001. i 2002. godini nastavio se i tijekom 2003. godine. Prosječna godišnja stopa promjene cijena na malo iznosila je u 2003. godini 1,5 posto, što je za 0,7 postotnih bodova niža prosječna godišnja stopa inflacije nego u 2002. i 3,4 postotna boda niža stopa nego u 2001. Porast drugih indikatora kretanja

domaćih cijena ostvaren u 2003. godini u usporedbi s prethodnom godinom također je bio niži od 2,0 posto. Prosječna godišnja stopa temeljne inflacije smanjena je sa 1,1 posto zabilježenih u 2002. na samo 0,7 posto u 2003. godini. Nadalje, prosječna godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima iznosila je u 2003. godini 1,9 posto (bila je za 2,3 postotna boda viša nego u 2002.).

Godišnja stopa promjene indeksa cijena na malo zabilježena na kraju godine smanjila se na 1,8 posto u prosincu 2003., nakon 2,6 posto zabilježenih u prosincu 2001., odnosno 2,3 posto u prosincu 2002. Najznačajniji doprinos smanjenju ukupne godišnje stope inflacije cijena na malo zabilježene u prosincu 2003. dalo je smanjenje godišnje stope promjene cijena in-

Slika 1.18.

Cijene na malo, temeljna inflacija
i cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima
prosječne godišnje stope promjene

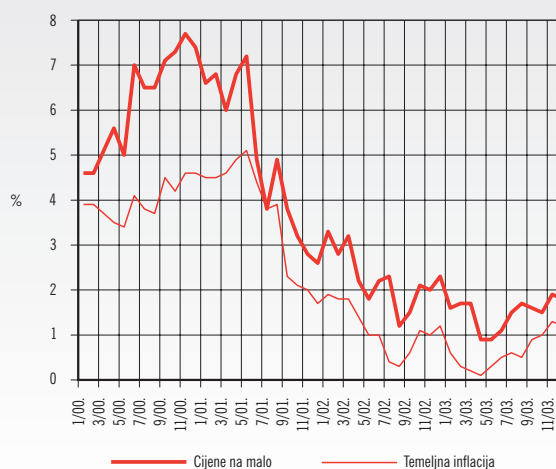
Izvor: DZS

dustrijskih neprehrambenih proizvoda sa 2,6 posto u 2002. na 1,0 posto u 2003., koje je bilo posljedica, prije svega, smanjenja godišnje stope promjene cijena odjeće i obuće³ te električne struje⁴ i naftnih derivata⁵. Nešto manji doprinos smanjenju ukupne godišnje stope promjene cijena na malo dalo je i smanjenje godišnje stope promjene cijena pića i cijena usluga; tako je godišnja stopa promjene cijena pića smanjena sa 5,1 posto u prosincu 2002. godine na 2,2 posto u prosincu 2003., a usluga sa 3,5 posto na 2,8 posto.

Godišnja stopa promjene cijena na malo se tijekom 2003. godine kretala između minimalnih 0,9 posto ostvarenih u travnju i svibnju te maksimalnih 1,9 posto zabilježenih u studenome. Volatilitnost prisutna u kretanju godišnje stope inflacije cijena na malo je tijekom 2003. godine u značajnoj mjeri bila uzrokovana fluktuacijama cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, koje su se prenijele na kretanje domaćih cijena naftnih derivata, i sušnim vremenskim prilikama, koje su utjecale na snažan rast cijena poljoprivrednih proizvoda. Osim toga, izraženoj volatilitnosti godišnje stope inflacije uvelike je pridonio i tzv. učinak baznog razdoblja s obzirom da promjena godišnje stope rasta cijena u jednom mjesecu u usporedbi s godišnjom stopom rasta iz prethodnog mjeseca ne ovisi samo o tekućoj mjesečnoj promjeni cijena već i o mjesečnoj promjeni cijena zabilježenoj dvanaest mjeseci ranije. Učinak baznog razdoblja osobito je bio izražen u travnju 2003. kada je godišnja stopa inflacije cijena na malo smanjena za 0,8 postotnih bodova, odnosno sa 1,7 posto zabilježenih u ožujku na 0,9 posto u travnju. Takvo je smanjenje u travnju 2003. ostvareno zbog visokog rasta agregatne razine cijena na malo na mjesečnoj razini od 0,4 posto, koji je bio zabilježen u baznom razdoblju (u travnju 2002. godine) čime je povećana osnovica za godišnju usporedbu. Izraženom smanjenju godišnje stope promjene cijena u travnju 2003., uz učinak baznog razdoblja za usporedbu, pridonio je i pad cijena sirove nafte na svjetskom tržištu uvjetovan brzim okončanjem rata u Iraku te istodobna aprecijacija kune prema američkom dolaru, koji su utjecali na značajno smanjenje maloprodajnih cijena naftnih derivata na domaćem tržištu za 5,3 posto u travnju u usporedbi s prethodnim mjesecom. U ljetnim je mjesecima došlo do povećanja godišnje stope inflacije. Usprkos tome što su cijene na malo u srpnju ostale nepromijenjene u usporedbi s prethodnim mjesecom, a u kolovozu su samo blago porasle (za 0,1 posto), zbog učinka baznog razdoblja ostvaren je porast godišnje stope inflacije cijena na malo sa 1,1 pos-

Slika 1.19.

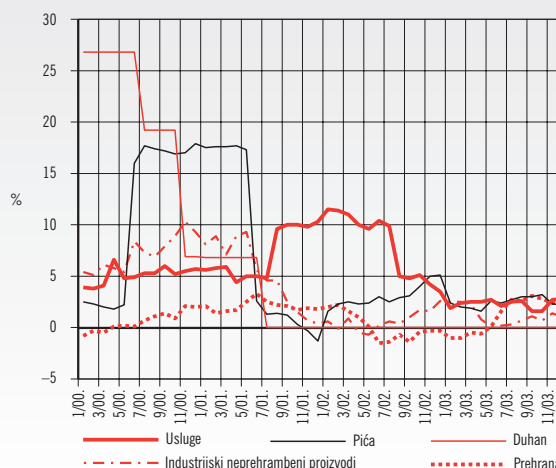
Cijene na malo i temeljna inflacija godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Slika 1.20.

Cijene na malo po komponentama godišnje stope promjene

Izvor: DZS

3 Godišnja stopa promjene cijena odjeće smanjena je sa 4,6 posto zabilježenih u prosincu u 2002. na 0,9 posto u prosincu 2003., a obuće sa 4,1 posto u prosincu 2002. na -4,3 posto u prosincu 2003.

4 Sa 4,2 posto u prosincu 2002. na -0,6 posto u prosincu 2003.

5 Sa 6,4 posto u prosincu 2002. na 0,9 posto u prosincu 2003.

to u lipnju na 1,5 posto u srpnju, odnosno na 1,7 posto u kolovozu. U razdoblju do kraja godine godišnja je stopa inflacije fluktuirala između 1,5 posto i 1,9 posto.

Godišnja stopa temeljne inflacije – pokazatelja koji bolje odražava trend kretanja inflacije nego stopa inflacije mjerena kretanjem indeksa cijena na malo jer košarica proizvoda za izračun temeljne inflacije ne sadržava volatilne komponente (cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene energenata) ni proizvode čije se cijene administrativno reguliraju – iznosila je u prosincu 2003. 1,2 posto, što odgovara razini zabilježenoj u prosincu 2002. To je bila za 0,5 postotna boda niža stopa temeljne inflacije od one zabilježene u prosincu 2001. Niska godišnja stopa temeljne inflacije, koja je tijekom 2003. godine fluktuirala između razine od minimalnih 0,1 posto zabilježenih u travnju do maksimalnih 1,3 posto zabilježenih u studenom, pokazuje da su pritisci s potražne strane na domaćem tržištu bili prigušeni. Unatoč tome što je godišnja stopa temeljne inflacije u prosincu 2003. bila istovjetna onoj zabilježenoj krajem prethodne godine, vidljive su promjene u doprinosima pojedinih komponenata temeljnog indeksa cijena na malo ukupnoj temeljnoj inflaciji. Tako je zbog povećanja godišnje stope promjene cijena usluga koje se formiraju na tržištu sa 0,2 posto u prosincu 2002. na 3,6 posto u prosincu 2003. povećan doprinos tih cijena ukupnoj temeljnoj inflaciji, dok je zbog smanjenja godišnje stope promjene cijena robe koje se reguliraju na tržišnoj osnovi sa 1,4 posto u prosincu 2002. na 0,7 posto u prosincu 2003. njihov doprinos ukupnoj temeljnoj inflaciji smanjen.

Godišnja stopa promjene administrativno reguliranih cijena značajno je smanjena – za 5,2 postotna boda – sa 7,5 posto u prosincu 2002. na 2,3 posto u prosincu 2003. Pad doprinosa administrativno reguliranih cijena ukupnoj godišnjoj inflaciji u 2003. u usporedbi sa 2002. uvelike je posljedica smanjenja godišnje stope promjene cijena naftnih derivata i električne struje. Osim toga, smanjenje godišnje stope promjene administrativno reguliranih cijena jednim se dijelom može pripisati i tome što je 2003. bila izborna godina, tako da je ispunjenje zahtjeva za porastom određenih administrativno reguliranih cijena odgođeno za sljedeću godinu. Spomenuto smanjenje godišnje stope promjene administrativno reguliranih cijena više je utjecalo na ukupnu godišnju stopu inflacije cijena na malo zabilježenu krajem 2003. godine nego izraženo povećanje godišnje stope promjene cijena poljoprivrednih proizvoda sa –7,9 posto zabilježenih u prosincu 2002. na 17,1 posto u prosincu 2003. zbog znatno većeg pondera koje administrativno regulirane cijene (koji iznosi 23,0 posto) imaju u indeksu cijena na malo u usporedbi s cijenama poljoprivrednih proizvoda (koji iznosi 2,2 posto). Sušne vremenske prilike utjecale su na ovako značajan porast cijena poljoprivrednih proizvoda.

Politika održavanja stabilnosti nominalnog tečaja kune prema euru glavno je sidro domaćih inflacijskih očekivanja te je jedna od osnovnih pretpostavki za ostvarivanje stabilnosti domaćih cijena. Tijekom 2003. godine je, ukupno gledajući, ostvarena blaga nominalna deprecijacija prosječnoga dnevnog tečaja kune prema euru od samo 2,1 posto u usporedbi s prethodnom godinom. Kretanje godišnje stope temeljne inflacije koja tijekom 2003. godine nije prelazila 1,3 posto pokazuje da su pritisci s potražne strane na domaćem tržištu bili prigušeni. Na stabilnost domaće potražnje značajno je utjecala politika umjerenog porasta plaća u državnom i poslovnom sektoru, koja je bila prisutna tijekom 2003. godine kada su prosječne mjesečne neto plaće nominalno povećane u prosjeku za 6,0 posto u usporedbi sa 2002. godinom. Snažna konkurencija prisutna u domaćoj trgovini na

malo te pojačana konkurencija uvoznih proizvoda uvjetovana postupnom vanjskotrgovinskom liberalizacijom bili su čimbenici koji su, kao i u nekoliko prethodnih godina, ograničavali pritiske na rast domaćih maloprodajnih cijena. Na stabilnost cijena u 2003. godini utjecao je i dodatni čimbenik – blagi rast administrativno reguliranih cijena. Nadalje, ostvarenju niske stope inflacije tijekom 2003. godine pridonijela je i značajna aprecijacija prosječnoga dnevnog tečaja kune prema američkom dolaru od ukupno 14,8 posto, koja je ublažavala izraženi porast cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu te utjecala na smanjenje uvoznih cijena onih finalnih proizvoda čije je plaćanje bilo ugovoreno u američkim dolarima. Uz to, imajući u vidu nisku i padajuću godišnju stopu promjene proizvođačkih cijena u eurozoni, koja je sa 1,6 posto u prosincu 2002. smanjena na samo 1,0 posto u prosincu 2003., ukupni se uvezeni pritisci na rast domaćih maloprodajnih cijena u 2003. godini mogu ocijeniti blagima.

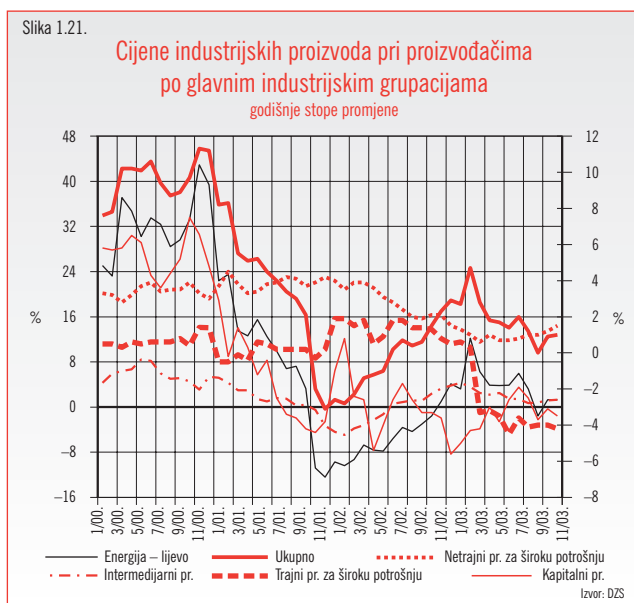
Prosječna dnevna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu (izražena u američkim dolarima) povećana je u 2003. godini na 28,9 američkih dolara, što je značajan porast od ukupno 15,9 posto u usporedbi s cijenom od 24,9 američkih dolara ostvarenom u 2002. godini. Na rast cijene sirove nafte utjecali su porast neizvjesnosti uvjetovan političkim napetostima u svijetu i očekivanja vezana uz vojnu intervenciju SAD-a u Iraku. Nakon relativno brzog okončanja rata u Iraku i kratkotrajnog smanjenja cijena sirove nafte, na svjetskom su tržištu cijene nafte ponovno počele rasti zbog utjecaja koje su na tržišne sudionike imale nepovoljne vijesti o sporijem obnavljanju proizvodnje sirove nafte u Iraku te zbog izvješća o manjim zalihama nafte i naftnih derivata od uobičajenih u zemljama OECD-a (napose u SAD-u), koja su potaknula očekivanja o rastu potražnje zbog potrebe da se te zalihe obnove. Međutim, zbog aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru prosječna dnevna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu izražena u kunama smanjena je u 2003. godini za 0,7 posto, odnosno sa 195,2 kune u 2002. na 193,9 kuna u 2003. Stoga se snažni rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2003. nije odrazio i u značajnijem rastu cijena naftnih derivata na domaćem tržištu, promatraju li se cijene zabilježene na kraju godine.

Cijene sirovina na svjetskom tržištu mjerene kretanjem agregatnog HWWA indeksa cijena sirovina (bez energije, izražene u američkim dolarima) zabilježile su u 2003. godini 14,1%-tni rast. Cijene poljoprivrednih sirovina izražene u američkim dolarima porasle su zbog smanjenja ponude uzrokovane nepovoljnim vremenskim uvjetima, dok se porast cijena obojenih metala pripisuje povećanju potražnje, do koje je došlo u uvjetima oporavka svjetske privrede, pri čemu je napose bilo izraženo povećanje potražnje iz Kine. Izraze li se cijene sirovina na svjetskom tržištu u eurima, tada je prosječna godišnja stopa promjene njihovih cijena u 2003. godini bila negativna i iznosila je –4,6 posto. Godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena u eurozoni bila je vrlo niska i imala je trend opadanja – smanjila se sa 2,4 posto na kraju prvog tromjesečja 2003. godine na 1,4 posto, odnosno 1,1 posto na kraju drugog i trećeg tromjesečja te na samo 1,0 posto krajem 2003. godine. Uz takvo kretanje proizvođačkih cijena u eurozoni te relativno stabilan tečaj kune prema euru smanjili su se i pritisci na rast uvoznih cijena iz toga izvora.

Slično kao u eurozoni, i u Hrvatskoj je bilo prisutno usporavanje rasta godišnje stope promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima. Nakon početnog skoka godišnje stope promjene cijena pri proizvođačima sa 2,3 posto u prosincu

2002. godine na 4,7 posto⁶ u ožujku 2003. godine, kretanje indeksa cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima pokazuje da su pritisci na rast cijena na malo iz toga izvora postupno slabili. Tako se od kraja prvoga tromjesečja 2003. godine godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima smanjila na 1,7 posto u lipnju te na 1,2 posto u rujnu i 1,0 posto u prosincu. Promatra li se kretanje cijena pri proizvođačima po glavnim industrijskim grupacijama, vidi se da je najizraženije smanjenje godišnje stope promjene cijena zabilježeno kod trajnih

proizvoda za široku potrošnju (sa 0,8 posto u prosincu 2002. na -4,2 posto u prosincu 2003.) te kod intermedijarnih proizvoda (sa 3,3 posto u prosincu 2002. na 1,3 posto u prosincu 2003.). Godišnja stopa promjene cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju blago je smanjena sa 2,1 posto u prosincu 2002. na 1,5 posto prosincu 2003. Ostvarene godišnje stope promjene cijena trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju, koji ulaskom u maloprodaju direktno utječu na kretanje indeksa cijena na malo, bile su niske, tako da su pritisci na rast cijena u domaćoj maloprodaji iz ovog izvora bili blagi. Godišnja stopa promjene cijena kapitalnih proizvoda bila je negativna, ali se blago povećala sa -3,6 posto ostvarenih krajem 2002. na -3,5 posto krajem 2003., dok je godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena energije povećana sa 1,0 posto zabilježenih u prosincu 2002. na 1,3 posto u prosincu 2003. godine.

Kretanje cijena u prvom tromjesečju 2004. godine

Državni zavod za statistiku je u veljači 2004. godine započeo objavljivati indeks potrošačkih cijena, a prestao je objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života jer metodologija njihova izračuna nije bila u zadovoljavajućoj mjeri usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Novi je pokazatelj kretanja cijena – indeks potrošačkih cijena – izrađen u skladu s metodološkim načelima koje su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat), stoga se može koristiti i za međunarodne usporedbe inflacije. Osnovna namjena indeksa potrošačkih cijena jest da služi kao opća mjera inflacije u zemlji, koja odražava promjene u razini cijena dobara i usluga između dva razdoblja. Ukupna košarica proizvoda podijeljena je na dvanaest osnovnih grupa proizvoda, u skladu s međunarodnom klasifikacijom osobne potrošnje prema namjeni (engl. *Classification of Individual Consumption by Purpose*, COICOP). Udjeli (ponderi) pripisani pojedinim grupama proizvoda odražavaju strukturu novčanih izdataka kućanstava na domaćem teritoriju. Kao osnovni izvor za izračun pondera upotrijebljena je Anketa o potrošnji kućanstava u 2001. godini, koju je proveo Državni zavod za statistiku. Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u DZS-u tako da se iz košarice proizvoda za izračun indeksa

6 Pri tome je najizraženiji bio rast godišnje stope promjene cijena energije pri proizvođačima sa 1,0 posto u prosincu 2002. na 12,2 posto u ožujku 2003.

potrošačkih cijena isključuje poljoprivredni proizvodi te proizvodi čije se cijene administrativno reguliraju. Zajednički udio tih dviju grupa proizvoda u košarici za izračun ukupnog indeksa potrošačkih cijena iznosi 29,8 posto (7,2 posto poljoprivredni proizvodi i 22,6 posto proizvodi čije se cijene administrativno reguliraju).

Prosječna godišnja stopa inflacije u 2003. mjerena novim pokazateljem inflacije – indeksom potrošačkih cijena, bila je niska te je iznosila 1,8 posto, a bila je za 0,3 postotna boda viša stopa inflacije od one mjerene kretanjem indeksa cijena na malo. S druge strane, godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena zabilježena u prosincu 2003. iznosila je 1,7 posto, odnosno za 0,1 postotni bod manje od godišnje stope inflacije mjerene kretanjem cijena na malo.

Prema podacima DZS-a u siječnju 2004. godine ostvaren je snažan rast indeksa potrošačkih cijena – u prosjeku za 1,0 posto u usporedbi s prethodnim mjesecom. Pri tome je u siječnju 2004. godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem ukupnog indeksa potrošačkih cijena dosegla 2,1 posto (dobara 2,1 posto, usluga 2,4 posto), te je bila za 0,4 postotna boda viša od inflacije potrošačkih cijena ostvarene u prosincu 2003. U siječnju 2004. godine najizraženiji je bio mjesečni rast cijena prehane i bezalkoholnih pića od 3,0 posto. Zbog poskupljenja tekućih goriva i maziva te vozačkih ispita ostvaren je i značajan rast cijena prometa od 1,5 posto u usporedbi s prethodnim mjesecom. Sezonski pad cijena odjeće i obuće od 4,3 posto u siječnju 2004. u usporedbi s prethodnim mjesecom ublažio je intenzitet mjesečnog rasta ukupnog indeksa potrošačkih cijena. Cijene koje ulaze u izračun temeljnog indeksa cijena na malo ostale su u siječnju 2004. u prosjeku na istoj razini kao i u prethodnom mjesecu, dok je godišnja stopa temeljne inflacije povećana na 1,3 posto, sa 1,2 posto ostvarenih u prosincu 2003.

Potrošačke cijene bile su u veljači 2004. godine u prosjeku za 0,1 posto manje nego u siječnju, pod utjecajem, prije svega, sezonskog pojeftinjenja odjeće i obuće za –1,3 posto i zbog pada cijena prehane za –0,2 posto. Uz dodatni utjecaj baznog razdoblja (za 0,3 postotna boda viši mjesečni rast potrošačkih cijena ostvaren u veljači 2003.), godišnja je stopa inflacije mjerena kretanjem ukupnog indeksa potrošačkih cijena smanjena u veljači 2004. na 1,8 posto. Najveći doprinos padu ukupne godišnje stope inflacije potrošačkih cijena u veljači u usporedbi s onom zabilježenom u siječnju, dalo je smanjenje godišnje stope promjene cijena prehane sa 4,9 posto u siječnju na 4,4 posto u veljači te prometa sa 0,7 posto u siječnju na –0,4 posto u veljači. Proizvodi koji ulaze u izračun temeljne inflacije pojeftinili su u veljači 2004. godine za 0,2 posto u usporedbi s prethodnim mjesecom, dok je godišnja stopa temeljne inflacije ostala na istoj razini od 1,3 posto koja je zabilježena i u siječnju 2004.

U ožujku je uz mjesečno povećanje potrošačkih cijena u prosjeku za 0,1 posto te uz prisutan učinak baznog razdoblja, godišnja stopa inflacije smanjena na 1,4 posto (dobara 1,1 posto, usluga 2,6 posto). Najveći doprinos padu ukupne godišnje stope inflacije potrošačkih cijena u ožujku dalo je smanjenje godišnje stope promjene cijena prehane sa 4,4 posto u veljači na 3,5 posto u ožujku, prometa sa –0,4 posto na –1,9 posto te stanovanja sa 0,7 posto na 0,5 posto. Godišnja stopa temeljne inflacije blago je porasla sa 1,3 posto ostvarenih u veljači na 1,4 posto u ožujku.

Usporavanje rasta cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima iz 2003. nastavilo se i tijekom prvoga tromjesečja 2004. godine smanjenjem godišnje stope promjene proizvođačkih cijena s niskih 1,0 posto u prosincu 2003. na 0,8 posto u siječnju, 0,1 posto u veljači te na -0,5 posto u ožujku 2004. godine. Promatrano po komponentama niže su godišnje stope promjene proizvođačkih cijena u ožujku 2004. u usporedbi s onima zabilježenima krajem 2003. ostvarene kod sljedećih industrijskih grupacija: energija (-3,6 posto u ožujku 2004. u usporedbi sa 1,3 posto u prosincu 2003.) i netrajni proizvodi za široku potrošnju (0,5 posto u ožujku u usporedbi sa 1,5 posto u prosincu 2003.). U drugim industrijskim grupacijama godišnja je stopa promjene proizvođačkih cijena blago povećana u ožujku 2004., u usporedbi s prosincem 2003.: kod intermedijarnih proizvoda sa 1,3 posto u prosincu na 1,9 posto u ožujku, kod kapitalnih proizvoda sa -3,5 posto na -3,4 posto te kod trajnih proizvoda za široku potrošnju sa -4,2 posto na -3,6 posto.

Tečaj

Kretanje tečaja kune prema euru bilo je tijekom 2003. godine stabilno uz prisutnost uobičajenih sezonskih oscilacija. Prosječni dnevni tečaj od 7,56 HRK/EUR zabilježen u 2003. godini nominalno je bio za 2,1 posto slabiji u usporedbi sa 7,41 HRK/EUR ostvarenih prethodne godine. Dnevni tečaj kune fluktuirao je između minimalnih 7,44 kune za euro i maksimalnih 7,71 kune za euro, odnosno u relativno uskom rasponu od -1,6 posto do 1,9 posto oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2003. godini. Tečaj kune prema euru, zabilježen krajem godine, oslabio je sa 7,44 kuna u 2002. na 7,65 kuna u 2003. godini, što je rezultiralo ukupnom nominalnom deprecijacijom tečaja kune od 2,8 posto (31. prosinca 2003. u usporedbi sa 31. prosinca 2002.).

Tijekom 2003. godine središnja je banka devet puta intervenirala neto prodavši poslovnim bankama ukupno 379,6 milijuna američkih dolara, pri čemu je iz optjecaja povučeno 2,7 milijardi kuna. Sektor države ostvario je tijekom 2003. godine snažne priljeve inozemnoga kapitala, prije svega zaduživanjem (euro-obveznice, samurajske obveznice i 2. tranša SAL-a) i privatizacijom Ine, a manjim dijelom i na osnovi sukcesije. Kako ti priljevi ne bi u značajnijoj mjeri povećali aprecijacijske pritiske na domaćem deviznom tržištu, središnja je banka tijekom 2003. godine neto otkupila izravno od Ministarstva financija deviza u ukupnoj vrijednosti od 559,6 milijuna američkih dolara, čime je emitirano ukupno 3,7 milijardi kunske likvidnosti. Ukupno gledajući, HNB je tijekom 2003. transakcijama na deviznom tržištu neto emitirao 965,2 milijuna kuna. To je znatno manje nego u 2002. godini kada je transakcijama na deviznom tržištu središnja banka neto emitirala 4,8 milijardi kuna te upućuje na pojačanu restriktivnost monetarne politike u 2003. godini.

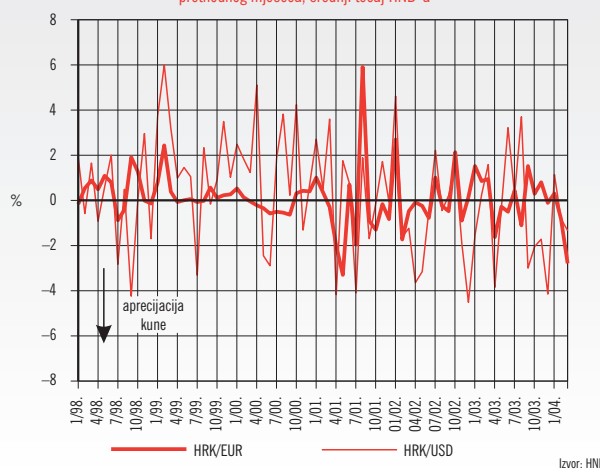
Tijekom prvog tromjesečja 2003. godine na domaćem je deviznom tržištu bio prisutan trend nominalne deprecijacije tečaja kune prema euru. U tom je razdoblju tečaj kune prema euru oslabio ukupno za 3,4 posto, a vrijednost eura porasla je sa 7,44 kune zabilježene krajem 2002. godine na 7,69 kuna krajem prvoga tromjesečja 2003. godine. Deprecijacija kune prema euru bila je najjače izražena u siječnju 2003. kada je kuna ukupno oslabila prema euru 1,5 posto, dok je u veljači i ožujku zabilježena blaža deprecijacija tečaja kune od 0,9 posto u svakom mjesecu. Deprecijacija tečaja kune potaknula je tijekom prvog tromjesečja 2003. prodaje deviza središnje banke na aukcijama u ukupnom iznosu od 315,2 milijuna eura, čime je s tržišta povučeno ukupno 2,4 milijarde kuna. Od toga je iznosa u siječnju poslovnim bankama prodano 115,7 milijuna eura, u veljači 49,4 milijuna eura te u ožujku 150,1 milijun eura. Uz to je HNB u siječnju prodao Ministarstvu financija deviza u ukupnoj vrijednosti od 96,5 milijuna američkih dolara, koje je otkupio u veljači nakon što je na devizni račun države kod HNB-a stigao priljev od plasmana euroobveznica u vrijednosti od 497,5 milijuna eura (538,8 milijuna američkih dolara).

Na rast potražnje za devizama tijekom prvog su tromjesečja 2003. godine uz uobičajene sezonske čimbenike – rast potražnje države i banaka za devizama radi otplate rata kredita Londonskom i Pariškom klubu te rast potražnje poduzeća za devizama radi plaćanja uvoza ostvarenog u četvrtom tromjesečju prethodne godine – utjecali i dodatni čimbenici. To se, prije svega, odnosi na to da devizni priljev od plasmana državnih obveznica na inozemnom tržištu nije ušao u sustav poslovnih banaka, već je položen na račun države kod HNB-a, kao jedan od koraka u jačanju suradnje između Ministarstva financija i HNB-a s ciljem poboljšanja koordinacije između fiskalne i monetarne politike.

Nakon deprecijacije tečaja kune prema euru zabilježene tijekom prvog tromjesečja 2003. godine, pri čemu se vrijednost eura približila granici od 7,70 kuna, kuna je u prvih devet dana travnja snažno ojačala (za 2,3 posto), a vrijednost eura spustila se na 7,51 kunu. Nakon toga, u razdoblju do kraja svibnja tečaj kune prema euru fluktuirao je u rasponu od 7,50 HRK/EUR do 7,60 HRK/EUR, pri čemu su se izmjenjivala kraća razdoblja aprecijacije s kraćim razdobljima deprecijacije tečaja. Tečaj kune prema euru bio je tijekom lipnja stabilan, uz blago izražen trend aprecijacije kune, tako da je, promatraju li se tečajevi zabilježeni na kraju mjeseca, u lipnju ostvarena aprecijacija tečaja kune od 0,50 posto u usporedbi sa svibnjem. Ukupno gledajući, kuna je tijekom drugog tromjesečja 2003. godine (30. lipnja u usporedbi sa 31. ožujka) ojačala prema euru 2,4 posto, tako da je vrijednost eura smanjena sa 7,69 kuna 31. ožujka na 7,51 kunu 30. lipnja. Nositelji monetarne politike ocijenili su da intenzitet aprecijacijskih pritisaka prisutan tijekom drugoga tromjesečja 2003. ne iziskuje intervenciju središnje banke na deviznom tržištu. HNB je u tom razdoblju otkupio devize od države u ukupnoj vrijednosti od 150,0 milijuna eura: 15. travnja otkupljen je 81,0 milijun eura, a 19. svibnja otkupljeno je 69,0 milijuna eura, tako da prodaja deviza od strane države

Slika 1.23.

Stope promjene nominalnog tečaja kune
prema euru i američkom dolaru
kraj mjeseca u usporedbi s krajem
prethodnog mjeseca, srednji tečaj HNB-a

nije izazvala dodatne pritiske na aprecijaciju tečaja na domaćem deviznom tržištu.

Tijekom trećega tromjesečja 2003. tečaj kune prema euru bio je stabilan, u njegovu kretanju nije bilo značajnijih oscilacija niti je bio izražen trend kretanja tečaja isključivo u smjeru aprecijacije ili deprecijacije. Stoga, kao ni u drugom tromjesečju, nije bilo potrebe za intervencijom središnje banke na deviznom tržištu. Promatraju li se tečajevi zabilježeni na kraju razdoblja, vidi se da je tečaj kune prema euru od 7,57 HRK/EUR zabilježen krajem trećeg tromjesečja bio 0,8 posto slabiji u usporedbi s njegovom vrijednošću od 7,51 HRK/EUR krajem prethodnog tromjesečja.

Pritisci na aprecijaciju tečaja kune tijekom drugoga i trećeg tromjesečja 2003. godine bili su prigušeni i slabije izraženi nego u istim razdobljima prijašnjih godina. Stoga u ta dva tromjesečja 2003. godine nije održana niti jedna devizna aukcija HNB-a, dok je tijekom drugoga i trećeg tromjesečja 2001. središnja banka otkupila deviza od poslovnih banaka s ciljem smanjivanja aprecijacijskih pritisaka u ukupnoj vrijednosti od 530,4 milijuna eura, a tijekom ta dva tromjesečja 2002. godine 389,4 milijuna eura.

Na smanjivanje aprecijacijskih pritisaka u 2003. godini utjecalo je nekoliko čimbenika. Tako je Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima banaka, koja je stupila na snagu početkom 2003. godine, utjecala na povećanje potražnje nekih banaka za devizama i smanjila pritisak drugih banaka na prodaju deviza središnjoj banci na deviznim aukcijama. Osim toga, Ministarstvo financija je, unaprijeđujući koordinaciju između fiskalne i monetarne politike, devizni priljev od euroobveznica, sukcesije i samurajskih obveznica položilo na svoj devizni račun kod HNB-a, te je u skladu s tekućim potrebama države za kunskom likvidnošću središnja banka otkupljivala devize od države, čime se izbjeglo povećanje pritisaka na aprecijaciju kune na domaćem deviznom tržištu. Središnja je banka u drugom tromjesečju 2003. godine otkupila od države deviza u ukupnoj vrijednosti od 165,9 milijuna američkih dolara, a u trećem tromjesečju nije bilo otkupa deviza od države. Aprecijacijski pritisci zbog ostvarenog deviznog priljeva od turizma bili su prigušeni jer je povećanu ponudu deviza u ljetnim mjesecima apsorbirala pojačana potražnja za devizama banaka i poduzeća.

Aprecijacijski pritisci na kunu pojačali su se u drugoj polovici kolovoza 2003., u doba pripreme i donošenja izmjene Odluke o obveznoj pričuvi, kojom se, uz nepromijenjenu stopu obvezne pričuve od 19,0 posto, povećao dio devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama. Tako se od 8. rujna 2003. 35 posto obračunate devizne pričuve izvršava u kunama, a 65 posto u devizama (umjesto 25 posto u kunama i 75 posto u devizama kako je bilo do tada). Time je došlo do povećanja aprecijacijskih pritisaka na kunu zbog porasta potražnje za domaćom valutom na tržištu novca te zbog povećane ponude deviza na deviznom tržištu. Ti su pritisci bili privremeni te je tijekom rujna 2003. godine kuna počela deprecirati, tako da je tečaj kune prema euru krajem rujna bio za 1,5 posto slabiji nego krajem kolovoza.

Zbog uobičajenog jačanja potražnje za devizama tijekom četvrtog tromjesečja 2003. godine na domaćem su deviznom tržištu bili prisutni pretežno deprecijacijski pritisci, a kuna je prema euru u tom tromjesečju ukupno nominalno deprecirala 1,0 posto, pri čemu je vrijednost eura povećana sa 7,57 HRK/EUR

zabilježenih 30. rujna na 7,65 HRK/EUR 31. prosinca 2003. U četvrtom je tromjesečju središnja banka intervenirala na deviznom tržištu tri puta, neto prodavši poslovnim bankama na deviznim aukcijama 38,6 milijuna eura. Na prvim dvjema aukcijama prodan je poslovnim bankama ukupno 123,1 milijun eura. Od ukupnog je iznosa 60,0 milijuna eura prodano bankama na deviznoj aukciji koju je središnja banka organizirala 19. studenoga, a 63,1 milijun eura na aukciji održanoj 9. prosinca. Nakon posljednje devizne aukcije na kojoj je središnja banka prodavala devize tečaj kune prema euru nije se u dovoljnoj mjeri stabilizirao, krenuvši suprotnim smjerom, pa su nosioci monetarne politike odlučili još jednom intervenirati na deviznom tržištu, prvi put u 2003. godini, otkupljujući devize od poslovnih banaka. Tako je na aukciji održanoj 22. prosinca središnja banka kupila od poslovnih banaka ukupno 84,5 milijuna eura. Od ukupno 505,0 milijuna američkih dolara pristiglih na račun države početkom studenoga 2003. godine od privatizacije Ine, Hrvatska je narodna banka otkupila značajan iznos – ukupno 400,0 milijuna američkih dolara. Od toga je iznosa 200,0 milijuna dolara otkupljeno 11. studenoga te po 100,0 milijuna dolara 1. prosinca i 18. prosinca 2003.

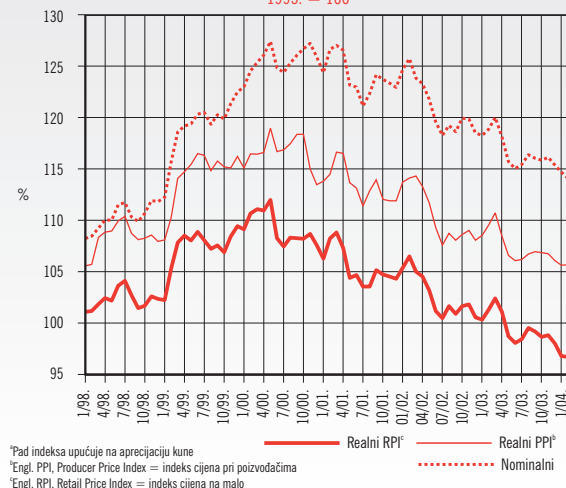
Trend aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru koji je bio izražen tijekom 2002. godine nastavio se i u 2003. godini te je ponovno ostvarena značajna nominalna aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru, koja je bila posljedica slabljenja dolara prema euru na svjetskim deviznim burzama. Prosječni dnevni tečaj od 6,70 HRK/USD ostvaren u 2003. godini bio je za 14,8 posto jači nego prosječni tečaj od 7,86 HRK/USD zabilježen u 2002. godini. Tečaj kune prema dolaru značajno je oscilirao (zbog izražene volatilnosti tečaja dolara prema euru) te se kretao unutar širokog raspona od –8,7 posto do 8,1 posto oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2003. godini. Tečaj kune prema američkom dolaru ojačao je sa 7,14 kuna 31. prosinca 2002. na 6,12 kuna 31. prosinca 2003., što je rezultiralo ukupnom nominalnom aprecijacijom tečaja kune od 14,4 posto. Time je tečaj kune prema američkom dolaru u posljednje dvije godine ojačao ukupno 26,8 posto, pri čemu je vrijednost američkog dolara smanjena sa 8,36 kuna 31. prosinca 2001. na 6,12 kuna 31. prosinca 2003.

Analitičari ocjenjuju da je ključni faktor koji je tijekom 2003. godine utjecao na izraženo slabljenje američkog dolara prema euru – usredotočenost tržišnih sudionika na nepovoljne strukturne pokazatelje prisutne u američkom gospodarstvu (manjak na tekućem računu i fiskalni deficit u američkom gospodarstvu) pri formiranju očekivanja, koji su zasjenili povoljne pokazatelje o cikličkim kretanjima u američkoj privredi (snažan rast BDP-a). Tržišni sudionici usredotočili su se na kretanje strukturnih pokazatelja u američkom gospodarstvu, između ostaloga, zbog znatno smanjenih ulaganja inozemnoga kapitala u dionice na američkom tržištu, što je dovelo u pitanje mogućnost financiranja značajnog deficita na tekućem računu.

Uz blagu deprecijaciju kune prema euru te značajnu aprecijaciju kune prema američkom dolaru, indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune u kojem euro i dolar imaju najznačajniji udio (66,0 posto, odnosno 31,0

Slika 1.24.

Indeks^a nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune uz cijene na malo i cijene pri proizvođačima
1995. = 100

posto)⁷ aprecio je tijekom 2003. godine ukupno 2,7 posto godine (prosina 2003. u usporedbi s prosincem 2002.). To je za 0,6 postotnih bodova niža stopa nominalne aprecijacije efektivnog tečaja kune od one zabilježene tijekom 2002. godine. Nešto sporiji rast domaćih cijena na malo, a napose sporiji rast proizvođačkih cijena u usporedbi s inozemnim, utjecao je na to da je tijekom 2003. godine ostvarena stopa aprecijacije indeksa realnoga efektivnog tečaja kune bila niža od stope aprecijacije nominalnoga efektivnog tečaja, te je kod indeksa realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog cijenama na malo ukupna aprecijacija iznosila 2,5 posto (1,0 postotni bod niža aprecijacija nego 2002.), a kod realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog cijenama pri proizvođačima 1,8 posto (1,6 postotni bod niža aprecijacija nego 2002.).

Kretanje tečaja u prvom tromjesečju 2004. godine

Tijekom prvog tromjesečja 2004. godine tečaj kune prema euru ojačao je ukupno 3,3 posto, a vrijednost eura smanjena je sa 7,65 kuna zabilježena krajem 2003. godine na 7,40 kuna krajem prvoga tromjesečja 2004. godine. Tečaj kune prema euru deprecirao je tijekom siječnja 2004. nominalno ukupno za 0,3 posto. Deprecijacijski pritisci uobičajeni su za početak godine zbog rasta potražnje za devizama potrebnim za servisiranje inozemnog duga te za plaćanje kratkoročnih inozemnih obveza poduzeća. Ti su pritisci početkom 2004. godini bili blagi i izraženi većinom u prvoj polovici siječnja, tijekom kojega je tečaj kune nominalno oslabio u usporedbi s krajem 2003. godine ukupno za 0,9 posto, a vrijednost eura 16. siječnja porasla je na 7,72 HRK/EUR. Središnja je banka tijekom siječnja 2004. intervenirala samo jedanput prodavši poslovnim bankama na deviznoj aukciji održanoj 8. siječnja ukupno 33,0 milijuna eura. Država nije utjecala na jačanje deprecijacijskih pritisaka na domaćem deviznom tržištu jer je svoje inozemne obveze u visini od 128,5 milijuna američkih dolara koje su dospjele u siječnju 2004., a značajnim se dijelom odnose na Londonski i Pariški klub, podmirila deviznim sredstvima ostvarenim na temelju prošlogodišnjeg priljeva. U drugoj polovici siječnja ove godine zabilježena je blaga aprecijacija tečaja kune prema euru. Do smanjenja potražnje za devizama na tržištu jednim je dijelom došlo i stoga što se blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti više ne izdaju, tako da su poslovne banke imale dodatna slobodna devizna sredstva.

Trend aprecijacije tečaja kune prema euru započeo u drugoj polovici siječnja 2004. godine nastavio se i tijekom veljače i ožujka. Tečaj kune prema euru nominalno je ojačao tijekom veljače 2004. za blagih 0,8 posto, pa nije bilo potrebe za intervencijom središnje banke na domaćem deviznom tržištu. HNB je u veljači neto prodao devize Ministarstvu financija u vrijednosti od 26,7 milijuna eura. Tijekom ožujka 2004. nominalna aprecijacija tečaja kune prema euru bila je izražena te je kuna ojačala ukupno 2,8 posto, pri čemu je vrijednost eura smanjena sa 7,61 HRK/EUR zabilježena 29. veljače na 7,40 HRK/EUR 31. ožujka. U nastojanju da ublaži intenzitet jačanja kune prema euru središnja je banka tijekom ožujka intervenirala na deviznom tržištu četiri puta, otkupivši od banaka ukupno

⁷ Preostalih 3,0 posto u košarici valuta otpada na funtu sterlinga, švicarski franak i slovenski tolar. Tijekom 2003. godine (prosina 2003. u usporedbi s prosincem 2002.) kuna je ojačala 5,5 posto prema funtu sterlinga, a 2,5 posto prema švicarskom franku, dok je prema slovenskom tolaru oslabjela 0,4 posto.

162,7 milijuna eura. Na aukciji održanoj 9. ožujka od banaka je otkupljeno ukupno 55,0 milijuna eura, 17. ožujka 20,0 milijuna eura, 23. ožujka 59,3 milijuna eura, dok je na aukciji koja je provedena 26. ožujka otkupljeno 28,4 milijuna eura. Na taj je način središnja banka kreirala značajan iznos kunske likvidnosti od ukupno 1.215,1 milijun kuna. Porast potražnje za domaćom valutom zabilježen tijekom prvoga tromjesečja 2004. značajnim je dijelom potaknut upisom državnih obveznica (u protuvrijednosti od 200,0 milijuna eura u veljači i 150,0 milijuna eura u ožujku).

Uz 3,3%-tnu aprecijaciju tečaja kune prema euru, tijekom prvog tromjesečja 2004. godine zabilježena je aprecijacija tečaja kune prema gotovo svim valutama koje ulaze u košaricu za izračun nominalnoga efektivnog tečaja – prema američkom dolaru kuna je aprecirala 1,0 posto, prema švicarskom franku 3,3 posto i prema slovenskom tolaru 3,9 posto, dok je prema funti sterlinga kuna deprecirala 1,7 posto. Takvo je kretanje tečaja kune zabilježeno tijekom prvoga tromjesečja 2004. godine rezultiralo aprecijacijom indeksa dnevnoga nominalnoga efektivnog tečaja kune od ukupno 2,5 posto. Podaci o kretanju indeksa realnoga efektivnog tečaja kune ukazuju da je kuna tijekom prva dva mjeseca 2004. godine (veljača 2004. u usporedbi s prosincem 2003.) realno aprecirala prema košarici valuta 0,4 posto (deflacionirano cijenama industrijskih proizvoda pri proizvođačima), odnosno 1,3 posto (deflacionirano potrošačkim cijenama).

1.2.4. Novčana kretanja i međunarodne pričuve

Središnja je banka u 2003. godini djelovala u okružju koje je karakterizirala stabilnost cijena, što se prije svega odnosi na područje eurozone gdje su potrošačke cijene porasle za 2,1 posto, a zatim i na kretanja u zemljama srednje i istočne Europe, koje je također obilježila niska inflacija. Kako je i u 2003. godini zadržana stabilnost tečaja kune prema euru, a kuna je prema američkom dolaru ojačala, nije bilo značajnijeg cjenovnog pritiska što se tiče međunarodno razmjenjivih dobara. S druge strane, snažna domaća potražnja i rast domaćeg bruto proizvoda i dalje se ne odražavaju na porast domaćih cijena. Tako je i u 2003. godini bio ostvaren glavni cilj središnje banke, stabilnost cijena. Novi indeks potrošačkih cijena pokazuje da su cijene u 2003. godini prosječno porasle za 1,8 posto u odnosu na 2002. godinu.

Rast domaće potražnje nije utjecao na kretanje cijena, ali se pokazao u deficitu na tekućem računu platne bilance, posebice računu robe, koji je i dalje visok. Mjere monetarne politike pridonijele su usporavanju kreditne aktivnosti banaka, pa je porast plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2003. godini bio prepolovljen u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 22,5 milijardi kuna ili 14,6 posto. Ukupan porast plasiranih financijskih sredstava u gospodarstvu bio je znatno veći zbog izravnog zaduživanja poduzeća u inozemstvu i zbog toga što je i u 2003. godini lizing bio naglašena aktivnost. Država se također nastavila financirati iz inozemstva, a osim toga ostvarila je i značajan devizni priljev od privatizacije (uglavnom od Ine). Tako se nastavio snažan priljev inozemnoga kapitala i rast

inozemnog duga. Zaustavljanje takvih kretanja i uravnoteženje vanjske neravnoteže, koja se očituje u deficitu platne bilance, moguće je postići samo uz snažnu podršku države manjim zaduživanjima, posebice u inozemstvu, i destimuliranjem potrošnje uvoznih proizvoda.

Monetarna politika i tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca

Monetarnu politiku u 2003. godini obilježile su mjere donesene na početku godine, koje su bile usmjerene na usporavanje kreditne aktivnosti banaka utemeljene na inozemnom zaduživanju i na povlačenje viška kunske likvidnosti koji se formirao tijekom prethodnih godina.

Mjere za smanjenje kreditne aktivnosti banaka bile su uglavnom djelotvorne. Poslovne su banke usporile rast svojih plasmana nebankarskom sektoru da bi izbjegle upis obveznih blagajničkih zapisa (kojim se banke penaliziraju). Jedna od mjera, posredno usmjerenih k usporavanju rasta plasmana, bilo je i donošenje Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima ("odluka o 35 posto") kako bi se povećala devizna likvidnost banaka, koja je tijekom 2002. godine bila smanjena gotovo za jednu četvrtinu. Tom je odlukom bila zamijenjena dotadašnja nepopularna "odluka o 53 posto". Novom je odlukom propisano da banke moraju održavati u likvidnim deviznim potraživanjima minimalno 35 posto vrijednosti svojih deviznih obveza, čime se ujedno ograničio i kreditni potencijal banaka. Kako bi se prilagodile toj odluci, poslovne su banke povećale svoju inozemnu aktivu, koristeći se velikim dijelom inozemnim izvorima, pa je istodobno zabilježen rast inozemne pasive i aktive banaka.

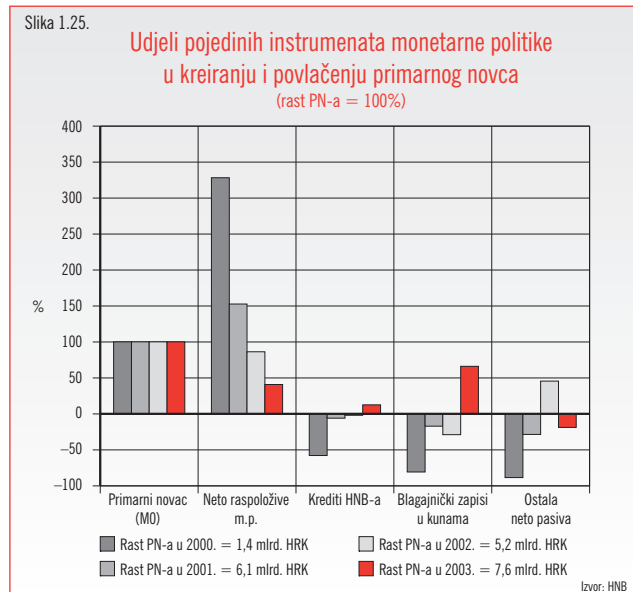
Tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca u 2003. godini znatno su se razlikovali od tokova u prethodnim godinama. Tada je primarni novac bio kreiran uglavnom otkupom deviza od poslovnih banaka i države, a u 2003. godini taj je oblik kreiranja novca bio slabije primjenjivan. Umjesto toga poslovne su banke potrebnu kunsku likvidnost osiguravale sredstvima od dospjelih blagajničkih zapisa u kunama kontinuirano upisivanih u prethodnim godinama kada su viškove likvidnih sredstava pohranjivale u blagajničke zapise, koje je HNB intenzivno upotrebljavao za steriliziranje likvidnosti stvorene otkupom deviza. HNB je u 2003. godini kamatnom politikom aktivno destimulirao upis blagajničkih zapisa u kunama nudeći na aukcijama kamatnu stopu nižu od one na tržištu novca. Jedan od razloga za takav izbor instrumenata u 2003. godini bila je priprema za modernizaciju instrumenata monetarne politike. HNB smatra da su nastale prilike da se već u 2004. godini uvedu operacije na novčanom tržištu kao jedan od instrumenata upravljanja likvidnošću bankovnog sustava. U tome monetarnom okviru, u skladu s mjerama fiskalne politike i načinom financiranja fiskalnog manjka, HNB bi od banaka (pomoću repo transakcija) otkupljivao državne vrijednosne papire i na taj način emitirao primarni novac ili bi ih prodavao, ako bi trebalo povući višak likvidnosti. Tako bi se država mogla kvalitetnije financirati na domaćem tržištu, a istodobno bi se instrumenti naše monetarne politike osuvremenili i prilagodili standardnom instrumentariju središnjih banaka zemalja pristupnica Europskoj uniji.

Krajem trećeg tromjesečja HNB je povećao dio obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama, sa 25 posto na 35 posto, čime je bio usporen i upis blagajničkih zapisa u kunama, a nastao je i privremeni manjak likvidnosti, pa su se pojedine banke nakon gotovo godinu dana ponovo koristile lombardnim kreditom. Dodatno povećanje, na 42 posto, bilo je provedeno u studenome i prosincu radi steriliziranja kunske likvidnosti nastale otkupom deviza od države, koji je bio veći od planiranog. Rezultat poduzetih mjera i ostvarenih kretanja bio je rekordan porast primarnog novca od 7,6 milijardi kuna u 2003. godini, koji u sebi sadrži povećan iznos obvezne pričuve izdvojene u kunama. Visok rast primarnog novca u 2003. ne odražava stoga ekspanzivnost monetarne politike.

Devizne transakcije s bankama i državom, koje su inače glavni instrument monetarne politike HNB-a, u 2003. bile su zaslužne tek za manji dio porasta primarnog novca. U prethodnim godinama dio novca kreiranog otkupom deviza često je bilo potrebno sterilizirati izdavanjem blagajničkih zapisa, što se u 2003. nije nastavilo. Tako je deviznim transakcijama u 2003. ukupno neto kreirano 965 milijuna kuna, dok je u 2000. godini kreirano 3.359 milijuna kuna, u 2001. godini 7.297 milijuna kuna, a u 2002. godini 4.757 milijuna kuna.

Potrebno je reći da je u 2003. znatno povećan i udio otkupa deviza od države u ukupnom otkupu deviza. Tako je HNB u 2003. godini više od polovice provedenih deviznih transakcija (56 posto) ostvario s državom, dok je u prethodnim godinama udio države u tim transakcijama bio znatno manji, a udjel poslovnih banaka veći (udjel države iznosio je 27 posto transakcija u 2001. godini i 11 posto u 2002.). Povećanje obujma deviznih transakcija u 2003. rezultat je suradnje Ministarstva financija i HNB-a te prakse da država svoje devizne depozite deponira kod HNB-a. Osim toga HNB je, kao i do sada, za državu obavljao platni promet s inozemstvom i konverziju deviza. Tako je u 2003. godini HNB od države uglavnom kupovao devize (otkupljeno je deviza u kunskom iznosu od neto 3.665 milijuna kuna, od čega je otkup deviza iznosio 4.380 milijuna kuna, a prodaja 715 milijuna kuna). Među najvažnijima treba naglasiti otkup 150 milijuna eura u drugom tromjesečju od izdanja euroobveznica te 400 milijuna USD u četvrtom tromjesečju proisteklih iz prve faze privatizacije Ine.

S druge strane, HNB je deviznim intervencijama poslovnim bankama uglavnom prodavao devize. Ukupno je prodano deviza u protuvrijednosti 3.346 milijuna kuna, a otkupljeno je, samo jednom intervencijom, deviza u protuvrijednosti 646 milijuna kuna. Neto monetarni efekt deviznih intervencija bilo je povlačenje 2.699 milijuna kuna. HNB je najintenzivnije prodavao devize u prvom tromjesečju, što se poklapa sa sezonskim smanjenjem primarnog novca, kada je prodajom deviza poslovnim bankama povučeno 2.401 milijun kuna. U drugom i trećem tromjesečju nije bilo intervencija, a u četvrtom tromjesečju HNB je poslovnim bankama prodao neto 298 milijuna kuna.

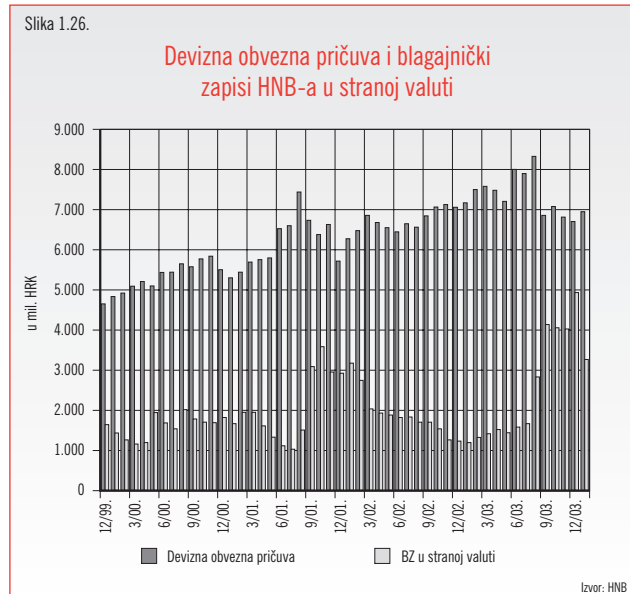
Kako se kreiranje kuna deviznim transakcijama HNB-a smanjilo, poslovne su banke trošile zalihe likvidnosti iz prethodnih godina sadržane u blagajničkim zapisima u kunama. Dospijecem blagajničkih zapisa u 2003. tako je oslobođeno 4.986 milijuna kuna, koliko su oni iznosili na kraju 2002. godine, što čini oko 2/3 ukupnog porasta primarnog novca u 2003. godini. U prvih šest mjeseci 2003. blagajnički su se zapisi smanjili gotovo za polovicu, a najintenzivnije je bilo smanjenje u trećem tromjesečju, posebice u kolovozu i rujnu. U listopadu su dospjeli i posljednji upisani blagajnički zapisi u kunama, nakon čega više nisu izdavani. Dok je korištenje dospjelim blagajničkim zapisima u prvoj polovici godine bilo rezultat slabijeg kreiranja novca deviznim intervencijama, veliko smanjenje blagajničkih zapisa u trećem tromjesečju rezultat je povećane potražnje za primarnim novcem radi podmirenja obvezne pričuve u kunama, nakon što je povećan dio obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama.

Za razliku od kunskih blagajničkih zapisa, upis blagajničkih zapisa u stranoj valuti u 2003. godini učestvostručio se, čime je njihov iznos povećan za 3.813 milijuna kuna. Tako intenzivan rast blagajničkih zapisa u stranoj valuti posljedica je smanjenja iznosa upisanih blagajničkih zapisa u kunama. Naime, poslovnim bankama blagajnički zapisi u stranoj valuti pogoduju jer se uključuju u održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti i u minimalno potrebna devizna potraživanja. Osim toga poslovne su banke upisom blagajničkih zapisa u stranoj valuti, koji se također računaju kao kolateral za lombardni kredit, premda u manjem omjeru, nadoknadile kolateral koji su izgubile dospijecem blagajničkih zapisa u kunama. Dinamika upisa blagajničkih zapisa u devizama tijekom protekle godine odražava potrebu za usklađivanjem portfelja banaka s obvezom o minimalnoj deviznoj likvidnosti i potrebu za kolateralom nakon gubitka blagajničkih zapisa u kunama. Tako je u prvoj polovici godine, kada je bila potrebna manja prilagodba odluci o minimalnoj deviznoj likvidnosti, a banke su raspolagale većim iznosima blagajničkih zapisa u kunama, upis blagajničkih zapisa u stranoj valuti povećan samo za 343 milijuna kuna. U trećem je tromjesečju zabilježen upis deviznih blagajničkih zapisa od čak 2.555 milijuna kuna, a u četvrtom tromjesečju od dodatnih 795 milijuna kuna.

I u 2003. godini većina kreirane kunske likvidnosti vezana je instrumentom obvezne pričuve. Obvezna pričuva u kunama rasla je u 2003. godini na osnovi povećanja osnovice i povećanja kuskog dijela izdvajanja obvezne pričuve na devizne izvore. Podsjetimo, stopa obvezne pričuve u 2003. nije mijenjana i iznosi 19 posto. Od tih 19 posto, jedan dio, dio obvezne pričuve za izdvajanje, izdvaja se na poseban račun. Drugi dio, dio obvezne pričuve za održavanje, održava se kao minimalno potreban prosjek sredstava na računu za namirenje.

Premda povećanje kuskog dijela obvezne pričuve na devizne izvore ide prema potpunoj unifikaciji instrumenta obvezne pričuve (što uključuje i unifikaciju valute izdvajanja obvezne pričuve na kunske i devizne izvore), ono je istodobno i dio strože monetarne politike. Naime, dok poslovne banke smiju dio obvezne pričuve u devizama održavati na računima u inozemstvu, obvezna pričuva u kunama u potpunosti se mora održavati na računima kod HNB-a. Tako se povećanjem dijela obvezne rezerve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama, imobilizira veći dio aktive banaka na računu kod HNB-a. Prvo povećanje, sa 25 posto na 35 posto, provedeno u rujnu, bilo je motivirano odlukom HNB-a da pooštri monetarnu politiku u uvjetima u kojima je rastao deficit robne razmjene s inozemstvom. Drugo

povećanje, na 40 posto u studenome i 42 posto u prosincu, reakcija je na povećanu kupnju deviza od države u četvrtom tromjesečju, nakon čega se kunska likvidnost kreirana na taj način prelila u bankovni sustav. Ukupna obvezna pričuva u kunama u 2003. godini porasla je za 6,7 milijardi kuna, od čega 43 posto proizlazi iz rasta osnovice (2,9 milijardi kuna), dok je 57 posto rezultat povećanja dijela obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama (3,8 milijardi kuna). Tako visok rast obvezne pričuve u kunama zaslužan je za velik rast primarnog novca u 2003. godini (Slika 1.28.). U skladu s povećanjem dijela obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama, obvezna pričuva koja se izdvaja u devizama smanjila se za 0,6 milijardi kuna. U tome se obvezna pričuva u devizama izdvojena na poseban račun kod HNB-a u 2003. smanjila za 356 milijuna kuna, pri čemu je najveći pad ostvaren u rujnu što je prikazano na Slici 1.26.

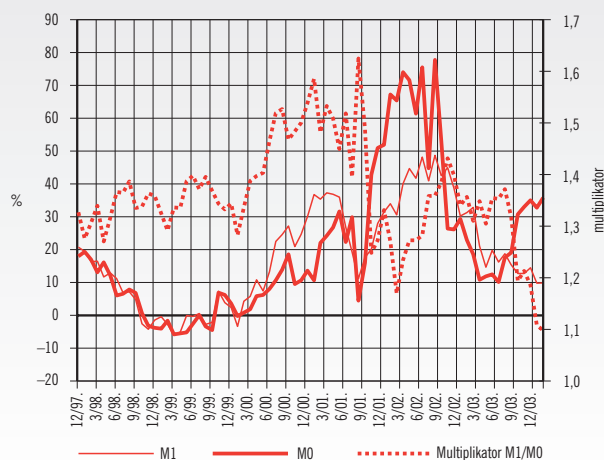
Sredstva kreirana otkupom deviza i dospijećem blagajničkih zapisa u kunama nisu bila dostatna za održavanje obvezne pričuve, pa su se pojedine poslovne banke od kolovoza 2003. godine počele sve više koristiti lombardnim kreditima. U uvjetima visoke likvidnosti tijekom prethodne tri godine lombardni krediti gotovo nisu bili korišteni (Slika 1.29.). Pojačano korištenje lombardnim kreditima bilo je zabilježeno samo u trećem tromjesečju 2001. godine zbog valutnih špekulacija poslovnih banaka, a u ožujku 2002. godine zbog krize Riječkoj je banci odobren kratkoročni kredit za likvidnost. Lombardnim kreditima u drugoj polovici 2003. godine koristilo se samo nekoliko banaka.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Kao što je spomenuto, primarni novac u 2003. godini snažno raste treću godinu zaredom. Godišnja stopa rasta M0 u 2003. godini iznosila je 32,8 posto, dok je u 2001. godini iznosila 51,9 posto, a u 2002. godini 29,3 posto. Visok porast primarnog novca u 2003. godini rezultat je povećanja obvezne pričuve u kunama, koja uz gotov novac i slobodna sredstva na računima za namirenje banaka čini glavnu komponentu primarnog novca središnje banke (M0). Rast M0 ubrzao se od rujna 2003. godine, kada je povećan dio obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama (Slika 1.28.). Rast M0 brži od rasta ostalih monetarnih agregata doveo je do pada monetarnih multiplikatora. Multiplikator novčane mase i primarnog novca tako je smanjen s prosječnih 1,34 u prvih 8 mjeseci, na 1,19 u rujnu te 1,11 u prosincu, što oslikava strožu monetarnu politiku (Slika 1.27.). Stoga visoka stopa rasta primarnog novca ne znači da je monetarna politika bila ekspanzivna. Rast primarnog novca posljedica je promjena u instrumentima monetarne politike u 2003. godini kada su se sredstva prethodno držana u blagajničkim zapisima u kunama prelila u obveznu pričuvu u kunama zbog porasta dijela obvezne pričuve na devizne izvore koji se izdvaja u kunama (Slika 1.28.). Naime, računi na kojima se održava obvezna pričuva u kunama dio su agregata

Slika 1.27.

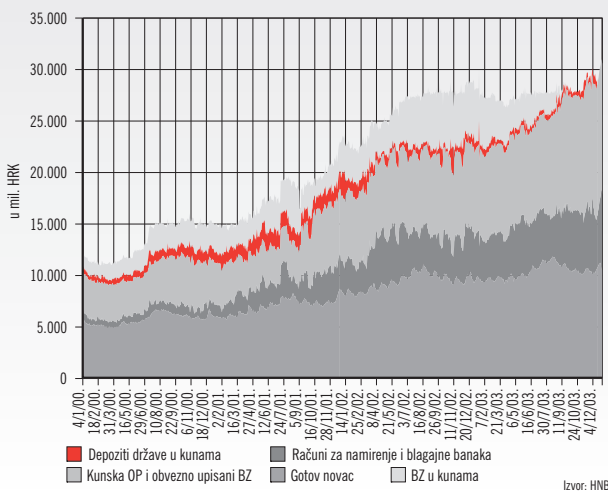
Primarni novac (M0) i novčana masa (M1)
godišnje stope promjene

Izvor: HNB

Slika 1.28.

Struktura i dnevno kretanje primarnog novca i blagajničkih zapisa HNB-a

Izvor: HNB

primarnog novca, za razliku od blagajničkih zapisa HNB-a, koji to nisu. Prosječna razina primarnog novca u 2003. godini bila je za 20,2 posto veća nego u 2002. godini.

Promatrano po komponentama primarnog novca, njegovu je rastu u 2003. godini, kao i u prethodne dvije godine, najviše pridonio rast depozita banaka kod HNB-a (4/5 ukupnog porasta M0), koji su rasli zbog povećanja obračunate obvezne pričuve u kunama. Među kategorijama depozita banaka najviše je povećana izdvojena obvezna pričuva u kunama (4,4 milijarde kuna), dok su računi za namirenje povećani za 1,7 milijardi kuna. Obvezno upisani blagajnički zapisi instrument su monetarne politike koji se zbog svoje naravi, obveznog upisa, također svrstava u agregat primarnog novca. U 2003. propisan je obvezni upis blagajničkih zapisa za banke čiji rast plasmana premaši propisanu granicu od 16 posto. Kako su banke usporile kreditnu aktivnost, te prilagodile svoj portfelj prodajom potraživanja ili prebacivanjem plasmana poduzećima za lizing iz iste grupacije, obvezni blagajnički zapisi iznosili su na kraju 2003. godine samo 109 milijuna kuna. Sredstva u blagajnama banaka, koja se također uključuju u održavanje obvezne pričuve, u 2003. godini porasla su za 468 milijuna kuna, dok je gotov novac u optjecaju povećan za 892 milijuna kuna. Osim strukture primarnog novca, na Slici 1.28. vidi se i postupno seljenje sredstava iz blagajničkih zapisa u kunama u primarni novac (najviše u obveznu pričuvu), zbog čega ukupna količina kunskih sredstava u pasivi HNB-a gotovo nije promijenjena od sredine 2002. godine.

Sredstva u blagajnama banaka u 2003. godini povećana su za 468 milijuna kuna ili za 38,6 posto. Iako

je bio intenzivan, njihov je rast umanjn velikim porastom sredstava u blagajnama na kraju 2002. godine, kada su ona bila više nego udvostručena zbog promjene u sustavu platnog prometa i opskrbe banaka gotovim novcem (porast u 2002. godini iznosio je 125,5 posto). Posebice valja napomenuti da se na početku 2003. smanjio broj gotovinskih centara u podružnicama Financijske agencije (Fine) na 22, zbog čega su sredstva u blagajnama banaka snažno porasla posljednjih dana prosinca 2002. godine. Prosječno stanje sredstava u blagajnama banaka u 2003. godini iznosilo je 1.468 milijuna kuna što je za 637 milijuna kuna ili 76,7 posto više od prosjeka u 2002. godini.

Od kategorija primarnog novca najviše osciliraju računi za namirenje. Prosječno stanje računa za namirenje u 2003. godini iznosilo je 3,6 milijardi kuna, a to je za 12,2 posto više od prosjeka u 2002. godini. Na kraju godine stanje na računima za namirenje iznosilo je 5,6 milijardi kuna što čini godišnji porast od 43,1 posto.

Rast stanja na računima za namirenje odražava i porast obračunate obvezne pričuve u kunama. Naime, poslovne su banke u 2003. godini bile dužne izdvajati najmanje 40 posto obvezne pričuve na poseban račun kod HNB-a, dok ostatak obvezne pričuve koji održavaju u kunama utječe na porast računa za namirenje i sredstava u blagajni. Izdvojena obvezna pričuva u kunama na kraju 2003. godine iznosila je 12,6 milijardi kuna što je godišnji porast od 54,0 posto.

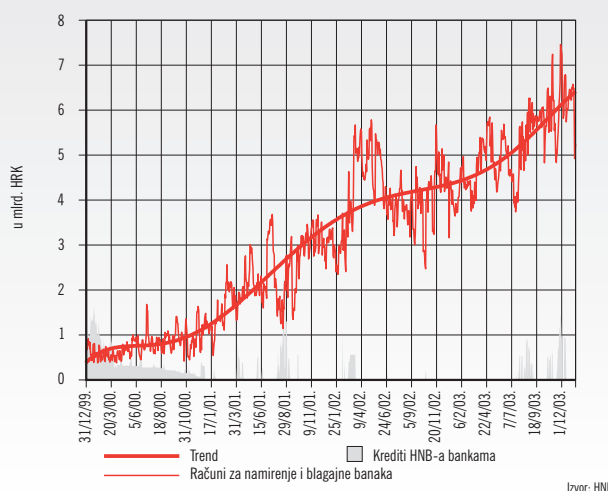
Rast gotovog novca u 2003. godini blago je usporen u odnosu na prethodne godine. Na kraju 2003. godine gotov novac u optjecaju iznosio je 10,6 milijardi kuna, tj. godišnje povećanje iznosilo je 9,2 posto (u 2002. godini 13,8 posto).

Smanjenje prosječne razine kunskih depozita države kod HNB-a nastavilo se i u 2003. godini. Smanjenje kunskih depozita države važno je jer se novac s računa države prelijeva na račune privatnih poduzeća, neposredno poboljšavajući likvidnost banaka. Na kraju prosinca kunski su depoziti države iznosili 600 milijuna kuna, što je na razini stanja na kraju 2002. godine. Prosječno stanje kunskih depozita države u 2003. iznosilo je 564 milijuna kuna, dok su u 2002. godini iznosili 925 milijuna kuna, a u 2001. godini 1.401 milijun kuna. U 2003. porastao je utjecaj deviznih depozita države. Država je počela svoje devizne priljeve deponirati kod HNB-a, čime se izbjegavaju šokovi koje kapitalni priljevi izazivaju na deviznom tržištu. Na kraju 2003. devizni depoziti države iznosili su 951 milijun kuna.

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke na kraju prosinca iznosile su 8.191 milijun američkih dolara, što je za 2.305 milijuna američkih dolara ili za 39,2 posto više nego na početku godine. Promatrano u kunama, ukupne međunarodne pričuve iznosile su na kraju prosinca 50,1 milijardu kuna, što je za 8,1 milijardu kuna odnosno za 19,2 posto više nego na početku godine. Dio ostvarenog povećanja posljedica je jačanja eura prema američkom dolaru jer se gotovo 3/4 ukupnih međunarodnih pričuva Republike Hrvatske čuva u eurima. U 2003. godini američki dolar ostvario je najveći pad vrijednosti od 1987. godine. Kao što je već opisano, u 2003. otkup deviza od banaka i države bio je znatno manji nego u prethodnim godinama, te su pričuve po toj osnovi povećane za 180 milijuna američkih dolara. Ukupne međunarodne pričuve povećane su na osnovi upisa deviznih blagajničkih zapisa (3,7 milijardi kuna), deviznog depozita države kod HNB-a (155 milijuna američkih dolara) i repo poslova zbog upravljanja obveznim pričuvama (2,6 milijardi kuna), a smanjene su na osnovi izdvojene devizne obvezne pričuve (čije je smanjenje iznosilo 356 milijuna kuna). Kretanje devizne obvezne pričuve i deviznih blagajničkih zapisa HNB-a ne utječe na kretanje neto raspoloživih međunarodnih pričuva, koje su na

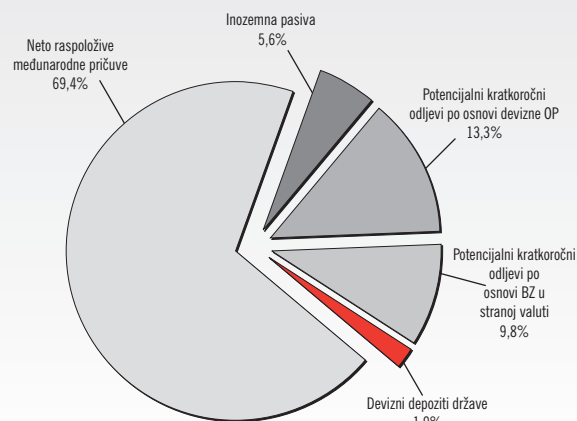
Slika 1.29.

Računi za namirenje banaka kod HNB-a i posudbe za održavanje likvidnosti

Slika 1.30.

Struktura ukupnih međunarodnih pričuva HNB-a 31. prosinca 2003.

kraju prosinca iznosile 5.682 milijuna američkih dolara, što je za 980 milijuna američkih dolara više nego na početku godine (opširnije vidi u poglavlju 2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama).

Pooštavanje monetarne politike u 2003. godini obuhvaćalo je smanjivanje viškova kunske likvidnosti, ograničavanje rasta plasmana obveznim upisom blagajničkih zapisa za banke koje ostvaruju prevelik rast i propisivanje minimalnog udjela deviznih potraživanja. Time se nastojalo obuzdati intenzivan rast plasmana banaka, koji je u 2002. godini iznosio 30 posto.

Monetarna politika na početku 2004.

Savjet Hrvatske narodne banke donio je u prosincu 2003. godine mjere koje bi trebale činiti okosnicu monetarne politike u 2004. Glede monetarnih instrumenata koji su obilježili 2003. godinu, ukinuta je odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa, dok je Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima zadržana.

U sklopu restriktivne monetarne politike u 2004. godini modificiran je niz postojećih instrumenata. Od početka godine stroži su uvjeti za lombardni kredit. Razdoblje njegova korištenja skraćeno je sa 15 na 5 radnih dana u mjesecu. Smanjen je i kolateral za lombardni kredit zbog promjena u izdavanju blagajničkih zapisa HNB-a. Redovite tjedne aukcije blagajničkih zapisa u kunama zamijenjene su izvanrednim aukcijama, koje će HNB raspisivati samo iznimno i diskrecijski, jer se očekuje da će likvidnost bankovnog sustava u 2004. godini biti niža. Blagajnički zapisi u stranoj valuti potpuno su ukinuti.

Od veljače 2004. godine povećan je minimalni postotak obvezne pričuve koja se izdvaja na poseban račun kod HNB-a. Devizni dio obvezne pričuve obračunate na devizne izvore nerezidenata i na devizne depozite osoba u posebnom odnosu prema banci izdvaja se u 100-postotnom iznosu, a za ostalu deviznu i za sveukupnu kunsku obveznu pričuvu izdvajanje na posebne račune kod središnje banke povećano je s dosadašnjih najmanje 40 posto na najmanje 60 posto iznosa obračunate obvezne pričuve.

Izdvojena obvezna pričuva u kunama u prvom je tromjesečju ukupno povećana za 1,1 milijardu kuna, od čega čak za 0,8 milijardi kuna u veljači. Pritom treba napomenuti da su poslovne banke i prije izdvajale znatno veći postotak kunske obvezne pričuve od minimalnog, za razliku od deviznog dijela, kod kojeg je većina banaka nastojala izdvajati minimalni iznos. Tako je povećanje minimalnog udjela izdvajanja znatno više utjecalo na izdvojenu obveznu pričuvu u devizama, koja je u prvom tromjesečju povećana za 3,3 milijarde kuna ili gotovo za 50 posto, što je gotovo u potpunosti ostvareno u veljači. Velik rast izdvojene obvezne pričuve u devizama uglavnom je poništio negativan učinak prestanka izdavanja blagajničkih zapisa u stranoj valuti (4,9 milijardi kuna) na ukupne međunarodne pričuve.

Najznačajnije operacije monetarne politike i u prvom tromjesečju bile su devizne transakcije HNB-a. Posebno se ističe niz od četiri aukcije deviza potaknute aprecijacijom tečaja kune prema euru u ožujku, na kojima je HNB od poslovnih banaka otkupio ukupno 162,7 milijuna eura emitirajući pritom 1,2 milijarde kuna.

Tako kreirane kune znatno su povećale likvidnost bankovnog sustava i uz očekivani otkup deviza u drugom tromjesečju neće biti potrebe za kreiranjem primarnog novca planiranim operacijama na otvorenom tržištu.

Monetarni i kreditni agregati

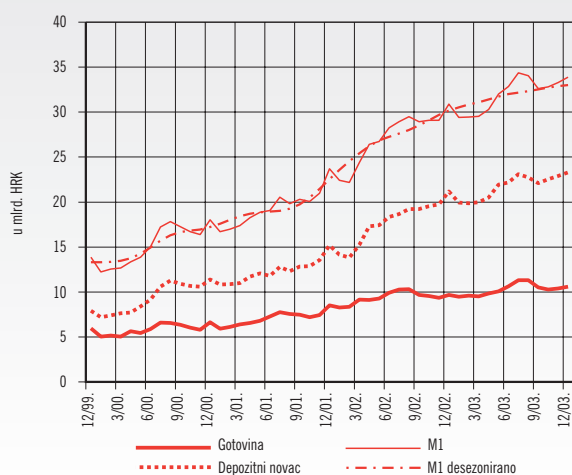
Novčana masa (M1) nakon tri godine postojanog i snažnog rasta znatno je usporila kretanje u 2003. Ostvarena godišnja stopa rasta M1 u 2003. godini iznosila je 9,8 posto što je tri puta manje od stope rasta u 2002. i posljedica je sporije kreditne aktivnosti poslovnih banaka. Rast M1 bio je ravnomjerno raspoređen tijekom godine, uz uobičajene sezonske oscilacije. Najviše je na kretanje M1 u 2003. godini utjecao depozitni novac, čije je usporenje, nakon intenzivnog rasta u 2002., bilo najveće, dok je usporenje rasta gotovog novca bilo manje izraženo.

Kretanje depozitnog novca izravno odražava intenzitet gospodarske i kreditne aktivnosti, pa je smanjena kreditna aktivnost banaka dovela do znatnog usporenja njegova rasta, sa 39,4 posto u 2002. na 10,0 posto u 2003. godini. Najveće usporavanje ostvareno je kod depozitnog novca poduzeća, koji se u 2003. godini povećao tek za 4,3 posto. Depozitni novac stanovništva nastavio je intenzivno rasti i povećao se za 24,8 posto.

Usporenje rasta bilo je znatno manje izraženo kod gotovog novca. Tako je gotov novac u 2003. godini povećan za 9,2 posto, što je ipak nešto manje nego u 2002. godini (13,8 posto). Podsjetimo, znatnije usporenje rasta gotovog novca ostvareno je u 2002. nakon intenzivnog rasta u 2001. godini (28,2 posto). Sporiji rast gotovog novca u 2003. godini posljedica

Slika 1.31.

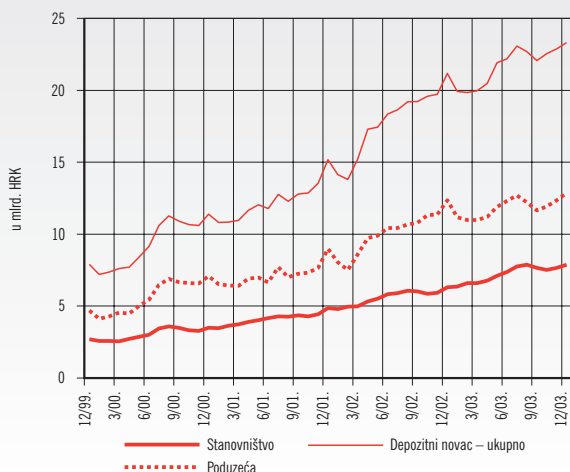
Novčana masa

Izvor: HNB

Slika 1.32.

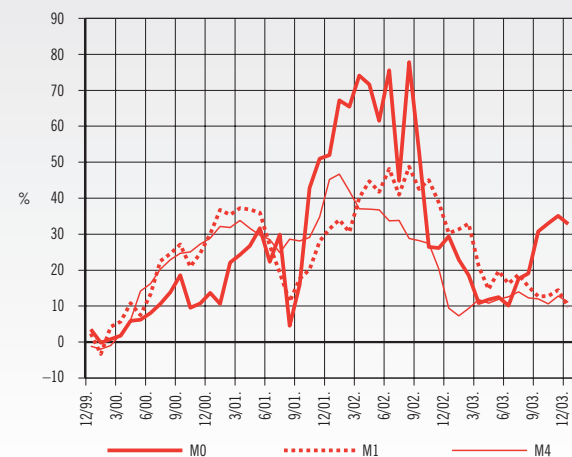
Depozitni novac

Izvor: HNB

Slika 1.33.

Monetarni agregati godišnje stope promjene

Izvor: HNB

je širenja kartičnog i elektroničkog načina plaćanja, ali i nešto manjeg rasta osobne potrošnje.

Kretanje ukupnih likvidnih sredstava u 2003. godini obilježio je intenzivan rast kunskih nemonetarnih depozita (štednih i oročenih), koji su porasli za 43,5 posto, što je znatno više nego u 2002. godini kada su se povećali za 25,5 posto. Rast kunskih depozita rezultat je makroekonomske stabilnosti i jačanja povjerenja u domaću valutu, ali i prilagodbe banaka mjerama HNB-a, tj. nastojanja da smanje udjel devizne pasive u svojim bilancama. Pritom je visoka stopa rasta kunskih depozita ostvarena i kod sektora stanovništva i kod sektora poduzeća.

U 2003. godini zabilježen je i ponovni rast deviznih depozita, koji je uslijedio nakon njihove stagnacije u 2002. Premda niska, stopa rasta od 5,5 posto u 2003. podrazumijeva apsolutni rast devizne štednje od 4,0 milijarde kuna što čini oko

2/3 apsolutnog porasta kunskog dijela kvazinovca (kunski nemonetarni depoziti). Promatrano po sektorima, najsnažniji rast zabilježen je kod deviznih depozita poduzeća (15,2 posto). Zbog visokog udjela u ukupnim depozitima (više od 85 posto) dinamiku ukupnih deviznih depozita i dalje određuju devizni depoziti stanovništva, koji su se u 2003. godini povećali za 4,5 posto.

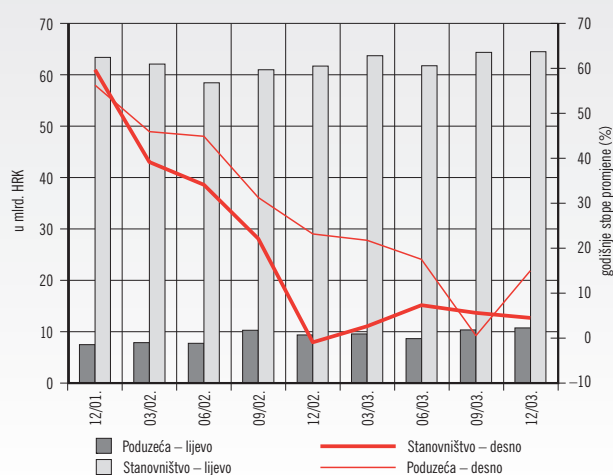
Ostvarena kretanja pojedinih komponenata utjecala su na kretanje najširega monetarnog agregata – ukupnih likvidnih sredstava (M4), čiji je rast u 2003. godini (11,0 posto) bio neznatno brži od rasta u 2002. Pritom je povećanje rasta kvazinovca nadoknadilo nešto sporiji rast novčane mase.

Plasmani banaka odobreni nebankarskom sektoru bilježe u 2003. godini osjetno sporiji rast nego u prethodnim godinama kada je rast plasmana slijedio snažnu remonetizaciju, slično kao u drugim tranzicijskim zemljama. Porast domaćih izvora sredstava poticao je kreditnu aktivnost poslovnih banaka, koja je bila posebno intenzivna u 2002., kad su banke nastavile s jakom kreditnom aktivnosti i nakon iscrpljivanja domaćih izvora, financirajući je inozemnim zaduživanjem, uglavnom kod svojih banaka matica.

Zbog takvih kretanja u 2002. godini HNB je početkom 2003. uveo mjere kojima je cilj bilo usporenje rasta plasmana banaka financiranog inozemnim sredstvima (donesena je Odluka o obveznom upisu blagajničkih zapisa i Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima). Tijekom godine monetarna je politika pooštrena promjenama instrumenta obvezne pričuve, čime je smanjena kunska likvidnost i povećane su kamatne stope na tržištu novca.

Slika 1.34.

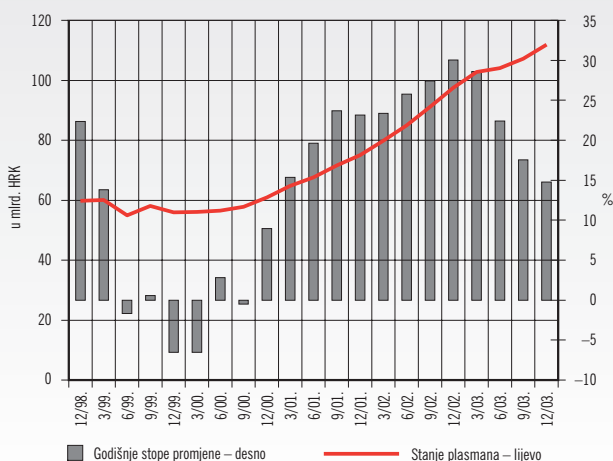
Devizni depoziti stanovništva i poduzeća

Izvor: HNB

Slika 1.35.

Plasmani banaka

Izvor: HNB

Ostvarena kretanja plasmana banaka pokazuju da su mjere HNB-a pridonijele usporavanju rasta plasmana banaka, koji je u 2003. iznosio 14,6 posto, dok je u prethodnim godinama bio znatno veći (25,5 posto u 2001. i 30,0 posto u 2002.). Međutim, važno je istaknuti da je rast plasmana u 2003. godini i nadalje vrlo visok i dostatan za financiranje nastavka snažnoga ekonomskog rasta (vidi: Učinci mjera HNB-a za usporavanje rasta kreditnih plasmana banaka u 2003.).

Kretanje plasmana pretežno određuju krediti, koji čine oko 95 posto ukupnih plasmana. U 2003. godini krediti poslovnih banaka porasli su za 15,9 posto, što je znatno manje nego u prethodnim godinama (24,3 posto u 2001. godini i 31,2 posto u 2002.). Usporenje rasta kredita posljedica je znatnog smanjenja obujma kreditiranja poduzeća i umjerenog usporenja rasta kredita stanovništvu. Takvom prilagodbom omjera kreditiranja poduzeća i stanovništva banke ostvaruju veće prinose uz manji rizik. U procesu odobravanja kredita stanovništvu banke bilježe i povećane troškove što utječe na konačnu cijenu kredita.

Istodobno je dio poduzeća klasične kreditne odnose s bankama zamijenio drugim oblicima financiranja kao što su financiranje pomoću lizinga te izravne kreditne linije iz inozemstva. Krediti poduzećima u 2003. godini porasli su tek za 5,1 posto što je značajno smanjenje ako se uzme u obzir njihov rast u 2002. godini (22,6 posto).

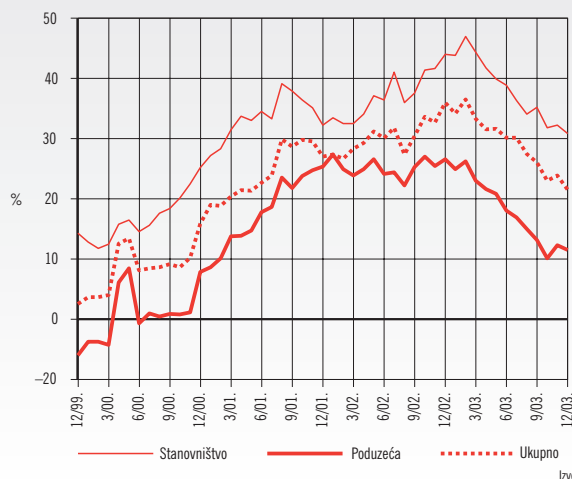
Rast kredita stanovništvu smanjio se sa 43,0 posto, koliko je iznosio u 2002. godini, na 27,7 posto u 2003. godini. To je posljedica prilagodbe banaka mjerama HNB-a, ali vjerojatno i slabije potražnje stanovništva za kreditima zbog dosegnute razine zaduženosti i većih udjela otplata kredita u dohocima stanovništva što smanjuje kreditnu sposobnost.

Neto potraživanja banaka od središnje države u 2003. godini stagnirala su jer se nastavilo financiranje države iz inozemnih izvora. Pritom su krediti banaka odobreni državi stagnirali, a plasmani u vrijednosnice smanjili su se. Naime, priljevima od financiranja iz inozemstva država se osim za infrastrukturne projekte koristila i za smanjenje zaduženja po izdanim obveznicama i instrumentima tržišta novca, a višak deviznog priljeva država je deponirala kod HNB-a. Zato su se povećali depoziti države kod HNB-a. Zabilježeno je i smanjenje depozita države kod poslovnih banaka.

Kretanje inozemne aktive i inozemne pasive banaka u 2003. značajno se intenziviralo te usporavanje rasta plasmana ostvareno u 2003. godini nije bilo dostatno za zaustavljanje nepovoljnih kretanja u vanjskoj poziciji zemlje i za smanjenje inozemne zaduženosti zemlje. Na daljnje povećanje inozemnog zaduživanja utjecale su aktivnosti banaka i države. Polovicu neto porasta ukupnoga inozemnog duga u 2003. godini ostvarile su banke na osnovi financiranja domaćih plasmana i usklađivanja s "odlukom o 35 posto" (vidi: Učinci mjera HNB-a za usporavanje rasta kreditnih plasmana banaka u 2003.). Naime, postojeći domaći izvori sredstava banaka nisu bili dostatni za financiranje kreditne aktivnosti i usklađivanje s

Slika 1.36.

Kreditni poslovnih banaka godišnje stope promjene

Izvor: HNB

mjerama HNB-a pa su se banke i nadalje oslanjale na inozemne izvore financiranja, povećavajući svoju inozemnu pasivu. Druga polovica porasta ukupnoga inozemnog duga rezultat je zaduživanja države na inozemnom tržištu radi financiranja velikih infrastrukturnih projekata.

Ostvarena su kretanja utjecala na vrlo visok porast inozemne pasive (14,9 milijardi kuna) i inozemne aktive (9,4 milijarde kuna), što je rezultirao smanjenjem neto inozemne aktive (NIA) poslovnih banaka (5,5 milijardi kuna). Istodobni rast inozemne aktive i pasive banaka odražava prilagođivanje banaka Odluci o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima. Ta je mjera ujedno utjecala i na promjene u valutnoj strukturi inozemne pasive poslovnih banaka. Naime, pojedine strane banke matice povećale su svoje kunske depozite kod domaćih banaka kćeri i odobravale im kunske kredite zbog čega se povisila kunska komponenta u ukupnoj inozemnoj pasivi, koja je u 2003. porasla četiri puta u odnosu na kraj 2002. godine.

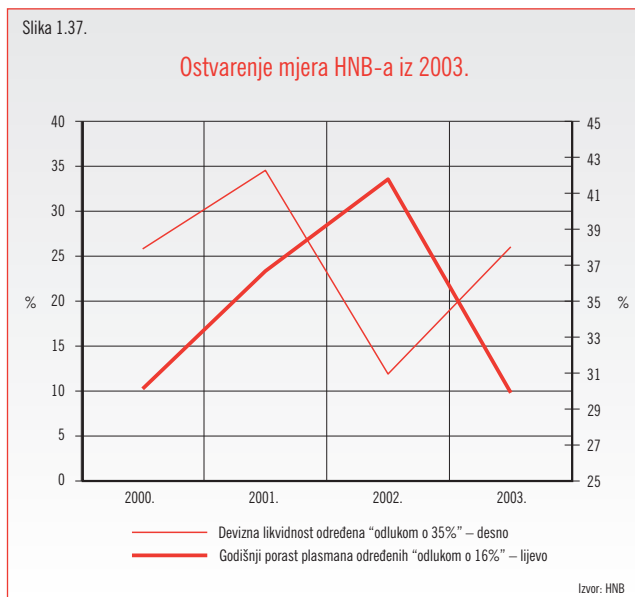
Učinci mjera HNB-a za usporavanje rasta kreditnih plasmana banaka u 2003.

Tijekom 2003. godine HNB je poduzimao mjere čiji je osnovni cilj bilo postizanje rasta domaće kreditne aktivnosti znatno manjeg od rasta ostvarenog tijekom 2002. godine. Usporavanje kreditne aktivnosti trebalo je, uz uobičajeno protucikličko djelovanje, rezultirati poboljšanjem platnobilančne pozicije zemlje i smanjenjem rasta inozemnog duga.

Da bi ostvario svoje ciljeve, HNB je u siječnju 2003. donio dvije restriktivne mjere monetarne politike. Odlukom o obveznom upisu blagajničkih zapisa HNB-a

(“odluka o 16 posto”) središnja je banka uvela obvezan upis blagajničkih zapisa u iznosu od 200 posto vrijednosti prekoračenja rasta plasmana za banke kod kojih godišnja stopa rasta određenih plasmana privatnomu nefinancijskom sektoru prelazi 16 posto na godišnjoj razini. Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima (“odluka o 35 posto”) središnja je banka obvezala banke na dnevno održavanje razine likvidnih deviznih potraživanja u visini od najmanje 35 posto vrijednosti deviznih obveza.

Prema nerevidiranim podacima za 31. prosinca 2003. mjere HNB-a postigle su svoje neposredne ciljeve. Znatno se smanjila godišnja stopa rasta ciljanih plasmana domaćih banaka privatnomu nefinancijskom sektoru, sa 33,6 posto krajem 2002. na 11,3 posto krajem 2003.⁸ Povećala se i devizna likvidnost banaka

8 Ostvareni rast ciljanih plasmana, kao što je utvrđeno "odlukom o 16 posto", odista je u 2003. godini iznosio 11,3 posto. No, kako za prethodne godine nisu raspoloživi podaci o njihovom rastu, u nastavku ove analize i na Slici 1.37. promatra se rast bliskog supstituta, koji je u 2003. godini porastao za 9,8 posto. Taj supstituent čine plasmani iz "odluke o 16 posto" prije uvećanja za prenesena potraživanja i prije umanjavanja za kredite iz sredstava HBOR-a.

onako kako je određeno “odlukom o 35 posto”, tj. porasla je sa 31 posto krajem 2002. na 38 posto krajem 2003. godine (Slika 1.37.).

Međutim, mjere HNB-a nisu uspjele spriječiti nastavak nepovoljnih kretanja u vanjskoj poziciji zemlje. Snažan neto porast inozemnog duga svih domaćih sektora, a posebice banaka, tijekom 2003. godine prouzročio je najveći godišnji neto porast ukupnoga hrvatskoga inozemnog duga u posljednje četiri godine, i u apsolutnom i u relativnom smislu (u odnosu na BDP).

Tablica 1.2. Inozemni dug RH po sektorima dužnika
u milijunima kuna

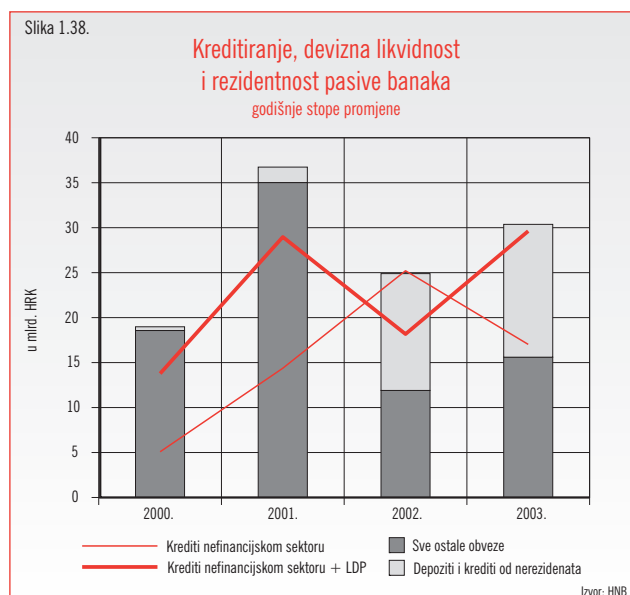
Razdoblje	Promjena stanja inozemnog duga					Stanje inozemnog duga na kraju razdoblja
	Banke	Javni sektor ^a	Trgovačka društva	Nebankovne fin. institucije	Stanovništvo	
1999.						76.307,7
2000.	307,5	8.975,5	-40,1	4.563,8	41,6	90.156,1
2001.	2.197,8	3.511,0	1.950,4	-3.329,5	76,5	94.562,2
2002.	9.601,3	2.551,6	1.121,2	2.189,6	171,5	110.197,4
2003.	16.420,1	6.288,5	4.659,3	6.582,6	62,2	144.210,1

^a Javni sektor uključuje HBOR, nebankovne financijske institucije uključuju HNB, trgovačka društva uključuju javna poduzeća, a stanovništvo uključuje neprofitne organizacije.

Oko polovice iznosa neto porasta ukupnoga inozemnog duga u 2003. godini izraženog u kunama odnosi se na neto porast inozemnog duga banaka, koji je na kraju 2003. bio gotovo dvostruko veći nego na kraju 2002. i gotovo osam puta veći nego na kraju 2001. godine.

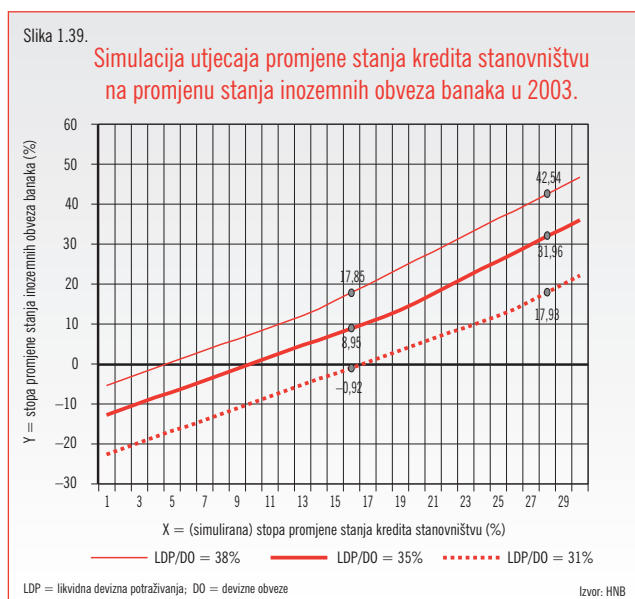
Postavlja se pitanje zbog čega su snažno porasle inozemne obveze banaka. Možda je domaće financiranje bankama bilo dovoljno samo za financiranje rasta plasmana nefinancijskom sektoru. No, ono nije omogućilo financiranje potrebe banaka za dodatnom deviznom likvidnošću radi usklađivanja s “odlukom o 35 posto”, te su se banke okrenule inozemnom zaduživanju. Takav zaključak potvrđuju i podaci, prema kojima su banke neto povećale svoje obaveze po depozitima i kreditima od rezidenata i nerezidenata upravo za onoliko koliko im je bilo potrebno za rast plasmana i za usklađivanje s “odlukom o 35 posto” (Slika 1.38.).⁹

Međutim, moguće je i drugačije objašnjenje. Velikom porastu inozemnog duga banaka znatno su više pridonijele poslovne politike banaka nego restriktivne mjere monetarne politike. Na to poglavito upućuje rast kredita stanovništvu. Kamatne stope banaka na kredite

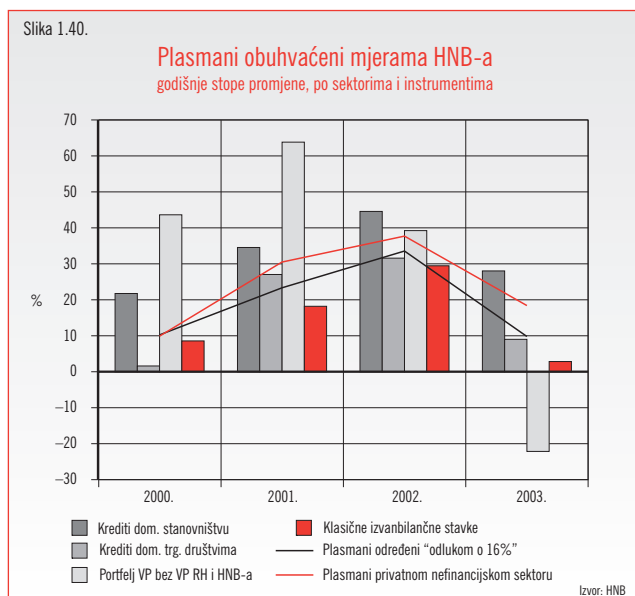
⁹ Na Slici 1.38. krediti nefinancijskom sektoru odnose se na cijeli kreditni portfelj banaka umanjeno za kredite domaćim i inozemnim financijskim institucijama.

stanovništvu, kao ni uvjeti za određivanje kreditne sposobnosti građana nisu tijekom 2003. godine utjecali na smanjenje kreditne ponude banaka sektoru stanovništva. Plasmani obuhvaćeni “odlukom o 16 posto” u 2003. godini porasli su samo za 11,3 posto, dok su krediti banaka sektoru stanovništva porasli čak za 28 posto. Da su krediti stanovništvu rasli po stopi od 16 posto, potreba banaka za inozemnim financiranjem mogla se smanjiti na razinu pri kojoj bi bio dostatan godišnji porast inozemne pasive banaka od 9 posto umjesto ostvarenih 43 posto, dok bi istodobno devizna likvidnost banaka porasla na 35 posto umjesto na ostvarenih 38 posto (Slika 1.39.). Dakle, postotni porast inozemnih obveza banaka mogao je biti za 79 posto manji da su banke smanjile kreditnu ponudu stanovništvu.

Snažan porast inozemne pasive banaka može se promatrati i u odnosu na šire kreditne agregate. Ukupni krediti banaka nefinancijskom sektoru, koji uz kredite stanovništvu još uključuju kredite javnim poduzećima, ostalim trgovačkim društvima i neprofitnim organizacijama, porasli su tijekom 2003. godine za 18,4 posto, što je gotovo za dvije trećine više od 11,3 posto, koliko je iznosio porast plasmana obuhvaćenih “odlukom o 16 posto”.

Razlika između stope rasta plasmana banaka nefinancijskom sektoru i stope rasta plasmana prikazanih na Slici 1.37. smanjila se u 2002. godini (sa 7,1 postotnog boda na 4,1 postotni bod), a u 2003. godini povećala se na 8,6 postotnih bodova (Slika 1.40.). To pokazuje da su se banke prilagođavale mjerama HNB-a restrukturiranjem plasmana obuhvaćenih “odlukom o 16 posto”. Raščlamba plasmana upućuje na to da se prilagodba odvijala uglavnom relativnim smanjenjem portfelja rizičnih vrijednosnica i vrlo malim relativnim povećanjem klasičnih izvanbilančnih stavki¹⁰, čime je omogućen porast plasmana ponajprije sektoru stanovništva. U apsolutnom iznosu, nakon smanjenja vrijednosti portfelja rizičnih obveznica koje je bilo najvažnije za ovu prilagodbu, podjednako su bili važni malen rast klasičnih izvanbilančnih stavki i neočekivano veliko usporjenje rasta kredita banaka domaćim trgovačkim društvima, koji se sa 32 posto u 2002. godini smanjio na 9 posto u 2003. godini, što je znatno ispod razine od 16 posto.

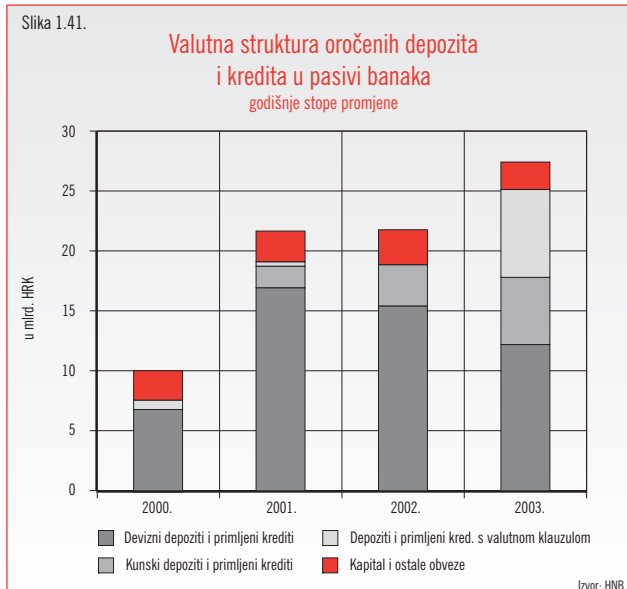

10 Klasične izvanbilančne stavke jesu garancije, akreditivi, mjenice i obveze financiranja uključujući odobrene, a neiskorištene kreditne linije.

nost domaće valute, ali i njihovu osjetljivost na tržišne uvjete, odnosno na pasivne kamatne stope banaka na kunske izvore, koje su se osjetno povećale u drugom polugodištu 2003. Došlo je do nezabilježenog porasta oročenih kunskih depozita i primljenih kredita s valutnom klauzulom. Tako je prvi put u deset godina hrvatskog bankarstva rast kunskih oročenih depozita i primljenih kredita (s valutnom klauzulom i bez nje) nadmašio rast deviznih oročenih depozita i kredita u izvorima banaka (Slika 1.41.).

Konačno, banke su se prilagođavale mjerama HNB-a i prenošenjem kreditnih poslova na vlasnički povezana poduzeća. Bankovni krediti i dalje su uvjerljivo najvažniji izvor financiranja privatnog sektora, a posebice podsektora stanovništva, no u posljednje dvije godine izrazito je ojačala uloga poduzeća koja nude lizing te uloga izravnoga inozemnog zaduživanja poduzeća. Vlasnici poduzeća za lizing mahom su i vlasnici domaćih banaka, odnosno to su vodeće inozemne banke u regiji.

Pri ocjenjivanju učinaka mjera HNB-a za usporavanje kredita domaćemu nefinancijskomu privatnom sektoru nužno je ocijeniti i porast ponude nebankovnih izvora financiranja. Stopa rasta plasmana nefinancijskom sektoru, što uključuje plasmane domaćih i inozemnih banaka te plasmane poduzeća za lizing, pala je s približno 26 posto u 2002. na 18 posto u 2003. godini.

Tablica 1.3. Financiranje privatnoga nefinancijskog sektora – krediti i ostali plasmani
u milijunima kuna i postocima

	31.12.1998.	31.12.1999.	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	31.12.2003.
Banke	58.942,7	54.494,1	59.189,0	73.003,9	94.796,0	108.811,2
godišnja stopa promjene		-7,5	8,6	23,3	29,9	14,8
Inozemstvo	22.025,6	27.470,6	32.075,9	28.822,9	31.184,0	37.828,9
godišnja stopa promjene		24,7	16,8	-10,1	8,2	21,3
Lizing	372,4	713,2	1.202,6	1.958,4	4.261,8	7.059,0
godišnja stopa promjene		91,5	68,6	62,9	117,6	65,6
Ukupno: banke i lizing	59.315,1	55.207,3	60.391,6	74.962,3	99.057,7	115.870,2
godišnja stopa promjene		-6,9	9,4	24,1	32,1	17,0
Ukupno: banke i inozemstvo	80.968,3	81.964,7	91.265,0	101.826,8	125.980,0	146.640,0
godišnja stopa promjene		1,2	11,3	11,6	23,7	16,4
Sveukupno	81.340,7	82.786,6	92.561,5	103.861,2	130.397,4	153.800,8
godišnja stopa promjene		1,8	11,8	12,2	25,5	17,9

Izvori: Fina i HNB

Napomena: Podaci za stavku Lizing procjena su HNB-a za cijelo razdoblje.

Može se zaključiti da je Hrvatska narodna banka uspjela u svojoj nakani da znatno uspori rast domaćih kredita nefinancijskomu privatnom sektoru. Taj je uspjeh bio znatno izraženiji kod kredita poduzećima nego kod kredita stanovništvu, a ne umanjuje ga ni uključivanje kredita koje su plasirala poduzeća za lizing. Mjere HNB-a koje su omogućile ovo usporavanje ukupne domaće kreditne aktivnosti,

sa sobom su donijele i pozitivna kretanja u valutnoj strukturi pasive banaka. Njezin se kunski dio u 2003. godini povećao u iznosu približno jednakom iznosu povećanja deviznog dijela, što u relativnom smislu čini znatno veće povećanje kunske komponente pasive banaka. S druge strane, smanjenje rasta kredita banaka nefinancijskomu privatnom sektoru nije dovelo do poboljšanja vanjske pozicije zemlje. Naprotiv, u 2003. godini iznimno je snažno poraslo inozemno zaduživanje svih domaćih sektora. Zbog toga je i usporavanje rasta ukupnog financiranja nefinancijskoga privatnog sektora u 2003. godini bilo nešto manje izraženo od usporavanja njegove domaće komponente.

Monetarna kretanja u prvom tromjesečju 2004.

Tijekom prvog tromjesečja 2004. godine nastavio se umjereni rast plasmana banaka nebankarskom sektoru. Uz sezonsko smanjenje monetarnog agregata novčane mase i ukupnih likvidnih sredstava, rast plasmana uglavnom se financirao inozemnim sredstvima.

Najširi novčani agregat, ukupna likvidna sredstva (M4), u prvom je tromjesečju smanjen za 6,8 posto. Smanjenje M4 rezultat je sezonskog smanjenja, koje se najviše očituje u komponenti novčane mase, te smanjenja kunskog iznosa deviznih depozita zbog aprecijacije tečaja kune.

U prva tri mjeseca 2004. sezonski uobičajen pad novčane mase (M1) iznosio je 7,0 posto. Ako se isključi utjecaj sezone, novčana masa stagnira. Sezonski pad zabilježen je u objema komponentama M1, a pritom je nešto veće bilo smanjenje depozitnog novca (7,9 posto), dok je gotov novac smanjen za 5,1 posto.

Kunski nemonetarni depoziti (štedni i oročeni) nastavili su snažno rasti i u prvom tromjesečju 2004. godine, kada su porasli za 5,8 posto. Istodobno su devizni depoziti smanjeni za 2,5 posto zbog kretanja tečaja kune koja je ojačala prema euru za 3,3 posto. Ako se izuzme utjecaj tečaja, devizni su depoziti u prva tri mjeseca stagnirali (porast od 0,4 posto).

Umjereni rast plasmana banaka nebankarskom sektoru nastavljen je u prva tri mjeseca ove godine, kada su plasmani porasli za 1,6 milijardi kuna (1,4 posto). Na kretanje nominalne vrijednosti plasmana banaka utjecala je aprecijacija kune. Ako se isključi utjecaj tečaja, proizlazi da su plasmani u prvom tromjesečju porasli za 4,0 posto.

Neto potraživanja banaka od središnje države u prvom su tromjesečju 2004. godine stagnirala, pri čemu su blago smanjeni i plasmani banaka državi i depoziti države kod banaka.

U uvjetima smanjenja domaćih izvora u prvom tromjesečju 2004. godine poslovne su banke povećanje domaćih plasmana nastavile financirati iz inozemstva.

1.2.5. Tržište novca

Restriktivna monetarna politika Hrvatske narodne banke u 2003. godini, kojoj je cilj bilo usporavanje rasta plasmana banaka privatnom sektoru, dovela je do smanjenja primarne likvidnosti banaka u drugoj polovici godine. To je rezultiralo povećanjem potražnje i višim kamatnim stopama na novčanom tržištu.

Početkom 2003. godine kamatne stope na novčanom tržištu nastavile su s blagim trendom porasta, koji je započeo još krajem 2002. godine. To je bilo posljedica i povećane potražnje za kunama, potaknute deviznim intervencijama Hrvatske narodne banke kojima su kune povlačene iz optjecaja, i pojačane potražnje za devizama nakon donošenja odluke o 35-postotnom pokriću deviznih obveza banaka likvidnim deviznim potraživanjima. Trend blagog povećanja kamatnih stopa u prvom se dijelu godine prenio i na primarno tržište blagajničkih zapisa i trezorskih zapisa Ministarstva financija.

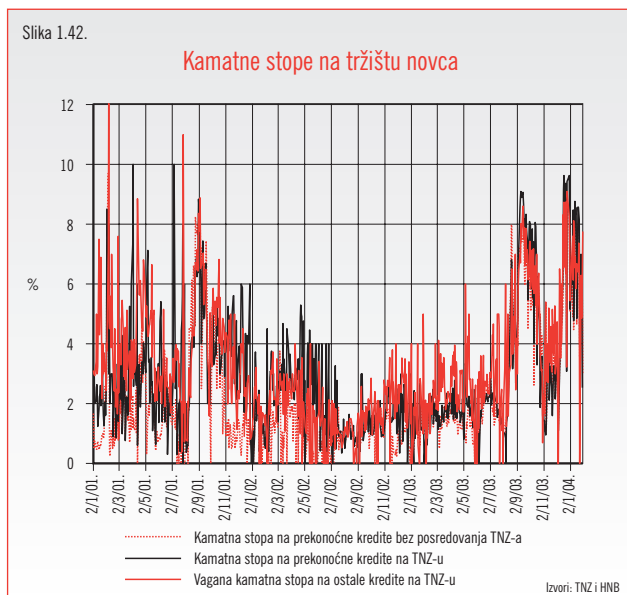
U drugoj polovici godine nastavilo se pooštrevanje monetarne politike Hrvatske narodne banke. U rujnu je donesena odluka o povećanju udjela obvezne rezerve na deviznu pasivu banaka koji se izdvaja u kunama, sa 25 na 35 posto, čime je iz optjecaja povučeno približno 2,1 milijarda kuna. U studenome 2003. udjel je povišen sa 35 na 42 posto, čime je iz optjecaja povučeno još oko 1,5 milijardi kuna. Smanjenje kunske likvidnosti bankovnog sustava rezultiralo je naglim porastom kamatnih stopa na novčanom tržištu. Kamatne stope na trezorske zapise pratile su kretanje kamatnih stopa na novčanom tržištu. Međutim, Hrvatska narodna banka nije pristala na povećanje kamatnih stopa na blagajničke zapise, što je ubrzo njihovo stanje svelo na nulu. Stoga se od 1. siječnja 2004. aukcije kunskih blagajničkih zapisa više ne održavaju redovito svakog tjedna, nego prema potrebi, radi steriliziranja viška likvidnosti, dok se devizni blagajnički zapisi više ne izdaju.

Mjere središnje banke u 2003. godini rezultirale su i zaustavljanjem trenda smanjenja većine aktivnih kamatnih stopa banaka, koji je nastao početkom 1999. godine. Na kamatne stope na kunske depozite utjecala su kretanja na novčanom tržištu, te su one u drugoj polovici 2003. godine nekoliko puta privremeno porasle.

Kamatne stope na tržištu novca

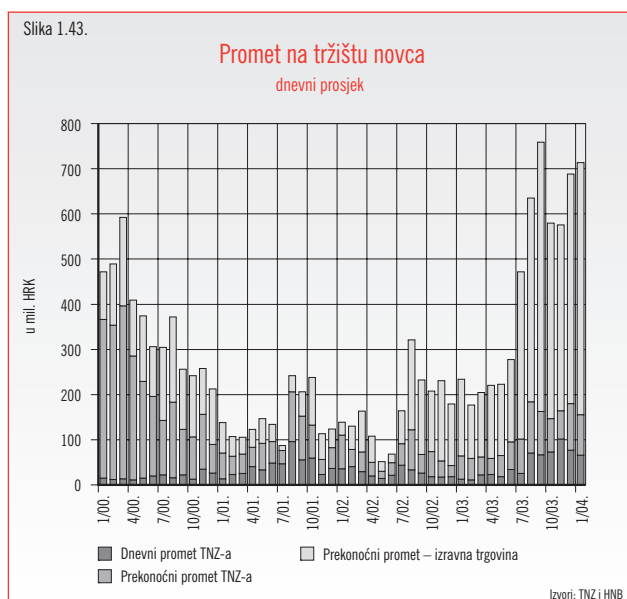
U prvoj polovici 2003. godine, pod utjecajem povećane potražnje za kunama, kamatne stope na kredite na Tržištu novca Zagreb blago su se povećavale bez velikih oscilacija, s prosječnih 1,3 posto u siječnju na prosječnih 2,2 posto u lipnju. Preokret je zabilježen početkom druge polovice 2003. godine, kada je uobičajena sezonska visoka potražnja za kunama dodatno povećana jer je najavljena izmjena odluke o obveznoj pričuvi. Promet je značajno porastao, a krajem kolovoza kamatne stope skočile su preko 8 posto. Tijekom rujna i listopada sezonski priljev gotovog novca i sredstva oslobođena ispisivanjem kunskih blagajničkih zapisa poboljšali su likvidnost banaka, pa su se kamatne stope počele postupno smanjivati. Međutim, odluka Hrvatske narodne banke o povećanju udjela obvezne pričuve na

deviznu osnovicu koja se izvršava u kunama, neto prodaja deviza posredstvom deviznih intervencija središnje banke u studenome i prosincu te uobičajena sezonska povećana potražnja za gotovim novcem u prosincu rezultirali su snažnim porastom potražnje za kunama. Zbog toga su kamatne stope na tržištu novca ponovno naglo porasle i povećao se promet na novčanom tržištu, osobito na dulje rokove dospijeca.

Vagana kamatna stopa na prekonoćne kredite u prvom je dijelu 2003. godine polagano rasla, sa 1,37 posto u siječnju povisila se na 1,95 posto u lipnju. Pred donošenje izmjena odluke o obveznoj pričuvu u drugoj polovici kolovoza znatno je povećana potražnja za kunama te su skočile kratkoročne kamatne stope, pa je vagana kamatna stopa na prekonoćne kredite u kolovozu porasla na 3,98 posto. Kamatne stope na prekonoćne kredite ostale su na visokim razinama tijekom cijelog mjeseca rujna, kada je vagana kamatna stopa na te kredite iznosila 6,29 posto, što je ujedno i njezina najviša razina zabilježena još od kraja 2000. godine. Tijekom listopada i studenoga 2003. kamatne stope na prekonoćne kredite postupno su se smanjivale, a u prosincu su ponovno skočile na visoke razine na kojima su ostale i početkom 2004. godine.

Kamatne stope na ostale kredite na Tržištu novca Zagreb u 2003. godini kretale su se usporedno s kamatnim stopama na prekonoćne kredite, ali na nešto višoj razini. Vagana kamatna stopa na ostale kredite u siječnju 2003. godine iznosila je 1,71 posto. Nakon gotovo kontinuiranog rasta tijekom cijele godine u prosincu 2003. dosegla je svoju najvišu razinu u posljednje tri godine, 7,02 posto, te je nastavila rasti i u 2004. godini. U studenome i prosincu na njezin je porast dodatno utjecao i veći udio kredita odobrenih na dulji rok dospijeca uz više kamatne stope.

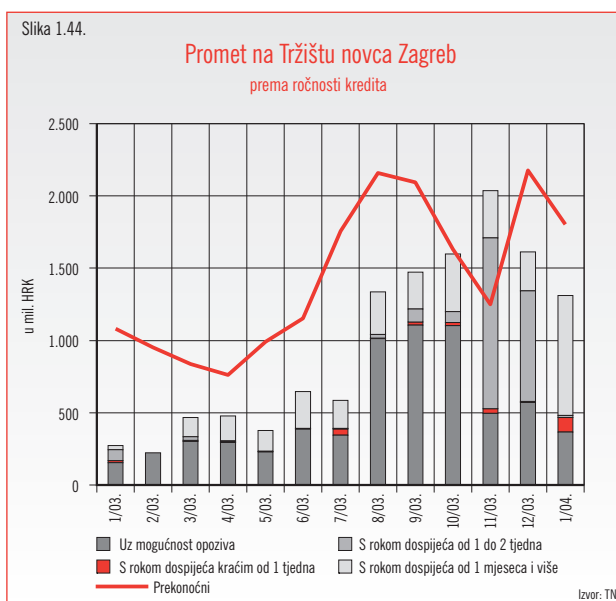
Ukupan promet ostvaren na Tržištu novca Zagreb tijekom 2003. godine iznosio je 28,1 milijardu kuna, što je gotovo za 11 milijardi kuna više od ukupnog prometa u prethodnoj godini. Pritom je više od dvije trećine ukupnog prometa ostvareno u drugoj polovici 2003. godine. U prvoj polovici 2003. prosječan dnevni promet ukupnim kreditima na Tržištu novca Zagreb iznosio je oko 65 milijuna kuna, a u drugom dijelu 2003. porastao je na približno 160 milijuna kuna. Prosječan dnevni promet prekonoćnim kreditima u prvom dijelu godine kretao se oko 47 milijuna kuna, no u drugom se dijelu 2003. gotovo udvostručio. Prosječni dnevni promet ostalim kreditima u prvom je dijelu 2003. godine iznosio oko 20 milijuna kuna, dok je u drugom dijelu godine porastao na gotovo 70 milijuna kuna.

Porast razine kamatnih stopa uzrokovao je i promjenu ročne strukture trgovanja na novčanom tržištu. Naime,

u razdoblju povišene likvidnosti i iznimno niskih kamatnih stopa, koje je trajalo od početka 2002. do sredine 2003. godine, sudionici na novčanom tržištu koji su raspolagali viškom likvidnih sredstava u očekivanju porasta kamatnih stopa ulagali su samo na najkraće rokove. Stoga su u strukturi ukupnih kredita prevladavali prekonoćni krediti i krediti uz mogućnost opoziva. Kako su mjere monetarne politike u drugoj polovici 2003. godine potaknule rast kamatnih stopa do razina preko 8 posto, banke i novčani fondovi koji raspolažu viškom slobodnih novčanih sredstava uvjetovali su pozajmice duljim rokovima dospijeća, u očekivanju skorog smanjenja kamatnih stopa pošto završi prilagodba banaka novim mjerama HNB-a. Trend povećanja kreditiranja na duže rokove dospijeća započeo je početkom druge polovice 2003. godine, posebno je došao do izražaja u posljednja dva mjeseca 2003., a nastavio se i u 2004. godini.

Udio prekonoćnih kredita u četvrtom tromjesečju 2003. smanjen je s uobičajene dvije trećine na približno polovicu ukupnih kredita. Među ostalim kreditima u posljednja se dva mjeseca 2003. godine smanjio udio kredita uz mogućnost opoziva, s više od dvije trećine na približno jednu trećinu ukupnih ostalih kredita. U studenome i prosincu najviše je kredita odobreno s rokom dospijeća od jednog tjedna, a u prva tri mjeseca 2004. s rokom dospijeća od jednog mjeseca.

Visoka potražnja za kunama u drugoj polovici 2003. godine najviše je utjecala na izravno bankarsko tržište. Prosječni dnevni promet izravnim međubankovnim prekonoćnim kreditima dosegao je vrhunac u rujnu 2003., kada je iznosio gotovo 600 milijuna kuna. Nakon smanjenja u sljedeća dva mjeseca, u prosincu je ponovno porastao do 500 milijuna kuna, a nastavio je rasti i početkom 2004. godine. Vagana kamatna stopa na izravne međubankovne prekonoćne kredite u prvom dijelu godine porasla je sa 1,22 posto u siječnju na 1,97 posto u srpnju, a zatim se u kolovozu i rujnu osjetno povišila, na 4,8 posto i 7,27 posto. Kao i kod kredita uz posredovanje Tržišta novca Zagreb, vagana kamatna stopa na izravne međubankovne prekonoćne kredite u listopadu i studenome postupno se smanjivala, no u prosincu je ponovno skočila na 6,57 posto.

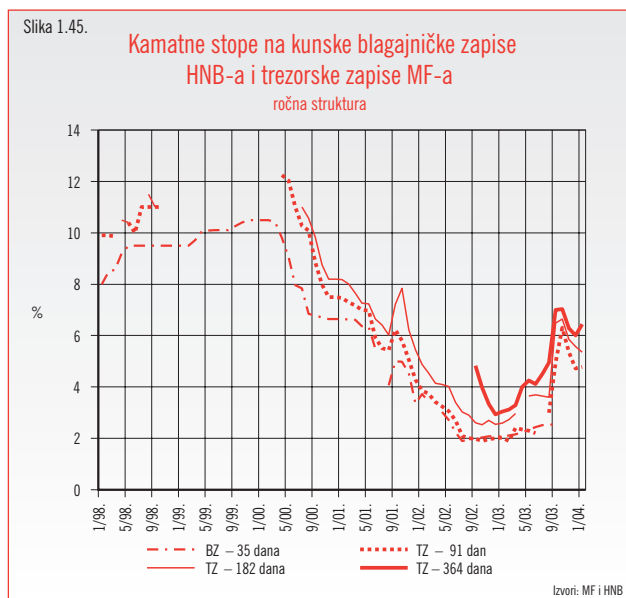

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnica

U prvom su polugodištu 2003. godine na primarnom tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija kamatne stope ostvarene na aukcijama rasle. Za razliku od kretanja kamatnih stopa na trezorske zapise, koje su dinamikom pratile kamatne stope na Tržištu novca Zagreb, porast kamatnih stopa na kunske blagajničke zapise bio je znatno blaži.

Vagana kamatna stopa na blagajničke zapise središnje banke u 2003. godini blago je rasla – u siječnju je iznosila 2,08 posto, a u rujnu 2,55 posto. Od sredine rujna Hrvatska narodna banka nije pristajala na daljnje povećanje kamatne stope na

blagajničke zapise i više nije prihvatila ni jednu pristiglu ponudu za upis kunskih blagajničkih zapisa. Porast kamatnih stopa na blagajničke zapise bio je znatno manjeg intenziteta od porasta ostalih kamatnih stopa na novčanom tržištu, što odražava namjeru Hrvatske narodne banke da ne utječe dodatno na povećanje kamatnih stopa. Zato se stanje upisanih blagajničkih zapisa tijekom 2003. godine ubrzano smanjivalo i do kraja listopada palo na nulu. Početkom prosinca prestale su pristizati ponude za upis blagajničkih zapisa.

Tijekom 2003. godine kamatne stope na trezorske zapise pratile su kretanje kamatnih stopa na Tržištu novca Zagreb. U prvom dijelu godine najviše je porasla kamatna stopa na zapise s najdužim rokom dospeljeća, koje su investitori najviše i upisivali. U drugom tromjesečju 2003. Ministarstvo financija smanjilo je učestalost aukcija trezorskih zapisa, koje su se do tada održavale svakog tjedna. Jedan od razloga tome bila je struktura upisanih trezorskih zapisa, u kojoj su prevladavali jednogodišnji zapisi (prvi su dospjeli tek krajem rujna 2003.), pa je potreba za kratkoročnim financiranjem bila privremeno smanjena. Od siječnja do lipnja 2003. vagana kamatna stopa ostvarena na aukcijama trezorskih zapisa porasla je sa 2,04 posto, 2,59 posto i 3,05 posto na 2,20 posto, 3,69 posto i 4,11 posto za rokove dospeljeća od 91, 182 i 364 dana. U kolovozu je kamatna stopa na jednogodišnje trezorske zapise porasla iznad razine od 4,9 posto, po kojoj su prvi put bili izdani. U rujnu su se aukcije trezorskih

zapisa ponovno počele održavati svakog tjedna, a porast kamatnih stopa na novčanom tržištu krajem kolovoza potaknuo je skok kamatnih stopa na trezorske zapise svih rokova dospeljeća. Tako su se kamatne stope na zapise s rokovima dospeljeća od 91 i 182 dana u listopadu približile kamatnoj stopi na jednogodišnje trezorske zapise, čime su ti zapisi ponovno postali zanimljivi investitorima koji su ih počeli više upisivati. Vagane kamatne stope na trezorske zapise svoju su najvišu razinu u 2003. dosegnule u listopadu, kada su iznosile 6,31 posto, 6,65 posto i 7,03 posto za rokove dospeljeća od 91, 182 i 364 dana. U studenome i prosincu 2003. godine postupno su se smanjivale, a razlika između kamatnih stopa na zapise s najkraćim i najdužim rokom dospeljeća ponovno je povećana. Kako u drugom dijelu prosinca 2003. godine zbog blagdana nije bilo aukcija trezorskih zapisa, porast kamatnih stopa na novčanom tržištu prenio se na kamatne stope na trezorske zapise tek na prvim aukcijama u siječnju 2004. godine. Vagane kamatne stope na zapise s rokovima dospeljeća od 91, 182 i 364 dana u prosincu su iznosile 4,72 posto, 5,57 posto i 6,0 posto.

Stanje upisanih trezorskih zapisa tijekom 2003. godine poraslo je za 850 milijuna kuna, te je na kraju godine iznosilo 5,78 milijardi kuna. U prvih 10 mjeseci 2003. godine stanje upisanih trezorskih zapisa kretalo se između 4,9 i 5,2 milijarde kuna, a samo u posljednja dva mjeseca 2003. njihovo je stanje poraslo za 581,2 milijuna kuna. Najvjerojatniji je uzrok toga potreba banaka da osiguraju kolateral za lombardni kredit Hrvatske narodne banke, koji je zbog smanjene likvidnosti banaka i povećanih kamatnih stopa na tržištu novca krajem 2003. godine ponovno dobio na važnosti. U strukturi upisanih trezorskih zapisa prevladavaju jednogodišnji

dišnji zapisi. Udio trezorskih zapisa s rokovima dospijeca od 91 i 182 dana smanjivao se od siječnja do kolovoza 2003., kada su ti zapisi zbog porasta kamatnih stopa ponovno postali zanimljivi investitorima. Na kraju 2003. godine, od ukupno 5,78 milijardi kuna upisanih trezorskih zapisa, 3,6 milijardi (62,5 posto) odnosilo se na jednogodišnje zapise, 1,6 milijardi na 182-dnevne zapise (27,1 posto) i 603 milijuna kuna (10,4 posto) na 91-dnevne zapise.

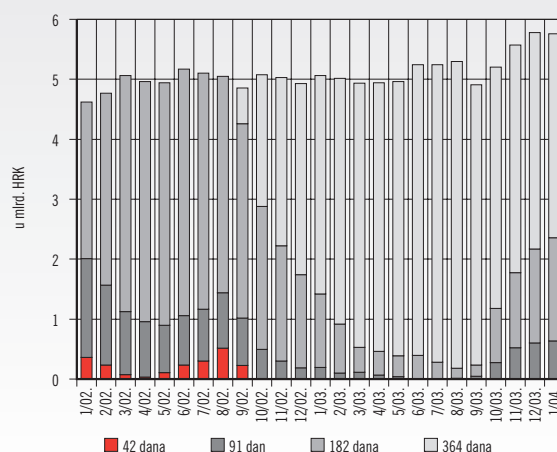
U 2003. godini Hrvatska narodna banka izdavala je devizne blagajničke zapise nominirane u eurima i američkim dolarima, s rokovima dospijeca od 35 i 63 dana. U skladu s novim odrednicama monetarne politike za 2004. godinu od 1. siječnja 2004. Hrvatska narodna banka više ne izdaje blagajničke zapise u stranim valutama. Za razliku od kunskih blagajničkih zapisa i trezorskih zapisa, kamatne stope na blagajničke zapise Hrvatske narodne banke nominirane u stranim valutama nisu se formirale na aukcijama na primarnom tržištu, već su se izračunavale tako da se na dan aukcije od stope LIBID za odgovarajuću valutu i rok dospijeca oduzela 1/16 postotnog boda. Cijena deviznih blagajničkih zapisa tako je ovisila o monetarnoj politici europske odnosno američke središnje banke jer je LIBID vrlo osjetljiv na promjene ključnih kamatnih stopa tih središnjih banaka.

U prvom dijelu 2003. godine europska središnja banka snizila je svoje ključne kamatne stope dvaput, a američka središnja banka svoju ključnu kamatnu stopu jedanput, što je utjecalo na nastavak silaznog trenda kamatnih stopa na devizne blagajničke zapise, koji je započeo još krajem 2002. godine. U drugom dijelu 2003. kamatne stope na devizne blagajničke zapise nisu se bitno mijenjale. Vagane kamatne stope na blagajničke zapise nominirane u eurima s rokovima dospijeca od 35 i 63 dana od siječnja do lipnja 2003. godine spustile su se sa 2,67 posto i 2,66 posto na 1,97 posto za oba roka dospijeca i do kraja godine kretale su se uz male oscilacije oko razine od 1,94 posto. Vagane kamatne stope na dolarske blagajničke zapise od siječnja do lipnja 2003. godine smanjene su sa 1,18 posto i 1,17 posto na 0,97 posto i 0,94 posto za rokove dospijeca od 35 i 63 dana. U drugoj polovici 2003. kretale su se oko prosječne razine od 0,93 posto za oba roka dospijeca, a u prosincu je zabilježen porast na 0,98 posto i 0,97 posto.

Unatoč smanjenju kamatnih stopa stanje upisanih deviznih blagajničkih zapisa raslo je tijekom cijele 2003., posebno u drugom dijelu godine. Takvo je kretanje posljedica superiornosti deviznih blagajničkih zapisa nad ostalim oblicima devizne likvidnosti. Naime, držanjem deviznih blagajničkih zapisa poslovne banke mogu istodobno zadovoljiti tri potrebe: održavanje devizne obvezne pričuve,

Slika 1.46.

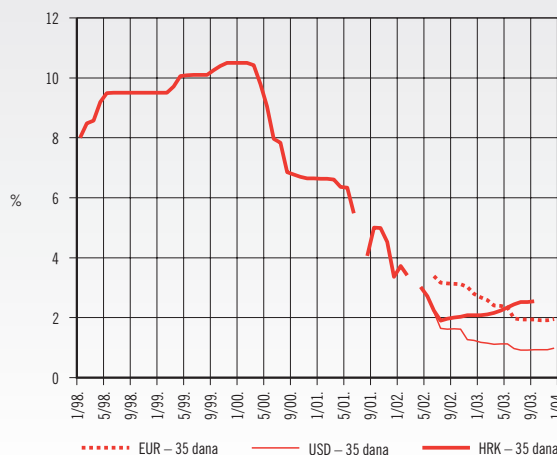
Stanje upisanih trezorskih zapisa po rokovima dospijeca

Izvor: MF

Slika 1.47.

Kamatne stope na blagajničke zapise HNB-a valutna struktura

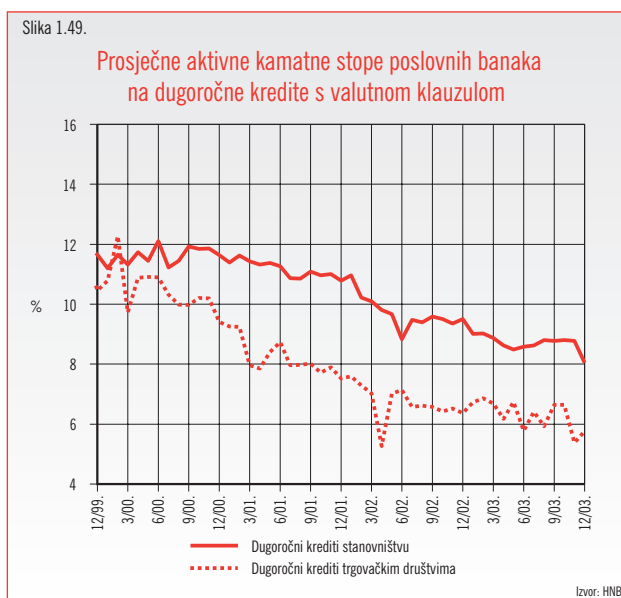
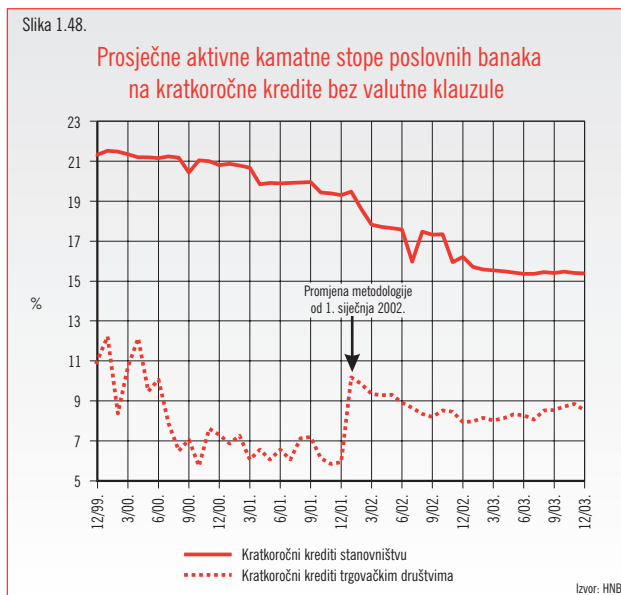

Izvor: HNB

održavanje minimalne devizne likvidnosti i osiguravanje kolaterala za lombardni kredit Hrvatske narodne banke.

Kamatne stope poslovnih banaka

U 2003. godini uglavnom je zaustavljen trend pada gotovo svih kamatnih stopa poslovnih banaka. Nakon intenzivnog smanjenja u 2002. godini kamatne stope na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule početkom 2003. dodatno su se blago smanjile, a zatim su do kraja godine ostale na približno istoj razini. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule u razdoblju od siječnja do travnja 2003. godine spustila se sa 15,2 posto na 15 posto, a zatim se do kraja godine kretala oko razine od 14,9 posto. S druge strane, kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima bez valutne klauzule uglavnom su tijekom 2003. godine rasle. Vagana je kamatna stopa na kratkoročne kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule u 2003. godini sa 7,49 posto, koliko je iznosila na početku 2003., do prosinca porasla na 8,02 posto.

Kamatne su se stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom u prvih nekoliko mjeseci 2003. smanjivale, a zatim su ostale relativno stabilne sve do prosinca, kada je zabilježen prilično oštar pad, uzrokovan ponajprije visokim udjelom stambenih kredita odobrenih uz niske kamatne stope. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom smanjivala se sve do svibnja, kada je iznosila 8,49 posto, a u iduća je tri mjeseca porasla do 8,8 posto. Oko te se razine kretala sve do prosinca kada je naglo pala na 8,04 posto, što je njezina najniža razina zabilježena do sada. Do pada ove kamatne stope došlo je s jedne strane zbog porasta udjela stambenih kredita koji su odobravani uz relativno niske kamatne stope u usporedbi s ostalim dugoročnim kreditima stanovništvu, a s druge strane zbog naglog smanjenja vagane kamatne stope na sve dugoročne kredite stanovništvu u prosincu.

Kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima s valutnom klauzulom zabilježile su u 2003. godini relativno velike oscilacije. Na kraju godine bile su na nižim razinama nego na kraju 2002., ponajviše zahvaljujući smanjenju u posljednja dva mjeseca 2003. Vagana kamatna stopa na te kredite u siječnju je iznosila 6,73 posto, u veljači je porasla do svoje najviše razine u 2003. godini (6,86 posto) i zatim se do listopada kretala u relativno širokom rasponu oko prosječne razine od 6,2 posto. U studenome je ova kamatna stopa smanjena za 126 baznih bodova, a u prosincu je malo porasla

– na 5,76 posto, što je za 61 bazni bod manje nego što je iznosila na kraju 2002. godine.

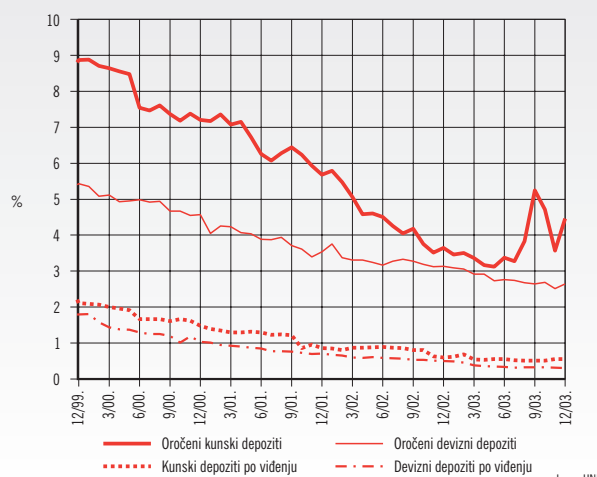
Smanjena primarna likvidnost bankovnog sustava i porast kamatnih stopa na novčanom tržištu najviše su utjecali na kamatne stope na kunske depozite poduzeća kod poslovnih banaka. Dok su kamatne stope i iznosi novih oročenih kunskih depozita stanovništva tijekom cijele 2003. godine bili relativno stabilni, kamatne stope i iznosi novih oročenih depozita poduzeća bili su ovisni o kretanju kamatnih stopa na novčanom tržištu. Vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite u prvih je 5 mjeseci 2003. godine nastavila s trendom smanjenja koji se u nešto blažem obliku prenio iz prethodne godine (sa 3,46 posto u siječnju snizila se na 3,13 posto u svibnju). U sljedeća dva mjeseca blago je porasla, a zatim je pod utjecajem kamatnih stopa na oročene depozite poduzeća u kolovozu i rujnu naglo porasla na 3,83 posto i 5,25 posto, dosegnuvši tako svoju najvišu razinu još od ožujka 2002. godine. U listopadu i studenome vagana kamatna stopa na oročene depozite postupno se smanjivala, a u prosincu je porasla na 4,46 posto. Vagana kamatna stopa na kunske depozite po viđenju smanjivala se u 2003. godini uz povremene skokove sve do kolovoza, kada je iznosila 0,51 posto. Nakon tromjesečne stagnacije u studenome i prosincu porasla je na 0,55 posto i 0,56 posto. Kamatne stope na devizne depozite nastavile su se smanjivati i tijekom 2003. godine, što je bilo izraženije u prvom dijelu godine. Vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite, koja je u prosincu 2002. godine iznosila 3,13 posto, na kraju 2003. iznosila je 2,64 posto. Kod deviznih depozita po viđenju vagana kamatna stopa spustila se sa 0,50 posto u prosincu 2002. na 0,31 posto u prosincu 2003. godine.

Zbog daljnjeg smanjenja pasivnih i stagnacije ili čak porasta nekih aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka proširila se u prvoj polovici 2003. godine razlika između ukupnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa. Krajem godine smanjenje kamatnih stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom (zbog smanjenja kamatne stope na kredite stanovništvu) i porast kamatnih stopa na kunske depozite prouzročili su smanjenje ove kamatne razlike, pa je ona u prosincu 2003. iznosila 7,37 postotnih bodova, 12 baznih bodova manje nego na kraju prethodne godine. Razlika između kamatnih stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom i kamatnih stopa na devizne depozite tijekom 2003. kretala se oko 5,8 postotnih bodova, no zbog smanjenja kamatnih stopa na dugoročne kredite poduzećima i stanovništvu u studenome i prosincu snizila se u prosincu na 4,85 postotnih bodova.

Opisana kretanja nominalnih kamatnih stopa poslovnih banaka uz nisku i stabilnu inflaciju donijela su u drugom dijelu (pasivne kamatne stope) odnosno kra-

Slika 1.50.

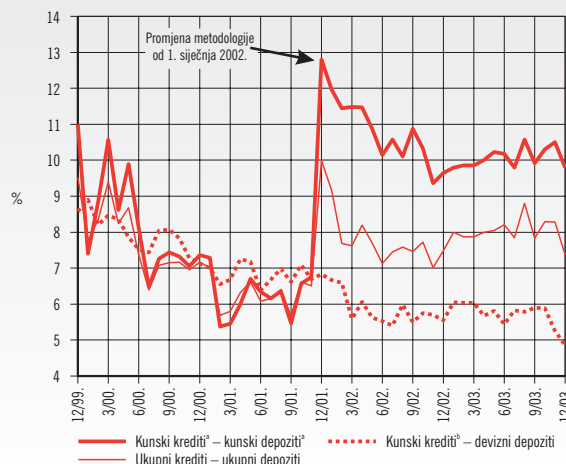
Prosječne pasivne kamatne stope poslovnih banaka

Izvor: HNB

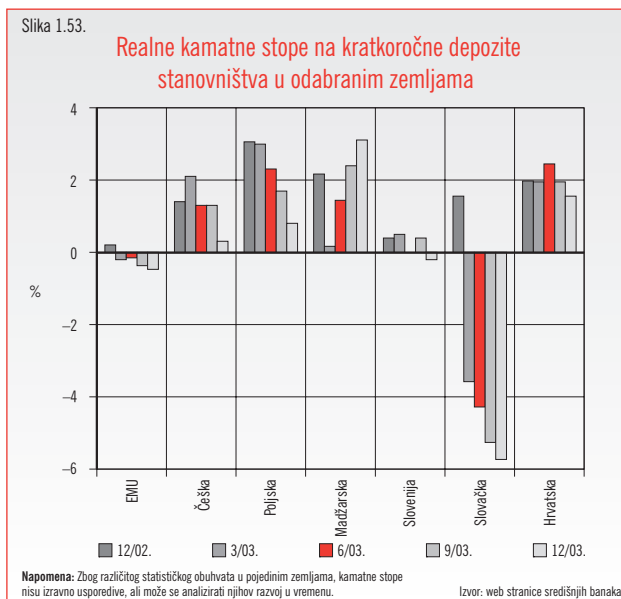
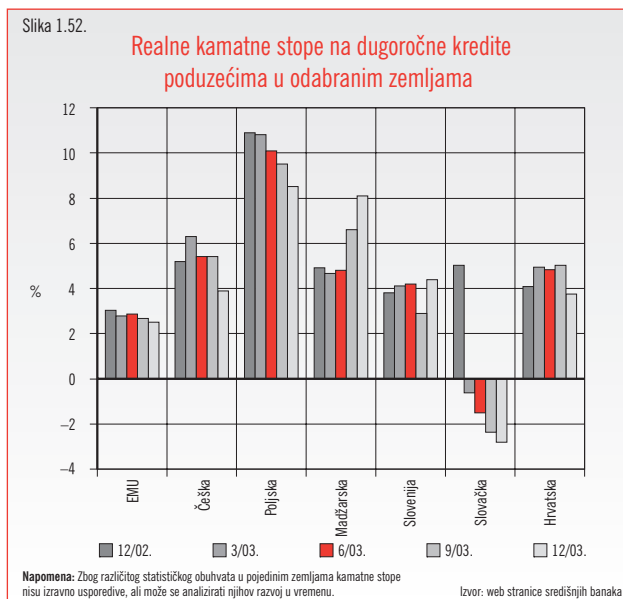
Slika 1.51.

Razlike između prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kredite i na depozite

* Bez valutne klauzule; * S valutnom klauzulom

Izvor: HNB

jem 2003. godine (aktivne kamatne stope) smanjenje realnih kamatnih stopa (odnosno nominalnih kamatnih stopa deflaciranih indeksom potrošačkih cijena). Takvo je kretanje u skladu s kretanjima u zemljama EMU i u većini promatranih tranzicijskih zemalja, gdje su krajem 2003. deflacirane aktivne i pasivne kamatne stope blago smanjene uz povremene oscilacije. Smanjenje pasivnih kamatnih stopa i istodobni blagi porast inflacije krajem 2003. godine doveli su do negativnih deflaciranih kamatnih stopa na depozite u EMU i Sloveniji. U Slovačkoj su zbog rastuće inflacije deflacirane kamatne stope i na kredite i na depozite bile negativne tijekom cijele 2003. godine. Za razliku od takvih kretanja, u Mađarskoj je unatoč porastu stope inflacije mjerene rastom potrošačkih cijena zabilježen porast deflaciranih i aktivnih i pasivnih kamatnih stopa banaka.

Kretanja u 2004.

U siječnju 2004. godine aktivnost na novčanom tržištu polako se počela smirivati, iako su kamatne stope nakon skoka krajem prosinca 2003. i dalje ostale na relativno visokim razinama. Nakon šest uzastopnih mjeseci iznimno visoke potražnje za kunama, u veljači 2004. ona je osjetno smanjena, što se ogledalo u smanjenju razine trgovanja i nižim kamatnim stopama. Međutim, pod utjecajem sezonskog smanjenja likvidnosti i upisa druge tranše državne obveznice RHMF14 u ožujku 2004. potražnja za kunama ponovno je povećana. Zbog toga je prijavljena potražnja za kreditima na Tržištu novca Zagreb u ožujku dvostruko nadmašila prijavljenu ponudu slobodnih sredstava, što je uzrokovalo ponovni skok kamatnih stopa na najviše razine zabilježene u posljednje tri godine (vagana kamatna stopa na prekonoćne kredite u ožujku je iznosila 7,74 posto, a na ostale kredite 8,17 posto).

Od 1. siječnja 2004. na snazi je nova odluka o blagajničkim zapisima Hrvatske narodne banke. Aukcije kunskih blagajničkih zapisa više se neće održavati redovito svakog tjedna, nego prema potrebi, radi steriliziranja viška likvidnosti, dok se devizni blagajnički zapisi više neće izdavati. U prva tri mjeseca 2004. nije bilo

aukcija kunkskih blagajničkih zapisa. Od 1. siječnja 2004. Hrvatska narodna banka više ne izdaje devizne blagajničke zapise, a njihovo je stanje tijekom ožujka 2004. svedeno na nulu. Na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija, nakon rasta u siječnju, u veljači i ožujku kamatne stope nisu se bitno promijenile unatoč visokim kamatnim stopama na novčanom tržištu. Posljedica toga bio je manji upis na aukcijama od planiranog, što je dovelo do smanjenja stanja upisanih trezorskih zapisa (na kraju ožujka iznosilo je 5,6 milijardi kuna). Vagana mjesečna kamatna stopa na trezorske zapise u ožujku je iznosila 4,85 posto, 5,76 posto i 6,35 posto za rokove dospijeca od 91, 182 i 364 dana.

Aktivne kamatne stope poslovnih banaka u siječnju 2004. godine uglavnom su smanjene, no u veljači su znatno porasle i prešle razinu na kojoj su se nalazile u prosincu 2003. Značajno smanjenje vagane kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom u prosincu 2003. i siječnju 2004. bilo je posljedica visokog udjela stambenih kredita odobrenih po vrlo niskim kamatnim stopama u to vrijeme. Porast kamatnih stopa na stambene kredite u veljači doveo je do porasta te kamatne stope na 8,65 posto. Pasivne kamatne stope poslovnih banaka na kunske izvore sredstava u siječnju i veljači porasle su, potaknute rastom kamatnih stopa na novčanom tržištu. U prva dva mjeseca 2004. godine blago su porasle i kamatne stope na devizne depozite. Zbog opisanih kretanja kamatnih stopa na kredite i depozite u siječnju se razlika između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa naglo smanjila, a u veljači se gotovo vratila na razinu iz prosinca 2003.

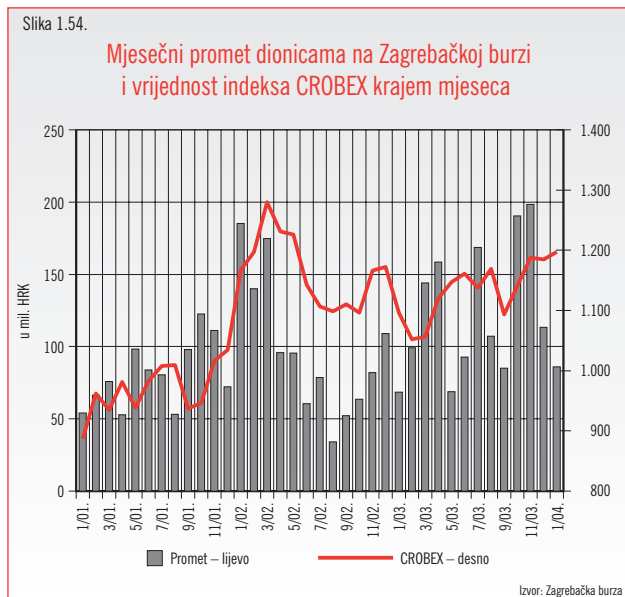
1.2.6. Tržište kapitala

Proteklu godinu na tržištu kapitala obilježilo je nekoliko događaja. Prvo, Republika Hrvatska izdala je u svibnju na domaćem tržištu prvu državnu obveznicu nominiranu u domaćoj valuti, koja je uvrštena na Zagrebačku burzu. Pojavom ove državne obveznice produžena je kunska krivulja prinosa do roka dospijeca od 5 godina i postavljen temelj za vrednovanje budućih izdanja korporativnih obveznica, pa je već u lipnju uslijedilo prvo izdanje korporativnih obveznica nominiranih u kunama. Drugo, prema Zakonu o tržištu vrijednosnih papira iz srpnja 2002. godine javna dionička društva bila su obvezna do srpnja 2003. godine uvrstiti svoje dionice u kotaciju za javna dionička društva burze ili uređenoga javnog tržišta. U smislu tog zakona javnim dioničkim društvima smatraju se dionička društva koja ispunjavaju jedan od sljedećih kriterija: 1. izdaju dionice javnom ponudom ili 2. imaju više od 100 dioničara, a njihov je temeljni kapital najmanje 30 milijuna kuna. U siječnju 2003. godine Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske odobrila je pravila Zagrebačke burze za uvrštenje dionica u burzovnu kotaciju za javna dionička društva – JDD, čime su se i formalno stekli uvjeti za početak procesa prijave i uvrštenja dionica u ovu kotaciju dionica svih javnih dioničkih društava. Do kraja 2003. godine na Zagrebačku burzu uvrštene su dionice 114, a na Varaždinsku burzu dionice 123 javna dionička društva. Posljedica uvrštenja javnih dioničkih društava na hrvatske burze bio je značajan porast tržišne kapitalizacije i na Zagrebačkoj i na Varaždinskoj burzi, a pozitivan utjecaj osjetio se i na ukupnom prometu dionicama.

Obujam trgovanja na Zagrebačkoj burzi u 2003. bio je dvostruko veći nego u prethodnoj godini. Iako je promet rastao u svim segmentima trgovanja, najveći doprinos porastu ukupnog prometa dao je promet obveznicama.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Obujam trgovanja dionicama na Zagrebačkoj burzi u 2003. godini bio je osjetno veći nego u prethodnoj godini. Ukupan promet dionicama tako je u 2003. godini iznosio 1.495,1 milijun kuna, odnosno 27,6 posto više nego u 2002. godini. Zahvaljujući uvrštenju javnih dioničkih društava, broj dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu porastao je sa 73 u 2002. na 175 dionica na kraju 2003. godine, a aktivno se trgovalo sa 143 dionice. Po obujmu prometa, kao i prethodnih godina, dominirala je dionica Plive, kojom je ostvaren promet od 532,1 milijarde kuna odnosno 35,6 posto ukupnog prometa dionicama na Zagrebačkoj burzi. Prema udjelu u ostvarenom prometu slijede dionica Tvornice duhana Rovinj, kojom se nakon uvrštenja u kotaciju javnih dioničkih društava u srpnju 2003. vrlo intenzivno trgovalo (18,4 posto ukupnog prometa), zatim dionica Podravke (9,0 posto), Karlovačke pivovare (3,5 posto) i redovna dionica Croatia osiguranja (3,4 posto). Visok promet dionicom Karlovačke pivovare bio je rezultat postupka preuzimanja tog društva od Heineken Adria d.d. (završenog u svibnju 2003.), što je uzrokovalo snažan porast cijene i prometa tom dionicom u ožujku i travnju 2003.

Na Zagrebačkoj burzi u 2003. godini dionicama se trgovalo u sklopu četiriju tržišta. To su Prva kotacija, Druga kotacija, Kotacija javnih dioničkih društava te kotacija Tržište novca. U prosincu 2003. godine dionica Brodogradilišta Viktor Lenac isključena je iz Prve kotacije, u kojoj su ostale dionice Plive i Podravke, a u siječnju 2004. u tu su kotaciju uvrštene redovna i povlaštena dionica Croatia osiguranja, koje su do tada bile u Kotaciji javnih dioničkih društava.

Tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi na kraju 2003. godine iznosila je 37,13 milijardi kuna, odnosno 19,5 posto procijenjenog BDP-a za 2003. godinu. U usporedbi s prethodnom godinom povećana je za 8,81 milijardu kuna, što se najvećim dijelom može pripisati porastu broja dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu. Od likvidnih dionica najveću tržišnu kapitalizaciju na kraju 2003. godine imale su dionice Plive (9,1 milijarda kuna odnosno 24,6 posto ukupne tržišne kapitalizacije dionica), Privredne banke Zagreb (3,7 milijardi kuna) i Tvornice duhana Rovinj (1,9 milijardi kuna).

Pod utjecajem svjetskih kretanja (iračka kriza i nepovoljni ekonomski pokazatelji) u prva dva mjeseca pale su i cijene dionica na domaćem tržištu. Vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, u prva dva mjeseca 2003. pala je do razine od 1000 bodova, koliko je posljednji put iznosila krajem 2001. godine. Nakon toga vrijednost CROBEX-a krenula je uzlaznom putanjom, te je krajem

svibnja dosegla svoju najvišu vrijednost u posljednje tri godine, 1.329,22 boda. Od lipnja do kraja 2003. godine kretala se između 1100 i 1200 bodova, a 31. prosinca CROBEX je vrijedio 1185,1 bod, što je za 1,1 posto više nego 31. prosinca prethodne godine. Nakon redovite revizije indeksa Zagrebačke burze u rujnu 2003. sastav indeksa CROBEX činile su dionice Croatia osiguranja, Istraturista, Kraša, Končar Elektroindustrije, Plave lagune, Plive, Podravke i Riviera Holdinga. Najveći utjecaj na vrijednost CROBEX-a imaju dionice s najvišom tržišnom kapitalizacijom: dionice Plive, Podravke i Croatia osiguranja. Inače, kretanje cijena dionica hrvatskih poduzeća pa tako i vrijednosti indeksa CROBEX u 2003. godini bilo je u suprotnosti s kretanjem indeksa burza drugih tranzicijskih zemalja, koji su tijekom 2003. godine uglavnom kontinuirano rasli.

U usporedbi s prethodnom godinom obujam trgovanja dionicama na Varaždinskoj burzi u 2003. godini bio je prepolovljen. Ukupan promet dionicama u 2003. godini iznosio je 630,6 milijuna kuna, 2,4 puta manje nego na Zagrebačkoj burzi.

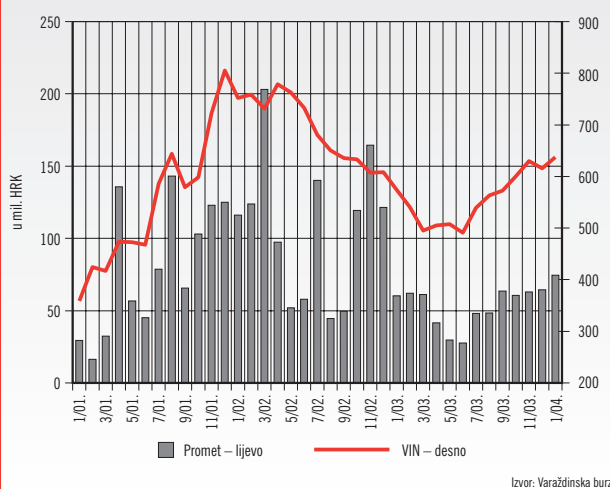
Pošto je uvedena Kotacija javnih dioničkih društava, broj segmenata trgovanja na Varaždinskoj burzi porastao je na 6: u pet segmenata trguje se dionicama, dok se u posljednjem segmentu, Kotaciji prava, trguje pravima Ministarstva financija i Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva. Prava su vrijednosni papiri koji imateljima daju pravo na dodjelu određenih dionica iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju. Osim što se mogu zamijeniti za dionice na javnim dražbama koje se održavaju uz posredovanje Varaždinske burze, pravima se može trgovati na Varaždinskoj burzi. Najveći dio prometa na Varaždinskoj burzi odvija se u segmentu Slobodnog tržišta. U Prvoj kotaciji Varaždinske burze nakon isključenja dionice Dom fonda u svibnju 2003. (radi pripajanja dioničkom društvu Korifej), sve do rujna nije kotirala ni jedna dionica. U rujnu je u Prvu kotaciju uvrštena dionica Varteksa. U PIF kotaciji poslije srpnja više nije bilo uvrštenih dionica jer su dva preostala privatizacijska investicijska fonda, Sunce i Pleter, u travnju i srpnju postali zatvoreni investicijski fondovi. Uvođenje kotacije javnih dioničkih društava pozitivno je utjecalo na obujam trgovanja na Varaždinskoj burzi, koji je nakon kontinuiranog smanjivanja u prvoj polovici godine u drugom polugodištu počeo rasti.

Tržišna kapitalizacija aktivnih dionica na Varaždinskoj burzi na kraju 2003. godine iznosila je 23,36 milijardi kuna, što je gotovo za 50 posto više nego na kraju prethodne godine. Vrijednost indeksa Varaždinske burze (indeksa VIN) u prva dva mjeseca 2003. nastavila je s trendom pada koji je započeo u travnju 2002. godine, zatim se četiri mjeseca zadržala na razini od oko 500 bodova, a nakon toga rasla je sve do kraja godine. Na kraju 2003. vrijednost indeksa VIN iznosila je 613,4 boda, odnosno za 0,8 posto više nego na kraju 2002.

Tijekom 2003. godine indeks VIN dvaput je redovno i pet puta izvanredno revidiran. Nakon posljednje (izvanredne) revizije u prosincu u izračun VIN indeksa ulaze dionice 12 dioničkih društava, od kojih najveću težinu imaju dionice Ericssona Nikole Tesle, Riviera Holdinga, Kraša i Dom Holdinga.

Slika 1.55.

Mjesečni promet dionicama na Varaždinskoj burzi
i vrijednost indeksa VIN krajem mjeseca

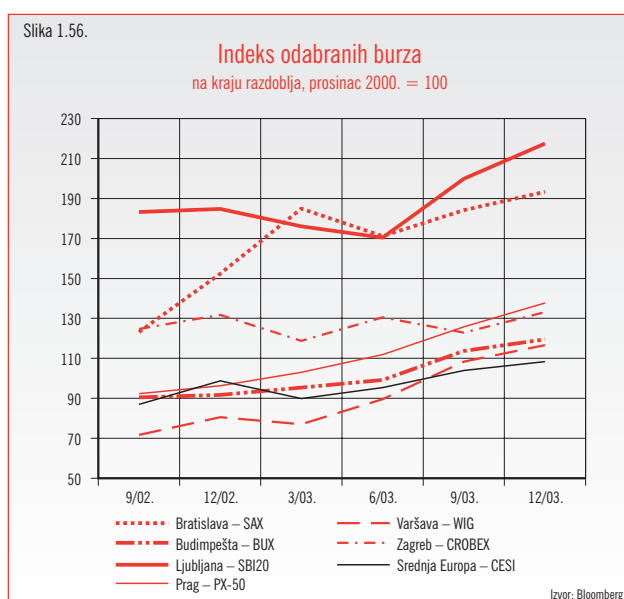

S aspekta veličine i likvidnosti tržišta kretanja na hrvatskom tržištu kapitala bila su u 2003. godini izrazito slična kretanjima na tržištima kapitala u odabranim tranzicijskim zemljama. U svim je promatranim zemljama zabilježen porast prometa na burzama, i u trgovanju dionicama, i u trgovanju obveznicama. U usporedbi s prosincem 2002. godine na kraju 2003. povećana je i tržišna kapitalizacija dionica i obveznica na svim promatranim burzama.

Tablica 1.4. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Prosinac 2003.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. USD)	3,0	26,7	5,3	58,1	79,9	0,9
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. USD)	363,1	3,2	3,5	144,3	20,5	8,4
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	2,6	10,2	5,8	19,0	10,2	1,0
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	213,8	1,2	3,8	47,3	2,6	8,9
Brzina prometa ^d	18,3	34,6	18,1	52,7	51,2	3,7
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. USD), kraj mjeseca	3.369	16.689	7.075	25.122	37.428	6.069
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. USD), kraj mjeseca	10.083	26.365	4.622	19.706		2.298
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , kraj mjeseca (%)	14,2	25,4	32,2	36,1	19,8	27,0
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , kraj mjeseca (%)	42,6	40,1	21,0	28,3		10,2
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	26,9	20,3	17,7	43,1	42,0	2,1
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	0,8	3,0	-0,3	5,6	8,3	2,4

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c 2002.; ^d Mjesečni promet dionicama sveden na godišnju razinu $\times 100$ / tržišna kapitalizacija dionica
Izvori: izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

Međutim, dok svi promatrani indeksi svjedoče o porastu cijena dionica na burzama zemalja u tranziciji, koji je u skladu s kretanjima na svjetskim tržištima kapitala, kretanje indeksa Zagrebačke burze u posljednjih 18 mjeseci ne pokazuje dugoročni trend porasta. Vrijednost kombiniranog indeksa srednjoeuropskih burza, CESI-ja, tijekom 2003. godine porasla je za 9,7 posto, na 1364,3 boda. Porasla je i vrijednost pojedinačnih indeksa burza tranzicijskih zemalja. Najveći je rast zabilježio indeks Praške burze, WIG-20, koji je u odnosu prema kraju 2002. godine veći za 49,9 posto, dok su ostali indeksi u istom razdoblju porasli između 17 posto i 43 posto. Najnižu stopu rasta ostvario je indeks Zagrebačke burze, CROBEX, koji je u usporedbi s krajem 2002. godine porastao za 1,1 posto.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira na kraju 2003. godine kotiralo je 10 izdanja obveznica: 6 državnih obveznica i 4 korporativne. U prosincu 2003. dospjela je jedna od dviju obveznica Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, izdanih u prosincu 2000., da bi se isplatile sve obveze prema štedišama na osnovi osigurane štednje u bankama koje su bile prisiljene

izaći s tržišta tijekom 1998. i 1999. godine (druga obveznica dospijeva u prosincu 2005. godine).

U siječnju 2003. godine na Zagrebačku burzu uvrštena je i treća, posljednja tranša obveznica Republike Hrvatske s dospijećem 2012. (tzv. mirovinskih obveznica) u iznosu od 200 milijuna eura. Ministarstvo financija Republike Hrvatske u svibnju je izdalo i prvu državnu obveznicu nominiranu u domaćoj valuti. Vrijednost izdanja bila je 1 milijardu kuna, s kuponskom kamatnom stopom od 6,125 posto i dospijećem 2008. godine. Standard & Poor's, agencija za procjenu kreditnog rejtinga, hrvatskoj kunsnoj državnoj obveznici dodijelila je rejting BBB+. U lipnju je u prvu kotaciju Zagrebačke burze uvrštena i prva korporativna kunska obveznica, u iznosu od 150 milijuna kuna, čija je kuponska kamatna stopa 6,5 posto, a rok dospijeća 5 godina. Krajem veljače 2003. na Zagrebačku burzu uvršteno je prvo strano izdanje korporativnih obveznica, društva Bina-Istra, koje su u prosincu 2002. izdane na Luksemburškoj burzi.

Tablica 1.5. Izdavanja obveznica na domaćem tržištu

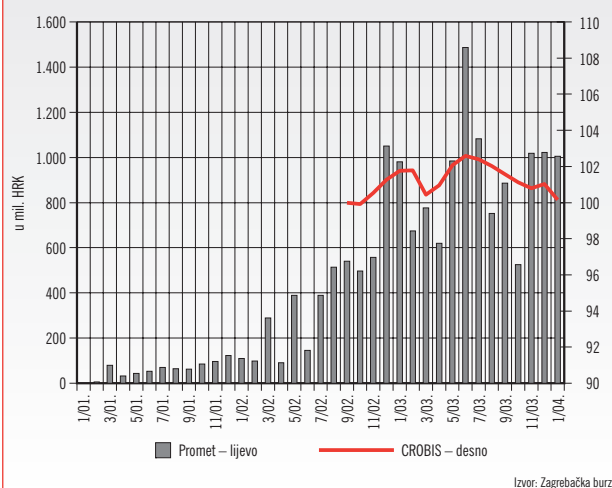
Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena	Tekući prinos 31. 12. 2003.
DAB-O-05CA	DAB	19.12.2000.	19.12.2005.	EUR	225.000.000	8,375%	108,80	7,698%
HZZO-O-047A	HZZO	19.7.2000.	19.7.2004.	EUR	222.000.000	8,500%	103,13	8,242%
RHMF-O-049A	Republika Hrvatska	20.9.2001.	20.9.2004.	EUR	200.000.000	6,500%	102,00	6,373%
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	110,40	6,227%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	110,00	6,250%
RHMF-O-085A	Republika Hrvatska	28.5.2003.	28.5.2008.	HRK	1.000.000.000	6,125%	100,40	6,101%
BLSC-O-051A	Belišće d.d.	17.1.2002.	17.1.2005.	EUR	17.000.000	7,375%	102,50	7,195%
PLAG-O-048A	Plava laguna d.d.	25.2.2002.	25.8.2004.	EUR	12.000.000	6,750%	101,20	6,670%
HYBA-O-086A	Hypo-Alpe-Adria Bank d.d.	6.6.2003.	6.6.2008.	HRK	150.000.000	6,500%	99,10	6,539%
BNAI-O-22CA	Bina-Istra d.d.	15.12.2002.	15.12.2022.	EUR	210.000.000	8,000%	100,00	8,000%

Izvor: Zagrebačka burza

Promet obveznicama u 2003. godini dosegao je 10,76 milijardi kuna, što je 2,3 puta više nego u 2002. godini. Zbog relativno niskih vrijednosti izdanja, korporativne obveznice nisu osobito likvidne, pa je promet tim obveznicama u 2003. godini iznosio 269,1 milijun kuna, odnosno 2,5 posto ukupnog prometa obveznicama na Zagrebačkoj burzi. Kao i u prethodnoj godini, i u 2003. najlikvidnija je bila obveznica Republike Hrvatske s dospijećem 2012. godine, kojom je ostvareno 40 posto ukupnog prometa (4,33 milijarde kuna). Velik promet ostvaren je i u trgovanju obveznicama Republike Hrvatske koje dospijevaju 2008. (1,33 milijarde kuna) i 2004. godine (1,32 milijarde kuna) te obveznicom Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koja dospijeva u 2004. godini (1,31 milijarda kuna). Kunskom obveznicom Republike Hrvatske intenzivno se trgovalo nekoliko mjeseci nakon izdavanja, no krajem kolovoza promet tom obveznicom osjetno je sma-

Slika 1.57.

Mjesečni promet obveznicama na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBIS krajem mjeseca

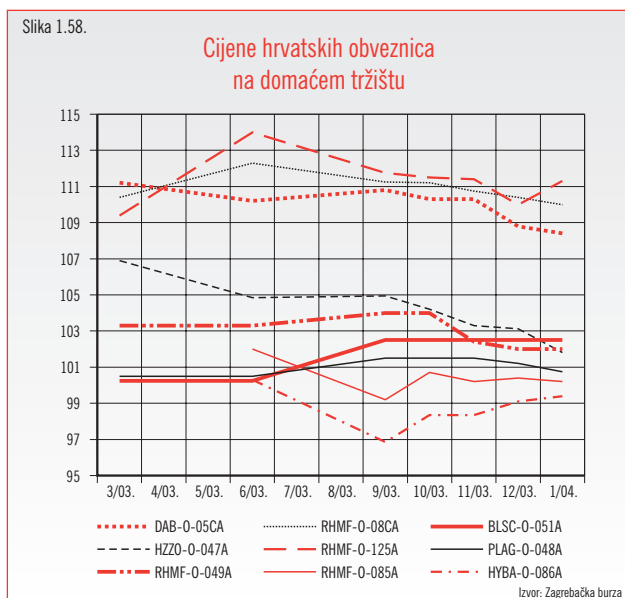
njen zbog porasta kamatnih stopa na novčanom tržištu. Sa smanjenjem kamatnih stopa na novčanom tržištu u listopadu promet kunskom obveznicom ponovno je oživio.

Tržišna kapitalizacija državnih obveznica na kraju prosinca 2003. iznosila je 12,1 milijardu kuna (1,58 milijardi eura), odnosno 6,4 posto procijenjenog BDP-a za 2003. godinu. Tržišna kapitalizacija četiriju korporativnih obveznica na kraju 2003. iznosila je 1,98 milijardi kuna (259 milijuna eura), što čini 1,05 posto procijenjenog BDP-a za 2003. godinu.

Krajem prvog tromjesečja 2003. godine cijene domaćih izdanja obveznica pale su pod utjecajem nekoliko faktora: potražnja investitora bila je privremeno zadovoljena nakon izdanja treće tranše obveznice Republike Hrvatske s dospeljećem 2012. godine u siječnju, a početak rata u Iraku djelovao je na pad cijena svjetskih obveznica koji se djelomice prenio i na domaće tržište kapitala. U drugom su tromjesečju cijene domaćih izdanja obveznica porasle, uglavnom zbog potražnje institucionalnih investitora koja se ponovno povećava. Međutim, porast kamatnih stopa na novčanom tržištu i pad cijena obveznica na svjetskim tržištima, potaknuti znakovima gospodarskog oporavka u SAD-u, u drugom su dijelu 2003. godine negativno utjecali na cijene obveznica.

Kretanje cijena obveznica na Zagrebačkoj burzi ogledalo se i u vrijednosti obvezničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBIS-a. Taj se indeks izračunava od kraja rujna 2002. godine, a u njegov sastav ulaze sve državne obveznice i obveznice državnih agencija koje su uvrštene na Zagrebačku burzu pod uvjetom da im je nominalna vrijednost izdanja veća ili jednaka 75 milijuna eura, da je dospeljeće obveznica dulje od 18 mjeseci i da su izdane uz fiksnu kamatnu stopu. Na kraju 2003. godine u sastav indeksa ulazile su četiri obveznice Republike Hrvatske (s rokovima dospeljeca 2004., 2008. i 2012. godine), obveznica Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka s dospeljećem 2005. i obveznice Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje s dospeljećem 2004. godine.

Vrijednost CROBIS-a u srpnju 2003. godine dosegla je svoju najvišu vrijednost od kada se indeks počeo objavljivati, 102,83 boda. Nakon toga njegova se vrijednost smanjivala do kraja godine, te je na kraju prosinca 2003. iznosila 101,02 boda odnosno za 0,25 posto manje nego na kraju prethodne godine kada je iznosila 101,27 bodova.

Krajem 2003. godine na inozemnim je tržištima kapitala kotiralo ukupno 13 izdanja hrvatskih državnih obveznica. U veljači 2003. plasirano je izdanje hrvatskih euroobveznica u iznosu od 500 milijuna eura s dospeljećem 2010. godine. To izdanje euroobveznica zaključeno je uz dosad najnižu kuponsku kamatnu stopu – od 4,625 posto i najnižu razliku prinosa pri izdavanju u odnosu na usporedivu njemačku obveznicu – od 102 bazna boda. U lipnju 2003. Republika Hrvatska izdala je petu seriju samurajskih obveznica nominalne vrijednosti 25 milijardi japanskih jena (212,3 milijuna američkih dolara) s dospeljećem 2009. godine. I ovo je

Tablica 1.6. Izdanja međunarodnih obveznica RH

Obveznica	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.3.2003.	Razlika prinosa ^a 30.6.2003.	Razlika prinosa ^a 30.9.2003.	Razlika prinosa ^a 31.12.2003.
Londonski klub, serija A, 2010.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		133	129	121	127
Londonski klub, serija B, 2006.	USD	604.426.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		128	126	107	118
Euromarkine obveznice, 2004.	DEM	300.000.000	6,125%	6,20%	93	74	62	44
Euroobveznice, 2006.	EUR	300.000.000	7,375%	7,45%	113	87	91	81
Samurajske obveznice, 2004.	JPY	25.000.000.000	4,00%	4,00%	79	67	69	47
Euroobveznice, 2005.	EUR	500.000.000	7,00%	7,06%	88	76	78	73
Samurajske obveznice, 2007	JPY	40.000.000.000	3,00%	3,00%	137	89	92	79
Samurajske obveznice, 2006.	JPY	25.000.000.000	2,50%	2,50%	121	83	83	73
Euroobveznice, 2011.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	135	101	118	114
Euroobveznice, 2009.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	129	100	114	104
Samurajske obveznice, 2008.	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	150	109	107	90
Euroobveznice, 2010.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	124	99	107	108
Samurajske obveznice, 2009. ^b	JPY	25.000.000.000	1,230%	1,23%	—			

^a Prema usporedivoj obveznici; ^b Nema usporedive obveznice

Izvor: Bloomberg

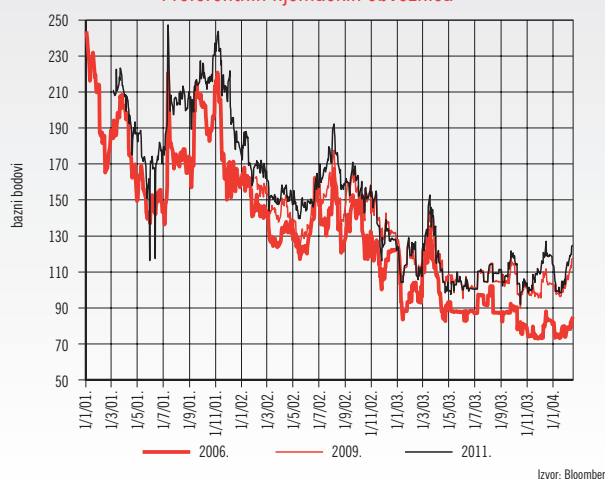
izdanje samurajskih obveznica, u usporedbi s prethodnim izdanjima samurajskih obveznica, plasirano po najpovoljnijim uvjetima do sada. Kuponska kamatna stopa iznosila je 1,23 posto, dok je razlika prinosa pri izdavanju u odnosu na usporedivu japansku obveznicu iznosila 99 baznih bodova.

Nominalna vrijednost svih 13 izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju prosinca 2003. iznosila je 35,76 milijardi kuna, odnosno 5,85 milijardi američkih dolara (4,68 milijardi eura).

Prinosi od hrvatskih euroobveznica u 2003. godini pratili su svjetska i regionalna kretanja. Neizvjesnost u vezi s iračkom krizom te nepovoljni američki i europski ekonomski pokazatelji prouzročili su pad kamatnih stopa u svijetu na vrlo niske razine. Početkom drugog polugodišta 2003., kada je većina američkih ekonomskih pokazatelja potvrdila očekivani snažni oporavak gospodarske aktivnosti, prinosi obveznica počeli su rasti. Kako američka i europska središnja banka usprkos ekonomskom oporavku nisu podizale svoje kamatne stope, krajem 2003. godine prinosi od obveznica ponovno su se počeli smanjivati, što se nastavilo i početkom 2004. godine. Razlika prinosa hrvatskih euroobveznica i referentnih njemačkih obveznica tijekom 2003. godine bila je relativno stabilna, uz povremena povećanja. Krajem ožujka 2003. cijene hrvatskih euroobveznica snizile su se zbog političke situacije u Srbiji, pa je proširena razlika prinosa za sve roкове dospelja. U drugom tromjesečju razlika prinosa ponovno je smanjena, zahvaljujući prijavi Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji i stabilnomu makroekonomskom okruženju. Do kraja godine razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica i usporedivih njemačkih obveznica bila je uglavnom stabilna i povećala se privremeno, uoči parlamentarnih izbora.

Slika 1.59.

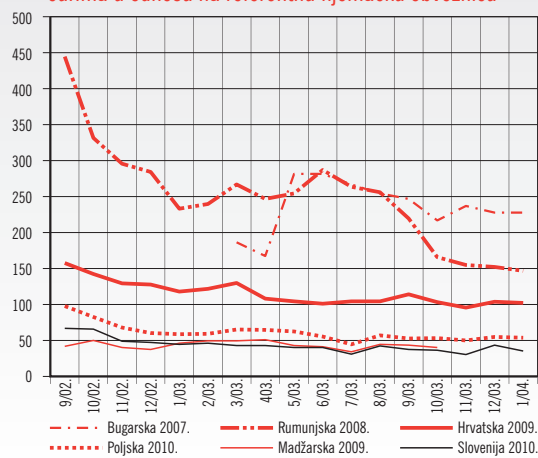
Razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica s dospeljem 2006., 2009. i 2011. i referentnih njemačkih obveznica

Izvor: Bloomberg

Slika 1.60.

Usporedba razlike prinosa hrvatske euroobveznice i sličnih obveznica odabranih tranzicijskih zemalja nominiranih u eurima u odnosu na referentnu njemačku obveznicu

Izvor: Bloomberg

U usporedbi s obveznicama zemalja koje će se 1. svibnja pridružiti Europskoj uniji, hrvatske obveznice i dalje imaju gotovo dvostruku višu razliku prinosa u odnosu na referentne njemačke obveznice. Razlike prinosa mađarskih i slovenskih euroobveznica nominiranih u eurima s rokovima dospelja 2009. i 2010. godine u odnosu na usporedive njemačke obveznice u posljednjih 9 mjeseci 2003. godine bile su stabilne na razini od oko 40 baznih bodova, a kod poljskih euroobveznica s dospeljem 2010. godine razlika prinosa iznosila je oko 60 baznih bodova. U istom razdoblju prinos hrvatske euroobveznice s dospeljem 2009. bio je približno za 100 baznih bodova viši od prinosa usporedive njemačke obveznice.

U usporedbi sa zemljama kandidatima za Europsku uniju, Rumunjskom i Bugarskom, Hrvatska je u 2003. imala gotovo dvostruko niže razlike prinosa. Međutim,

razlika prinosa rumunjske euroobveznice krajem 2003. osjetno je smanjena u odnosu na referentnu njemačku obveznicu, te se približila razlici prinosa hrvatske euroobveznice.

Kretanja u 2004.

Trend porast prometa dionicama nastavio se i u prvom tromjesečju 2004. godine. Tržišna kapitalizacija dionica na kraju prvog tromjesečja 2004. iznosila je 39,55 milijardi kuna, odnosno 20,8 posto BDP-a. Cijene dionica u prvom tromjesečju 2004. blago su pale, što se ogledalo i u vrijednosti indeksa CROBEX, koja je od kraja prosinca 2003. do kraja ožujka 2004. smanjena sa 1185,1 na 1160,8 bodova.

Početak 2004. godine na tržištu dužničkih vrijednosnih papira obilježila su 4 nova uvrštenja obveznica na Zagrebačku burzu. U veljači su izdane dvije državne i jedna korporativna obveznica. Republika Hrvatska izdala je prvu tranšu nove državne obveznice u iznosu od 200 milijuna eura, s dospeljem 2014. godine i s kuponskom kamatnom stopom od 5,5 posto. Druga tranša ove obveznice izdana je krajem ožujka, u vrijednosti od 150 milijuna eura. Obveznice Hrvatske banke za obnovu i razvoj koje su 11. veljače 2004. izdane na Luksemburškoj burzi, uvrštene su 16. veljače na Službeno tržište Zagrebačke burze. Vrijednost je izdanja 300 milijuna eura, kuponska kamatna stopa iznosi 4,875 posto, a dospjevaju 2011. godine. Pošto su uvrštene te obveznice, tržišna je kapitalizacija državnih obveznica, na kraju ožujka, porasla na 15,4 milijarde kuna (2,1 milijardu eura ili 8,1 posto BDP-a). Nakon nekoliko serija kratkoročnih komercijalnih zapisa, Podravka je u veljači izdala trogodišnju obveznicu u vrijednosti od 27 milijuna eura, s kuponskom kamatnom stopom od 5 posto i dospeljem 2007. godine. Broj korporativnih obveznica na Zagrebačkoj burzi tako je porastao na pet, a njihova je tržišna kapitalizacija na kraju prvog tromjesečja 2004. iznosila 2,1 milijardu kuna (286,4 milijuna eura odnosno 1,12 posto BDP-a).

1.2.7. Platna bilanca

Povoljna gospodarska kretanja zabilježena u 2003. godini samo djelomično se odnose na područje međunarodnih transakcija. Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da deficit na tekućem računu platne bilance za 2003. godinu iznosi 2.039 milijuna američkih dolara ili 7,2 posto BDP-a. Visok deficit na tekućem računu uglavnom je rezultat negativnoga salda na računu robe, pri čemu valja istaknuti da su ostvarenja hrvatskoga robnoga izvoza u 2003. značajno dinamičnija nego u prethodnoj godini. Višak rashoda nad prihodima ostvaren na tekućem računu u 2003. pod snažnim je utjecajem i porasta neto odljeva zabilježenih na računu dohodaka, koji je, gotovo u cijelosti, posljedica povećanja rashoda reinvestiranjem dobiti od vlasničkih ulaganja. S druge strane, snažan pozitivan doprinos kretanjima na tekućem računu u 2003. godini daje račun usluga, odnosno godišnji rast prihoda od usluga pruženih u turizmu.

Inozemni je dug nastavio rasti te je krajem 2003. dosegnuo visokih 23,6 milijardi američkih dolara, što odgovara godišnjem porastu od 8,1 milijarde američkih dolara ili 52,8 posto. Negativna kretanja pokazatelja koji se odnose na stanje inozemnoga duga RH (83,2 posto BDP-a za 2003. godinu) upozoravaju na to da se Hrvatska ozbiljno približila granici koja dijeli srednjezadužene od visokoza-duženih zemalja, pri čemu visok deficit na tekućem računu platne bilance u 2002. i 2003. dodatno opterećuje ekonomsku sliku Hrvatske.

Račun tekućih transakcija

Podaci DZS-a pokazuju da je vrijednost robnog izvoza (fob) u 2003. godini dosegla 6,2 milijarde američkih dolara¹¹, što odgovara nominalnomu godišnjem povećanju od 1,3 milijarde američkih dolara ili 25,7 posto. U ocjenjivanju spomenutih rezultata valja biti oprezan jer značajan dio porasta ukupnoga robnog izvoza odražava godišnje stope deprecijacije prosječnoga mjesečnog tečaja izvještajnoga američkog dolara prema euru (19,7 posto) i jedinici domaće valute (17,2 posto) zabilježene u 2003. godini. Zbog znatnih kolebanja tečajeva, ali i činjenice da prema valutnoj strukturi robnoga izvoza, izraženoj u samo dvjema valutama, prosječan udjel eura u ukupnome robnom izvozu u 2003. godini iznosi 74 posto, kretanja u robnoj razmjeni moguće je ispravno analizirati i ocijeniti samo ako ih se svede na stalni tečaj. Kad se isključi utjecaj promjene tečaja na vrijednosti ostvarene u robnoj razmjeni RH s inozemstvom, godišnja stopa rasta sezonski prilagođenoga robnoga izvoza u 2003. iznosi 10,9 posto, što je za visokih 9,8 postotnih bodova više u odnosu na prosječnu godišnju stopu rasta u prethodnoj godini.

U 2003. godini dva najveća doprinosa godišnjem rastu ukupnoga robnog izvoza odnose se na izvoz električnih strojeva, aparata i uređaja i izvoz ostale transportne opreme. Prema podacima DZS-a vrijednost izvoza brodova (brodovi najvećim

11 Razlika između vrijednosti ostvarenoga robnoga izvoza (fob) od 6.164 milijuna američkih dolara, koju je prikazao DZS, i 6.285 milijuna američkih dolara, istaknute u preliminarnom ostvarenju platne bilance RH u Tablici 1.7. (statistika HNB-a), odražava učinke prilagodbe za obuhvat.

Tablica 1.7. Tekući račun platne bilance RH
u milijunima USD i postocima

	2001.	2002.	2003. ^a	Stopa promjene 2003./2002.
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1 + 6)	-725	-1.916	-2.039	6,4
1. Roba, usluge i dohodak (2 + 5)	-1.691	-2.993	-3.432	14,7
1.1. Prihodi	10.053	10.999	15.387	39,9
1.2. Rashodi	-11.744	-13.992	-18.819	34,5
2. Roba i usluge (3 + 4)	-1.174	-2.494	-2.279	-8,6
2.1. Prihodi	9.634	10.571	14.907	41,0
2.2. Rashodi	-10.809	-13.065	-17.186	31,5
3. Roba	-4.101	-5.649	-7.921	40,2
3.1. Prihodi (fob)	4.759	5.004	6.285	25,6
3.2. Rashodi (fob)	-8.860	-10.652	-14.206	33,4
4. Usluge	2.927	3.155	5.642	78,8
4.1. Prihodi	4.876	5.567	8.621	54,9
4.2. Rashodi	-1.948	-2.413	-2.980	23,5
5. Dohodak	-516	-499	-1.153	131,2
5.1. Prihodi	419	428	480	12,1
5.2. Rashodi	-935	-927	-1.633	76,1
6. Tekući transferi	966	1.076	1.394	29,5
6.1. Prihodi	1.175	1.359	1.727	27,1
6.2. Rashodi	-209	-282	-333	18,1

^a Preliminarni podaci

Izvor: HNB

dijelom čine odsjek ostale transportne opreme) iznosi 751 milijun američkih dolara ili 12,2 posto ukupnoga robnog izvoza u 2003. godini. U odnosu na vrijednost ostvarenu izvozom brodova u prethodnoj godini (610 milijuna američkih dolara) zabilježen je godišnji rast od 141 milijuna američkih dolara ili 23,1 posto.

Kad se isključe pozitivni doprinosi međuvalutnih kretanja i izvezenih brodova, podaci još uvijek potvrđuju uočljivo bolje rezultate robnoga izvoza u 2003. u usporedbi s prethodnom godinom. Naime, godišnji porast robnog izvoza koji isključuje izvoz brodova, iskazan po stalnome tečaju, u 2003. godini iznosi visokih 11,1 posto, što upućuje na prodorniji istup hrvatskih izvoznika na inozemnim tržištima. Na takva su kretanja, usprkos relativno niskim stopama gospodarskoga rasta koje su zabilježili najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Hrvatske u 2003., utjecali kontinuiran i pojačan uvoz kapitalnih dobara, nastavak restrukturiranja

Tablica 1.8. Potpisani i primijenjeni sporazumi o slobodnoj trgovini

Ekonomska grupacija/zemlja	Potpisan	Primjenjuje se od
EU	29.10.2001.	1.1.2002.
Efta	22.6.2001.	posljednji 1.8.2002.
Cefta	5.12.2002.	1.3.2003.
Makedonija	9.5.1997.	9.6.1997.
Bosna i Hercegovina	19.12.2000.	1.1.2001.
Turska	13.3.2002.	1.7.2003.
Albanija	27.9.2002.	1.6.2003.
Litva	24.10.2002.	1.5.2003.
Srbija i Crna Gora	23.12.2002.	još nije ratificiran u SCG
Moldavija	27.2.2004.	još nije ratificiran u MDA i HRV

Izvor: Ministarstvo gospodarstva

domaćih poduzeća i učinci potpisanih bilateralnih i multilateralnih vanjskotrgovinskih sporazuma.

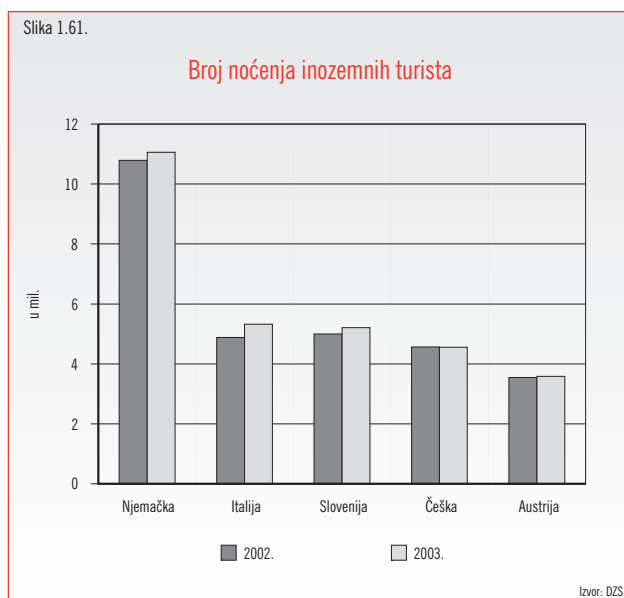
Prema podacima DZS-a vrijednost robnog uvoza (cif) u 2003. godini dosegla je 14,2 milijarde američkih dolara. Godišnji nominalni porast od 3,5 milijardi američkih dolara ili 32,4 posto (15,3 posto iskazano po stalnome tečaju) pokazuje da snažan rast robnog uvoza, koji je obilježio 2002., nije zaustavljen. Kupovnu moć hrvatskog stanovništva održavao je i dalje na relativno visokoj razini rast kredita poslovnih banaka, ali i pojačana kreditna aktivnost poduzeća za lizing. Krajem 2003. razina kredita koje su poslovne banke odobrile stanovništvu, porasla je za 11,9 milijardi kuna u usporedbi sa stanjem krajem 2002. Podaci o inozemnom dugu poduzeća za lizing također upućuju na nastavak negativnih trendova. Ukupno stanje duga poduzeća za lizing od 1,5 milijardi američkih dolara krajem 2003. bilo je veće za 894 milijuna američkih dolara ili 145,8 posto od stanja krajem 2002. S obzirom na takva kretanja ne iznenađuje podatak o nastavku naglašenog uvoza osobnih vozila, čija je ukupna vrijednost od 1,6 milijardi američkih dolara zabilježila nominalan godišnji rast od 38,2 posto. Od ostalih odsjeka Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije svojim doprinosom porastu ukupnoga robnog uvoza još se izdvajaju: metodologijom DZS-a precijenjen uvoz brodova (zabilježen je nominalni godišnji rast od 145,5 posto u 2003. godini), ali i uvoz kapitalnih dobara. Tako godišnja stopa rasta uvoza električnih strojeva, aparata i uređaja u 2003. iznosi 47,1 posto, stopa uvoza industrijskih strojeva za opću uporabu 35,7 posto, a uvoza specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane 39,7 posto. Naglašen godišnji rast ukupnoga robnog uvoza u 2003. višestruko premašuje apsolutne pozitivne pomake robnog izvoza, pa robna razmjena Hrvatske s inozemstvom rezultira godišnjim porastom vanjskotrgovinskog deficita od 19,1 posto, izraženo po stalnome tečaju.

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da su u 2003. godini ostvareni rekordni rezultati od neto izvoza usluga. Najveći doprinos godišnjem rastu neto prihoda od pruženih usluga odnosi se na prihode od turizma, koji su u 2003. godini dosegli iznimno visoke 6,4 milijarde američkih dolara. U usporedbi sa 2002. godinom prihodi od turizma u 2003. porasli su za 2,6 milijardi američkih dolara ili 67,3 posto.

Osim spomenutih, izrazitih kolebanja tečaja izvještajnoga američkoga dolara prema euru, u kojem Hrvatska mahom ostvaruje svoje prihode od usluga pruženih u turizmu, na velik godišnji porast prihoda od turizma u 2003. godini, izraženih u američkim dolarima, utjecali su povećanje fizičkih pokazatelja, godišnji porast cijena noćenja i drugih ugostiteljskih usluga i, najvećim dijelom, značajan godišnji porast broja gostiju s visokom prosječnom potrošnjom.

Fizički pokazatelji o turizmu govore da je tijekom 2003. zabilježen godišnji rast ukupnog broja dolazaka inozemnih gostiju od 6,7 posto. Zbog većeg broja dolazaka inozemnih turista povećan je i ukupan broj ostvarenih noćenja. Podaci DZS-a tako pokazuju da je u 2003. u komercijalnim smještajnim objektima ostvareno ukupno 46,6 milijuna noćenja, od čega se na inozemne turiste odnosi 41,3 milijuna (godišnji rast iznosi 4,1 posto). Nešto sporiji rast broja noćenja inozemnih gostiju u usporedbi s godišnjim rastom broja dolazaka stranih turista djelomice je posljedica globalne tendencije da se skрати trajanje putovanja, a djelomično je to učinak sive ekonomije, koja je naročito izražena u privatnom

sektoru gdje se ne iskazuje stvaran obujam prometa. Visok rast prometa karakterizira segment nautike i segment kružnih putovanja, u kojima obično sudjeluju gosti s natprosječnom kupovnom moći.

Po udjelu u ukupnome broju ostvarenih noćenja inozemnih gostiju na prvome se mjestu tijekom 2003. godine ističu Nijemci s udjelom od 26,8 posto. Slijede Talijani (s udjelom od 12,9 posto), Slovenci (12,6 posto), Česi (11 posto) i Austrijanci (8,7 posto). Zanimljivo je istaknuti da je u 2003. broj posjetitelja iz svih spomenutih zemalja nadmašio predratni intenzitet turističkog prometa.

Povećanje prihoda od turizma uzrokovale su osim rasta fizičkih pokazatelja i više cijene noćenja, odnosno više cijene ukupnih ugostiteljskih usluga (koje obuhvaćaju, uz noćenja, cijene hrane te alkoholnih i bezalkoholnih pića). Godišnji rast prosječne cijene noćenja tijekom glavne turističke sezone 2003. (razdoblje lipanj – kolovoz) iznosio je 11,9 posto, što je posljedica, s jedne strane, snažne inozemne potražnje, a s druge strane, ograničenih smještajnih kapaciteta kojima trenutno raspolaže Hrvatska. Intenzivno ulaganje u hotele i druge vrste smještajnih objekata u protekle dvije godine, pri čemu je značajan broj njih u 2003. vrijednosno promaknut u usporedbi sa stanjem u 2002. godini, također je pridonijelo povećanju prosječne cijene noćenja u 2003.

Tako je, primjerice, broj raspoloživih kreveta iz skupine hotela s tri, četiri i pet zvjezdica u 2003. godini iznosio 62 tisuće (62,8 posto ukupnoga broja raspoloživih kreveta u hotelima), što je za 13 tisuća kreveta ili 27,2 posto više u usporedbi s istim pokazateljem za 2001. godinu. Visok godišnji rast ulaganja u 2003. imala su i ulaganja fizičkih osoba iznajmljivača, pa procjene pokazuju da je u ovoj segmentu ostvaren i visok rast prometa.

Povećanje kvalitete objekata iz skupine hotela, ali i drugih usluga i ponuđenih sadržaja, omogućilo je i postupnu promjenu strukture gostiju, odnosno rast broja inozemnih posjetitelja veće kupovne moći. Na to upućuje i podatak da se najveći doprinos rastu prihoda od turizma u 2003. odnosi na izrazit godišnji porast broja gostiju s visokom prosječnom potrošnjom (većom od 5.000 kuna ili, u protuvrijednosti, većom od približno 650 eura po osobi, potrošenih tijekom cijeloga boravka u Hrvatskoj). Anketa pokazuje da je u 2003. broj gostiju iz Njemačke, čija je pojedinačna potrošnja premašivala 5.000 kuna, dosegnuo oko 1,6 milijuna, što odgovara godišnjem porastu od 199,7 posto. Slijede Talijani (godišnji porast od 221,1 posto), Slovenci (233,2 posto) i Austrijanci (168,2 posto).

Spomenuti podaci pokazuju da je, unatoč nestabilnosti koja je stalno obilježje globalnoga turističkog prometa nakon tragičnih događaja u rujnu 2001. godine i unatoč posljedici tog događaja – zaoštrenoju konkurentskoj borbi na međunarodnome turističkom tržištu, Hrvatska u 2003. godini ostvarila natprosječne rezultate u usporedbi sa sredozemnim i ostalim svjetskim turističkim destinacijama. Zahvaljujući slici o Hrvatskoj kao sigurnome turističkom odredištu iznimnih prirodnih ljepota i najčišćeg mora na Sredozemlju, poboljšanju ukupne turističke

ponude i prometne povezanosti, ali i uspješnoj promotivnoj aktivnosti na svjetskom tržištu, Hrvatska i nadalje može računati s dobrim rezultatima od usluga pruženih u turizmu.

Znatno bolji turistički promet odrazio se i na povećanje prihoda od pruženih usluga u prijevozu. Tako je, primjerice, u 2003. godini zabilježen godišnji porast prihoda od prijevoza putnika u zračnome prometu od 55 milijuna američkih dolara ili 47,7 posto. Od ostalih usluga u prijevozu tijekom 2003. znatan godišnji porast ostvaren je i u prijevozu tereta brodovima (67 milijuna američkih dolara ili 33,5 posto).

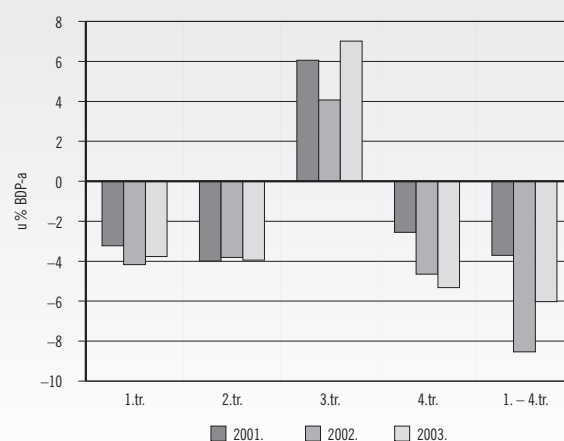
S druge strane, na podračunu ostalih usluga zamjetan je godišnji porast neto rashoda u 2003., pri čemu se negativnim rastom izdvajaju neto prihodi od pruženih građevinskih radova ostvarenih u Hrvatskoj (godišnje nominalno smanjenje od 96 milijuna američkih dolara), a godišnjim rastom: neto rashodi od licencija i pridržanih prava (103 milijuna američkih dolara), rashodi od pruženih usluga poduzeća za lizing (65 milijuna američkih dolara) i neto rashodi od pruženih ostalih poslovnih, profesionalnih i tehničkih usluga (51 milijun američkih dolara).

Glede računa dohodaka tijekom 2003. zabilježene su značajne, sezonski neobičajene, godišnje promjene. U spomenutom razdoblju ukupni neto odljevi na računu dohodaka dosegli su 1,2 milijarde američkih dolara, što odgovara godišnjem porastu od 0,7 milijardi američkih dolara ili iznimno visokih 131,2 posto. Rast neto odljeva pretežno je rezultat rashoda povećanih reinvestiranjem dobiti od vlasničkih ulaganja – dobiti prijavljene u 2003. godini od hrvatskih poduzeća (mahom farmaceutska industrija, financijsko posredovanje i telekomunikacije) s djelomičnim ili većinskim inozemnim vlasništvom, koja pripada stranim ulagačima, a uložena je ponovno u razvoj i poboljšanje konkurentne sposobnosti poduzeća u Republici Hrvatskoj (nominalan godišnji rast iznosi 508 milijuna američkih dolara ili 355,1 posto). Valja istaknuti da se značajan dio ukupno reinvestirane dobiti u 2003. odnosi na reinvestiranu dobit poduzeća Pliva d.d., koja uglavnom potječe od prijavljenih prihoda na osnovi prijenosa tržišne vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu, pri čemu prijenos nije pratio nikakav novčani protutok (transfer). Porasle su i isplaćene dividende (za 111 milijuna američkih dolara ili 70,4 posto). Godišnji porast odljeva sredstava u 2003. bilježe i sredstva koja se odnose na plaćanje kamata vezano uz inozemna izdanja obveznica (65 milijuna američkih dolara ili 34,5 posto). Polovica tog iznosa odnosi se na plaćanja države, a polovica na izvršenje obveza ostalih sektora (poduzeća).

Tijekom 2003. značajno su povećani i neto prihodi od tekućih transfera (nominalan godišnji porast iznosi 317 milijuna američkih dolara ili 29,5 posto), i to poglavito zbog godišnjeg rasta prihoda od radničkih doznaka i ostalih transfera. Kako se spomenuti transferi gotovo u cijelosti realiziraju u eurima, njihov godišnji porast djelomice treba objasniti i tečajnim razlikama između izvještajnoga američkoga dolara i eura u 2003. u usporedbi s prethodnom godinom.

Slika 1.62.

Saldo na tekućem računu platne bilance

Napomena: Ostvarenje za drugo tromjesečje 2003. isključuje reinvestiranu dobit poduzeća Pliva d.d. na osnovi prijenosa tržišne vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu.

Izvor: HNB

Neto učinak spomenutih kretanja na računima tekućih transakcija, kad se isključi reinvestirana dobit inozemnih vlasnika na osnovi izvanrednog transfera patenata poduzeća Pliva d.d. na povezano poduzeće u inozemstvu, pokazuje da deficit na tekućem računu RH u 2003. iznosi 1.711 milijuna američkih dolara ili 6 posto BDP-a. Srednjoročno neodrživa vanjska neravnoteža Republike Hrvatske zabilježena u 2003. bila je za 2,5 postotnih bodova blaža u usporedbi s istim pokazateljem za 2002. godinu.

Robna razmjena

Vrijednost ukupnoga robnog izvoza (fob) u 2003. godini iznosila je 6,2 milijarde američkih dolara, dok je ukupan robni uvoz dosegao 14,2 milijarde američkih dolara. Kako je u 2003. nominalna godišnja stopa rasta robnoga uvoza (32,4 posto) bila veća od godišnje stope rasta robnog izvoza (25,7 posto), smanjen je pokazatelj pokrivenosti uvoza izvozom – s prosječnih 45,7 posto, koliko je iznosio u 2002., na 43,4 posto u 2003. Kretanja ukupnoga robnog izvoza i uvoza u 2003. rezultirala su vanjskotrgovinskim deficitom u iznosu od 8 milijardi američkih dolara, što odgovara nominalnom porastu od 38,1 posto u odnosu na 2002. (odnosno spomenutih 19,1 posto, izraženo po stalnome tečaju).

Sezonski prilagođen ukupan robni izvoz, izražen u američkim dolarima po stalnome tečaju, imao je u 2003. godišnju stopu rasta od 10,9 posto, što je za 9,8 postotnih bodova više od godišnje stope rasta u 2002. Kao i u prethodnoj godini, najveći doprinos porastu ukupnoga robnog izvoza u 2003. odnosi se na odsjek električnih strojeva, aparata i uređaja čiji je izvoz, iskazan prema tekućem tečaju, rastao po godišnjoj stopi od 46,4 posto. Uz spomenuti odsjek značajnim doprinosom rastu izdvaja se i odsjek ostale transportne opreme (izvoz brodova), čiji godišnji rast u 2003. iznosi 23,1 posto.

Podaci Hrvatske brodogradnje Jadranbrod d.d., poduzeća koje prikuplja i objedinjuje podatke koji se odnose na robnu razmjenu brodova svih hrvatskih brodogradilišta i inozemnih naručitelja, pokazuju da je tijekom 2003. godine iz Hrvatske izvezeno ukupno 15 brodova, ukupne vrijednosti 428 milijuna američkih dolara.¹² Promatrano prema vrsti izvezenih brodova u 2003. godini, najveći dio odnosi se na izvoz brodova (tankera) za prijevoz sirove nafte, proizvoda od nafte i kemikalija (89 posto), a manji dio na izvoz brodova za prijevoz rasutog tereta (7 posto) i brodova za prijevoz automobila (4 posto).

Iako niz hrvatskih brodogradilišta još posluje s gubitkom (unatoč subvencijama koje na osnovi odluke Vlade RH od kolovoza 2002., ovisno o udjelu ugrađene domaće komponente, iznose maksimalnih 12 posto cijene broda prilikom isporuke), ohrabruju podaci da su u 2003. godini brodogradilišta Uljanik, Brodosplit i 3. maj započela drugu fazu tehnološke obnove, da je broj izravno zaposlenih u brodogradilištima zabilježio godišnje smanjenje od 6,3 posto u 2003. te da us-

12 Značajna razlika u odnosu na vrijednost robnoga izvoza brodova koju je iskazao DZS odnosi se na činjenicu da metodologija DZS-a za praćenje robne razmjene brodova ponavlja vrijednost pojedinog broda kod poslova oplemenjivanja i dorade, zbog čega su vrijednosti ostvarenoga robnog izvoza, ali i uvoza brodova, dijelom precijenjene.

pješno privatizirano i restrukturirano brodogradilište Uljanik već treću godinu posluje s dobitkom.

Prema podacima i ocjenama Hrvatske brodogradnje Jadranbrod dosad evidentirane narudžbe osigurat će gotovo maksimalno izvedivu proizvodnju i dinamiku isporuke brodova u idućem srednjoročnom razdoblju, a takve ocjene potvrđuje i podatak iz svjetske knjige narudžba na dan 4. ožujka 2004., po kojem se Hrvatska, prema ukupno naručenim brodovima, mjerenim u tonama bruto nosivosti, nalazi na visokom, 6. mjestu.

Tablica 1.9. Izvadak iz svjetske knjige narudžba brodova stanje 4. ožujka 2004.

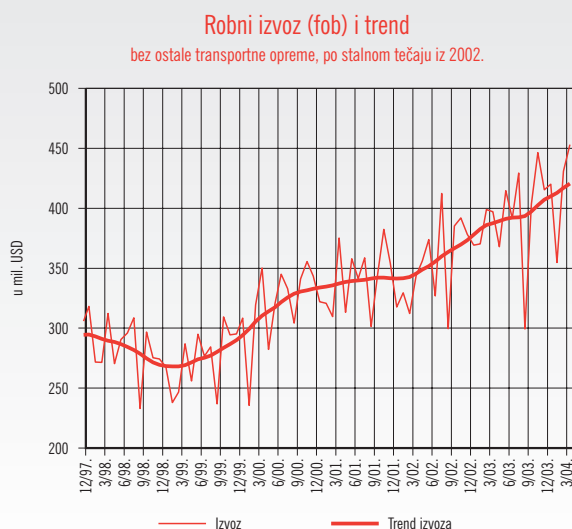
Zemlja	Broj brodova	Tone bruto nosivosti
Južna Koreja	807	65.988.719
Japan	753	52.298.615
Kina	494	25.118.507
Tajvan	40	2.660.330
Njemačka	94	2.630.345
Hrvatska	46	2.166.660
Poljska	55	2.069.212
SAD	18	1.178.419
Filipini	22	1.148.580
Danska	9	781.150

Izvor: Fairplay Newbuildings, ožujak 2004., broj 90

Kako je konkurencija na području gradnje tankera iznimno jaka, a tržišnu (znatnim dijelom visoko subvencioniranu) cijenu diktiraju pojedine zemlje Dalekog istoka, ohrabruje i podatak da se u broju brodova naručenih od hrvatskih brodogradilišta izrazito povećava udjel brodova usko specijalizirane izvedbe (npr. udjel broja brodova za prijevoz automobila, koje isporučuje brodogradilište Uljanik, u ukupnom broju naručenih brodova iznosi 22 posto).

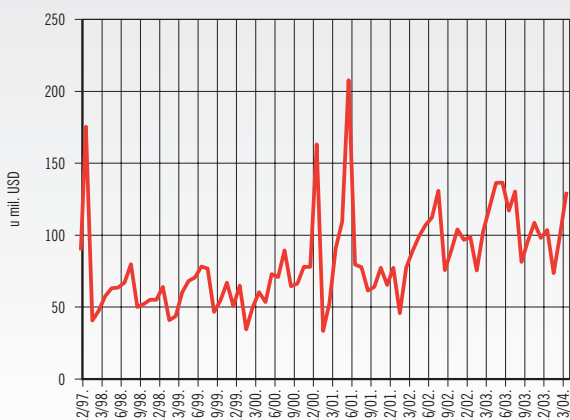
Kako DZS, statistički prateći robnu razmjenu brodovima, ponavlja (precjenjuje) vrijednost istoga broda kod poslova oplemenjivanja i dorade, analizu o kretanjima u robnoj razmjeni RH s inozemstvom bolje je temeljiti na ostvarenjima ukupne robne razmjene koja isključuje razmjenu brodovima. Vremenska serija podataka o robnome izvozu koji isključuje brodove također upućuje na porast izvozne dinamike hrvatskoga gospodarstva. Tako godišnja stopa rasta sezonski prilagođenoga robnog izvoza koji isključuje ostalu transportnu opremu, izraženo u američkim dolarima po stalnom tečaju iz 2002., iznosi 11,1 posto, što je znatno povećanje u odnosu na prosječan godišnji rast od 5 posto u 2002. Osim izvoza električnih strojeva, aparata i uređaja na to se, manjim dijelom, odrazio i porast izvoza: nafte i naftnih derivata (prema podaci-

Slika 1.63.

Slika 1.64.

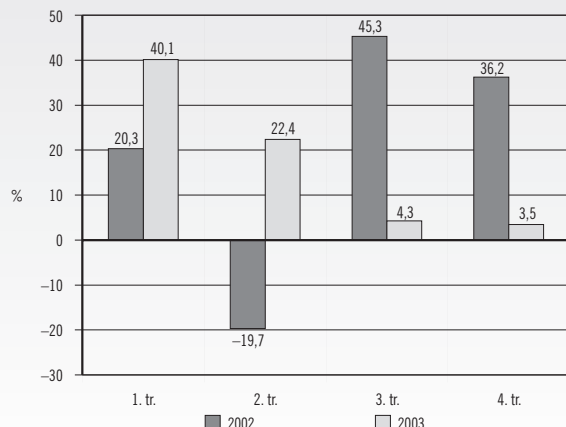
Uvoz cestovnih vozila (cif)
po stalnom tečaju iz 2002.

Izvori: DZS i HNB

Slika 1.65.

Godišnje stope rasta uvoza cestovnih vozila
po stalnom tečaju iz 2002.

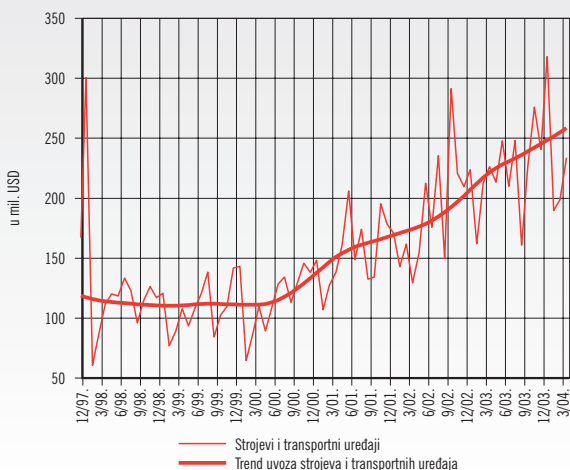

Napomena: Negativna godišnja stopa rasta zabilježena u 2. tromjesečju 2002. odraz je učinka baznog razdoblja usporedbe, odnosno rekordnog uvoza vozila u istome razdoblju 2001. potaknutog ukidanjem povlastica na uvoz osobnih vozila.

Izvori: DZS i HNB

Slika 1.66.

Uvoz strojeva i transportnih uređaja (cif) i trend
bez ostale transportne opreme i cestovnih vozila, po stalnom tečaju iz 2002.

Izvori: DZS i HNB

ma DZS-a u 2003. ostvaren je godišnji rast od 28,3 posto), odjeće (16,4 posto) te šećera, proizvoda od šećera i meda (168,1 posto).

Godišnja stopa rasta sezonski prilagođenoga ukupnoga robnog uvoza, izraženog u američkim dolarima po stalnome tečaju, iznosila je u 2003. godini 15,3 posto, što je za 2,9 postotnih bodova više od godišnje stope rasta u 2002. Promatrajući po sektorima i odsjecima SMTK, porastu ukupnoga robnog uvoza u 2003. godini najviše su pridonijeli uvoz cestovnih vozila, čija je vrijednost dosegla čak 1,6 milijardi američkih dolara (što čini godišnji porast od 434 milijuna američkih dolara ili 38,2 posto po tekućem tečaju, odnosno 15,9 posto po stalnom tečaju) i uvoz brodova (vrijednost uvezenih brodova iznosila je u 2003. godini 527 milijuna američkih dolara, a godišnji rast 145,5 posto).

Iako je vrijednost uvezenih cestovnih vozila u sva četiri tromjesečja 2003. bila viša u odnosu na ista razdoblja prethodne godine, godišnje stope rasta uvoza cestovnih vozila u 2002. i 2003. godini, izraženog po stalnome tečaju, ipak pokazuju da je u drugoj polovici 2003. došlo do zamjetnog usporavanja dinamike uvoza automobila.

Osim uvoza cestovnih vozila i brodova značajnim se udjelom u povećanju ukupnoga robnoga uvoza u 2003. i nadalje ističe uvoz kapitalnih dobara, odnosno uvoz: električnih strojeva, aparata i uređaja (prema podacima DZS-a ostvaren je godišnji nominalni porast od 47,1 posto), industrijskih strojeva za opću uporabu (35,7 posto) i specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane (39,7 posto). Njihovo prosječno kretanje, pojednostavljeno obuhvaćeno vrijednošću uvoza sektora strojeva i transportnih uređaja koja isključuje brodove i cestovna vozila i iskazano po stalnome tečaju, u 2003. bilježi godišnju stopu rasta od 18,9 posto.

Nešto nižim doprinosima rastu ukupnoga robnoga uvoza u 2003. još se izdvajaju uvoz sirovina, i to nafte i naftnih derivata (prema podacima DZS-a zabilježen je godišnji rast od 15,3 posto), željeza i čelika (38,8 posto), ali i uvoz ostalih proizvoda od metala (35,6 posto).

Struktura robne razmjene prema ekonomskim grupacijama zemalja pokazuje kako je udjel robnoga izvoza RH u Europsku uniju u ukupnome robnome izvozu u 2003. dosegao 54,6 posto (godišnje povećanje od 1,9 postotnih bodova). Apsolutni godišnji porast izvoza u Europsku uniju u spomenutom razdoblju iznosi 30,1

posto, što je većinom rezultat povećanja izvoza u Italiju, Austriju i Njemačku (najvažnije hrvatske vanjskotrgovinske partnere). Udjel izvoza u zemlje u razvoju u ukupnome izvozu iznosio je u 2003. godini 38,4 posto, a to odgovara godišnjem smanjenju od 3,5 postotnih bodova, pri čemu je od važnijih vanjskotrgovinskih partnera jedino udio izvoza u Bosnu i Hercegovinu neznatno porastao.

Tablica 1.10. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja udjeli u postocima

Izvoz	2000.	2001.	2002.	2003. ^a
Razvijene zemlje	60,1	61,7	58,1	61,6
EU-15	54,5	54,1	52,7	54,6
Austrija	6,6	5,7	7,5	7,8
Italija	22,3	23,7	22,7	26,4
Njemačka	14,3	14,8	12,5	11,9
Efta	1,0	1,1	0,8	0,8
Ostale razvijene zemlje	4,6	6,5	4,6	6,2
Zemlje u razvoju	39,9	38,3	41,9	38,4
Cefta	13,8	12,1	12,4	11,9
Slovenija	10,8	9,1	8,7	8,3
Bosna i Hercegovina	11,2	12,0	14,4	14,5
Srbija i Crna Gora	2,4	3,2	3,5	3,1
Uvoz	2000.	2001.	2002.	2003. ^a
Razvijene zemlje	64,7	66,0	64,5	65,4
EU-15	55,4	57,1	55,8	56,6
Austrija	6,7	6,9	6,6	6,6
Italija	16,6	18,1	17,3	18,2
Njemačka	16,5	17,3	16,3	15,6
Efta	2,4	2,1	2,0	1,8
Ostale razvijene zemlje	7,0	6,8	6,8	7,0
Zemlje u razvoju	35,3	34,0	35,5	34,6
Cefta	14,8	14,8	16,0	16,6
Slovenija	7,9	7,8	7,7	7,4
Bosna i Hercegovina	1,0	1,4	1,6	1,6
Srbija i Crna Gora	0,4	0,4	0,5	0,2

^a Privremeni podaci

Izvor: DZS

Udio uvoza RH iz zemalja EU u ukupnome robnom uvozu iznosio je u 2003. godini 56,6 posto, što je za 0,8 postotnih bodova više u usporedbi sa 2002. Najveći doprinos porastu ostvarene vrijednosti ukupnoga robnog uvoza RH u 2003. odnosi se na uvoz iz Italije (godišnji rast od 39,5 posto), Njemačke (27,4 posto) i Francuske (35 posto). Udjel uvoza RH iz zemalja u razvoju smanjen je za 0,9 postotnih bodova, sa 35,5 posto u 2002. na 34,6 posto u 2003. Porast ukupne vrijednosti robnog uvoza RH iz spomenutih zemalja ponajprije je prouzročio povećani uvoz RH iz Slovenije (u 2003. zabilježen je godišnji rast od 27,2 posto), Kine (58,1 posto) i Mađarske (33,5 posto). Kretanja u robnoj razmjeni RH razvrstanoj po ekonomskim grupacijama zemalja pokazuju da je u 2003. nastavljen proces gospodarskog integriranja Hrvatske sa zemljama Europske unije.

Podaci za prva tri mjeseca 2004. upućuju na usporavanje izvozne i uvozne aktivnosti gospodarstva u odnosu na isto razdoblje 2003. Vrijednost ukupnoga robnog izvoza tako je u prvom tromjesečju 2004. iznosila 1,8 milijardi američkih dolara, pri čemu je godišnji rast sezonski prilagođenoga ukupnoga robnog izvoza, izraženog u američkim dolarima po stalnome tečaju, iznosio 9,7 posto. Spomenuta kumulativna stopa pod dominantnim je utjecajem godišnje stope rasta od 25,7 posto ostvarene u ožujku 2004. (godišnja stopa rasta robnoga izvoza u siječnju i veljači 2004. iznosila je samo 2,9 posto), što je uglavnom rezultat povećanja izvoza brodova upravo u trećem mjesecu 2004. Uz izvoz brodova svojim se doprinosom porastu ukupnoga robnog izvoza u prvome tromjesečju 2004. ističe izvoz: električnih strojeva, aparata i uređaja (prema podacima DZS-a ostvaren je godišnji rast od 75,7 posto) i raznih gotovih proizvoda (88 posto). Kada se iz vremenske serije ukupnoga robnog izvoza isključe brodovi, podaci upućuju na usporavanje izvozne dinamike u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Tako je ukupan robni izvoz koji isključuje ostalu transportnu opremu iskazan po stalnome tečaju zabilježio godišnju stopu rasta od 6,2 posto, što je za 12,1 postotni bod manje nego u istom razdoblju lani. Dijelom je to rezultat izraženijega godišnjeg smanjenja ostvarene vrijednosti izvoza: šećera, proizvoda od šećera i meda, medicinskih i farmaceutskih proizvoda te nafte i naftnih derivata.

S druge strane ukupan robni uvoz dosegnuo je u prva tri mjeseca 2004. vrijednost od 3,6 milijardi američkih dolara, pri čemu je godišnja stopa rasta sezonski prilagođenoga ukupnoga robnog uvoza, izraženog po stalnome tečaju, iznosila 9,2 posto (za 7,5 postotnih bodova niže u odnosu na stopu rasta u prva tri mjeseca prethodne godine). Takva kretanja odraz su blažega godišnjeg porasta uvoza kapitalnih proizvoda (uvoz strojeva i transportnih uređaja bez ostale transportne opreme i cestovnih vozila, iskazan po stalnome tečaju, rastao je po godišnjoj stopi od 3,5 posto, a u prvom tromjesečju 2003. po stopi od 38,4 posto), ali i znatno niže godišnje stope rasta uvoza cestovnih vozila (2,1 posto prema 40,1 posto). Svojim apsolutnim doprinosom godišnjem rastu ukupnoga robnoga uvoza koji isključuje kapitalne proizvode, u razdoblju od siječnja do ožujka 2004. izdvaja se uvoz nafte i naftnih derivata (prema podacima DZS-a zabilježen je godišnji porast od 65 milijuna američkih dolara ili 28 posto).

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance u 2003. pokazuju da su izravna inozemna ulaganja u RH dosegla visokih 1,7 milijardi američkih dolara (6 posto BDP-a za 2003.), što je za 0,6 milijardi američkih dolara ili 52,4 posto više nego u 2002. Najveći doprinos rastu inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj u 2003. godini daju ulaganja na osnovi reinvestirane dobiti (670 milijuna američkih dolara), koja, od svih kategorija inozemnih izravnih ulaganja (vidi Sliku 1.67.), bilježe i najveće godišnje promjene (porast od 519 milijuna američkih dolara ili 342,5 posto). Rast reinvestirane dobiti ostvaren je pretežno u drugome tromjesečju 2003. kada je većina poduzeća prijavila dobit za prethodnu financijsku godinu. U porastu reinvestirane dobiti ističu se dva vodeća telekomunikacijska operatera u Hrvatskoj, kao i dvije najjače banke na domaćem tržištu financijskog posredništva. Značajnu reinvestiranu dobit prijavilo je i poduzeće Pliva d.d., koja je, kao što je spomenuto, velikim dijelom ostvarena na osnovi prijenosa tržišne

Tablica 1.11. Račun kapitalnih i financijskih transakcija RH
u milijunima USD i postocima

	2001.	2002.	2003. ^a	Stopa promjene 2003./2002.
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	1.271	2.762	3.005	8,8
B1. Kapitalne transakcije	133	443	84	-81,1
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	2.451	3.015	4.313	43,0
1. Izravna ulaganja	1.407	591	1.651	179,2
1.1. U inozemstvo	-155	-533	-62	-88,3
1.2. U Hrvatsku	1.561	1.124	1.713	52,4
2. Portfeljna ulaganja	601	-260	1.006	-
2.1. Sredstva	-129	-670	174	-
2.2. Obveze	730	410	833	103,1
3. Ostala ulaganja	443	2.684	1.656	-38,3
3.1. Sredstva	350	384	-2.536	-
3.2. Obveze	94	2.300	4.192	82,3
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-1.313	-697	-1.391	99,6
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-545	-845	-967	14,3

^a Preliminarni podaci

Izvor: HNB

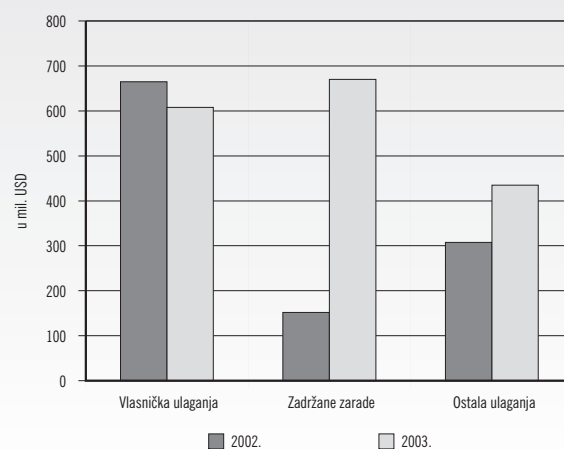
vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu. Porast reinvestirane dobiti, ali i godišnji rast isplaćenih dividendi po vlasničkim i portfeljnim ulaganjima evidentiranim na računu dohodaka tekućih transakcija u 2003. godini (111 milijuna američkih dolara ili 70,4 posto) potvrđuje činjenicu da su inozemni ulagači svoj novac uložili samo u razmjerno već visoko razvijene, tržišnom gospodarstvu vrlo prilagodljive i dugoročno unosne segmente hrvatskoga gospodarstva.

Vrijednost transakcija po vlasničkim ulaganjima u RH (ukupno 608 milijuna američkih dolara) uglavnom je rezultat priljeva od privatizacije 25 posto dionica Ine, tj. prodaje dionica strateškom partneru iz Mađarske (505 milijuna američkih dolara), ostvarene u četvrtome tromjesečju 2003. godine. Promatrano na godišnjoj razini, vlasnička su ulaganja u 2003. zabilježila godišnji pad od 57 milijuna američkih dolara ili 8,6 posto.

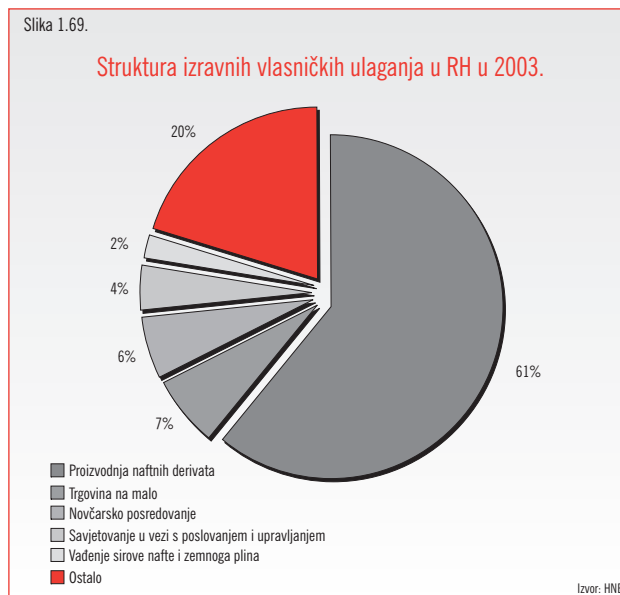
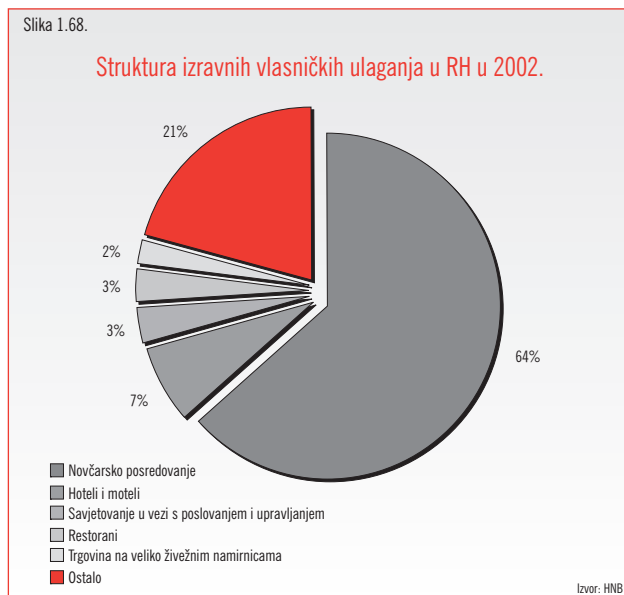
Razdioba izravnih vlasničkih ulaganja u RH po Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti pokazuje da se tijekom 2003. godine udjelima u ukupnim vlasničkim ulaganjima ističu ulaganja u proizvodnju naftnih derivata (60,8 posto ukupnih vlasničkih ulaganja), potom u trgovinu na malo (6,7 posto), u novčarsko posredovanje (5,8 posto), u savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem (4,1 posto) te u vađenje sirove nafte i zemnoga plina (2,3 posto). Godinu dana prije u izravnim vlasničkim ulaganjima dominirala su ulaganja u novčarsko posredovanje (63,4 posto), a slijedila su ih ulaganja u hotele i motele (7,2 posto), u savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem (3,3 posto), u restorane (3 posto) i u trgovinu na veliko živežnim namirnicama (2,4 posto).

Slika 1.67.

Inozemna izravna ulaganja u RH

Izvor: HNB

Inozemna izravna ulaganja RH u inozemstvo u 2003. godini iznosila su ukupno 62 milijuna američkih dolara, pri čemu vlasnička ulaganja bilježe goleme godišnje promjene. Potraživanja od povezanih poduzeća u inozemstvu tako su u 2002. dosegla 521 milijun američkih dolara (od čega se gotovo dvije trećine odnose na izvanredni prijenos tržišne vrijednosti patenata Plive d.d.), dok u 2003. ona iznose 54 milijuna američkih dolara. Na podračunima reinvestirane dobiti i ostalih izravnih ulaganja RH u inozemstvo tijekom 2003. nisu ostvarene zapaženije godišnje promjene.

Podaci o portfeljnim ulaganjima pokazuju da su sredstva na osnovi portfeljnih ulaganja u 2003. iznosila ukupno –174 milijuna američkih dolara, a takav je saldo, najvećim dijelom, određen restrukturiranjem portfelja banaka po inozemnim izdanjima obveznica. Naime, tijekom 2003. godine zabilježeno je smanjenje sredstava na toj osnovi od ukupno 212 milijuna američkih dolara, dok je u 2002. bilo ostvareno povećanje od 550 milijuna američkih dolara. Obveze po portfeljnim ulaganjima dosegule su ukupno 833 milijuna američkih dolara u 2003. godini, što je za 423 milijuna američkih dolara ili 103,1 posto više od ostvarenja u 2002. Najveći dio tog porasta odnosi se na obveze države jer su u 2002. i u 2003. bila evidentirana istovjetna inozemna izdanja obveznica Vlade RH: od 500 milijuna eura i 25 milijardi japanskih jena, a u 2003. godini nije dospjela ni jedna otplata na toj osnovi, dok je u 2002. na naplatu bilo dospjelo 300 milijuna američkih dolara eurolarskih obveznica. Znatna dio razlike između portfeljnih ulaganja u 2002. i 2003. odnosi se i na tečajne razlike jer dolarska protuvrijednost inozemnog izdanja državnih obveznica od 500 milijuna eura iz prvoga tromjesečja 2002. iznosi 436 milijuna američkih dolara, a protuvrijednost istovjetnog izdanja iz 2003. iznosi 542 milijuna američkih dolara ili za 106 milijuna američkih dolara više. U 2003. godini značajan godišnji porast bilježe i inozemna izdanja obveznica hrvatskih poduzeća. Jedino izdanje poduzeća Bina-Istra od 202 milijuna američkih dolara u 2003. tako je za 88 milijuna američkih dolara veće od jedinog izdanja poduzeća Agrokor u 2002. godini. Zbog većih ulaganja domaćih investicijskih i mirovinskih fondova na inozemnim tržištima u 2003. godini porasle su i neto obveze po instrumentima tržišta novca.

Tijekom 2003. vrijednost transakcija koje se odnose na sredstva za ostala ulaganja dosegla je visokih 2,5 milijardi američkih dolara, pri čemu je ukupna kretanja na računu sredstava uglavnom obilježio snažan porast depozita domaćih banaka u inozemstvu (ostvaren je godišnji porast od 2,3 milijarde američkih dolara). Na znatan rast inozemne aktive banaka, i to poglavito u drugoj polovici 2003., odrazio se pojačan priljev deviza tijekom ljetnih mjeseci, ali i učinak odluke HNB-a o obveznoj minimalnoj deviznoj likvidnosti. Blaži godišnji porast tijekom 2003. bilježe trgovinski krediti i zajmovi odobreni stranim pravnim osobama.

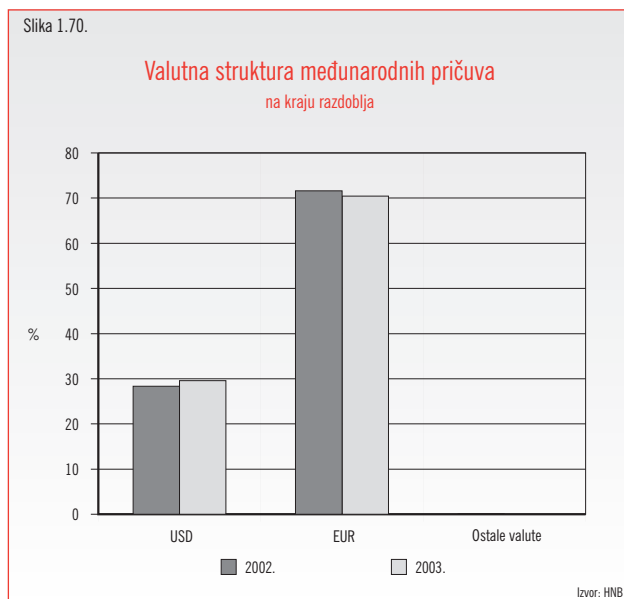
Obveze po ostalim ulaganjima u 2003. doseglye su iznimno visoku svotu od 4,2 milijarde američkih dolara (godišnji rast iznosi 1,9 milijardi američkih dolara ili 82,3 posto), a najveći dio razlike odnosi se na povećanje primljenih dugoročnih kredita. Vrijednost neto dugoročnih kredita u 2003. iznosila je 2,3 milijarde američkih dolara, što je za 1,6 milijardi američkih dolara ili 244,2 posto više nego u prethodnoj godini. Najveći godišnji porast dugoročnih kredita u 2003. zabilježile su banke (0,7 milijardi američkih dolara), potom ostali sektori (0,6 milijardi američkih dolara, pri čemu se ne smije zaboraviti da značajan iznos duga ostalih sektora u 2003. otpada na poduzeća za lizing) i država (0,1 milijarda američkih dolara). U sklopu transakcija na osnovi dugoročnih kredita Hrvatska narodna banka otplatila je u 2002. godini 130 milijuna američkih dolara dugoročnih obveza prema Međunarodnome monetarnom fondu, dok je vrijednost transakcija HNB-a po dugoročnim kreditima u 2003. jednaka ničtici.

Podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da je vrijednost transakcija međunarodnim pričuvama HNB-a tijekom 2003. godine dosegla 1,4 milijarde američkih dolara. S druge strane, podaci o stanju međunarodnih pričuva HNB-a koji uključuju i međuvalutne promjene pokazuju da su krajem prosinca 2003. međunarodne pričuve HNB-a doseglye 8,2 milijarde američkih dolara i ostvarile apsolutni godišnji porast od 2,3 milijarde američkih dolara ili 39,2 posto, što je najveći rast od trenutka njihova formiranja. Iz strukture međunarodnih pričuva na kraju 2003. godine vidi se da najveći godišnji rast imaju dužnički vrijednosni papiri (2,1 milijardu američkih dolara ili 106,8 posto), a slijedi ih kategorija valuta i depoziti deponirani kod inozemnih banaka (godišnji rast od 680 milijuna američkih dolara ili 31,7 posto). Vrijednost ostalih deviznih pričuva smanjena je

Tablica 1.12. Struktura međunarodnih pričuva HNB-a prema instrumentu ulaganja u milijunima USD i postocima

	31.12.2002.	31.12.2003.	2003./2002.
1. Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	4.423	7.174	62,2
1.1. Dužnički vrijednosni papiri	1.938	4.008	106,8
1.2. Ukupno valuta i depoziti kod:	2.485	3.166	27,4
– ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	339	339	0,1
– banaka sa sjedištem izvan Hrvatske	2.146	2.827	31,7
2. Pričuvna pozicija u MMF-u	0	0	9,3
3. Specijalna prava vučenja (SDR)	2	1	-66,4
4. Zlato	0	0	–
5. Ostale devizne pričuve	1.460	1.016	-30,4
U čemu: obrnuti repo poslovi	1.460	1.016	-30,4
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	5.886	8.191	39,2

Izvor: HNB

na osnovi obratnih repo poslova za 30,4 posto, sa 1,5 milijardi američkih dolara krajem 2002. na 1 milijardu američkih dolara krajem 2003.

U valutnoj strukturi međunarodnih pričuva HNB-a i dalje uvelike prevladava euro. Udjel eura u ukupnim međunarodnim pričuvama HNB-a u 2003. iznosio je visokih 70,4 posto (u usporedbi sa stanjem na kraju 2002. smanjen je za 1,2 postotna boda), dok je udjel američkoga dolara iznosio 29,6 posto.

Snažan rast međunarodnih pričuva HNB-a tijekom 2003. odrazio se povoljno na kretanje niza izvedenih pokazatelja. Tako su, promatrano u mjesecima uvoza robe i usluga, međunarodne pričuve HNB-a porasle sa 5,4 mjeseca krajem 2002. na 5,7 mjeseci krajem 2003. Povećao se i udio međunarodnih pričuva u potencijalnome inozemnom dugu države¹³, sa 79 posto krajem

2002. na 83,7 posto krajem 2003., a smanjio se njihov udio u ukupnome inozemnome dugu, sa 38,1 posto na 34,7 posto.

Preklapanje računa tekućih transakcija i računa kapitalnih i financijskih transakcija pokazuje da neto pogreške i propusti za 2003. iznose 967 milijuna američkih dolara, što, usprkos iznimno velikom porastu prihoda od turizma u 2003., nije znatno povećanje u usporedbi s neto pogreškama i propustima za 2002. godinu (845 milijuna američkih dolara).

Inozemni dug

Krajem 2003. vrijednost inozemnog duga Republike Hrvatske dosegla je 23,6 milijardi američkih dolara, što je za 8,1 milijardu američkih dolara ili 52,8 posto više u usporedbi sa stanjem krajem 2002. godine. Struktura inozemnog duga prema sektoru dužnika pokazuje kako se najveći udjel u ukupnome inozemnom dugu RH odnosi na izravno zaključen inozemni dug države (35,9 posto), pri čemu je u 2003. udjel smanjen za visoka 5,4 postotna boda. Banke, čiji udjel u ukupnome inozemnom dugu RH već godinama neprekidno raste, pojačanim su zaduživanjem kod inozemnih matrica u 2003. uglavnom kreditirale kućanstva i financirale njihovu potrošnju, koja se zrcali u snažnom porastu uvoza trajnih dobara. Banke su isto tako financirale potrebe poduzeća za kapitalom i/ili kapitalnim dobrima, a manjim dijelom i državu. Ako se inozemnom dugu poduzeća pribroje izravna ulaganja, odnosno inozemna ulaganja u poduzeća koja premašuju 10 posto vrijednosti dioničkoga kapitala pojedinog poduzeća, tada udjel inozemnog duga poduzeća u ukupnome inozemnom dugu RH u 2003. bilježi neznatan godišnji rast od 0,1 postotnog boda.

13 Inozemni dug države uvećan za izdana jamstva središnje države koja isključuju sektor država.

Tablica 1.13. Inozemni dug prema sektoru dužnika
na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

Sektor dužnika	2001.	2002.	2003.	3.2004.	Struktura			Indeksi		
					2001.	2002.	2003.	2001./2000.	2002./2001.	2003./2002.
1. Država	5.133	6.359	8.454	8.632	45,4	41,2	35,9	106,3	123,9	132,9
2. Središnja banka (HNB)	122	0	0	0	1,1	0,0	0,0	76,9	0,0	0,0
3. Banke	2.299	4.033	7.393	7.818	20,3	26,1	31,4	110,2	175,4	183,3
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.128	3.964	5.925	5.975	27,6	25,8	25,1	93,2	127,1	149,1
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	635	1.066	1.797	1.775	5,6	6,9	7,6	101,3	167,1	169,4
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	11.317	15.421	23.570	24.199	100,0	100,0	100,0	102,4	136,3	152,8

Izvor: HNB

Iz podataka o prometu inozemnog duga u 2003. vidljivo je da u ukupnome porastu inozemnog duga RH od 8,1 milijarde američkih dolara udio neto transakcija iznosi visoke 5,3 milijarde američkih dolara ili 65,6 posto, a preostali se dio odnosi na međuvalutne promjene.

Tablica 1.14. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika u 2003.
u milijunima USD

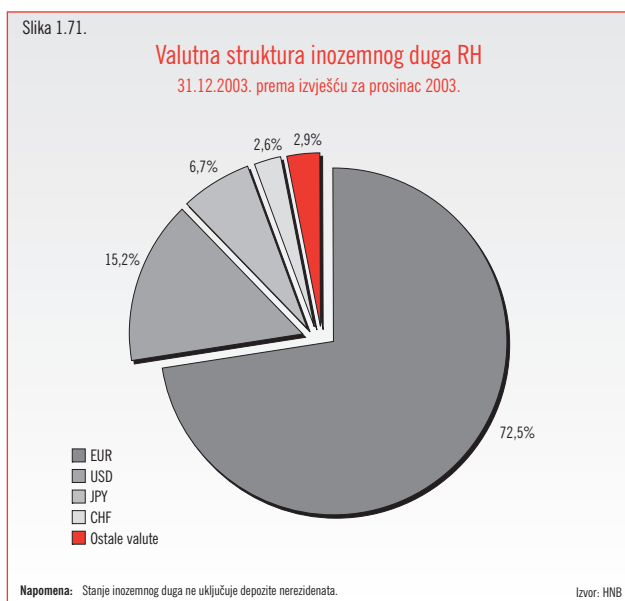
Sektor dužnika	Stanje duga 31.12.2002.	Promet			Međuv valutne promjene	Stanje duga 31.12.2003.
		Korištenja	Otplate			
			Glavnice	Kamate		
1. Država	6.359	1.555	390	305	930	8.454
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0
3. Banke	4.033	3.356	875	87	880	7.393
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.964	2.504	1.276	188	733	5.925
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	1.066	1.079	606	39	258	1.797
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	15.421	8.495	3.147	619	2.801	23.570

Izvor: HNB

Promatramo li sektor dužnika, najveći doprinos porastu ukupnoga inozemnog duga po neto transakcijama u 2003. dao je sektor banaka. Inozemni dug banaka po neto transakcijama u spomenutom razdoblju porastao je za 2,5 milijardi američkih dolara, od čega se 1,4 milijarde američkih dolara odnose na povećanje duga na osnovi primljenih depozita od banaka matica iz inozemstva, a 1,1 milijarda američkih dolara na povećanje duga s osnove neto transakcija po kreditima (1 milijardu američkih dolara ili 91,7 posto čine dugoročni krediti).

Kao sljedeći po veličini izdvaja se doprinos ostalih sektora. Povećanje inozemnog duga ostalih sektora na osnovi neto transakcija iznosi 1,2 milijarde američkih dolara, pri čemu se godišnji porast u odnosu na stanje krajem 2002. pretežno odnosi na ostala ulaganja (trgovinske kredite i kredite). Zanimljivo je da je porast neto transakcija po ostalim ulaganjima (1 milijarda američkih dolara) rezultat prometa po kreditima, a da su tijekom 2003. neto korištenja ukupnih trgovinskih kredita smanjena, odnosno da su otplaćene glavnice po toj osnovi premašile vrijednost novozaključenih trgovinskih kredita. Porast inozemnog duga poduzeća na osnovi neto portfeljnih ulaganja (241 milijun američkih dolara) uglavnom se odnosi na inozemno izdanje obveznica poduzeća Bina-Istra iz prvoga tromjesečja 2003. godine (202 milijuna američkih dolara), a ostatak na porast po neto transakcijama instrumenata tržišta novca.

Slijedi sektor države čiji je inozemni dug po neto transakcijama u 2003. dodatno uvećan za 1,2 milijarde američkih dolara, i to uglavnom zbog portfeljnih ulaganja, odnosno neto transakcija inozemnim obveznicama (porast od 593 milijuna američkih dolara). Korištenja po inozemnim obveznicama u spomenutom razdoblju iznose 754 milijuna američkih dolara (dolarska protuvrijednost inozemnoga izdanja državnih obveznica od 500 milijuna eura, evidentiranoga u prvome tromjesečju 2003., i inozemnoga izdanja na japanskome tržištu od 25 milijardi japanskih jena, evidentiranoga u trećem tromjesečju). Istodobno se u vezi s portfeljnim ulaganjima bilježe dvije otplate Londonskome klubu u ukupnome iznosu od 161 milijuna američkih dolara. Porast neto korištenih dugoročnih kredita države u 2003. ukupno iznosi 571 milijun američkih dolara, pri čemu je snažan porast registriranih i povučenih dugoročnih kredita posebno zabilježen u četvrtome tromjesečju 2003. Iako plaćanje kamata po inozemnome dugu ne utječe na promet inozemnoga duga, valja istaknuti činjenicu da su dospjele kamate po inozemnome dugu države u 2003. državni proračun opteretile s visokih 305 milijuna američkih dolara (1,1 posto BDP-a za 2003. godinu), od čega se 225 milijuna američkih dolara odnosi na otplaćene kamate za inozemna izdanja državnih obveznica, a ostatak na povučene kreditne linije.

Statistički porast ukupnoga inozemnoga duga RH uzrokovan međuvalutnim promjenama u 2003. godini iznosi čak 2,8 milijardi američkih dolara ili više od jedne trećine ukupnoga porasta inozemnoga duga RH u 2003. Tako velika vrijednost međuvalutnih promjena rezultat je: činjenice da je najveći dio inozemnoga duga RH nominiran u eurima (u stanju inozemnoga duga koje ne uključuje depozite nerezidenata udio eura iznosi 72,5 posto) i činjenice da je tečaj američkog dolara prema euru krajem 2003. oslabio (deprecirao) za 20 posto u usporedbi s tečajem na kraju 2002.

Krajem ožujka 2004. inozemni dug Republike Hrvatske uvećan je za dodatnih 629 milijuna američkih dolara u usporedbi sa stanjem duga zabilježenim na kraju 2003. U prva tri mjeseca 2004. država je ukupno koristila 528 milijuna američkih dolara, od čega se najveći dio (300 milijuna eura ili 383 milijuna američkih dolara) odnosi na inozemno izdanje obveznice Hrvatske banke za obnovu i razvitak u sklopu tzv. EMTN programa.¹⁴ U istome je razdoblju država otplatila 228 milijuna američkih dolara glavnica (u čemu se 119 milijuna američkih dolara odnosi na otplate po portfeljnim ulaganjima, a 109 milijuna američkih dolara na otplate po kreditima) i 240 milijuna američkih dolara kamata (u čemu se visokih 220 milijuna američkih dolara odnosi na kamate po izdanim inozemnim obveznicama države). U razdoblju od siječnja do ožujka neto korištenja banaka povećana su za 567 milijuna američkih dolara, dok su neto ko-

14 HBOR je 2000. dogovorio srednjoročan program (engl. *Euro Medium Term Note* ili EMTN) po kojem se, uz jamstva Vlade RH, može zadužiti ukupno za 500 milijuna eura. EMTN je skup dokumenata na osnovi kojih HBOR nakon vrlo kratke pripreme može izaći na tržište euroobveznica, čime se omogućuje da u povoljnom trenutku brzo donese i provede odluku o novoj emisiji. Sredstva prikupljena izdajom bit će upotrijebljena za financiranje izvoza i osiguranja izvoznih poslova, obnovu i razvitak hrvatskoga gospodarstva i infrastrukture te poticanje malog i srednjeg poduzetništva.

rištenja ostalih sektora (uključujući izravna ulaganja u ostale sektore) iznosila 186 milijuna američkih dolara. Opisana kretanja rezultiraju povećanjem inozemnoga duga po neto transakcijama od 1.053 milijuna američkih dolara. Kako je krajem ožujka 2004. za jedan euro trebalo izdvojiti 1,22 američka dolara jer je tečaj aprecirao za 2,3 posto u usporedbi s tečajem zabilježenim na kraju 2003., negativna vrijednost međuvalutnih promjena (424 milijuna američkih dolara) i spomenuta kretanja neto transakcija pridonose ukupnome povećanju duga od 629 milijuna američkih dolara.

Tablica 1.15. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika u prvome tromjesečju 2004. u milijunima USD

Sektor dužnika	Stanje duga 31.12.2003.	Promet			Međuvalutne promjene	Stanje duga 31.3.2004.
		Korištenja	Otplate			
			Glavnice	Kamate		
1. Država	8.454	528	228	240	−123	8.632
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0
3. Banke	7.393	614	47	26	−143	7.818
4. Ostali sektori (poduzeća)	5.925	539	367	30	−121	5.975
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	1.797	142	128	12	−37	1.775
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	23.570	1.824	770	309	−424	24.199

Izvor: HNB

Pokazatelji stanja inozemnoga duga bili su značajno pogoršani u 2003. godini u odnosu prema pokazateljima za 2002. godinu. Krajem 2003. udjel ukupnoga inozemnoga duga RH u BDP-u za 2003. iznosi 83,2 posto, što je za 14,4 postotna boda više od pokazatelja koji se odnosi na kraj 2002. godine (68,7 posto). Udjel inozemnog duga države u BDP-u krajem 2003. iznosio je 29,8 posto i bio je veći za 1,5 postotnih bodova od pokazatelja s kraja 2002., pri čemu valja imati na umu da u 2003. nije dospjelo na naplatu ni jedno izdanje inozemnih obveznica RH, dok je u 2002. na naplatu dospjelo 300 milijuna američkih dolara eurodolar-skih obveznica. Podaci o potencijalnom inozemnom dugu države (inozemni dug države uvećan za ukupno izdana jamstva središnje države koja isključuju jamstva dana sektoru države) također pokazuju da je i taj dug povećan za 1,4 postotna boda, sa 33,2 posto BDP-a krajem 2002. na 34,6 posto BDP-a krajem 2003. Vrijednost jamstava središnje države koja isključuju jamstva izdana za zaduživanje sektora države krajem 2003. iznosila je 1,3 milijarde američkih dolara, što odgovara apsolutnom povećanju od 256 milijuna američkih dolara u odnosu na stanje zabilježeno krajem 2002. Inozemni dug banaka povećan je sa 18 posto BDP-a krajem 2002. na 26,1 posto BDP-a krajem 2003., dok je udio inozemnog duga ostalih sektora, uvećan za izravna ulaganja u poduzeća, u spomenutom razdoblju povećan za 4,8 postotnih bodova, sa 22,4 posto BDP-a krajem 2002. na 27,3 posto BDP-a krajem 2003.

Negativna kretanja pokazatelja koja se odnose na stanje inozemnoga duga RH krajem 2003. upozoravaju da se Hrvatska ozbiljno približila granici koja dijeli srednjeadužene od visokozaduženih zemlja, pri čemu visok deficit na tekućem računu platne bilance, zabilježen u 2002. i 2003. godini, dodatno opterećuje ekonomsku sliku Hrvatske.

1.2.8. Državne financije

Obilježja proračuna u 2003.

U 2003. godini fiskalna politika je bila nešto ekspanzivnija nego što je bilo planirano. Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija, prikazano na gotovinskom načelu, u 2003. probijen je ciljni manjak konsolidirane opće države za 0,4 postotnih bodova BDP-a (5,1 umjesto predviđenih 4,7 posto BDP-a). To ostvarenje manjka u potpunosti je rezultat prekoračenja plana rashoda jer su prihodi na razini konsolidirane opće države tek neznatno premašili plan. Kako su rashodi proračuna konsolidirane središnje države bili ostvareni u skladu s planom, prekoračenje plana rashoda konsolidirane opće države najvećim je dijelom posljedica probijanja plana rashoda lokalne države, promatrano na gotovinskom načelu.

Ostvareni manjak proračuna konsolidirane opće države u 2003. godini iznosio je 9,8 milijardi kuna ili 5,1 posto BDP-a, ne uključujući kapitalne prihode. Manjak je velikim dijelom financiran iz inozemnih izvora, i to uglavnom emisijom obveznica, a manje kreditima. Dio manjka bio je financiran sredstvima od privatizacije imovine iz državnog portfelja, pri čemu je najveći dio potjecao od prodaje dijela Ine (25 posto).

Proračunski prihodi

Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija, u 2003. godini na razini konsolidirane opće države ukupno je prikupljeno 89,7 milijardi kuna prihoda, što je za 6,9 milijardi ili 8,3 posto više no godinu prije. Godišnji plan prihoda konsolidirane opće države premašen je za 200 milijuna kuna (0,2 posto), što je posljedica dobrog ostvarenja prihoda lokalne države i nešto većeg ostvarenja privatizacijskih prihoda koje Ministarstvo financija po ustaljenoj praksi uključuje u proračunske prihode. Ekonomska klasifikacija proračuna konsolidirane opće države prema tromjesečnoj dinamici nije dostupna pa u nastavku komentiramo prihode i rashode konsolidirane središnje države uključujući poslovanje državnih agencija (HAC-a, HC-a, DAB-a i HFP-a) jer je to najviša razina konsolidacije za koju su dostupni podaci o proračunu prema ekonomskoj klasifikaciji. Iz razmatranja isključujemo razinu lokalne države, koja i u 2003. godini sudjeluje s udjelom od otprilike 10 posto u prihodima i rashodima proračuna opće države.

Na razini konsolidirane središnje države u 2003. godini prikupljena je ukupno 81 milijarda kuna, tj. za 6,2 milijarde kuna ili 8,4 posto više nego godinu prije, ali i 0,4 milijarde manje nego što je bilo planirano. Ne uzimajući u obzir 3,7 milijardi kuna kapitalnih prihoda, rast (tekućih) prihoda u 2003. iznosio je malo nižih 7,1 posto. Takvo, relativno slabije ostvarenje tekućih prihoda u 2003. velikim je dijelom posljedica svojevrsnog podbačaja tekućih prihoda u drugom, ali i trećem tromjesečju, što ga pokazuje tromjesečna dinamika prirasta prihoda: 11,5 posto, 2,4 posto, 5,5 posto i 9,8 posto. Koji su, međutim, bili uzroci podbačaja prihoda u

drugom i trećem tromjesečju 2003.? U drugom tromjesečju riječ je bila o podbačaju neporeznih prihoda, a lošije ostvarenje prihoda u trećem tromjesečju može se pripisati tek relativno slabijim poreznim prihodima jer je, promatrajući cijelu 2003. godinu, zabilježen blag silazni trend prirasta poreznih prihoda. Prihodi od PDV-a, koji čine više od trećine ukupnih proračunskih prihoda, bili su onaj dio poreznih prihoda koji je ostvario i premašio planirani iznos za 2003. godinu. Ti su prihodi ostvareni u iznosu za 804 milijuna kuna većem od planiranog te su zabilježili porast od 8,4 posto na godišnjoj razini (što je istodobno za tri postotna boda manje od rasta zabilježenog godinu prije). Pritom, najniža tromjesečna stopa rasta prihoda od PDV-a zabilježena je upravo u trećem tromjesečju, usprkos iznimno uspješnoj turističkoj sezoni. Razloge tomu svakako valja tražiti u izuzećima od plaćanja PDV-a koja su očito vrlo velikodušna u turističkom sektoru kao i u mogućem povećanju porezne evazije.

Od svih poreznih prihoda, uz već spomenuti PDV, samo su prihodi od poreza na dobit i prihodi od trošarina na automobile ostvarili godišnji plan (izuzmu li se prihodi od trošarina na luksuzne proizvode i bezalkoholna pića, koji nemaju znatan udio u ukupnim prihodima). Svi ostali porezni prihodi realizirani su u iznosima manjima od planiranih. Silazni trend poreznih prihoda velikim je dijelom posljedica slabije realizacije poreznih prihoda sa znatnim udjelom, i to prihoda od poreza na dohodak, zatim od poreza na međunarodnu trgovinu i od trošarina (bez trošarina na uvoz automobila). Pad prihoda od poreza na dohodak (od 7,4 posto) u odnosu na 2002. te podbačaj u odnosu na plan 2003. (od 4,2 posto) rezultat su niza čimbenika. S jedne strane, slabijem ostvarenju prihoda od poreza na dohodak pridonijele su porezne olakšice uvedene 2002. godine, a čiji se učinak, povratom poreza poreznim obveznicima, očitovao upravo 2003. S druge strane, pad je izazvan i promjenama u oporezivanju dohotka koje su provedene 2003. Povećana je neoporeziva osnovica, promijenjene su marginalne porezne stope i uvedeni su novi porezni razredi. Cilj promjena u oporezivanju dohotka iz 2003. bilo je uvođenje pravednijeg sustava prema kojemu veći porez trebaju plaćati obveznici s višim dohotkom. Međutim, posljedica tih promjena su i znatno povećanje potencijalne dobiti od izbjegavanja plaćanja poreza i veća vjerojatnost porezne evazije. Takav sustav zbog veće porezne evazije može biti nepravedniji nego sustav u kojemu svi porezni obveznici plaćaju porez po jednakoj stopi. Naime, ako porezni obveznici prikazuju niži dohodak kako bi izbjegli plaćanje poreza po progresivno višoj stopi, tada porezni obveznici s višim dohotkom zapravo plaćaju porez po nižoj stopi nego porezni obveznici s nižim dohotkom.

Prihodi od trošarina (bez trošarina na uvoz automobila), uz godišnji porast od 3,3 posto, bilježe podbačaj od 0,54 milijarde kuna (5,5 posto) u odnosu na plan za 2003. Dominantan utjecaj na takvo slabo ostvarenje ukupnih trošarina ima ostvarenje trošarina na naftne derivate, koje inače čine približno 60 posto ukupnih prihoda od trošarina. U prošloj je godini prikupljeno 5,7 milijardi kuna od trošarina na naftne derivate ili samo 1,5 posto više u odnosu na godinu prije. Pritom je ostvaren znatan podbačaj u odnosu na plan (6,26 posto), što posebno iznenađuje s obzirom na izrazito dobre rezultate turističke sezone i na činjenicu da je najveći dio turista u Hrvatsku dolazio upravo osobnim vozilima. Nadalje, podbačaj (1 posto) u odnosu na plan bilježe i doprinosi od socijalnog osiguranja, no njihov je rast još uvijek vrlo solidan (8,5 posto) i osobito je važan jer upravo ta vrsta poreznog prihoda čini oko trećine svih poreznih prihoda. Takav rast dobrim je dijelom rezultat porasta plaća, porasta zaposlenosti i izmjena u obračunu dopri-

nosa. Naposljetku, velik pad prihoda u odnosu na proteklu godinu bilježe i prihodi od carina, što je posljedica liberalizacije vanjske trgovine.

Uz pozitivnu činjenicu da su ukupno prikupljeni prihodi na razini konsolidirane opće države dosegli plan za prošlu godinu, valja naglasiti da je 2003. obilježilo relativno slabljenje poreznih prihoda, koje može biti zrcalna slika dinamike kretanja gospodarske aktivnosti, a ne smije se isključiti ni mogućnost povećanja porezne evazije.

Proračunski rashodi

Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija na razini konsolidirane opće države u 2003. ukupno je utrošeno 95,3 milijarde kuna, što je za 7,7 milijardi ili 8,6 posto više nego godinu prije. Time je ujedno prekoračen plan rashoda za 2003. za otprilike 0,9 milijardi kuna ili 0,5 postotnih bodova BDP-a. Prekoračenju plana rashoda konsolidirane opće države velikim je dijelom pridonijelo, kako smo već rekli, znatno probijanje plana rashoda na razini lokalne države. Još jednom ističemo da su podaci o ukupnim rashodima iskazani na gotovinskom načelu koje zanemaruje (eventualni) rast nepodmirenih obveza države tijekom prošle godine.

Na razini konsolidiranoga središnjeg državnog proračuna u prošloj je godini utrošeno 86,6 milijardi kuna odnosno 7,9 posto više nego godinu prije, čime je gotovo u potpunosti ispunjen godišnji plan rashoda (prikazano na gotovinskom načelu). Dakle, premda su na razini opće države rashodi premašili plan, na razini središnje države oni su ostvareni gotovo prema planu (utrošeno je za 0,1 posto manje od planiranog iznosa). Tromjesečna ostvarenja rashoda tijekom 2003. ne razlikuju se bitno po stopama rasta potrošnje u odnosu na ista razdoblja prethodne godine, osim u posljednjem tromjesečju, kada su rashodi porasli za (samo) 4,0 posto u usporedbi s četvrtim tromjesečjem 2002. godine. To je ujedno bio i upola niži godišnji rast od rasta u prva tri prošlogodišnja tromjesečja (9,0 posto, 9,9 posto i 8,6 posto). Kako su podaci iskazani na gotovinskom načelu, i za prošlu i za prethodne godine, valja imati na umu da se stvarne stope rasta (obračunskih) rashoda mogu uvelike razlikovati.

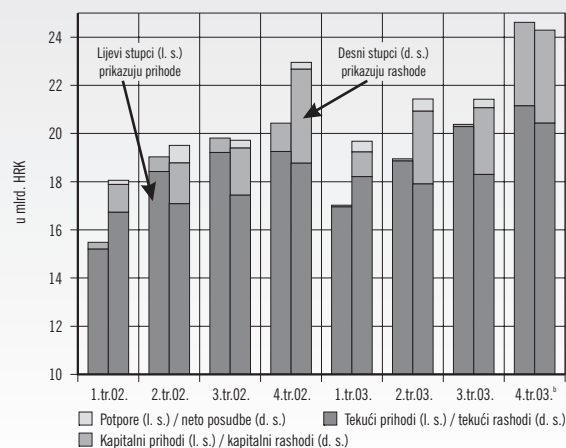
Na tekuće rashode konsolidirane središnje države ukupno je u 2003. utrošeno 75 milijardi kuna, što je za 6,8 posto više no 2002., pri čemu svota tekućih rashoda nije premašila planirani godišnji iznos. Rashodi na dobra i usluge bilježe porast od 4,4 posto u odnosu na 2002. To je u cijelosti posljedica rasta isplaćenih plaća, koje su u 2003. za 9,1 posto veće nego godinu prije, odnosno za 1,2 posto veće u odnosu na plan. U tom porastu plaća sadržan je porast plaća u državnoj upravi i isplata otpremnina za zaposlene u državnoj upravi, tj. javnoj upravi i obrani, koji su svoj posao napustili sukladno politici smanjenja broja prekomjerno zaposlenih. Za razliku od plaća, rashodi za ostale kupnje dobara i usluga zabilježili su lagani pad u prošloj godini (u odnosu na prethodnu) i istodobno nisu dosegli planiranu razinu (potrošeno je za 2,8 posto manje od plana). Velik doprinos porastu ukupnih rashoda u 2003., uz isplaćene plaće, daje i porast isplaćenih subvencija i transfera, koji zajedno čine čak 44 posto ukupnih proračunskih rashoda. Izdaci

za subvencije i transfere u 2003. zabilježili su porast od gotovo 9 posto u odnosu na godinu prije.

Ukupno je u 2003. na kapitalne rashode utrošeno za petinu više sredstava nego prethodne godine, odnosno ukupno 10,5 milijardi kuna, a planirani godišnji iznos kapitalnih rashoda premašen je za 6,3 posto. Tromjesečna dinamika realizacije kapitalnih rashoda pokazuje visok rast rashoda tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2003. godine (78,1 posto i 41,5 posto u odnosu na ista tromjesečja 2002.), dok su u četvrtom tromjesečju 2003. kapitalni rashodi, zbog učinka baznog razdoblja, bili iznosom gotovo jednaki rashodima iz istog razdoblja 2002., kada je bilo ostvareno 45 posto ukupnih kapitalnih rashoda u toj godini. U ostvarenim kapitalnim rashodima HAC i HC sudjeluju s visokih 5,8 milijardi kuna, za 42 posto više nego u 2002. Intenzitet radova iz prve polovine 2003. godine, kada su se otvarale dionice autocesta prije početka turističke sezone, nastavio se sve do kraja godine. Pritom su HAC i HC premašili planirani opseg radova, pa time i planirane rashode.

Slika 1.72.

Prihodi i rashodi proračuna konsolidirane središnje države^a

^a Uključuje HAC, HC, DAB i HFP.

^b U četvrtom tromjesečju neto posudbe (posudbe umanjene za otplate) iznosile su -427 milijuna kuna.

Izvor: MF

Saldo proračuna i financiranje manjka

Ostvareni manjak proračuna konsolidirane opće države u 2003. godini, prema preliminarnim podacima Ministarstva financija, iznosio je 5,5 milijardi kuna. Izuzmu li se iz ukupnih prihoda kapitalni prihodi, manjak se penje na 9,8 milijardi kuna odnosno 5,1 posto BDP-a. Navedeni manjak je prikazan na gotovinskom načelu i kao takav ne uključuje nepodmirene obveze države nastale potkraj prošle godine. Taj manjak (zajedno s otplatama) financiran je uglavnom iz inozemnih izvora, i to prije svega emisijom obveznica, a manjim dijelom kreditima. U veljači su plasirane euroobveznice u vrijednosti 500 milijuna eura, dok su u lipnju prošle godine na japanskom tržištu plasirane samurajske obveznice u vrijednosti 25 milijardi japanskih jena (približno 212 milijuna američkih dolara). Dio manjka koji se financirao iz domaćih izvora također je bio značajan. Tijekom protekle godine država je dvaput plasirala obveznice na domaćem tržištu, i to "mirovinske obveznice" u vrijednosti 200 milijuna eura u siječnju te u svibnju obveznice u vrijednosti jedne milijarde kuna, a i jedne i druge dospijevaju 2008. godine. Uz dugoročno zaduživanje putem obveznica, država se zaduživala izdavanjem trezorskih zapisa koji su, iznosom, najveći doprinos financiranju tijekom godine dali u četvrtom tromjesečju (839 milijuna kuna). Četvrto tromjesečje obilježilo je korištenje kredita, i to većim dijelom iz stranih izvora. U istom razdoblju stigao je i novac druge tranše SAL-a (100 milijuna američkih dolara), koji je utrošen za potrebe financiranja u prvom tromjesečju 2004. godine.

Država je protekle godine po osnovi privatizacije ostvarila znatna sredstva, koja su u cijelosti utrošena za financiranje manjka. Naime, od privatizacije 25 posto dionica Ine, koja je okončana u posljednjem tromjesečju protekle godine, pristiglo je 505 milijuna američkih dolara. Također, država je protekle godine ostvarila izvanredan prihod od 55 milijuna američkih dolara od sukcesije. I taj je novac ko-

rišten za potrebe financiranja u prvom tromjesečju 2004. godine. Napokon, u pogledu iznosa dospjelih nepodmirenih obveza prema dobavljačima, bitno je spomenuti da je (prema podacima Ministarstva financija) njihov iznos (na razini opće države) tijekom protekle godine kumulativno smanjen za 585 milijuna kuna, što znači da je preostalo podmiriti iz 2003. godine još 195 milijuna kuna dospjelih obveza. Informaciju o neto smanjenju dospjelih nepodmirenih obveza prema dobavljačima valja promatrati u svjetlu činjenice da je tehnički moguće ostvariti viši “obračunski” manjak od “gotovinskog” uz istodobno smanjenje dospjelih nepodmirenih obveza. Riječ je, naravno, o slučaju kada nepodmirene obveze koje još nisu dospjele na naplatu rastu brže nego što se dospjele nepodmirene obveze smanjuju.

Tablica 1.16. Salda proračuna opće države prema razinama u milijunima kuna i postocima

	2002.	2003.		2003./2002.
	od 1. do 4. tr.	od 1. do 4. tr.	od 1. do 4. tr. ^a	od 1. do 4. tr.
Državni proračun	-2.771	-1.148	-909	0,41
Prihodi	70.680	76.784	77.010	1,09
Rashodi	73.451	77.932	77.919	1,06
Državne agencije	-1.907	-3.436	-3.288	1,80
HAC	-2.030	-3.651	-3.599	1,80
HC	62	-185	-145	-2,98
DAB	12	331	360	27,38
HFP	49	69	97	1,42
Lokalni proračuni	-45	-962	-656	21,50
Saldo konsolidirane opće države	-4.723	-5.546	-4.854	1,17
udio u BDP-u	-2,7		-2,5	
Saldo konsolidirane opće države, bez kapitalnih prihoda	-7.873	-9.759	-8.937	1,24
udio u BDP-u	-4,5	-5,1	-4,7	
Bilješka: Dospjele nepodmirene obveze opće države, promjena		-585		

^a Revidirani plan

Izvor: MF

Državne financije na početku 2004. obilježilo je donošenje proračuna na samom kraju prvog tromjesečja zbog parlamentarnih izbora održanih krajem prethodne godine. Tijekom prva tri mjeseca na snazi je bilo privremeno financiranje. Prema projekcijama Ministarstva financija, manjak proračuna konsolidirane središnje države u 2004. trebao bi iznositi 8,87 milijardi kuna (bez kapitalnih prihoda) ili 4,45 posto očekivanog BDP-a. Projekcija također predviđa da će se manjak u većem dijelu financirati iz inozemnih izvora, a manjim dijelom na domaćem tržištu. Preostali dio financiranja ostvarit će se planiranim priljevom sredstava od privatizacije imovine iz državnog portfelja i sačuvanim sredstvima iz protekle godine koja su bila predviđena za financiranje proračuna u prvom tromjesečju 2004. godine (spomenutih 55 milijuna američkih dolara izvanrednog prihoda od sukcesije i 100 milijuna američkih dolara povučenih drugom tranšom zajma Svjetske banke za strukturne prilagodbe).

Državni dug¹⁵

Dug opće države s dugom HBOR-a nastavio je rasti u 2003. godini. Na kraju godine, prema revidiranim podacima HNB-a, iznosio je 84,6 milijardi kuna ili približno 44 posto BDP-a. Tijekom 2003. godine dug je povećan za 9,4 milijarde kuna, što je za 52 posto više od povećanja zabilježenoga godinu prije, kada je dug opće države bio povećan za 6,1 milijardu kuna. Ako se tom dugu doda 15,0 milijardi kuna potencijalnog duga po osnovi izdanih državnih jamstava, ukupni dug na kraju 2003. penje se na 99,6 milijardi kuna, odnosno dostiže približno 52 posto BDP-a. Promotri li se dinamika kretanja duga opće države, primjećuje se da se najveće povećanje duga dogodilo u prvom tromjesečju 2003., kada je dug opće države povećan za čak 5,8 milijardi kuna, što čini 62 posto ukupnoga godišnjeg povećanja duga. Takva, izrazito visoka koncentracija povećanja duga u prvom tromjesečju većim je dijelom posljedica emisije euroobveznica u iznosu od 500 milijuna eura, a manjim dijelom emisije treće tranše "mirovinskih obveznica" u vrijednosti 200 milijuna eura u kunskoj protuvrijednosti. Drugo i treće tromjesečje u godišnjem povećanju duga sudjelovali su sa 8,4 posto odnosno 9,7 posto. Pri tome su se u povećavanju duga izmjenjivali domaće i inozemno zaduživanje. Tako je u povećanju duga u drugom tromjesečju dominantna bila domaća komponenta zbog izdavanja jedne milijarde kunskih obveznica, uz istodobno smanjenje inozemnog duga. U trećem se tromjesečju dogodilo upravo suprotno: domaća komponenta duga se smanjila i ustupila mjesto inozemnoj komponenti zbog izdavanja samurajskih obveznica u iznosu od 25 milijardi japanskih jena. Četvrto tromjesečje, koje u ukupnom godišnjem povećanju duga sudjeluje sa 19,6 posto, u potpunosti je obilježeno inozemnim zaduživanjem. U odnosu na treće tromjesečje, promijenio se jedino modalitet zaduživanja, pa su dominantnima postali inozemni krediti banaka. Velik udio povećanja duga u četvrtom tromjesečju odnosi se na zaduživanje HBOR-a. Naime, HBOR je upravo u četvrtom tromjesečju realizirao više od 90 posto svoga ukupnog godišnjeg zaduživanja (1,0 milijardi kuna od 1,1 milijarde kuna na razini godine) oslanjajući se pritom gotovo u potpunosti na inozemne kredite.

U ukupnom povećanju duga tijekom cijele 2003. godine (9,4 milijarde kuna) dvije trećine odnose se na povećanje inozemne komponente duga (6,2 milijarde kuna), dok je trećina (3,2 milijarde kuna) rezultat povećanja domaće komponente duga. U strukturi ukupnog duga opće države nije došlo do većih promjena u odnosu na godinu prije jer približno jednaka struktura karakterizira i povećanje duga u 2003. i ukupni dug opće države. Inozemni dug opće države (51,7 milijardi kuna) tek je minimalno (za 0,6 postotnog boda) povećao svoj udio u ukupnom dugu opće države, i to na 61,1 posto potkraj 2003.

Izdana jamstva Republike Hrvatske, prema revidiranim podacima HNB-a, na kraju 2003. iznosila su 15,0 milijardi kuna, što je za 0,23 milijarde kuna (ili 1,5 posto) manje nego 2002. To smanjenje isključivo je rezultat smanjenja domaćih jamstava (od 0,63 milijarde kuna), jer su u istom razdoblju inozemna jamstva zabilježila porast (od 0,4 milijarde kuna). Takva dinamika kretanja jamstava u pot-

¹⁵ Podaci o državnom dugu ne uključuju obveze države prema domaćim nefinancijskim institucijama. Podaci o izdanim jamstvima ne uključuju jamstva HBOR-a.

punoj je suprotnosti u odnosu na 2002., kada su domaća jamstva zabilježila visok rast (od 1,4 milijarde kuna), a inozemna pad (od 0,44 milijarde kuna).

U ukupnom dugu opće države od 84,6 milijardi kuna (na kraju 2003. godine) središnja država sudjeluje s visokih 98,5 posto (83,4 milijarde kuna). U dug opće i središnje države uključen je dug HBOR-a, tako da se razlika u dugu između dviju razina države odnosi isključivo na dug lokalne države.

Unutarnji dug središnje države

Unutarnji dug središnje države na kraju 2003. godine, prema revidiranim podacima HNB-a, iznosio je 32,0 milijardi kuna. Iako je dug povećan za 3,3 milijarde kuna, taj je porast za 14 posto manji nego onaj zabilježen 2002. Unutarnji dug povećavao se tijekom prva dva tromjesečja prošle godine, a u oba tromjesečja druge polovine se smanjivao. Povećanje duga na razini godine u potpunosti proizlazi iz povećanja duga Republike Hrvatske (4,1 milijardu kuna), dok su republički fondovi u istom razdoblju zabilježili smanjenje duga (0,8 milijardi kuna).

U strukturi povećanja duga najveći se dio odnosi na kredite banaka (51,7 posto), poslije kojih slijede trezorski zapisi (27,7 posto) i obveznice (20,6 posto). U usporedbi sa strukturom u prethodnoj godini, primjetno je smanjenje udjela kredita banaka (za 13 postotnih bodova), i to ponajviše zbog povećanja udjela trezorskih zapisa te nešto manje udjela obveznica.

Inozemni dug središnje države

Inozemni dug središnje države na kraju 2003. godine, prema revidiranim podacima HNB-a, iznosio je 51,3 milijarde kuna. Tijekom 2003. dug je porastao za 6,3 milijarde kuna, što je za 138 posto više od povećanja zabilježenog 2002. godine. Najveći dio povećanja duga u 2003. godini ostvaren je na razini zaduživanja Republike Hrvatske (80 posto), dok preostali dio otpada na razinu zaduživanja republičkih fondova. U povećanju duga tijekom godine obveznice i krediti sudjeluju podjednako. Dok je u prvih devet mjeseci prošle godine udio kredita u povećanju duga iznosio svega 10 posto, do kraja godine taj se udio znatno povećao i gotovo izjednačio s udjelom obveznica. To je u potpunosti rezultat velikog zaduživanja kreditima u četvrtom tromjesečju.

Tablica 1.17. Unutarnji dug središnje države
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	12.2001.	12.2002.	9.2003.	12.2003. ^a	1.–12.2002.	1.–12.2003.
1. Unutarnji dug središnje države	24.907	28.747	32.187	32.053	3.839	3.307
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	21.468	24.735	28.263	28.862	3.267	4.127
Trezorski zapisi	4.892	5.633	5.646	6.548	740	915
Instrumenti tržišta novca	7	0	0	0	-7	0
Obveznice	15.416	16.022	17.508	16.658	606	636
Krediti Hrvatske narodne banke	–	0	3	1	–	1
Krediti banaka	1.152	3.080	5.106	5.654	1.928	2.574
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.439	4.012	3.924	3.192	572	-820
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–
Obveznice	1.636	1.652	1.681	1.698	16	45
Krediti banaka	1.803	2.360	2.243	1.494	556	-866
Napomena: izdana jamstva	6.026	7.528	6.535	6.895	1.502	-633

^a Revidirani podaci

Izvor: Bilten HNB-a, Tablica I3

Tablica 1.18. Inozemni dug središnje države
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	12.2001.	12.2002.	9.2003.	12.2003. ^a	1.–12.2002.	1.–12.2003.
1. Inozemni dug središnje države	42.413	45.056	49.452	51.339	2.643	6.283
1.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	39.657	41.297	45.603	46.337	1.640	5.040
Obveznice	30.029	30.115	34.057	33.548	86	3.433
Krediti	9.628	11.182	11.546	12.789	1.554	1.607
1.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.757	3.759	3.849	5.002	1.003	1.243
Obveznice	697	1.019	1.012	1.000	323	-19
Krediti	2.060	2.740	2.837	4.002	680	1.262
Napomena: izdana jamstva	8.549	7.929	8.105	8.315	-619	385

^a Revidirani podaci

Izvor: Bilten HNB-a, Tablica I3

Instrumenti monetarne politike

2.

2.1. Instrumenti monetarne politike

Prvu polovinu 2003. godine obilježila je visoka likvidnost bankovnog sustava. U drugom polugodištu banke su se našle u situaciji smanjene likvidnosti zbog mjera Hrvatske narodne banke vezanih uz obveznu pričuvu. Sredinom kolovoza, rujna, studenog i prosinca pokazatelj slobodnih novčanih sredstava imao je negativne vrijednosti. Može se reći da je Hrvatska narodna banka u prvom dijelu godine bila ponajprije usmjerena na instrumente sterilizacije, pa su se banke u drugom dijelu godine u većoj mjeri koristile sekundarnim izvorima likvidnosti kod središnje banke.

2.1.1. Odnosi s poslovnim bankama

Ukupan iznos sredstava plasiran bankama iz primarne emisije u 2003. iznosio je 8,6 milijardi kuna i za 2,9 puta je veći od iznosa plasiranog u 2002. godini.

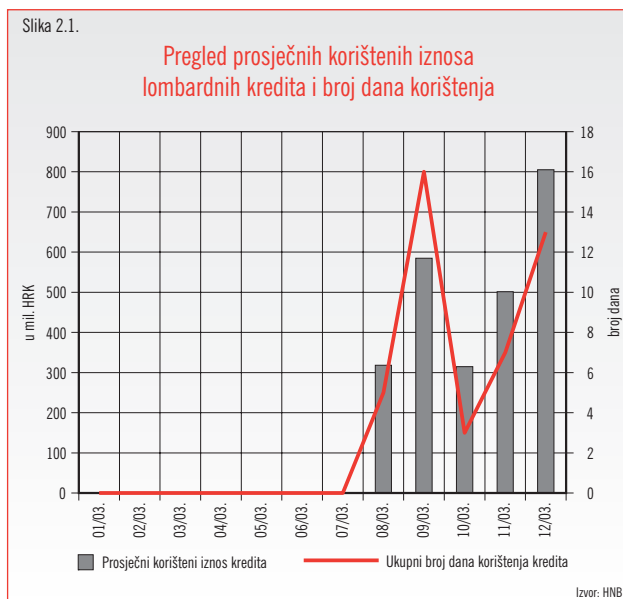
Lombardni kredit

Banke i štedionice mogle su se koristiti lombardnim kreditom u visini do 50 posto nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama i trezorskih zapisa Ministarstva financija te do 30 posto nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti, najdulje 15 radnih dana u mjesecu. Kamate na lombardni kredit obračunavale su se primjenom stope od 9,5 posto.

Tablica 2.1. Pregled prosječnih korištenih iznosa lombardnih kredita i broj dana korištenja u 2003.

Mjesec	Lombardni kredit	
	Broj dana korištenja	Prosječni korišteni iznos kredita u kunama
siječanj	0	0
veljača	0	0
ožujak	0	0
travanj	0	0
svibanj	0	0
lipanj	0	0
srpanj	0	0
kolovoz	5	318.026.542
rujan	16	584.614.381
listopad	3	314.737.075
studen	7	501.204.938
prosinac	13	805.179.965

Izvor: HNB

Ukupno je u 2003. godini odobreno 8,6 milijardi kuna u lombardnim kreditima, što je čak 3,6 puta više od iznosa lombardnih kredita odobrenih u 2002. Lombardni kredit u 2003. godini korišten je ukupno 44 dana, u prosječnom iznosu od 587,8 milijuna kuna. U odnosu na 2002. godinu, lombardni kredit korišten je dvostruko više dana, a prosječni iznos korištenja je bio 6,5 puta veći u 2003. U drugom dijelu godine povremeno je dolazilo do manjka likvidnosti u sustavu, pa su se banke na taj način zaduživale kod središnje banke, što se vidi po ukupnom iznosu odobrenih lombardnih kredita. Neke su se banke koristile lombardnim kreditom zbog poteškoća prilagodbe novim propisima vezanima uz obveznu pričuvu, a neke zbog povećane depozitne osnovice.

Kratkoročni kredit za likvidnost

U 2003. godini banke nisu bile usmjerene na posljednje utočište likvidnosti kod središnje banke, tj. kratkoročnim kreditom za likvidnost se nije koristilo. Kamatna stopa za kratkoročni kredit za likvidnost jednaka je kamatnoj stopi koja se obračunava na lombardni kredit i uvećava za 0,5 postotnih bodova za razdoblje korištenja kredita do tri mjeseca, dok se za razdoblje korištenja kredita dulje od tri mjeseca uvećava za 1 postotni bod.

Repo aukcije

Kao ni u 2002., tako ni u 2003. godini nije bilo potrebe za održavanjem repo aukcija, pa po toj osnovi nije bilo plasmana iz primarne emisije. Posljednja repo aukcija održana je 31. listopada 2001. godine.

Obvezna pričuva

Obvezna pričuva u 2003. obračunavala se po stopi od 19 posto na osnovicu koja se sastojala od kunskog i deviznog dijela. Od obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve 25 posto se uključivalo u obračunati kunski dio i izvršavalo u kunama. Taj postotak povećan je na 35 posto u rujnu, potom na 40 posto u studenom te, naposljetku, na 42 posto u prosincu. Najmanje 40 posto obračunate obvezne pričuve moralo se izdvajati na račune Hrvatske narodne banke, dok se najviše 60 posto moglo održavati prosječnim dnevnim stanjima na računima likvidnih potraživanja.

Kunski dio obvezne pričuve stalno je rastao u 2003. godini, što je s jedne strane posljedica porasta obračunske osnovice, odnosno porasta kunskih i deviznih de-

pozita u bankama, a s druge strane posljedica povećanja postotka deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama. Kunski dio osnovice kretao se od 35,8 milijardi kuna, koliko je zabilježeno u obračunskom razdoblju u prosincu 2002., do 46,5 milijardi kuna u obračunskom razdoblju iz studenoga 2003. godine, što čini porast od 30,0 posto. Devizni dio osnovice kretao se u istom razdoblju od 104,4 do 117,3 milijarde kuna te se povećao za 12,3 posto. Na temelju navedenoga, u 2003. zabilježen je stalan rast ukupne kunske obvezne pričuve, i to sa 11,8 milijardi kuna u siječnju na 18,2 milijarde kuna u prosincu, što je povećanje od 54,8 posto. Stopa rasta kunske obvezne pričuve bila je veća od stope rasta kunske osnovice, a uzrok tome je već spomenuto povećanje postotka deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama. Naime, dio obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se izdvaja u kunama, od razdoblja održavanja u siječnju do razdoblja održavanja u prosincu 2003., povećao se za 88,7 posto. Promatrajući samo kunski dio obvezne pričuve, odnos dijela za izdvajanje na poseban račun kod Hrvatske narodne banke i dijela za održavanje na računima za namirenje uglavnom je ostao isti cijele godine. Prosječni postotak izdvajanja kretao se u 2003. godini između 67,14 i 70,52 posto, što je neznatno niža razina nego u 2002. godini.

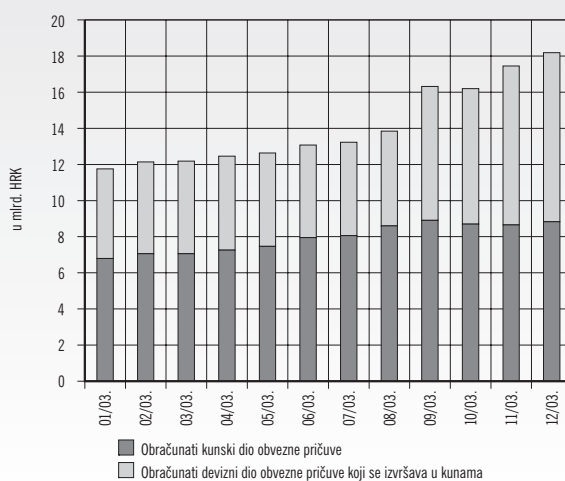
Istodobno, devizni dio obvezne pričuve bilježio je rast do kolovoza 2003., što je posljedica već spomenutog povećanja deviznog dijela osnovice, te se u tom razdoblju povećao sa 14,9 na 15,8 milijardi kuna, što je porast od 5,9 posto. Međutim, povećanjem postotka deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama u drugom dijelu godine došlo je do smanjenja deviznog dijela obvezne pričuve na 12,9 milijardi kuna u prosincu, što je smanjenje od 15,5 posto u odnosu na početak godine.

Hrvatska narodna banka remunerirala je i u 2003. godini sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve, koji obuhvaća sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, sa svrhom održavanja obvezne pričuve u prosjeku, održavaju na računu za namirenje i na posebnom računu u HNB-u za namirenje neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava. Naknada na sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve smanjila se 29. siječnja 2003. godine sa 1,75 na 1,5 posto godišnje te 13. studenoga 2003. na 1,25 posto godišnje.

Hrvatska narodna banka je na sredstva obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve izdvojenog na devizne račune Hrvatske narodne banke plaćala naknadu u visini prosječno ostvarenih kamata na plasmane u inozemstvu.

Slika 2.2.

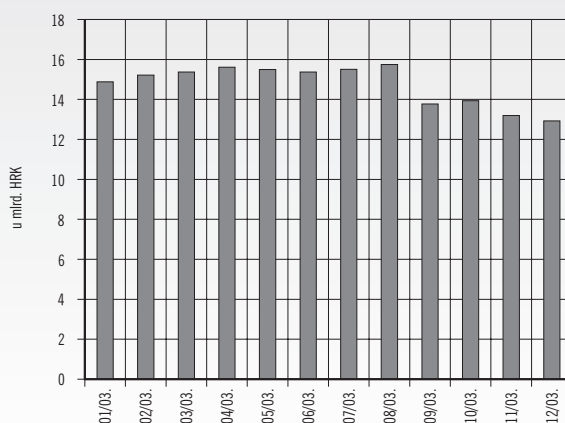
Pregled ukupnoga kunskog dijela obvezne pričuve

Izvor: HNB

Slika 2.3.

Pregled ukupnoga deviznog dijela obvezne pričuve

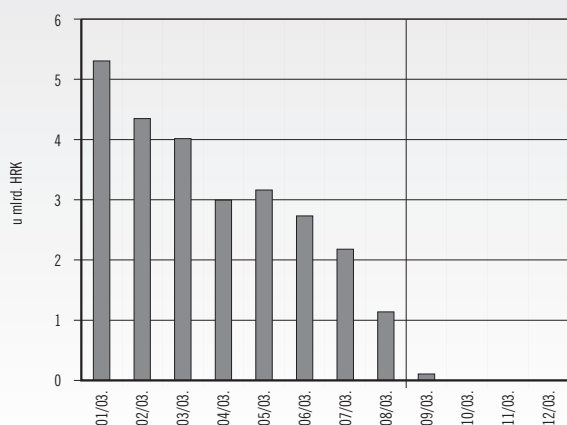
Izvor: HNB

Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama

U 2003. godini Hrvatska narodna banka održavala je aukcije blagajničkih zapisa u kunama svakoga tjedna, a blagajnički zapisi izdavali su se na rok od 35 dana. Tijekom cijele 2003. stanje blagajničkih zapisa stalno se smanjivalo, pa je sa 5,4 milijarde kuna u siječnju prosječno mjesečno stanje palo na samo 24,5 milijuna kuna u listopadu. Pojačani ispis blagajničkih zapisa korišten je djelomično za financiranje manjka likvidnosti u sustavu, izazvanog već spomenutim izmjenama u instrumentu obvezne pričuve, a djelomično za kupnju deviza potrebnih da bi se udovoljilo propisu o minimalnoj deviznoj likvidnosti. Posljednji upis blagajničkih zapisa zabilježen je na aukciji 10. rujna 2003. Prosječno stanje upisanih kunkskih blagajničkih zapisa u cijelome promatranom razdoblju iznosilo je 2,3 milijarde kuna.

Slika 2.4.

Pregled upisanih blagajničkih
zapisa HNB-a u kunama

Izvor: HNB

Kamatne stope na kunske blagajničke zapise su povećane tijekom 2003. godine. Tako su sa prosječnih siječanjskih 2,08 posto kontinuirano povećavane do prosječnih 2,55 posto u rujnu, kada su blagajnički zapisi posljednji put upisani.

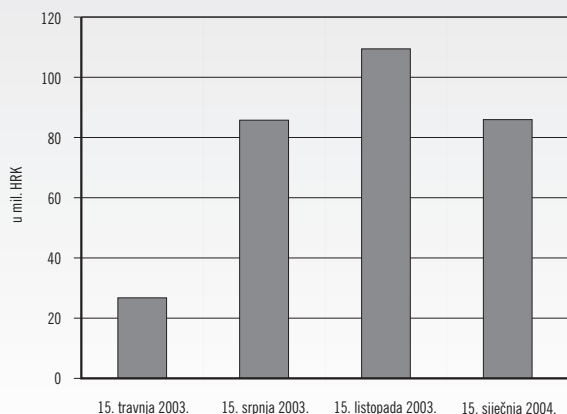
Obvezni upis blagajničkih zapisa

Mjera Hrvatske narodne banke u obliku kvantitativnih kreditnih ograničenja donesena je 15. siječnja 2003. godine kako bi se ograničio rast kreditnih plasmana banaka. Sukladno tome, obvezni upis blagajničkih zapisa bile su dužne izvršiti one banke koje su tijekom 2003. godine ostvarile stopu rasta plasmana veću od 16 posto, odnosno veću od 4 posto tromjesečno, u usporedbi sa stanjem istih plasmana dana 31. prosinca 2002. Banke koje su ostvarile takvo povećanje plasmana bile su obvezne upisati blagajničke zapise u visini od 200 posto vrijednosti iznosa prekomjernog ostvarenja plasmana. Hrvatska narodna banka obračunavala je na obvezno upisane blagajničke zapise kamatu po stopi od 0,5 posto godišnje. Ta je mjera bila privremena i odnosila se samo na 2003. godinu.

Obvezni upis blagajničkih zapisa izvršen je četiri puta, odnosno svaka tri mjeseca, što znači da je prvi upis izvršen 15. travnja 2003., a posljednji 15. siječnja 2004. godine. Prosječni iznos obvezno upisanih blagajničkih zapisa u tom razdoblju iznosio je 77,0 milijuna kuna, a odnosio se na ukupno petnaest banaka.

Slika 2.5.

Pregled obvezno upisanih
blagajničkih zapisa HNB-a

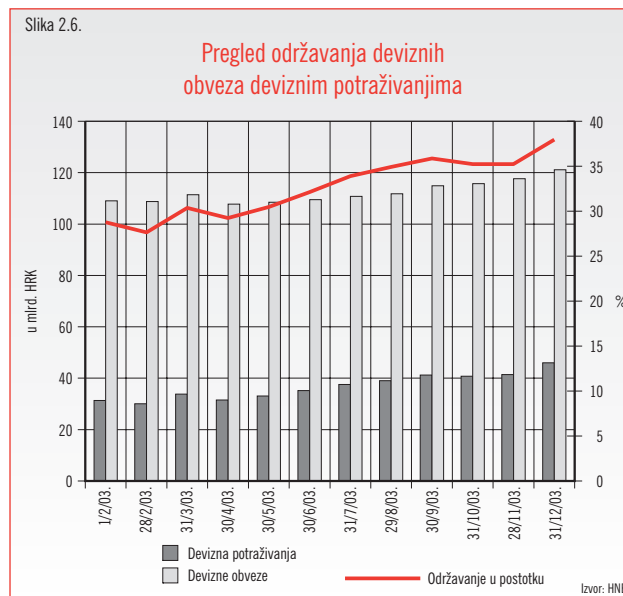

Izvor: HNB

Minimalno potrebna devizna potraživanja

Od veljače 2003. godine Hrvatska narodna banka je Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima odredila bankama najmanji iznos deviznih potraživanja kojim moraju dnevno raspolagati u odnosu na svoje devizne obveze. Utvrđeno je da postotak održavanja deviznih obveza deviznim potraživanjima bude 35 posto. Odlukom je dopušteno postupno usklađivanje s propisanim postotkom za one banke koje su na dan početka primjene te mjere imale postotak održavanja ispod propisanog, a krajnji rok za usklađivanje s propisanim postotkom bio je 31. ožujka 2004., i to za banke čiji je postotak pokrića 1. veljače 2003. bio manji od 19 posto. Minimalna devizna likvidnost od 35 posto uvedena je kao zamjena za sličnu mjeru koja je bila na snazi do tada, a prema kojoj je postotak pokrića kratkoročnih deviznih obveza kratkoročnim deviznim potraživanjima iznosio najmanje 53 posto. S obzirom na to da je prema važećoj mjeri ukupne devizne obveze potrebno održavati deviznim potraživanjima s preostalim rokom dospijanja do 3 mjeseca, postupno povećanje devizne likvidnosti bilo je glavni učinak te mjere.

Postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima povećao se u 2003. godini sa 28,76 posto, koliko je iznosio na dan početka primjene mjere, na 37,95 posto na kraju prosinca 2003.

Kamatne stope i naknade Hrvatske narodne banke

Visoka likvidnost sustava u prvom dijelu godine i povremeni manjkovi likvidnosti u drugom dijelu godine, odnosno kretanje kamatnih stopa na novčanom tržištu, odrazili su se djelomično i u kretanju aktivnih i pasivnih kamatnih stopa središnje banke. Prosječne kamatne stope na kunske blagajničke zapise s rokom dospijanja od 35 dana u siječnju su bile na razini od 2,08 posto, a do rujna su se povećale na 2,55 posto. Kako bi se umanjili troškovi Hrvatske narodne banke, u siječnju je smanjena stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve sa 1,75 na 1,5 posto, a u studenom na 1,25 posto. Hrvatska narodna banka u 2003. nije mijenjala svoje aktivne kamatne stope.

Hrvatska narodna banka dodatno je zaoštrila monetarnu politiku na kraju 2003. godine, kada je donesen niz odluka s primjenom u 2004. godini radi smanjenja deficita platne bilance i vanjskog duga. Najvažnije promjene učinjene su u sklopu instrumenta obvezne pričuve radi ograničavanja zaduživanja banaka u inozemstvu, čime se željelo destimulirati rast plasmana u zemlji na osnovi inozemnih izvora. U sklopu tih mjera uvedeno je stopostotno izdvajanje deviznog dijela obvezne pričuve na devizne inozemne izvore i devizne depozite pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci te je povećan minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koja se izdvaja na račune Hrvatske narodne banke sa 40 na 60 po-

sto. Nadalje, smanjena je mogućnost korištenja lombardnoga kredita tijekom mjeseca sa 15 na 5 dana. Promijenjena je i stopa remuneracije na izdvojeni devizni dio obvezne pričuve, pa ona za američki dolar iznosi 75 posto ciljne kamatne stope američke središnje banke za prekonoćno međubankovno kreditiranje (*U. S. Federal Funds Target Rate*), odnosno za euro 75 posto najniže kamatne stope Europske središnje banke za dvotjedne pozajmice koje odobrava bankama za povećanje likvidnosti (*ECB Minimum Bid Refinance Rate*). Osim toga, donesena je odluka o prestanku izdavanja blagajničkih zapisa u devizama, dok će se kunski blagajnički zapisi izdavati prema potrebi.

2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama

Ukupne međunarodne pričuve HNB-a porasle su u 2003. godini za 2.305,4 milijuna američkih dolara, što je porast od 39,2 posto. To je nominalno najveći godišnji porast međunarodnih pričuva HNB-a. Posljednjeg dana 2002. ukupne međunarodne pričuve iznosile su 5.885,6¹ milijuna američkih dolara, dok su posljednjeg dana 2003. godine iznosile 8.191,1 milijun američkih dolara.

Tablica 2.2. Međunarodne pričuve
na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Ukupne pričuve
2002.	prosinac	5.885,61
2003.	siječanj	5.948,67
	veljača	6.429,28
	ožujak	6.207,82
	travanj	6.523,85
	svibanj	7.003,26
	lipanj	6.771,95
	srpanj	6.663,22
	kolovoz	6.623,84
	rujan	7.058,28
	listopad	7.236,78
	studen	7.859,78
	prosinac	8.191,06
Razlika 12/03. – 12/02.		2.305,45

Izvor: HNB

Glavni čimbenici promjene ukupnih pričuva tijekom 2003. godine, po tečaju dana 31. prosinca 2003., bili su:

1 Po tržišnoj vrijednosti

□ na priljevnoj strani:

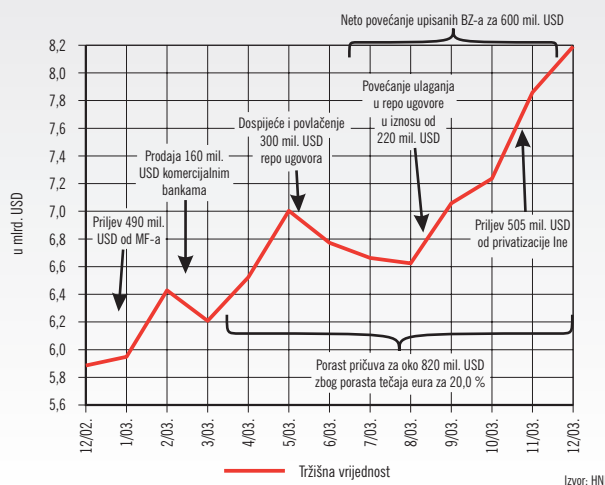
1. priljev deviza za račun Ministarstva financija u iznosu od 1.517 milijuna američkih dolara najvećim dijelom ostvaren temeljem:
 - a) obveznica nominiranih u eurima i jenima
 - b) privatizacije Ine
 - c) druge tranše kredita Svjetske banke
2. pozitivne tečajne razlike u iznosu od 825 milijuna američkih dolara proizišle iz dvadesetpostotnog porasta vrijednosti eura prema američkom dolaru. Jedan euro vrijedio je dana 31. prosinca 2002. godine 1,0488 američkih dolara, dok je posljednjeg dana 2003. godine vrijedio 1,2612 američkih dolara, što je najveći pad vrijednosti američke valute u odnosu na euro odnosno ecu u posljednjih šesnaest godina. Kako se međunarodne pričuve HNB-a iskazuju u američkim dolarima, a drže pretežito u eurima, svako povećanje vrijednosti eura prema američkom dolaru rezultira porastom dolarskog iskaza međunarodnih pričuva. Istodobno, povećanje vrijednosti kune prema američkom dolaru u bilanci stanja HNB-a rezultirat će smanjenjem kunskog iskaza dijela međunarodnih pričuva koji se drži u američkim dolarima, odnosno negativnim tečajnim razlikama na Računu dobiti i gubitka. Te tečajne razlike nazivaju se *obračunskim ili nerealiziranim* tečajnim razlikama, nasuprot *realiziranim* tečajnim razlikama, po kojima je transakcijama na tržištu ostvaren dobitak ili gubitak.
3. upisani devizni blagajnički zapisi u iznosu od 604 milijuna američkih dolara
4. povećanje ugovorenih repo poslova u iznosu od 427 milijuna američkih dolara. Repo ugovorima se vrijednosni papiri iz deviznih portfelja posuđuju, a zauzvrat se (u obliku kolaterala) dobiva depozit koji se ulaže uz višu kamatnu stopu, čime se ostvaruje kamatna premija.
5. prihodovana sredstva na osnovi ulaganja (neto) deviznih pričuva HNB-a u iznosu od 139 milijuna američkih dolara. Neto devizne pričuve su onaj dio deviznih pričuva kojima HNB aktivno upravlja. Sredstva prikupljena upisom deviznih blagajničkih zapisa, devizne obvezne pričuve te sredstva Ministarstva financija ulažu se u originalnoj valuti i prema originalnoj ročnosti, radi zaštite HNB-a od valutnog i kamatnog rizika. Ostvarene kamate od ulaganja tih sredstava prenose se bankama odnosno Ministarstvu financija.
6. kupnja deviza od banaka na aukcijama u iznosu od 106 milijuna američkih dolara.

□ na odljevnoj strani:

1. odljev deviza s računa Ministarstva financija u ukupnom iznosu od 644 milijuna američkih dolara, za potrebe različitih inozemnih plaćanja
2. prodaja deviza poslovnim bankama na aukcijama u iznosu od 548 milijuna američkih dolara, na aukcijama tijekom siječnja, veljače, ožujka, studenoga i prosinca 2003. godine

Slika 2.7.

Međunarodne pričuve HNB-a
na kraju razdoblja, na osnovi tržišne vrijednosti

3. prodaja 107 milijuna američkih dolara Ministarstvu financija za dodatna plaćanja.

Tablica 2.3. Ukupni promet HNB-a na deviznom tržištu od 1. siječnja do 31. prosinca 2003.
u milijunima, po tečaju na dan intervencije

	Kupnja (1)		Prodaja (2)		Razlika (1 – 2)	
	USD	HRK	USD	HRK	USD	HRK
Aukcije	104,86	646,43	484,44	3.345,71	–379,58	–2.699,29
Ministarstvo financija	662,39	4.379,97	102,78	715,47	559,61	3.664,50
Ukupno	767,26	5.026,39	587,22	4.061,18	180,04	965,22

Izvor: HNB

Hrvatska narodna banka tijekom 2003. godine intervenirala je na domaćem deviznom tržištu kupujući i prodajući, trgujući sa:

1. Ministarstvom financija RH i
2. domaćim bankama na aukcijama.

U prodaji deviza bankama HNB je u 2003. godini bio aktivniji nego tijekom 2002., i po broju aukcija, i po obujmu prodanih deviznih sredstava. Smanjena kupnja i povećana prodaja deviza HNB-a poslovnim bankama u 2003. u odnosu na prethodnu godinu odražava činjenicu da Ministarstvo financija u 2003. svoja sredstva od inozemnih deviznih priljeva nije prodavalo na deviznom tržištu poslovnim bankama, kao prethodnih godina, već isključivo HNB-u. Zbog toga su se banke u većoj mjeri okrenule središnjoj banci kako bi kupnjom deviza zadovoljile dio svojih potreba za devizama koje proizlaze iz dostizanja propisane razine održavanja minimalne devizne likvidnosti i kontinuirano velike potražnje pravnih osoba za devizama koje su im bile potrebne za plaćanje povećanog uvoza.

Tijekom 2003. godine Hrvatska narodna banka održala je devet deviznih aukcija. HNB je poslovnim bankama prodao neto 379,58 milijuna američkih dolara, što znači da je intervencijama na deviznom tržištu povučeno (sterilizirano) ukupno 2,70 milijardi kuna. U izvještajnom razdoblju od Ministarstva financija RH otkupljeno je ukupno 662,39 milijuna američkih dolara, a prodano 102,78 milijuna dolara, čime je neto otkupljeno 559,61 milijun dolara. Neto otkupom deviza na hrvatskom tržištu ostvaren je pozitivan neto monetarni učinak od 965,21 milijun kuna.

Ulaganja međunarodnih pričuva analiziraju se prema pojedinim instrumentima, kreditnom riziku te valutnoj strukturi.

Ukupne međunarodne pričuve Hrvatska narodna banka ulaže u sljedeće instrumente:

1. dužničke vrijednosne papire s fiksnom i varijabilnom kamatnom stopom
2. instrumente središnjih banka i međunarodnih financijskih institucija
3. ugovore o reotkupu (repo i obratne repo ugovore)
4. depozite komercijalnih banaka dugoročnoga investicijskog ranga barem A+,
5. potvrde o depozitu
6. gotovinu u trezoru.

Izloženost kreditnom riziku po zemljama prati se s obzirom na kreditni rejting države kod koje su uložene međunarodne pričuve, a koji se kreće u dopuštenom rasponu od AAA do AA-. Dana 31. prosinca 2003. čak 84,07 posto ukupnih međunarodnih pričuva bilo je uloženo u zemlje čiji je rejting bio AAA.

Valutna struktura međunarodnih pričuva kojima Hrvatska narodna banka aktivno upravlja usklađuje se s valutnom strukturom otplate duga Republike Hrvatske koji dospijeva u razdoblju od godinu dana unaprijed te s valutnom strukturom uvoza robe i usluga koji je bio ostvaren u proteklih godinu dana. Valutna struktura neto pričuva HNB-a vrlo je stabilna; u njoj dominiraju euri s udjelom većim od 70 posto, a ostalo su uglavnom američki dolari. Neizbježna fluktuacija tečaja pojedinih valuta međusobno i u odnosu prema kuni utječe na to da međunarodne pričuve HNB-a, izražene i u američkim dolarima i u kunama, fluktuiraju. Zbog velikog slabljenja vrijednosti američkog dolara prema euru i kuni u 2003. godini, dolarski dio međunarodnih pričuva HNB-a izražen u kunama bilježi smanjenje, koje se primjenom novih međunarodnih standarda u Računu dobiti i gubitka bi-

Tablica 2.4. Valutna struktura ukupnih međunarodnih pričuva
prema tečaju na kraju razdoblja

Valuta	Ukupne pričuve		Udjel	
	U mil. USD	Od toga BZ i OP	31.12.2003.	31.12.2002.
EUR	5.743,47	1.079,53	70,34	71,54
USD	2.421,48	815,81	29,65	28,42
XDR	0,82	–	0,01	0,04
Ostale valute	0,02	–	0,00	0,00
Ukupno	8.165,80	1.895,34	100,00	100,00

Izvor: HNB

lježi kao gubitak. Neto negativan efekt tečajnih razlika za 2003. godinu iznosi 621.072 tisuće kuna. (Vidi poglavlje 8. Financijska izvješća HNB-a, Bilješka br. 6 – Neto negativne tečajne razlike – i br. 31 – Valutni rizik.) S druge strane, jačanje eura prema američkom dolaru prouzročilo je veliki porast međunarodnih pričuva HNB-a u dolarskom iznosu.

Tablica 2.5. Ostvareni prihod i prosječna stopa prinosa na devizne portfelje HNB-a
u milijunima originalne valute i postocima, na osnovi tržišne vrijednosti

Portfelj	Ostvareni prihod	Prosječan uloženi iznos	Godišnja stopa prinosa				
			2003.	2002.	2001.	2000.	1999.
Eurski	84,17	3.258,88	2,58	3,79	4,63	4,38	2,81
Dolarski	16,86	1.203,87	1,40	2,38	4,72	6,56	5,02

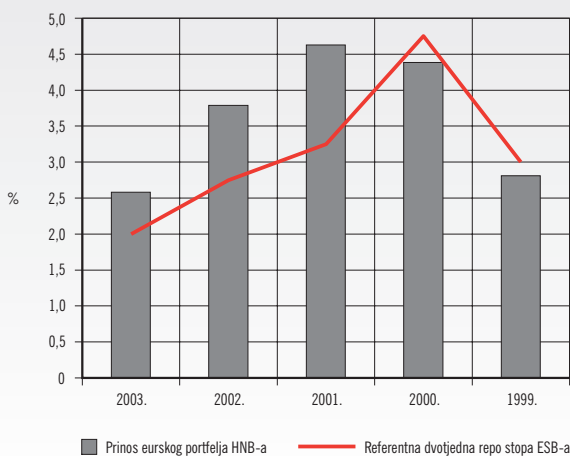
Izvor: HNB

Ostvareni prihodi te prinosi na osnovi dolarskih i eurskih sredstava kojima se aktivno upravljalo tijekom 2003. godine prikazani su u Tablici 2.5. Iz analize su isključeni efektivni strani novac, sredstva uložena na osnovi upisanih deviznih blagajničkih zapisa, sredstva uložena na osnovi izdvojene devizne obvezne pričuve te sredstva Ministarstva financija².

² Ostvarene kamate od ulaganja sredstava izdvojenih na osnovi upisanih deviznih blagajničkih zapisa i devizne obvezne pričuve prenose se bankama te stoga u ovoj analizi i nisu uzete u obzir. Kamate ostvarene ulaganjem sredstava Ministarstva financija pripadaju i prenose se tom ministarstvu te stoga također nisu promatrane u ovoj analizi.

Slika 2.8.

Ostvareni prinosi eurskog portfelja HNB-a

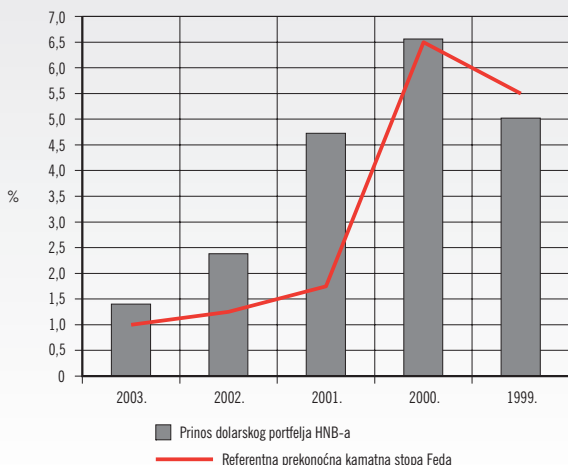
Izvor: HNB

Prosječan prinos eurskog portfelja HNB-a kojim se aktivno upravljalo u 2003. godini iznosio je 2,58 posto, dok je prosječan prinos dolarskog portfelja HNB-a kojim se aktivno upravljalo u istom razdoblju iznosio 1,40 posto. Sve niža ostvarenja deviznih portfelja HNB-a povezana su sa sve nižim kamatnim stopama na dolar-skom i eurskom tržištu posljednjih godina te s relativno kratkim prosječnim vremenom vezivanja portfelja HNB-a.

Središnja američka banka, Federal Reserve, spustila je u prvom polugodištu 2003. godine svoju referentnu prekonoćnu kamatnu stopu za 0,25 posto, s razine od 1,25 na 1,00 posto, dok je Europska središnja banka svoju referentnu dvotjednu repo stopu u istom razdoblju spustila dvaput, s razine od 2,75 na 2,00 posto.

Slika 2.9.

Ostvareni prinosi dolarskog portfelja HNB-a

Izvor: HNB

**Bankovni
sustav**

3.

3.1. Značajke bankovnog sustava

Krajem 2003. godine u Republici Hrvatskoj poslovalo je ukupno 45 depozitno-kreditnih institucija: 41 poslovna banka i 4 stambene štedionice, 5 manje nego na kraju 2002. godine.

Promjena broja bankarskih institucija prikazana je u Tablici 3.1. Tijekom 2003. godine četiri su banke pripojene drugim bankama, a jedna je banka sama pokrenula likvidacijski postupak.¹ Rezultat tih kretanja je smanjenje broja banaka sa 46 na kraju 2002. na 41 banku na kraju 2003. godine. Broj štedionica i stambenih štedionica ostao je jednak, iako je tijekom 2003. godine nad jedinom preostalom štedionicom pokrenuta prisilna likvidacija², ali je u istoj godini osnovana jedna nova stambena štedionica³.

Tablica 3.1. Kretanje broja bankarskih institucija

Banke	2001.	2002.	2003.
Broj banaka na početku godine	43	43	46
Bivše štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke	1	7	–
Banke pripojene drugim bankama	–	–3	–4
Banke koje su pokrenule likvidacijski postupak	–	–	–1
Banke kojima je oduzeto odobrenje za rad	–1	–	–
Podružnice stranih banaka brisane iz registra	–	–1	–
Broj banaka na kraju godine	43	46	41
Štedionice i stambene štedionice	2001.	2002.	2003.
Broj štedionica na početku godine	26	19	4
Štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke	–	–	1
Štedionice pretvorene u banke	–1	–7	–
Štedionice pripojene drugim bankama/štedionicama	–2	–4	–
Štedionice u likvidaciji	–2	–3	–1
Štedionice u kojima je otvoren stečajni postupak	–	–1	–
Štedionice kojima je oduzeto odobrenje za rad	–2	–	–
Broj štedionica i stambenih štedionica na kraju godine	19	4	4
– stambene štedionice	4	3	4

Izvor: HNB

U promatranom je trogodišnjem razdoblju udio aktive banaka u pretežitom stranom vlasništvu u ukupnoj aktivni banaka rastao, dok se udio aktive banaka u pretežitom domaćem vlasništvu smanjio (Tablica 3.2.). Broj banaka u potpunom ili pretežitom privatnom domaćem vlasništvu, jednako kao i broj banaka u potpunom ili pretežitom stranom vlasništvu, smanjio se tijekom 2003. godine ponajprije zbog nastavka procesa konsolidacije bankovnog sustava i međusobnih

1 Cassa di Risparmio di Trieste – Banca d.d., Zagreb pripojena je Zagrebačkoj banci d.d., Zagreb, HVB Bank Croatia d.d., Zagreb pripojena je Splitskoj banci d.d., Split, Zagorska banka d.d., Krapina pripojena je Samoborskoj banci d.d., Samobor, Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb pripojena je Riječkoj banci d.d., Rijeka, koja je promijenila ime u Erste & Steiermärkische Bank d.d., Rijeka, a Convest banka d.d., Zagreb samostalno je pokrenula postupak likvidacije.

2 Medimurska štedionica d.d., Čakovec

3 PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb

pripajanja banaka. Međutim, u promatranom se razdoblju udio aktive banaka u potpunom ili pretežitom stranom vlasništvu u ukupnoj aktivi banaka blago povećao, sa 90,2 na 91 posto, dok je udio aktive banaka u potpunom ili pretežitom privatnom domaćem vlasništvu blago smanjen, sa 9,8 na 9 posto.

Tablica 3.2. Vlasnička struktura banaka

Vlasnička struktura	Broj banaka			Udio aktive u ukupnoj aktivi banaka		
	2001.	2002.	2003.	2001.	2002.	2003.
Banke u potpunom ili pretežitom privatnom vlasništvu domaćih dioničara	16	21	20	5,6	5,8	5,6
Banke u potpunom ili pretežitom vlasništvu države	3	2	2	5	4	3,4
Banke u potpunom ili pretežitom stranom vlasništvu	24	23	19	89,3	90,2	91
Ukupno	43	46	41	100	100	100

Izvor: HNB

Broj banaka grupiranih u usporedive grupe prema veličini aktive i udio aktive tih grupa u ukupnoj aktivi prikazan je u Tablici 3.3.

Broj banaka s aktivom većom od pet milijardi kuna (I. grupa) smanjio se u 2003. godini sa 9 na 8, a udio njihove aktive u ukupnoj aktivi banaka povećao se sa 79,7 posto u 2002. godini na 82,9 posto u 2003. godini.⁴ Broj banaka s aktivom od jedne do pet milijardi kuna (II. grupa) smanjio se u 2003. godini sa 12 na 11, a udio aktive te grupe u ukupnoj aktivi banaka pao je sa 15,2 na 12,5 posto.⁵ Posljednje dvije grupe, koje zajedno broje 22 banke, čije se pojedinačne aktive kreću od 0,5 do jedne milijarde kuna, imale su krajem 2003. godine samo 4,6 posto udjela u ukupnoj aktivi banaka. Dok su u I. grupi banke vrlo različitih veličina aktive, od kojih dvije najveće banke udjelom svoje aktive u ukupnoj aktivi sustava uvelike nadmašuju ostale banke iz te grupe, banke iz II. grupe čine, sudeći prema veličini aktive, nešto homogeniju grupu. Treću grupu čine međusobno slične male banke, a četvrtu niz malih banaka različite veličine, od kojih su njih pet bivše štedionice.

Iz navedenih podataka vidi se da I. grupa banaka, tj. najveće banke konstantno povećavaju svoj udio u aktivi bankovnog sustava.

Tablica 3.3. Broj banaka prema veličini aktive u milijunima kuna i postocima

Aktiva		Broj banaka			Udio aktive grupe u ukupnoj aktivi banaka		
		2001.	2002.	2003.	2001.	2002.	2003.
I. grupa	Aktiva veća od 5.000	6	9	8	70,7	79,6	82,9
II. grupa	Aktiva od 1.000 do 5.000	14	12	11	23,1	15,2	12,5
III. grupa	Aktiva od 500 do 1.000	7	7	8	3,3	2,7	2,7
IV. grupa	Aktiva manja od 500	16	18	14	2,9	2,5	1,9
Ukupno		43	46	41	100	100	100

Izvor: HNB

- 4 U ovoj grupi su Zagrebačka banka d.d., Zagreb, Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb, Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb, Splitska banka d.d., Split, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb, Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb, Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb, Nova banka d.d., Zagreb i Riječka banka d.d., Rijeka. Posljednjoj navedenoj banci pripojena je Erste & Steiermarkische Bank d.d., Zagreb, iz iste grupe, nakon čega je nova banka dobila ime Erste & Steiermärkische Bank d.d., Rijeka.
- 5 U ovu grupu u 2003. godini ušla je Karlovačka banka d.d., Karlovac, a izašle su Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb i HVB Bank Croatia d.d., Zagreb koja je pripojena Splitskoj banci d.d., Split.

Bankovni sustav karakterizira dominacija 6 banaka/grupa banaka s udjelom svoje aktive od 84,1 posto u ukupnoj aktivnosti sustava.⁶ Sve spomenute grupacije su u pretežito stranom vlasništvu. Konkurencija među bankama, odnosno bankarskim grupacijama, raste, a jasno se očituje u daljnjem smanjenju kamatnih stopa, nastavku prilagođavanja uvjeta za odobravanje kredita s ciljem da se ostvari prednost pred konkurencijom te u novim proizvodima, kojih na tržištu ima sve više i koji su prilagođeni pojedinim segmentima tržišta.

Početkom 2003. godine hrvatska je središnja banka u sklopu monetarnih mjera donijela Odluku o obveznom upisu blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke⁷, kojom se banke, kada ostvare rast plasmana i određenih stavaka aktive veći od Odlukom utvrđenih 16 posto godišnje, obvezuje na upis blagajničkih zapisa u 200%-tnom iznosu prekoračenja rasta. S obzirom na to da su se obvezni blagajnički zapisi u 2003. upisivali uz kamatnu stopu od 0,5 posto, banke su zbog neatraktivnog prinosa nastojale izbjeći upis poduzimajući različite mjere i prilagođujući svoje poslovne aktivnosti tako da ne bi podlijegale obvezi upisa blagajničkih zapisa. Zapravo je samo petnaest banaka bilo izravno obuhvaćeno obvezom upisa blagajničkih zapisa. Odlukom je potaknuto korištenje sinergijske snage grupa banaka koje su putem svojih članova rasporedile financijske proizvode na način koji im je omogućio kontrolu iskazanog rasta aktive. Primjer je ekspanzija društava za lizing, stambenih štedionica, društava za upravljanje imovinom i dr. Predmetna odluka inicirala je i inovativne nuspjehove kao što je, primjerice, trgovanje kreditima i znatnim kreditnim portfeljima među bankama te razvoj sustava vrednovanja i utvrđivanja cijena za ovakve transakcije. Pojava takvih transakcija ukazuje na međusobnu solidarnost banaka na tržištu, ali i na obilježja tipična za razvijeno sekundarno tržište kredita.

Hrvatska narodna banka je tijekom 2003. godine poduzela aktivnosti radi uspostave suradnje sa supervizorima banaka koje su vlasnici hrvatskih banaka, odnosno banaka čiji su vlasnici hrvatske banke. Tako je u 2003. sklopljen Memorandum o razumijevanju i suradnji na polju nadzora poslovanja banaka s nadležnom agencijom iz Bosne i Hercegovine, a slični sporazumi pripremaju se i s nadležnim institucijama Austrije i Italije.

6 Banke/grupe banaka koje dominiraju nacionalnim bankovnim sustavom su: Grupa Zaba (Zagrebačka banka d.d. i Varaždinska banka d.d.), Grupa PBZ (Privredna banka Zagreb d.d., Riadria banka d.d., Međimurska banka d.d. i Privredna banka – Laguna banka d.d.), Grupa HAA (Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. i Slavenska banka d.d.), te Splitska banka d.d., Raiffeisenbank Austria d.d. i Erste & Steiermärkische Bank d.d.

7 NN, br. 10/2003, 54/2003. i 203/2003.

3.2. Struktura bilance banaka

3.2.1. Struktura aktive banaka

Ukupna aktiva banaka iznosila je na kraju 2003. godine 204,5 milijardi kuna⁸, što je za 17,4 posto više nego na kraju 2002. godine, kada je aktiva banaka iznosila 174,1 milijardu kuna (Tablica 3.4.). U strukturi aktive najveći porast imali su neto krediti ostalim komitentima (nefinancijskom sektoru). Ti su krediti na kraju 2003. godine iznosili 107,2 milijarde kuna, te su u usporedbi sa stanjem na kraju 2002. godine porasli za 17,1 milijardu kuna ili za 18,9 posto. Za financiranje kredita ostalim komitentima banke su se koristile prikupljenim depozitima te uzimanjem kredita. Udio kredita ostalim komitentima u strukturi aktive banaka porastao je sa 51,8 posto na kraju 2002. godine na 52,4 posto na kraju 2003. godine.

Kod 23 je banke stopa rasta kredita u 2003. godini bila veća od 20 posto. Porast kredita šest najvećih banaka⁹, udio čije je aktive u aktivi bankovnog sustava na kraju 2003. godine iznosio 77,6 posto, činio je 85 posto nominalnog porasta ukupnih kredita cijeloga bankovnog sustava, a četiri vodeće banke, s udjelom u aktivi sustava od 62,58 posto, sudjelovale su sa 75,4 posto u ukupnom nominalnom porastu kredita. Kod šest banaka zabilježen je nominalni pad kredita u odnosu na prethodnu, 2002. godinu.

Tablica 3.4. Struktura aktive banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	22.196,3	15,0	93,2	21.387,9	12,3	-3,6	27.993,6	13,7	30,9
1.1. Gotovina	7.822,5	5,3	419,3	2.236,9	1,3	-71,4	2.955,7	1,4	32,1
1.2. Depoziti	14.373,9	9,7	44,0	19.151,0	11,0	33,2	25.037,9	12,2	30,7
2. Depoziti kod bankarskih institucija	23.900,1	16,1	35,1	20.146,2	11,6	-15,7	31.186,6	15,2	54,8
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	9.687,2	6,5	59,9	10.116,7	5,8	4,4	7.829,7	3,8	-22,6
4. Trgovački portfelj vrijednosnih papira	4.795,6	3,2	94,8	8.408,9	4,8	75,3	7.354,5	3,6	-12,5
5. Krediti financijskim institucijama	1.479,6	1,0	36,3	2.157,8	1,2	45,8	3.057,0	1,5	41,7
6. Krediti ostalim komitentima	64.402,5	43,4	28,5	90.135,1	51,8	40,0	107.165,6	52,4	18,9
7. Investicijski portfelj vrijednosnih papira	12.741,3	8,6	-10,1	12.684,7	7,3	-0,4	10.961,9	5,4	-13,6
8. Ulaganja u podružnice i povezana trg. društva	2.199,8	1,5	-8,8	2.448,2	1,4	11,3	2.448,0	1,2	0,0
9. Preuzeta imovina	446,8	0,3	-27,3	375,4	0,2	-16,0	354,1	0,2	-5,7
10. Materijalna imovina i softver (minus amort.)	3.501,2	2,4	7,6	3.755,4	2,2	7,3	4.092,5	2,0	9,0
11. Kamate, naknade i ostala imovina	4.273,5	2,9	34,8	4.042,3	2,3	-5,4	3.805,6	1,9	-5,9
12. Manje: posebne rezerve za neident. gubitke	1.195,7	0,8	71,0	1.519,4	0,9	27,1	1.745,2	0,9	14,9
Ukupno	148.428,3	100,0	32,7	174.139,2	100,0	17,3	204.503,9	100,0	17,4

Izvor: HNB

⁸ Svi financijski podaci temelje se na privremenim nerevidiranim izvješćima banaka za 2003. godinu.

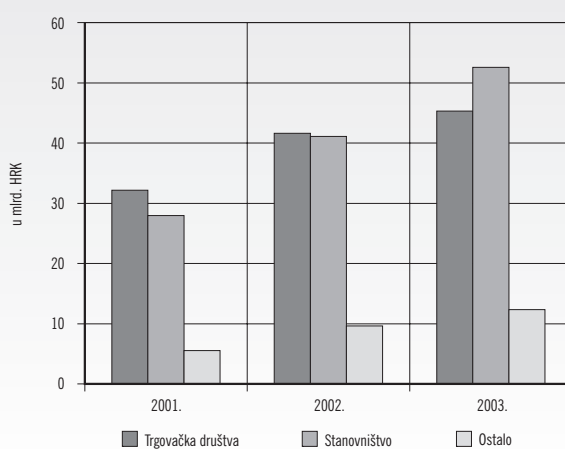
⁹ Zagrebačka banka d.d., Privredna banka Zagreb d.d., Erste & Steiermärkische Bank d.d., Splitska banka d.d., Raiffeisenbank Austria d.d. i Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.

Iz Slike 3.1., na kojoj su prikazani dani neto krediti prema vrsti korisnika, vidi se da je u 2003. godini jačala kreditna aktivnost banaka prema stanovništvu, započeta u prethodnim godinama. Neto krediti stanovništvu dosegli su u 2003. godini razinu od 52,6 milijardi kuna, dok su u 2002. godini iznosili 41,1 milijardu kuna. U tome su prednjačile velike banke, što proizlazi iz Slike 3.2. na kojoj je prikazana struktura ukupnih neto kredita četiri grupe banaka usporedivih prema veličini aktive. Krediti stanovništvu prevladavali su kod prve (sa 47,4 posto), druge (sa 52,4 posto) i četvrte grupe banaka (sa 56,6 posto). Premda su krediti stanovništvu prevladali u I. grupi, kod dvije banke iz te grupe, od kojih je jedna u pretežito državnom vlasništvu, prevladavaju krediti dani trgovačkim društvima. U preostaloj, III. grupi banaka prevladavali su krediti trgovačkim društvima, s udjelom od 65,3 posto u ukupnim kreditima te grupe. Utjecaj III. grupe na sustav je neznatan (2,7 posto udjela u ukupnoj aktivni banaka), dok su kretanja u strukturi kredita u ostalim grupama dovela do toga da je, u ukupnim kreditima, na kraju 2003. godine udio kredita stanovništvu (47,7 posto) bio veći od udjela kredita trgovačkim društvima (41,1 posto). Udio ostalih kredita (u koje ulaze krediti financijskim institucijama, javnom sektoru, neprofitnim institucijama i nerezidentima) u ukupnim kreditima I. grupe bio je na kraju 2003. godine 12,4 posto. Udio ostalih kredita u ukupnim kreditima svake od preostale tri grupe iznosio je na kraju 2003. godine od 5,7 do 6,1 posto.

Kako se vidi iz Tablice 3.4., gotovina banaka znatno je povećana, a depoziti kod HNB-a nastavili su ranije započeti trend značajnog rasta (u odnosu na 2002. godinu povećani su za 30,7 posto, a njihov je udio porastao sa 11 na 12,2 posto). Na to su utjecali Odluka o obveznom upisu blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke i porast izdvojene obvezne pričuve u kunama kod HNB-a. Depoziti kod bankarskih institucija ostvarili su značajan porast i u apsolutnom iznosu, i to za 54,8 posto, i u relativnom smislu (porastom njihova udjela u aktivni) prije svega zbog Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima¹⁰. Ulaganja u trezorske zapise Ministarstva financija i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke značajno su smanjena u odnosu na ranija razdoblja, ponajprije zbog niskih prinosa koje su donosili u 2003. godini. Trgovački portfelj vrijednosnih papira smanjen je u odnosu na kraj 2002. godine za 12,5 posto, a u strukturi aktive njihov udio iznosi 3,6 posto, dok je na kraju 2002. godine njihov udio iznosio 4,8 posto. Navedeno smanjenje ulaganja u vrijednosne pa-

Slika 3.1.

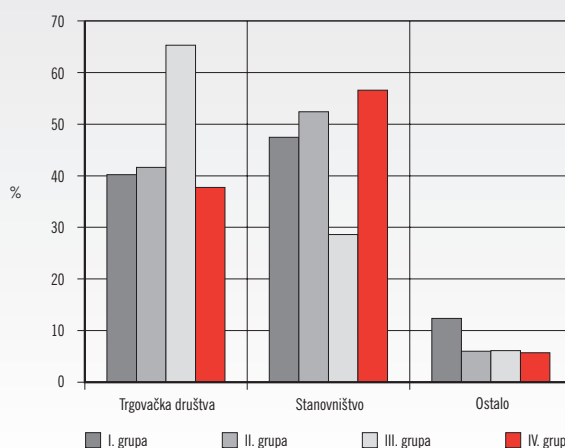
Stanje neto kredita prema vrsti korisnika na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Slika 3.2.

Struktura kredita po usporedivim grupama banaka na kraju 2003.

Izvor: HNB

¹⁰ Prema Odluci o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima banke su obvezne minimalno 35 posto vrijednosti deviznih obveza svakoga dana održavati svojim deviznim potraživanjima.

pire namijenjene trgovanju prelilo se u kredite ostalim komitentima, odnosno depozite kod HNB-a. Najveći dio trgovačkog portfelja vrijednosnih papira na kraju 2003. godine činile su obveznice Republike Hrvatske, trezorski i blagajnički zapisi, te obveznice stranih država i stranih financijskih institucija.

3.2.2. Struktura pasive banaka

U strukturi ukupne pasive banaka na kraju 2003. godine prevladavali su depoziti sa 70,3 posto, što je nešto manje nego na kraju 2002. godine kada su iznosili 71,5 posto (Tablica 3.5.). Gotovo sve grupe banaka imale su podjednak udio depozita u pasivi, pri čemu su u II. grupi banka depoziti u pasivi bili najviše zastupljeni, s udjelom od 72,3 posto, kao što se vidi iz Slike 3.3. Ukupno povećanje depozita u 2003. godini iznosilo je 19,3 milijarde kuna, dok je rast kredita bio niži od rasta depozita i iznosio je 17,9 milijardi kuna. Kod 13 je banaka stopa rasta depozita u 2003. godini bila veća od 20 posto. Četiri vodeće banke sudjelovale su sa 84,7 posto u ukupnom nominalnom porastu depozita. Kod šest je banaka zabilježen pad depozita u odnosu na stanje na kraju 2002. godine. Porast od 16,5 milijardi kuna ili 21,4 posto zabilježili su oročeni depoziti, od kojih su najviše porasli depoziti stranih financijskih institucija (koji u ukupnom nominalnom rastu depozita sudjeluju sa 41 posto), a slijede ih oročeni depoziti stanovništva i oročeni depoziti trgovačkih društava. Rast su ostvarili i depoziti na žiroračunima i tekućim računi-

Tablica 3.5. Struktura pasive banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	3.629,1	2,4	3,4	4.084,6	2,3	12,6	7.111,7	3,5	74,1
1.1. Kratkoročni	595,7	0,4	-47,3	1.184,4	0,7	98,8	3.689,1	1,8	211,5
1.2. Dugoročni	3.033,3	2,0	27,4	2.900,2	1,7	-4,4	3.422,6	1,7	18,0
2. Depoziti	104.697,2	70,5	44,0	124.471,8	71,5	18,9	143.754,2	70,3	15,5
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	16.548,6	11,1	31,1	23.272,3	13,4	40,6	25.240,1	12,3	8,5
2.2. Štedni	26.373,9	17,8	49,1	23.980,0	13,8	-9,1	24.773,1	12,1	3,3
2.3. Oročeni	61.774,6	41,6	45,8	77.219,6	44,3	25,0	93.741,0	45,8	21,4
3. Ostali krediti	15.947,7	10,7	-2,3	19.492,6	11,2	22,2	25.080,3	12,3	28,7
3.1. Kratkoročni	594,0	0,4	18,0	4.451,2	2,6	649,4	3.429,0	1,7	-23,0
3.2. Dugoročni	15.353,7	10,3	-3,0	15.041,4	8,6	-2,0	21.651,3	10,6	43,9
4. Izdani dužnički vrijednosni papiri	19,4	0,0	-	24,7	0,0	27,6	169,0	0,1	583,0
4.1. Kratkoročni	0,0	0,0	-	5,2	0,0		0,0	0,0	-100,0
4.2. Dugoročni	19,4	0,0	-	19,6	0,0	1,0	169,0	0,1	763,0
5. Dopunski kapital	2.655,8	1,8	410,4	2.910,2	1,7	9,6	3.075,2	1,5	5,7
5.1. Izdani podređeni instrumenti	339,4	0,2	20,0	641,3	0,4	89,0	813,6	0,4	26,9
5.2. Izdani hibridni instrumenti	2.316,4	1,6	875,7	2.268,9	1,3	-2,1	2.261,6	1,1	-0,3
6. Kamate, naknade i ostale obveze	7.783,0	5,2	42,1	6.646,4	3,8	-14,6	6.834,1	3,3	2,8
7. Dobit/gubitak tekuće godine	570,0	0,4	-49,3	1.925,5	1,1	237,8	2.738,7	1,3	42,2
8. Kapital	13.126,3	8,8	7,6	14.583,3	8,4	11,1	15.740,7	7,7	7,9
Ukupno	148.428,3	100,0	32,7	174.139,2	100,0	17,3	204.503,9	100,0	17,4

Izvor: HNB

ma (za 2 milijarde kuna ili 8,5 posto), od kojih su najviše porasli depoziti na žiro-računima i tekućim računima stanovništva, koji su u ukupnom nominalnom rastu depozita sudjelovali sa 7,8 posto. Zbog bržeg porasta depozita financijskih institucija i trgovačkih društava, udio ukupnih depozita stanovništva u ukupnim depozitima smanjio se sa 58,7 na 55,4 posto. Kao i u prethodnim godinama, većina depozita bila je u stranoj valuti (67,6 posto).

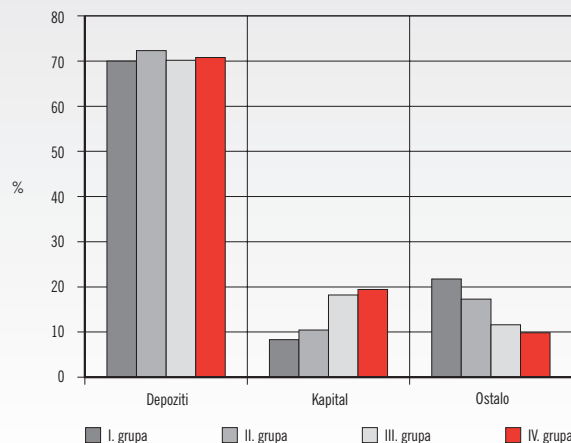
Osim depozita, u strukturi pasive najveći udio imaju primljeni krediti. Primljeni ostali krediti povećani su u odnosu na kraj 2002. godine za 28,7 posto, a krediti od financijskih institucija za 74,1 posto (Tablica 3.5.). Udio ukupnih primljenih kredita (kredita od financijskih institucija i ostalih kredita) u strukturi pasive porastao je sa 13,5 posto na kraju 2002. godine na 15,8 posto na kraju 2003. godine. Najveći dio svih kredita primljen je od stranih financijskih institucija (74,6 posto), a sljedeći po veličini udjela su krediti HBOR-a, koji su činili 9,7 posto u ukupnim primljenim kreditima. Od ukupno primljenih kredita 77,9 posto imalo je rok dospeljeća duži od godine dana.

Iz strukture pasive po usporedivim grupama (Slika 3.3.) razvidno je da je zastupljenost ostalih izvora bila najveća kod banaka iz I. grupe (21,7 posto) te kod banaka iz II. grupe (17,3 posto). Kako nadalje proizlazi iz Slike 3.3., visina kapitala (zajedno s dobiti tekuće godine) u strukturi pasive grupe bila je najmanja kod velikih banaka iz I. grupe (8,3 posto), dok je u IV. grupi iznosila čak 19,4 posto. Male banke, koje čine IV. grupu, ističu se najvećim udjelom dioničkoga kapitala u svojoj pasivi.

Ukupni depoziti stanovništva dominiraju u depozitnoj bazi poslovnih banaka, pri čemu su relativno najviše zastupljeni u ukupnim štednim depozitima i ukupnim oročenim depozitima. Uzimajući u obzir nominalne iznose depozita po vrstama i sektorima, važnost depozita stanovništva u ukupnim depozitima ponajprije se ogleda u ukupnim oročenim depozitima, gdje je njihov udio 3,8 puta veći od njihova udjela u ukupnim štednim depozitima.

Slika 3.3.

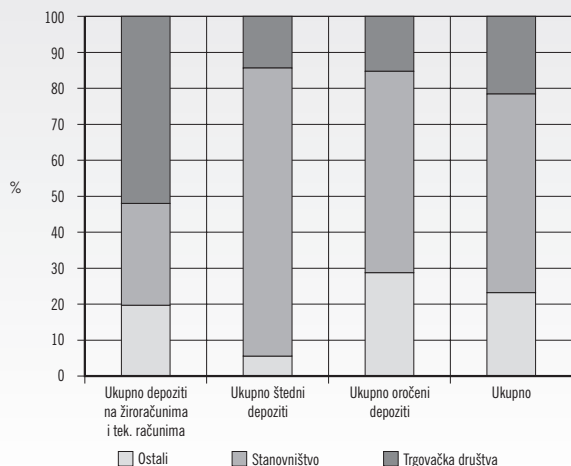
Struktura pasive po usporedivim grupama banaka na kraju 2003.

Izvor: HNB

Slika 3.4.

Struktura depozita po vrstama i sektorima na kraju 2003.

Izvor: HNB

3.3. Kapital banaka

Na kraju 2003. godine kapital banaka iznosio je 15,7 milijardi kuna i bio je veći za 7,9 posto nego na kraju 2002. godine (Tablica 3.6.). Navedeni rast uzrokovan je

rastom svih komponenata, osim dioničkoga kapitala, koji je u 2003. godini rastao stopom od samo 1,8 posto ili nominalno za 173,1 milijun kuna. S obzirom na to, udio dioničkoga kapitala u strukturi ukupnoga kapitala nastavio je trend pada i krajem 2003. godine činio je 63,5 posto ukupnoga kapitala. Najvećom stopom rasta, od 46,8 posto, porasla je zadržana dobit, tj. za nominalni iznos od 402,5 milijuna kuna. Porast zakonskih te statutarne i ostalih kapitalnih rezervi iznosio je 22 posto, odnosno 13,5 posto.

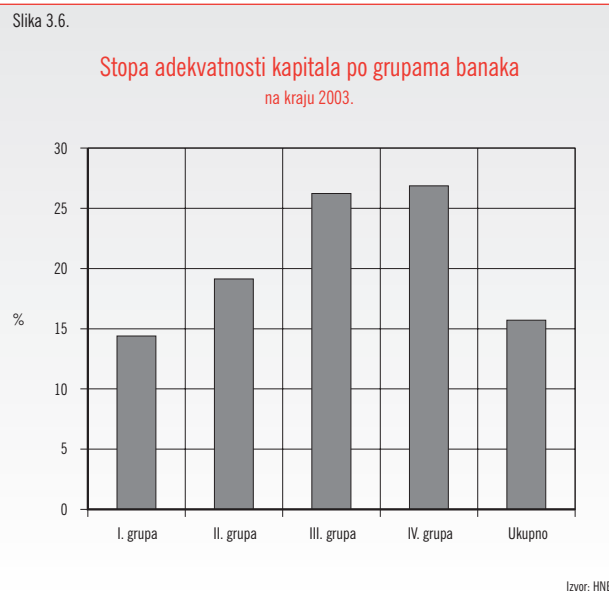
Tablica 3.6. Struktura kapitala banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Dionički kapital	8.966,5	68,3	4,9	9.772,1	67,0	9,0	9.945,2	63,2	1,8
2. Zadržana dobit/gubitak	77,8	0,6	-76,2	860,3	5,9	1.006,0	1.352,9	8,6	57,3
3. Zakonske rezerve	853,3	6,5	-59,3	583,5	4,0	-31,6	712,0	4,5	22,0
4. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	3.228,7	24,6	164,5	3.367,4	23,1	4,3	3.820,7	24,3	13,5
5. Dobit/gubitak prethodne godine	—	—	—	—	—	—	-90,1	-0,6	—
Ukupno	13.126,3	100,0	2,8	14.583,3	100,0	11,1	15.740,7	100,0	7,9

Izvor: HNB

Jamstveni kapital banaka obračunska je kategorija kojom se mjeri sposobnost banke da pokrije neočekivane gubitke. Krajem 2003. godine jamstveni kapital banaka iznosio je 18,3 milijarde kuna, što je porast od 8,9 posto u odnosu na kraj 2002. godine, kada je iznosio 16,8 milijardi kuna. Pritom je, u okviru jamstvenoga kapitala, brže rastao dopunski kapital (onaj dio koji se uključuje u jamstveni kapital), i to stopom od 18,9 posto te je time njegov udio u strukturi bruto jamstvenoga kapitala porastao na 19,9 posto. Njegovu rastu najviše su pridonijeli visok rast podređenih instrumenata (31 posto) i porast posebnih rezervi za neidentificirane gubitke (11,8 posto) koje se uključuju u izračun jamstvenoga kapitala. Temeljni kapital se u strukturi jamstvenoga kapitala smanjio za 2,1 posto.

Stopa adekvatnosti kapitala banaka (jamstveni kapital u odnosu prema rizikom ponderiranoj aktivi) iznosila je na kraju 2003. godine 15,7 posto i smanjena je u

usporedbi sa 2002. godinom kada je iznosila 16,6 posto. Sve su banke, osim jedne, iskazale veću stopu adekvatnosti kapitala od propisane minimalne stope od 10 posto. Trend smanjenja stope adekvatnosti kapitala banaka u posljednje tri godine, kao posljedice bržeg rasta rizikom ponderirane aktive od rasta jamstvenoga kapitala, prikazan je na Slici 3.5.

Najveći utjecaj na adekvatnost kapitala cijeloga bankovnog sustava imaju, dakako, velike banke iz I. grupe, udio čije je aktive u aktivi svih banaka 82,9 posto. Stopa adekvatnosti kapitala te skupine također je u padu i iznosila je 14,4 posto, dok su ostale grupe ostvarile veću stopu adekvatnosti kapitala (Slika 3.6.). Trend smanjivanja raspoloživoga kapitala za pokriće rizika prisutan je već duže vrijeme.

3.4. Kvaliteta aktive banaka

Kvaliteta aktive banaka u Financijskim izvješćima procjenjuje se prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 39. Za dio aktive koji se odnosi na plasmane banke su bile dužne donijeti i primjenjivati interni sustav raspoređivanja plasmana, kako je bilo propisano odredbama odluka donesenih na temelju prijašnjeg Zakona o bankama¹¹.

Plasmani banaka (u koje su uključene i izvanbilančne rizične stavke) raspoređuju se u tri glavne kategorije te, unutar njih, u skupine prema stupnjevima rizičnosti. U prvu kategoriju svrstavaju se potpuno nadoknadivi plasmani za koje se, na osnovi praćenja financijskog stanja dužnika i raspoloživih instrumenata osiguranja naplate, s velikim stupnjem pouzdanosti procjenjuje da će u cijelosti biti naplaćeni (skupine A i B). Ti plasmani ne podliježu umanjenju vrijednosti. U drugu kategoriju svrstavaju se djelomično nadoknadivi plasmani (skupine C i D). Kod tih plasmana javlja se gubitak za koji se umanjuje vrijednost plasmana, a koji odgovara razlici između njihova knjigovodstvenog iznosa i sadašnje vrijednosti diskontiranih očekivanih budućih novčanih tokova po tim plasmanima. U treću kategoriju (skupina E) svrstavaju se plasmani čija je sadašnja vrijednost jednaka nuli (nenadoknadivi plasmani). Ispravci vrijednosti djelomično nadoknadivih plasmana i nenadoknadivih plasmana jesu rashod banke i za njih se umanjuju stavke aktive. Iako plasmani skupine A i B ne podliježu pojedinačnom umanjenju za iznos gubitka, banke su za njih dužne formirati rezervu za pokriće gubitaka koji nisu pojedinačno identificirani. Za plasmane skupine A banke su dužne formirati (izdvojiti) rezervu u skladu s Odlukom o visini i načinu formiranja posebnih rezervi za osiguranje od potencijalnih gubitaka banke, dok su za plasmane skupine B, banke dužne formirati rezervu u skladu sa svojom politikom.

11 Odluka o raspoređivanju plasmana i izvanbilančnih rizičnih stavki i određivanju izloženosti banke, Odluka o visini i načinu formiranja posebnih rezervi za osiguranje od potencijalnih gubitaka banke i Odluka o načinu rješavanja neusklađenosti podzakonskih akata Hrvatske narodne banke i Međunarodnih računovodstvenih standarda

Tablica 3.7. Klasifikacija plasmana banaka po rizičnim skupinama na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Plasmani	2001.		2002.		2003.	
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel
1. Potpuno nadoknadivi plasmani	140.586,6	92,7	172.251,3	94,1	200.554,6	94,9
1.1. Skupina A	137.195,6	90,5	168.693,2	92,2	194.180,4	91,9
1.2. Skupina B	3.391,0	2,2	3.558,0	1,9	6.374,2	3,0
2. Djelomično nadoknadivi plasmani	6.719,5	4,4	6.473,3	3,5	7.414,9	3,5
2.1. Skupina C	3.193,3	2,1	3.717,8	2,0	4.756,5	2,3
2.2. Skupina D	3.526,2	2,3	2.755,5	1,5	2.658,4	1,3
3. Nenadoknadivi plasmani	4.287,3	2,8	4.245,4	2,3	3.370,2	1,6
3.1. Skupina E	4.287,3	2,8	4.245,4	2,3	3.370,2	1,6
Ukupno	151.593,3	100,0	182.970,0	100,0	211.339,7	100,0

Izvor: HNB

Tablica 3.8. Omjer ukupnih rezervacija i ukupnih plasmana banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.	2002.	2003.
1. Ukupne rezervacije za gubitke	9.326,7	9.121,2	8.590,0
1.1. Umanjenja vrijednosti plasmana (gubitak)	7.912,1	7.303,4	6.557,4
1.2. Rezervacije za neidentificirane gubitke	1.414,6	1.817,9	2.032,7
2. Ukupni plasmani	151.593,3	182.970,0	211.339,9
3. Relativni omjer ukupnih rezervacija i ukupnih plasmana	6,2	5,0	4,1

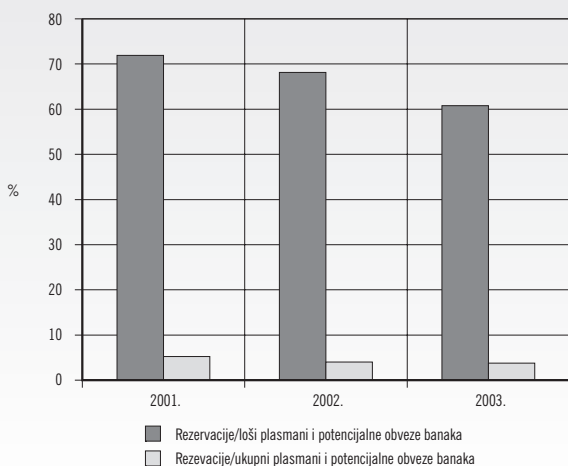
Izvor: HNB

Na kraju 2003. godine potpuno nadoknadivi plasmani (skupine A i B) porasli su u odnosu prema 2002. godini za 1,4 posto i činili su 94,9 posto ukupne rizične aktive (Tablica 3.7.). Djelomično nadoknadivi plasmani (skupine C i D) nominalno su porasli i u strukturi ukupne rizične aktive činili su 3,5 posto, dok su plasmani čija je sadašnja vrijednost jednaka nuli (skupina E) nominalno smanjeni, a smanjen je i njihov udio u strukturi ukupne rizične aktive (činili su 1,6 posto). Kako se vidi iz Tablice 3.8., ukupne rezervacije (umanjenja plasmana za utvrđeni gubitak od djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana zajedno s rezervom za

pokriće neidentificiranih gubitaka) iznosile su u 2003. godini 8,6 milijardi kuna i bile su za 5,8 posto manje nego na kraju 2002. godine. Udio ukupnih rezervacija u ukupnim plasmanima nastavlja trend pada: sa 6,2 posto u 2001. godini na 5 posto u 2002. godini, da bi na kraju 2003. godine njihov udio iznosio 4,1 posto (Tablica 3.8.). Taj trend pada ukupnih rezervacija u apsolutnom iznosu i u usporedbi s ukupnim plasmanima, rezultat je povećanja udjela skupine B za jedan posto, ali i nižega prosječnog postotka rezerviranja za skupine C i D te smanjenja E plasmana. Rezerve za pokriće neidentificiranih gubitaka, nominalno i udjelom u ukupnim rezervacijama su porasle, na što je ponajprije utjecao način utvrđivanja rizičnosti plasmana, prema kojem se B plasmani smatraju potpuno nadoknadivima te čine sastavni dio osnovice za izračunavanje rezervacija za neidentificirane gubitke.

Slika 3.7.

Omjer rezervacija i plasmana
na kraju razdoblja

Izvor: HNB

U 2003. godini nastavio se rast udjela kredita stanovništvu, te je njihov udio porastao sa 44,5 posto u 2002. na 47,7 posto u 2003. godini. U strukturi zaduženosti stanovništva, 31,4 posto odnosi se na zaduženost po osnovi stambenih kredita. S obzirom na to da se prebrza kreditna ekspanzija mogla negativno odraziti na profitabilnost banaka u budućnosti (zbog mogućnosti povećanja troškova rezervacija za gubitke), početkom 2003. godine bila je donesena Odluka o obveznom upisu blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke s ciljem usporavanja brzog rasta plasmana banaka, a time i smanjenja potrebe za zaduživanjem u inozemstvu. Polučivši učinak usporavanja rasta plasmana, sa 30 posto u 2002. na 14,6 posto u 2003. godini, ta je odluka prestala važiti s krajem 2003. godine. Novom Odlukom o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banke propisane su dodatne rezerve za opće bankovne rizike koji mogu nastati zbog naglog rasta bilance i izvanbilančnih aktivnosti te zbog toga povećane izloženosti banke raznim vrstama rizika, a početak će se primjenjivati pri sastavljanju godišnjih izvješća za 2004. godinu.

3.4.1. Propisana ograničenja izloženosti i opsega ulaganja

Zbog zaštite stabilnosti poslovanja banaka, osobito kvalitete aktive, propisuju se različita ograničenja kojih su se banke dužne pridržavati. Njihova je svrha ograničiti rizike kojima je banka izložena u svom poslovanju s obzirom na veličinu i koncentraciju danih plasmana i ulaganja. Važećim Zakonom o bankama propisana su ograničenja izloženosti i opsega ulaganja, koje su banke dužne poštovati, te su o veličini i vrstama svoje izloženosti i opsegu ulaganja dužne redovito izvještavati HNB. To su sljedeća ograničenja:

- ❑ Izloženost banke prema jednoj osobi ne smije prelaziti 25 posto jamstvenoga kapitala banke (ne odnosi se na izloženost banke prema osobama koje čine grupu banaka u Republici Hrvatskoj i koje HNB nadzire na konsolidiranoj osnovi);
- ❑ Ukupna izloženost banke prema osobama koje banka izravno ili neizravno kontrolira ili prema osobama koje izravno ili neizravno kontrolira ista osoba koja kontrolira banku, ne smije zajedno prelaziti 20 posto jamstvenoga kapitala banke (ne odnosi se na izloženost banke prema osobama koje čine grupu banaka u Republici Hrvatskoj i koje HNB nadzire na konsolidiranoj osnovi);
- ❑ Izloženost prema jednoj osobi u posebnom odnosu s bankom ne smije prelaziti 10 posto jamstvenoga kapitala banke. Osobe u posebnom odnosu s bankom su: a) dioničari banke koji imaju 5 ili više posto dionica banke s pravom glasa u glavnoj skupštini banke i članovi uže obitelji, b) članovi uprave i nadzornoga odbora te prokuristi banke i članovi uže obitelji, c) osobe koje s bankom imaju ugovore o radu sklopljene uz posebne uvjete i članovi uže obitelji, d) pravne osobe u čijem kapitalu navedene osobe imaju više od 20 posto udjela s pravom glasa, e) pravne osobe u čijem kapitalu banka ima više od 20 posto udjela s pravom glasa ili nad kojima banka ima na drugi način upravljačku kontrolu;

- ❑ Zbroj svih velikih izloženosti ne smije prelaziti 600 posto jamstvenoga kapitala banke. Velika izloženost banke jest izloženost banke prema jednoj osobi koja je jednaka ili prelazi 10 posto jamstvenoga kapitala banke;
- ❑ Ukupna ulaganja banke u zemljište, zgrade i opremu te u uređenje poslovnog prostora ne smiju zajedno prelaziti 40 posto jamstvenoga kapitala banke;
- ❑ Ukupna ulaganja banke u kapital nefinancijskih institucija ne smiju prelaziti 30 posto jamstvenoga kapitala banke;
- ❑ Ulaganja banke u kapital jedne nefinancijske institucije ne smiju prelaziti 15 posto jamstvenoga kapitala dotične banke.

Popisana ograničenja izloženosti i opseg ulaganja poslovnih banaka se poštuju. Povremena odstupanja primjetna su kod izloženosti banke prema jednoj osobi, a koja ne smije biti veća od 25 posto jamstvenoga kapitala banke. Ovakva odstupanja događaju se rijetko i kratko traju. Odstupanja imaju karakter iznimke i nemaju značajniji učinak na ukupni bankovni sustav.

3.5. Kvaliteta zarade banaka

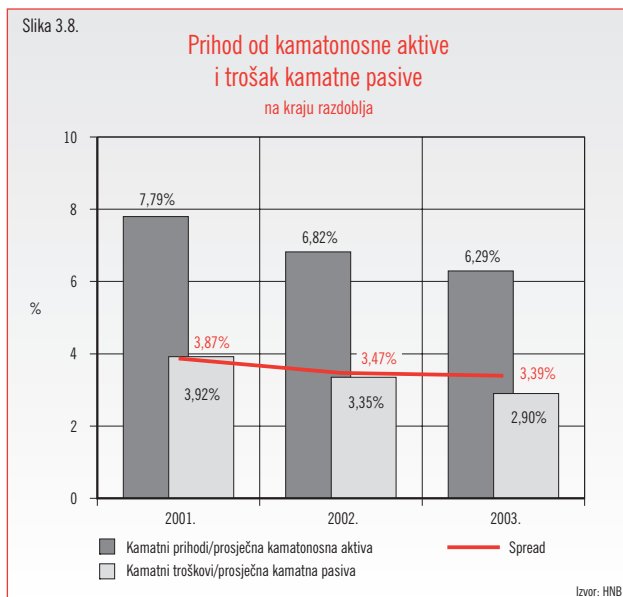
U 2003. godini banke su iskazale dobit od 2.727,8 milijuna kuna. Od 41 banke 36 ih je ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 2.786,1 milijun kuna, dok je pet banaka iskazalo ukupno 58,3 milijuna kuna gubitka.

Tablica 3.9. Račun dobiti i gubitka banaka
u milijunima kuna i postocima

	2001.		2002.		2003.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
1. Neto kamatni prihod	4.658,1	7,7	5.285,4	13,5	6.330,7	19,8
1.1. Kamatni prihodi	8.973,6	6,9	9.940,4	10,8	11.119,1	11,9
1.2. Kamatni troškovi	4.315,5	6,0	4.655,0	7,9	4.788,4	2,9
2. Neto nekamatni prihod	1.256,7	-36,6	2.175,3	73,1	1.911,8	-12,1
2.1. Nekamatni prihodi	3.230,8	12,2	4.107,2	27,1	4.440,6	8,1
2.2. Nekamatni troškovi	1.974,1	119,8	1.931,9	-2,1	2.528,8	30,9
3. Opći administrativni troškovi i amortizacija	3.878,1	8,4	4.427,2	14,2	4.832,7	9,2
4. Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	2.036,7	-25,3	3.033,6	48,9	3.409,9	12,4
5. Troškovi rezervacija za gubitke	807,9	-37,8	488,8	-39,5	597,8	22,3
6. Dobit/gubitak prije oporezivanja	1.228,8	-14,0	2.544,8	107,1	2.812,1	10,5
7. Porez na dobit	334,6	171,4	470,0	40,5	84,3	-82,1
8. Dobit/gubitak poslije oporezivanja	894,2	-31,5	2.074,8	132,0	2.727,8	31,5

Izvor: HNB

Kako se vidi iz Tablice 3.9., ostvareni neto kamatni prihod u 2003. godini u usporedbi sa 2002. godinom povećan je za 19,8 posto, na što je utjecao rast kamatnih prihoda, koji je bio znatno veći od rasta kamatnih troškova. Neto nekamatni pri-

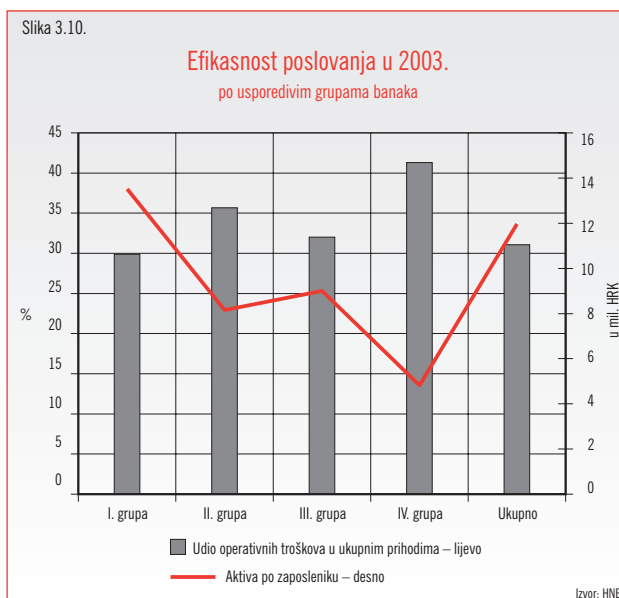

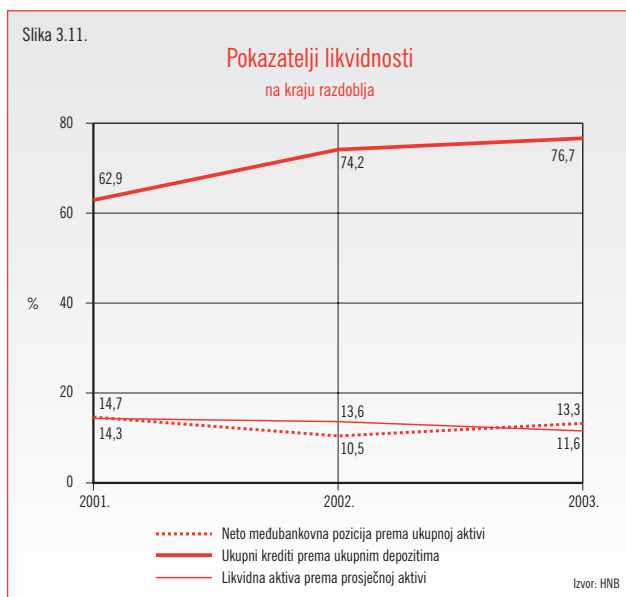
hod smanjen je za 12,1 posto u odnosu prema prethodnoj godini zbog značajnog rasta neamatnih troškova (za 30,9 posto), dok su neamatni prihodi porasli samo 8,1 posto. Neovisno o opisanom porastu neamatnih troškova te općih administrativnih troškova i amortizacije u 2003. godini (koji su porasli za 9,2 posto), neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke u odnosu na prethodnu godinu porastao je za 12,4 posto.

Kamatni prihod, mjeran u odnosu prema prosječnoj kamatnoj aktivni, pao je sa 6,82 posto u 2002. godini na 6,29 posto u 2003. godini.

Troškovi rezervacija za gubitke povećali su se za 22,3 posto, a istodobno se udio loših plasmana u ukupnim plasmanima smanjio sa 5,9 posto na kraju 2002. godine na 5,1 posto na kraju 2003. godine. Ostvarena dobit povećana je za 31,5 posto u odnosu na prethodnu godinu, što je utjecalo na rastući trend pokazatelja prinosa na prosječni kapital, dok je pokazatelj prinosa na prosječnu aktivnu zabilježio pad, ponajprije zbog znatnog rasta ukupne aktive koju nije slijedio porast dobiti kao prošle godine kada je ona porasla za 132 posto (Slika 3.9.). Velike banke iz I. grupe efikasnije su upravljale resursima od banaka iz ostale tri grupe, što se odrazilo na efikasnost sustava u cjelini (Slika 3.10.).

Na ostvarenje respektabilnih rezultata poslovanja bankovnog sustava u 2003. godini ponajprije je utjecao volumen poslovnih aktivnosti u 2003. godini, a što će biti presudno i u budućnosti.

3.6. Likvidnost banaka

Kretanje triju pokazatelja likvidnosti banaka prikazano je na Slici 3.11. Pokazatelj neto međubankovne pozicije prema ukupnoj aktivnosti¹² porastao je sa 10,5 posto u 2002. na 13,3 posto u 2003. godini. Pokazatelj ukupnih kredita prema ukupnim depozitima blago je porastao (sa 74,2 na kraju 2002. godine na 76,7 na kraju 2003. godine), dok je pokazatelj bruto likvidne aktive prema ukupnoj aktivnosti nastavio pad, te je sa 14,3 u 2001. pao na 13,6 u 2002., da bi na kraju 2003. godine iznosio 11,6 posto.

3.7. Poslovanje stambenih štedionica

Ukupna aktiva stambenih štedionica na kraju 2003. godine iznosila je 3.521 milijun kuna. Na kraju 2003. godine poslovale su 4 stambene štedionice, dok je nad jedinom preostalom štedionicom pokrenut postupak likvidacije (vidi Tablicu 3.1.). Aktiva stambenih štedionica porasla je u 2003. godini za 48,5 posto u odnosu na prethodnu godinu, a čini samo 1,7 posto ukupne aktive banaka.

3.7.1. Struktura bilance stambenih štedionica

Kako se vidi iz Tablice 3.10., investicijski portfelj vrijednosnih papira zabilježio je najveću stopu rasta i najveću promjenu veličine udjela u ukupnoj aktivnosti. Investicijski portfelj povećao se zbog znatno većeg ulaganja stambenih štedionica u obveznice središnje države. Značajno nominalno povećanje iznosa zabilježili su i krediti dani financijskim institucijama (za 1.441,2 posto) te ulaganja u trezorske zapise MF-a i blagajničke zapise HNB-a (za 33,5 posto). S druge strane, značajno su se smanjili depoziti kod bankarskih institucija (za 58 posto), vrijednosni papiri u trgovačkom portfelju (za 33,3 posto) te materijalna imovina i softver (za 26,6 posto). Ovakve promjene u određenim stavkama aktive stambenih štedionica uzrokovane su kretanjima cijene kapitala na tržištu i atraktivnosti prinosa pojedinih proizvoda.

¹² Razlika između sredstava plasiranih financijskim institucijama i sredstava primljenih od financijskih institucija u odnosu prema ukupnoj aktivnosti.

Tablica 3.10. Struktura aktive štedionica i stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	156,8	6,6	71,1	27,9	1,2	-82,2	0,0	0,0	-100,0
1.1. Gotovina	54,7	2,3	58,5	4,6	0,2	-91,6	0,0	0,0	-100,0
1.2. Depoziti	102,0	4,3	78,7	23,3	1,0	-77,2	0,0	0,0	-100,0
2. Depoziti kod bankarskih institucija	123,5	5,2	24,8	61,6	2,6	-50,1	25,9	0,7	-58,0
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	418,9	17,6	76,5	561,5	23,7	34,0	749,6	21,3	33,5
4. Trgovački portfelj vrijednosnih papira	472,6	19,8	227,4	1.149,6	48,5	143,2	766,8	21,8	-33,3
5. Krediti financijskim institucijama	14,4	0,6	34,4	13,7	0,6	-5,0	211,4	6,0	1.441,2
6. Krediti ostalim komitentima	701,2	29,4	12,1	200,1	8,4	-71,5	187,8	5,3	-6,2
7. Investicijski portfelj vrijednosnih papira	337,0	14,1	76,5	277,8	11,7	-17,6	1.527,9	43,4	450,1
8. Ulaganja u poduzeća i povezana trg. društva	1,1	0,0	-18,1	1,2	0,1	5,9	0,0	0,0	-100,0
9. Preuzeta imovina	16,4	0,7	-7,5	6,0	0,3	-63,1	0,0	0,0	-100,0
10. Materijalna imovina i softver (minus amort.)	56,2	2,4	-1,6	25,9	1,1	-54,0	19,0	0,5	-26,6
11. Kamate, naknade i ostala imovina	96,1	4,0	-12,4	48,8	2,1	-49,2	38,9	1,1	-20,3
12. Manje: posebne rezerve za neident. gubitke	9,0	0,4	13,8	2,6	0,1	-70,6	6,1	0,2	132,3
Ukupno	2.385,3	100,0	51,2	2.371,4	100,0	-0,6	3.521,0	100,0	48,5

Izvor: HNB

U pasivi stambenih štedionica prevladavali su depoziti koji su na kraju 2003. godine iznosili 3.265,2 milijuna kuna. Njihov udio u pasivi imao je trend rasta (sa 91,7 posto na kraju 2002. na 92,7 posto na kraju 2003. godine), a nominalno su se povećali za 50,1 posto, na što je prije svega utjecao rast oročenih depozita stambenih štediša. Udio svih ostalih stavki pasive u ukupnoj pasivi je zanemariv.

Tablica 3.11. Struktura pasive štedionica i stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	3,5	0,1	-74,1	0,0	0,0	-100,0	0,4	0,0	-
1.1. Kratkoročni	2,5	0,1	-79,8	0,0	0,0	-100,0	0,4	0,0	-
1.2. Dugoročni	1,0	0,0	-15,9	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	-
2. Depoziti	1.964,8	82,4	64,1	2.175,3	91,7	10,7	3.265,2	92,7	50,1
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	6,7	0,3	-3,5	0,3	0,0	-95,3	0,0	0,0	-100,0
2.2. Štedni	47,2	2,0	0,7	7,6	0,3	-83,9	0,1	0,0	-98,3
2.3. Oročeni	1.910,9	80,1	67,2	2.167,4	91,4	13,4	3.265,0	92,7	50,6
3. Ostali krediti	2,0	0,1	-54,0	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	-
4. Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
5. Dopunski kapital	28,0	1,2	-46,7	0,0	0,0	-100,0	10,7	0,3	-
5.1. Izdani podređeni instrumenti	3,8	0,2	-51,4	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	-
5.2. Izdani hibridni instrumenti	24,2	1,0	-45,9	0,0	0,0	-100,0	10,7	0,3	-
6. Kamate, naknade i ostale obveze	85,1	3,6	31,9	45,6	1,9	-46,4	89,9	2,6	97,2
7. Dobit/gubitak tekuće godine	-29,4	-1,2	-55,5	14,6	0,6	-149,6	-9,3	-0,3	-164,0
8. Kapital	331,2	13,9	6,3	135,9	5,7	-59,0	164,1	4,7	20,8
Ukupno	2.385,3	100,0	51,2	2.371,2	100,0	-0,6	3.521,0	100,0	48,5

Izvor: HNB

3.7.2. Kapital stambenih štedionica

Na kraju 2003. godine ukupni kapital stambenih štedionica iznosio je 164,1 milijun kuna i bio je veći za 33 posto u odnosu na 2002. godinu. U strukturi ukupnog kapitala stambenih štedionica, dionički kapital nominalno se povećao za 10 milijuna kuna, odnosno za 5,5 posto u odnosu na 2002. godinu. Struktura kapitala stambenih štedionica prikazana je u Tablici 3.12.

Tablica 3.12. Struktura kapitala štedionica i stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.			2002.			2003.		
	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena	Iznos	Udjel	Promjena
1. Dionički kapital	379,4	114,5	11,7	183,4	148,6	-51,7	193,4	117,8	5,5
2. Zadržana dobit/gubitak	-64,7	-19,5	22,4	-73,2	-59,3	13,1	-51,5	-31,3	-29,7
3. Zakonske rezerve	3,6	1,1	-7,9	0,3	0,3	-90,8	1,5	0,9	347,8
4. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	12,9	3,9	-38,4	12,9	10,4	-0,4	20,7	12,6	61,1
Ukupno	331,2	100,0	22,9	123,4	100,0	-62,7	164,1	100,0	33,0

Izvor: HNB

Jamstveni kapital stambenih štedionica na kraju 2003. godine iznosio je 168,2 milijuna kuna, dok je 31. prosinca 2002. iznosio 115 milijuna kuna. Adekvatnost kapitala stambenih štedionica iznosila je na kraju 2002. godine 47,2 posto, dok je na kraju 2003. godine iznosila 30,5 posto. Sve stambene štedionice iskazuju izrazito visoku stopu adekvatnosti kapitala, što je odraz još uvijek male kreditne aktivnosti te zbog toga niske rizikom ponderirane aktive.

3.7.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica

Tablica 3.13. Klasifikacija plasmana štedionica i stambenih štedionica po rizičnim skupinama na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.		2002.		2003.	
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel
1. Potpuno nadoknadivi plasmani	1.653,8	93,4	1.047,3	98,0	2.707,3	100,0
1.1. Skupina A	1.582,9	89,4	980,9	91,8	2.707,3	100,0
1.2. Skupina B	70,9	4,0	66,4	6,2	0,0	0,0
2. Djelomično nadoknadivi plasmani	79,5	4,5	18,2	1,7	0,2	0,0
2.1. Skupina C	59,8	3,4	14,1	1,3	0,2	0,0
2.2. Skupina D	19,7	1,1	4,1	0,4	0,0	0,0
3. Nenadoknadivi plasmani	36,6	2,1	3,2	0,3	0,0	0,0
3.1. Skupina E	36,6	2,1	3,2	0,3	0,0	0,0
Ukupno	1.770,0	100,0	1.068,7	100,0	2.707,5	100,0

Izvor: HNB

Tablica 3.14. Omjer ukupnih rezervacija i ukupnih plasmana štedionica i stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2001.	2002.	2003.
1. Ukupne rezervacije za gubitke	82,5	18,8	6,3
1.1. Umanjenja vrijednosti plasmana (gubitak)	73,5	16,1	0,1
1.2. Rezervacije za neidentificirane gubitke	9,0	2,7	6,2
2. Ukupni plasmani	1.770,0	1.073,6	2.717,5
3. Relativni omjer ukupnih rezervacija i ukupnih plasmana	4,7	1,8	0,2

Izvor: HNB

Na kraju 2003. godine potpuno nadoknadivi plasmani (skupine A i B) činili su 100 posto ukupne rizične aktive stambenih štedionica, a sličan trend je ispravno očekivati i u budućnosti s obzirom na predmet kreditiranja ovih specijaliziranih institucija.

3.7.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica

U 2003. godini stambene su štedionice ostvarile gubitak u poslovanju u iznosu od 9,3 milijuna kuna. Od četiri stambene štedionice tri su iskazale gubitak u ukupnom iznosu od 12 milijuna kuna, a jedna dobitak u iznosu od 2,7 milijuna kuna.

Sve stavke računa dobiti i gubitka (osim nekamatnih prihoda i neto nekamatnog prihoda) nominalno su porasle u odnosu na 2002. godinu. Značajno smanjenje neto nekamatnog prihoda stambenih štedionica utjecalo je na njihov ostvareni gubitak. Stambene štedionice posluju šestu godinu zaredom i valja očekivati da će u sljedećim godinama ostvarivati značajne prihode od kamata na kredite s obzirom da će početi dodjeljivati stambene kredite na osnovi ugovora o stambenoj štednji s većim ugovornim svotama za koje je bilo potrebno štedjeti najmanje pet godina.

Tablica 3.15. Račun dobiti i gubitka štedionica i stambenih štedionica u milijunima kuna i postocima

	2001.		2002.		2003.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
1. Neto kamatni prihod	90,9	19,6	44,6	-51,0	61,8	38,7
1.1. Kamatni prihodi	208,6	7,6	114,4	-45,1	152,0	32,8
1.2. Kamatni troškovi	117,7	-0,1	69,9	-40,6	90,2	29,1
2. Neto nekamatni prihod	46,8	373,2	70,3	50,3	30,7	-56,4
2.1. Nekamatni prihodi	101,3	40,5	117,3	15,8	81,5	-30,5
2.2. Nekamatni troškovi	54,5	-12,4	47,0	-13,9	50,8	8,3
3. Opći administrativni troškovi i amortizacija	146,2	11,5	80,9	-44,7	96,8	19,6
4. Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	-8,5	-81,2	34,0	-499,2	-4,3	-112,7
5. Troškovi rezervacija za gubitke	11,4	-29,6	6,9	-39,7	4,8	-30,6
6. Dobit/gubitak prije oporezivanja	-19,9	-67,6	27,1	-236,3	-9,1	-133,5
7. Porez na dobit	3,8	-17,9	0,0	-100,0	0,3	
8. Dobit/gubitak poslije oporezivanja	-23,7	-64,1	27,1	-214,4	-9,3	-134,5

Izvor: HNB

**Platni
promet**

4.

4.1. Bezgotovinski platni promet

Prijenosom računa poslovnih subjekata iz Financijske agencije u poslovne banke te istodobno s time provedenim usklađenjem konstrukcije računa poslovnih subjekata (2002.), zaključen je i proveden najzahtjevniji dio reforme platnog prometa. Proteklu, 2003. godinu u platnom sustavu zemlje obilježilo je završno oblikovanje načina i uvjeta odvijanja poslova platnog prometa između banaka i njihovih klijenata, uz primjetan rast i razvoj novih bankarskih usluga za klijente (e-plaćanja, bankomati za poslovne subjekte, *prepaid* kartice).

U 2003. godini HNB je izdao 11 odobrenja za obavljanje poslova platnog prometa štedno-kreditnim zadrugama, koje na temelju toga mogu voditi račune za svoje zadugare i obavljati poslove platnog prometa po tim računima. Ustrojen je Nacionalni odbor za platni promet u okviru kojega su tijekom četiriju sjednica razmotrena pitanja vezana uz odvijanje poslova platnog prometa u zemlji. Nastavljeno je daljnje osuvremenjivanje Hrvatskog sustava velikih plaćanja u skladu sa zahtijevanim standardima za međubankovne sustave. Komunikacijski kanali za prijenos platnih transakcija između HNB-a i gotovinskih centara osuvremenjeni su programskim rješenjima koja osiguravaju automatizam obrade platne transakcije od zaprimanja do odobrenja računa banke za gotovinu u HNB-u u realnom vremenu. Nakon otvaranja računa poslovnih subjekata prema novoj konstrukciji, usklađene su i konstrukcije računa građana u bankama.

4.1.1. Uvođenje novih tehnoloških rješenja i prikaz provedenih plaćanja putem međubankovnih sustava

S ciljem povećanja tehničko-tehnološke razine poslova i usklađenja s međunarodnim standardima na području razvoja međubankovnih sustava instalirana je nova verzija Hrvatskog sustava velikih plaćanja, uvedeni su novi standardi za korisnike tehnologije SWIFT i preuzeta je licenca za programsku podršku *SWIFT Alliance Access Workstation*. U skladu s tim, provedene su sve neophodne aktivnosti sa svrhom uvođenja *SWIFTNeta* kao nove tehnologije.

Obračun platnih transakcija preko Hrvatskog sustava velikih plaćanja i Nacionalnoga klirinškog sustava svakoga radnog dana u 2003. godini proveden je u skladu s definiranim pravilima obračuna u međubankovnim sustavima i bez većih odstupanja u odnosu na vremena obračuna propisana terminskim planom izvršenja plaćanja. Nisu zabilježeni problemi koji bi na bilo koji način utjecali na stabilnost i sigurnost rada međubankovnih sustava kao temeljne infrastrukture platnog prometa u zemlji.

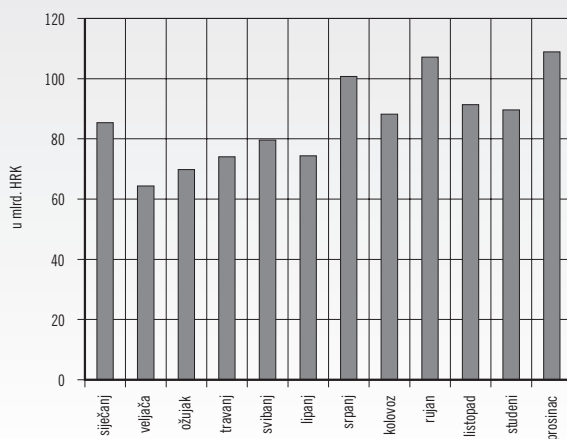
Tablica 4.1. HSVP – plaćanja izvršena u 2003.

Mjesec	HSVP – ukupno		Prosječan iznos po platnoj transakciji
	Iznos transakcija	Broj transakcija	
	a	b	c = (a/b)
siječanj	85.423.826.292	7.821	10.922.366
veljača	64.396.179.555	7.326	8.790.087
ožujak	69.756.997.844	7.987	8.733.817
travanj	73.998.919.969	8.442	8.765.567
svibanj	79.636.251.949	8.306	9.587.798
lipanj	74.389.495.639	7.993	9.306.830
srpanj	100.709.162.625	10.717	9.397.141
kolovoz	88.188.194.295	9.194	9.591.929
rujan	107.200.558.882	10.787	9.937.940
listopad	91.370.080.696	9.905	9.224.642
studeni	89.589.057.339	8.634	10.376.310
prosinac	108.838.889.998	10.053	10.826.509
Ukupno	1.033.497.615.081	107.165	9.643.985
Prosjeak	86.124.801.257	8.930	9.643.985

Izvor: HNB

Slika 4.1.

HSVP – plaćanja izvršena u 2003.

Izvor: HNB

Tablica 4.2. HSVP – izvršena plaćanja

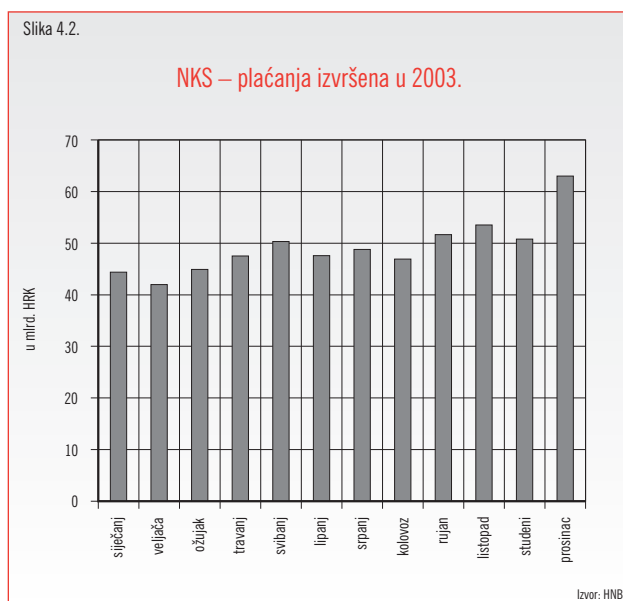
Godina	HSVP		Prosječan iznos po platnoj transakciji
	Iznos transakcija	Broj transakcija	
Ukupno 2002.	903.749.342.511	103.803	8.706.389
Ukupno 2003.	1.033.497.615.081	107.165	9.643.985

Izvor: HNB

Tablica 4.3. NKS – plaćanja izvršena u 2003.

Mjesec	NKS – ukupno		Prosječan iznos po platnoj transakciji
	Iznos transakcija	Broj transakcija	
	a	b	
siječanj	44.378.226.884,26	8.096.399	5.481
veljača	42.004.188.841,43	8.069.113	5.206
ožujak	44.919.898.780,50	8.820.589	5.093
travanj	47.501.892.280,52	9.199.055	5.164
svibanj	50.291.252.517,58	9.298.986	5.408
lipanj	47.608.520.377,92	9.014.487	5.281
srpanj	48.794.624.327,52	10.337.952	4.720
kolovoz	46.927.733.381,03	8.688.532	5.401
rujan	51.681.474.886,57	9.608.646	5.379
listopad	53.487.573.520,26	9.807.043	5.454
studenj	50.808.014.684,13	8.861.947	5.733
prosinac	63.024.150.006,81	10.221.141	6.166
Ukupno	591.427.550.489	110.023.890	5.375
Prosjeak	49.285.629.207	9.168.658	5.375

Izvor: HNB

Tablica 4.4. NKS – izvršena plaćanja

Godina	NKS		Prosječan iznos po platnoj transakciji
	Iznos transakcija	Broj transakcija	
Ukupno 2002.	557.975.849.272	99.087.556	5.631
Ukupno 2003.	591.427.550.489	110.023.890	5.375

Izvor: HNB

4.1.2. Primitak i obrada zahtjeva štedno-kreditnih zadruga za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova platnog prometa

Tijekom 2003. godine zaprimljeno je 12 zahtjeva koje su podnijele štedno-kreditne zadruge kako bi dobile odobrenja za obavljanje poslova platnog prometa za svoje zadrugare. Po obradi podnesene dokumentacije 11 štedno-kreditnih zadruga dobilo je odobrenje za obavljanje tog posla, dok je postupak odobrenja još jednoj štedno-kreditnoj zadruzi u tijeku. U postupku provjere svi prvotno zaprimljeni zahtjevi ocijenjeni su kao nepotpuni, nakon čega je zatraženo da se izrade dopune zahtjeva i provedu potrebni ispravci u priloženoj dokumentaciji. U skladu s odredbama Odluke o uvjetima i načinu obavljanja poslova platnog prometa u štedno-kreditnim zadrugama (NN, br. 150/2002.), za svaku štedno-kreditnu zadrugu pojedinačno je zatraženo mišljenje Ministarstva financija o dotadašnjem poslovanju. Na temelju odobrenja izdanih štedno-kreditnim zadrugama određeni su vodeći brojevi s kojima se te zadruge pojavljuju u platnom prometu zemlje.

4.1.3. Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata (JRR)

Prema podacima iz JRR-a dana 31. prosinca 2003. u Republici Hrvatskoj ukupno je evidentirano 245.484 poslovnih subjekata – od toga 124.923 pravnih osoba (50,89 posto), fizičkih osoba koje obavljaju registriranu djelatnost (obrtnika) evidentirano je 110.253 (44,91 posto), dok je ukupan broj slobodnih zanimanja iznosio 10.308 (4,20 posto).

Poslovni subjekti su istodobno u bankama imali ukupno 296.829 računa za redovno poslovanje, odnosno prosječno 1,21 računa po svakom poslovnom subjektu.

Od ukupno 245.484 poslovnih subjekata na kraju 2003. godine likvidnih poslovnih subjekata bilo je 197.597 (80,49 posto), dok je 47.887 (19,51 posto) poslovnih subjekata bilo s evidentiranim nenamirenim obvezama (blokadom) na računima u bankama.

Od ukupnog broja računa za redovno poslovanje, 53.255 (17,94 posto) računa je bilo u blokadi (evidentirane nenamirene obveze), dok je 243.574 (82,06 posto) računa poslovnih subjekata bilo likvidno.

U JRR-u je dana 31. prosinca 2003. evidentirano ukupno 490 računa za redovno poslovanje otvorenih u štedno-kreditnim zadrugama koje su na temelju posebnog

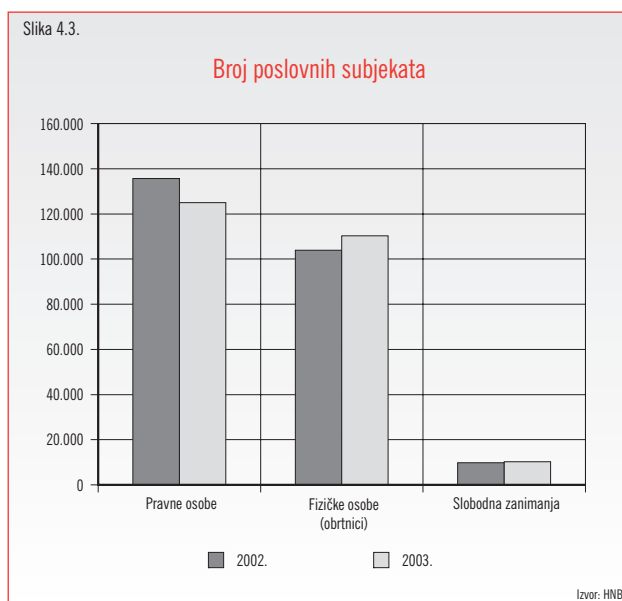
odobrenja HNB-a dobile mogućnost obavljanja poslova platnog prometa za svoje zadrugare.

U nastavku dajemo tablični i grafički prikaz usporedivosti podataka iz JRR-a (stanje dana 31. prosinca 2002. i 31. prosinca 2003.).

Tablica 4.5. Broj poslovnih subjekata

Ukupno	Broj	Udjel	Broj	Udjel
	2002.		2003.	
1. Poslovni subjekti	249.254	100,00	245.484	100,00
1.1. Pravne osobe	135.648	54,42	124.923	50,89
1.2. Fizičke osobe (obrtnici)	103.859	41,67	110.253	44,91
1.3. Slobodna zanimanja	9.747	3,91	10.308	4,20

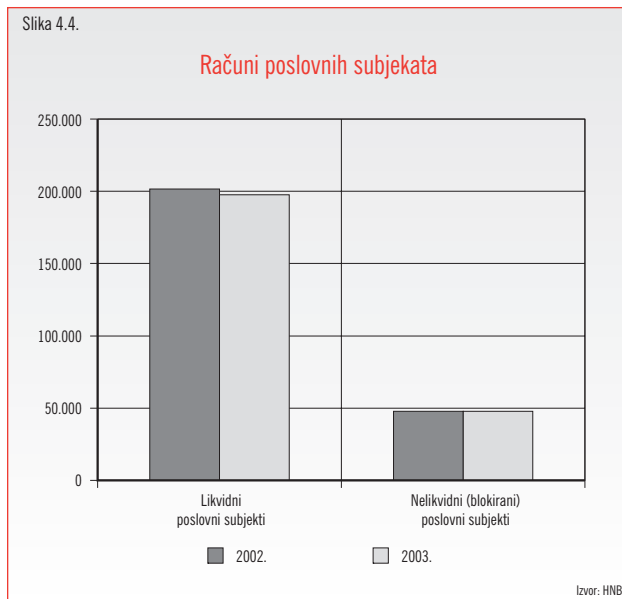
Izvor: HNB

Tablica 4.6. Računi poslovnih subjekata

Ukupno	Broj	Udjel	Broj	Udjel
	2002.		2003.	
1. Poslovni subjekti	249.254	100,00	245.484	100,00
1.1. Likvidni poslovni subjekti	201.603	80,88	197.597	80,49
1.2. Nelikvidni (blokirani) poslovni subjekti	47.651	19,12	47.887	19,51

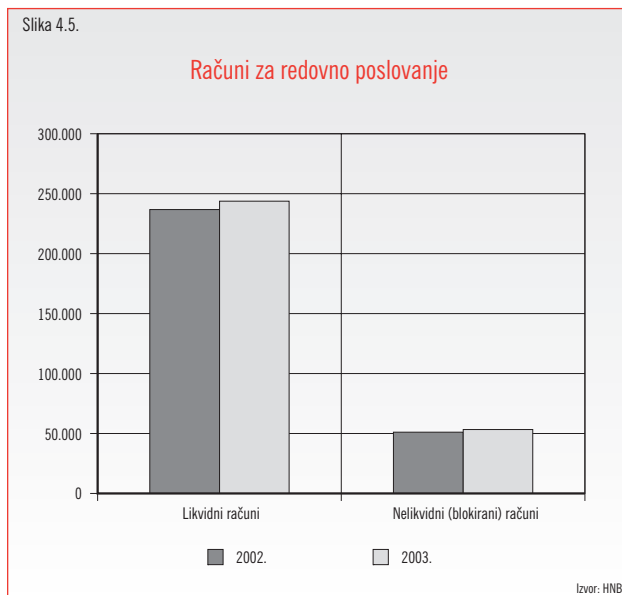
Izvor: HNB

Tablica 4.7. Računi za redovno poslovanje

Ukupno	Broj	Udjel	Broj	Udjel
	2002.		2003.	
1. Otvoreni računi	287.901	100,00	296.829	100,00
1.1. Likvidni računi	236.780	82,24	243.574	82,06
1.2. Nelikvidni (blokirani) računi	51.121	17,76	53.255	17,94

Izvor: HNB

Tablica 4.8. Prosječan broj računa za redovno poslovanje po poslovnom subjektu

	2002.	2003.
Prosječan broj računa po poslovnom subjektu	1,16	1,21

Izvor: HNB

4.1.4. Nacionalni odbor za platni promet

Kako bi se uspostavila međuinstitucionalna suradnja na području funkcioniranja platnog prometa u zemlji i potaknuo njegov daljnji razvoj, utemeljen je – Sporazumom o osnivanju Nacionalnog odbora za platni promet između Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija, Hrvatske gospodarske komore (kao predstavnika Sektora za bankarstvo i druge financijske usluge) i Hrvatske udruge banaka – 24. veljače 2003. godine Nacionalni odbor za platni promet. Na četiri sjednice razmatrana su različita otvorena pitanja koja se odnose na šire aspekte odvijanja poslova platnog prometa. Usuglašena su stajališta u vezi sa zajedničkim postupanjem s ciljem jedinstvene primjene zakonskih propisa u platnom prometu, razmatrana su pitanja povezana s mogućom suradnjom između relevantnih institucija nadležnih za donošenje propisa, pokrenuta je inicijativa za donošenje rješenja oko budućeg ustroja Nacionalnoga klirinškog sustava i sl. Između ostalog, raspravljalo se i o načinu izvršavanja mjenice u platnom prometu, o nejednakom postupanju banaka pri primjeni odredaba Zakona o zateznim kamatama, prezentiran je mogući budući model ustroja gotovinskih centara u zemlji i dr. Nacionalni odbor za platni promet u okviru svojih ovlasti donio je više zaključaka kojima se definiraju preporuke za postupanje pri rješavanju otvorenih pitanja.

Daljnje aktivnosti

Iniciran je ustroj Vijeća grupe korisnika Nacionalnoga klirinškog sustava (NKS) sa svrhom razvijanja uzajamne suradnje između banaka kao sudionika obračuna i glavnih korisnika NKS-a i Financijske agencije kao operativnog upravitelja NKS-a te HNB-a kao regulatora sustava platnog prometa u zemlji. Od grupe korisnika NKS-a očekuje se poticanje kontinuiranoga tehničko-tehnološkog razvoja i funkcionalnosti NKS-a sukladno potrebama korisnika, i to propisima kojima se uređuje njihov rad i osnovnim smjernicama budućeg razvoja platnog sustava u zemlji.

Jedna od aktivnosti vezanih uz razvoj i informacijsku nadogradnju sustava je prikupljanje statističkih podataka iz platnog prometa, koje će omogućiti praćenje kretanja instrumenata platnog prometa, iskoristivosti kapaciteta platnih sustava, razvoj platnog prometa te usporedivost domaćeg sustava platnog prometa sa sustavima platnog prometa u svijetu. Na taj se način osigurava raspoloživost informacija koje su nužne u donošenju odgovarajućih mjera za daljnje usmjeravanje razvoja platnog prometa. Prikupljanje i objavljivanje statističkih podataka iz platnog prometa uobičajena je praksa u svijetu, a podaci koji će se prikupljati usklađeni su s preporukama Banke za međunarodne namire (*Bank for International Settlement*). Prikupljanje statističkih podataka iz platnog prometa omogućit će izradu dokumenta koji izdaje Europska središnja banka pod nazivom *Payment and Securities Settlement System in the Accession Countries (Blue book)*, namijenjenog zemljama kandidatima za pristup Europskoj uniji, a koji je inačica dokumenta *Payment and Securities Settlement System in the European Union (Blue book)*, namijenjenog zemljama članicama Europske unije. Prikupljanje podataka od banaka započet će tijekom druge polovine 2004. godine.

U tijeku je završna faza pripreme za provedbu istraživanja prema kojemu će HNB utvrditi korisničku percepciju učinaka reforme platnog prometa kao i ocjenu zadovoljstva korisnika sadašnjim načinom funkcioniranja platnog prometa. Anketa je usmjerena na banke kao nositelje platnog prometa u zemlji te na pravne osobe (male, srednje, velike) i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost (obrtnici). Anketu će na temelju reprezentativnog uzorka i upitnika koji će prethodno izraditi HNB provesti neovisna tvrtka kako bi se sagledala ukupnost funkcioniranja sustava platnog prometa u zemlji.

HNB će započeti s naplatom naknada bankama za korištenje usluga provedenih plaćanja putem HSVP-a. Također će odrediti naknadu za usluge HSVP-a na neprofitnom načelu, i to tako da se iz ostvarenog prihoda po osnovi naplaćenih naknada za usluge HSVP-a pokrivaju troškovi koji se odnose na funkcioniranje, održavanje i razvoj HSVP-a. Naplata naknade prema tim načelima uobičajena je u zemljama u europskom okruženju.

**Poslovanje
trezora**

5.

5.1. Poslovanje trezora HNB-a

5.1.1. Stanje i kretanje gotovog novca u optjecaju

Dana 31. prosinca 2003. stanje gotovog novca u optjecaju iznosilo je 10,57 milijardi kuna, što je za 9,2 posto više nego na kraju 2002. godine. Rast gotovog novca od 9,2 posto u 2003. godini bio je za 4,2 postotna boda sporiji nego u 2002. godini.

Dana 31. prosinca 2003. izvan trezora Hrvatske narodne banke i gotovinskih centara bilo je 94,7 milijuna komada novčanica u vrijednosti od 10,078 milijardi kuna.

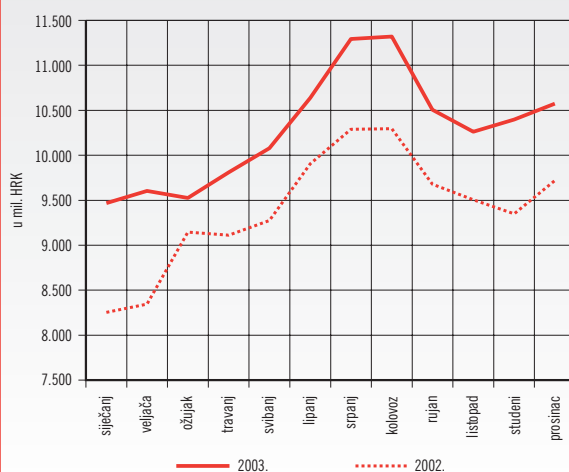
U usporedbi sa stanjem krajem 2002. godine, količina novčanica izvan trezora povećana je za 11,8 posto, dok je vrijednost ukupne svote novčanica izvan trezora veća za 8,5 posto.

Količina kovanog novca izvan trezora 31. prosinca 2003. godine iznosila je 960 milijuna komada, u vrijednosti od 0,495 milijardi kuna.

U odnosu na stanje krajem 2002. godine, količina kovanog novca izvan trezora porasla je za 11,2 posto, a njegova vrijednost za 14,1 posto.

Slika 5.1.

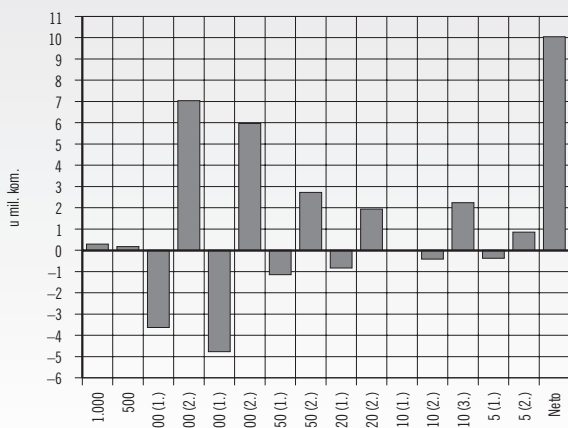
Gotov novac u optjecaju

Izvor: HNB

Slika 5.2.

Promjena komada novčanica u optjecaju u 2003.

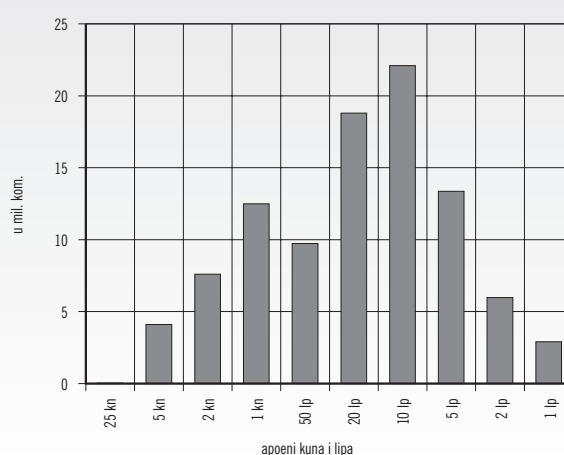

Napomena: Redni brojevi u zagradama uz apoene označuju seriju izdanja.

Izvor: HNB

Slika 5.3.

Promjena komada kovanog novca u optjecaju u 2003.

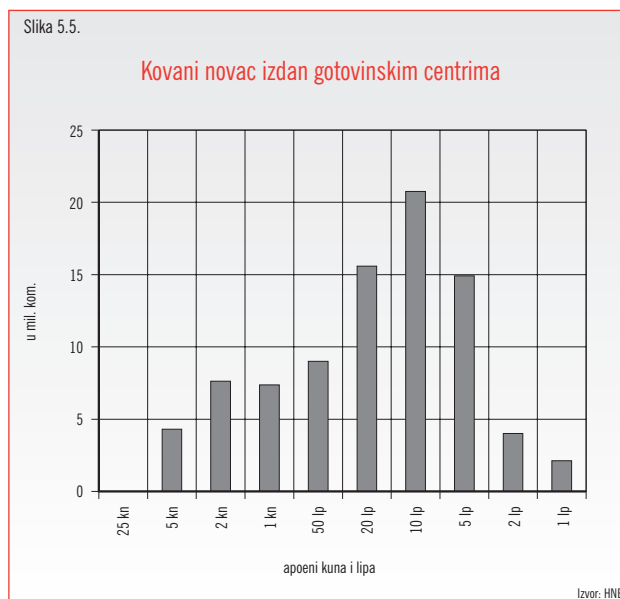
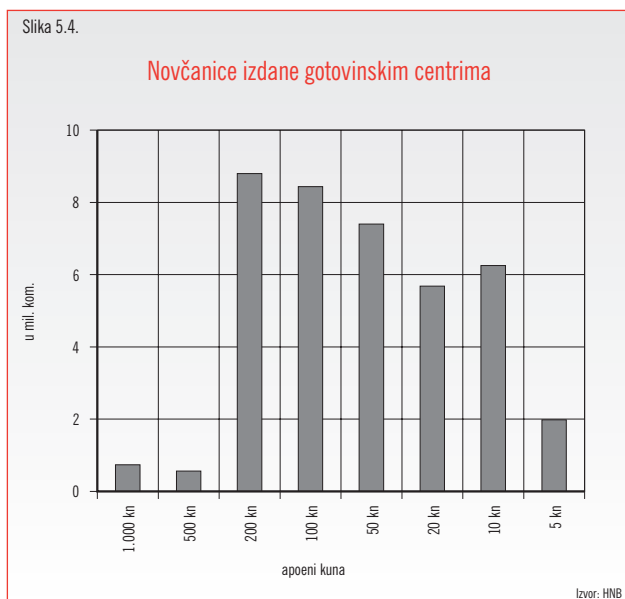
apoeni kuna i lipa

Izvor: HNB

Stanje novčanica i kovanog novca izvan trezora tijekom 2003. iznosilo je u prosjeku 21 komad novčanica, odnosno 218 komada kovanog novca po stanovniku.

5.1.2. Opskrba gotovim novcem

Za potrebe podmirivanja narudžbi banaka gotovim novcem tijekom 2003. iz trezora Hrvatske narodne banke izdano je u gotovinske centre 4,1 milijardu kuna u novčanicama (39,8 milijuna komada) i 0,054 milijardi kuna kovanog novca (85,6 milijuna komada). Vrijednost izdanih novčanica manja je za 12 posto nego u 2002. godini, dok je iznos izdanoga kovanog novca povećan za 182 posto (po broju komada za 51 posto). Tako veliko povećanje rezultat je potražnje za kovanim novcem od 5, 2 i 1 kune.

5.1.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica

Tijekom 2003. godine Direkcija trezora preuzela je iz gotovinskih centara ukupno 35,2 milijuna komada novčanica u ukupnoj vrijednosti od 3,8 milijardi kuna. Sustavom za obradu novčanica ukupno je obrađeno 34,0 milijuna komada novčanica, od čega je 88,2 posto ili 30,0 milijuna komada u vrijednosti od 2,9 milijardi kuna automatski izrezano jer novčanice kakvoćom nisu zadovoljile utvrđene kriterije za daljnju uporabu u optjecaju.

Tablica 5.1. Ukupno obrađene i izrezane novčanice u 2003.

Ukupno obrađeno			Ukupno izrezano			
Komada	Apoen	Svota u HRK	Komada	Apoen	Svota u HRK	Kilograma
584.734	1.000	584.734.000,00	369.266	1.000	369.266.000,00	388
1.733.384	500	866.692.000,00	1.308.637	500	654.318.500,00	1.309
2.367.868	200 (1.)	473.573.600,00	2.305.565	200 (1.)	461.113.000,00	2.190
375	200 (2.)	75.000,00	202	200 (2.)	40.400,00	0
10.222.250	100 (1.)	1.022.225.000,00	9.687.321	100 (1.)	968.732.100,00	8.719
261	100 (2.)	26.100,00	212	100 (2.)	21.200,00	0
8.535.021	50 (1.)	426.751.050,00	6.421.432	50 (1.)	321.071.600,00	5.458
202	50 (2.)	10.100,00	199	50 (2.)	9.950,00	0
7.345.947	20 (1.)	146.918.940,00	6.847.404	20 (1.)	136.948.080,00	5.478
97.548	20 (2.)	1.950.960,00	95.435	20 (2.)	1.908.700,00	79
2	10 (1.)	20,00	0	10 (1.)	0	0
1.034.235	10 (2.)	10.342.350,00	938.254	10 (2.)	9.382.540,00	704
504.509	10 (3.)	5.045.090,00	491.104	10 (3.)	4.911.040,00	383
1.607.954	5 (1.)	8.039.770,00	1.549.053	5 (1.)	7.745.265,00	1.084
10.348	5 (2.)	51.740,00	10.193	5 (2.)	50.965,00	7
34.044.638		3.546.435.720,00	30.024.277		2.935.519.340,00	25.800

Izvor: HNB

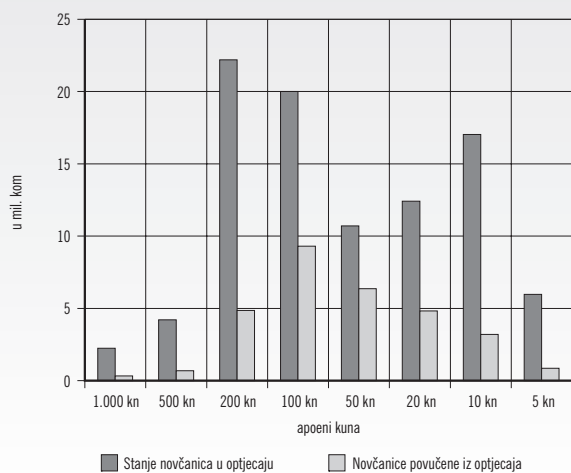
Prema iskazanim podacima indeks obnove optjecaja iznosio je 32 (uništene novčanice / optjecaj x 100).

5.1.4. Vještačenje novčanica

U 2003. godini, postupkom vještačenja sumnjivih primjeraka novčanica, registrirano je 3.316 komada krivotvorenih novčanica u ukupnoj vrijednosti od 975.380,00 kuna. U odnosu na 2002. godinu broj registriranih krivotvorina povećan je za 134 posto. Najviše su krivotvorene novčanice od 200 kuna, pa na navedeni apoen otpada 971 komad krivotvorenih novčanica ili 29 posto. Kako je tijekom 2003. uočen znatan porast krivotvorenja novčanica kuna, provedene su dodatne kampanje upoznavanja javnosti i korisnika novčanica (posebno maloprodajne mreže) sa zaštitnim obilježjima novčanica. Na temelju navedenih pokazatelja može se ustvrditi da je tijekom 2003. na 1 milijun komada novčanica u optjecaju utvrđeno 35 krivotvorenih novčanica. Analiza izrade primljenih krivotvorina pokazala je da su krivotvorine izrađene najvećim dijelom računalnim postupkom, uz ispis na pisaču u boji, a da su samo u jednom slučaju, kod apoena od 1.000 kuna, primijenjene tiskarske tehnologije.

Slika 5.6.

Odnos povučenih novčanica i novčanica u optjecaju u 2003.

Izvor: HNB

Tablica 5.2. Registrirane krivotvorine novčanica kuna u 2003.

Apoeni	1.000	500	200	100	50	20	10	5	
Komadi	585	140	971	951	593	67	9	0	3.316
Udjel	18,0	4,0	29,0	29,0	18,0	2,0	0,0	0,0	100,0

Izvor: HNB

5.1.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca

Tijekom 2003. godine Hrvatska narodna banka izdala je numizmatički komplet optjecajnoga kovanog novca kuna i lipa s godinom izdanja “2003.” u količini od 1.000 kompleta.

5.1.6. Ustroj gotovinskih centara

Hrvatska narodna banka je Odlukom o opskrbi banaka gotovim novcem (NN, br. 22/2002.) uredila opskrbu banaka gotovim novcem preko gotovinskih centara. Primjenom Odluke HNB je započeo ustrojavanje novog modela tijekom gotovog novca u Republici Hrvatskoj koji podrazumijeva formiranje gotovinskih centara kao specijaliziranih ustanova za pohranu, izdavanje, prijam i obradu velikih količina gotovog novca. U tu je svrhu Hrvatska narodna banka u suradnji s Financijskom agencijom – kojoj su ugovorno povjereni poslovi gotovinskih centara u ime i za račun Hrvatske narodne banke – pokrenula izradu studije o konceptu ustroja gotovinskih centara u Republici Hrvatskoj. Izrada studije inicirana je u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja u poslovanju s gotovim novcem i postojećom infrastrukturom te troškovima sustava, kako bi se na temelju analize postojećeg stanja razradili novi model i dinamika ustroja gotovinskih centara. Novi model gotovinskog poslovanja trebao bi troškove za sve sudionike učiniti optimalnima u području upravljanja gotovim novcem (obrada, pohrana, transport), uz istodobno uvođenje novih proizvoda prema potrebama klijenata.

Studija o konceptu ustroja gotovinskih centara bit će dovršena 15. lipnja 2004.

Hrvatska narodna banka ocijenila je da će izrada i primjena studije utjecati na cjelokupno poslovanje s gotovim novcem u Republici Hrvatskoj, pa je u njezinu izradu na samom početku uključila banke, tvrtke za prijevoz gotovog novca i veće trgovačke lance kako bi se postigla suglasnost svih sudionika o budućem modelu gotovinskog poslovanja i uslugama gotovinskih centara.

**Javnost
rada**

6.

6.1. Odnosi Hrvatske narodne banke s javnošću

Hrvatska narodna banka osobito veliko značenje pridaje upoznavanju javnosti sa svojim ciljevima, zadaćama, mjerama novčane politike i njihovim učincima kao i ostalim aktivnostima u okviru svojih nadležnosti, smatrajući otvorenost i javnost bitnim pretpostavkama vjerodostojnosti i transparentnosti svoga djelovanja, ali i šire podrške u ostvarivanju uloge središnje banke primjerene tržišnom gospodarstvu i prilagođene suvremenim međunarodnim standardima.

Hrvatska narodna banka razvija i rabi različite oblike komuniciranja s domaćom i međunarodnom javnošću. O odlukama Savjeta HNB-a, kao najvišega tijela središnje banke, objavljuju se priopćenja za javnost neposredno nakon njihova donošenja, a isto tako i o intervencijama središnje banke na deviznom tržištu i drugim mjerama od općeg interesa. Priopćenja za javnost – a tijekom 2003. godine bilo ih je više desetaka – objavljuju se sredstvima javnog informiranja te na internetskoj stranici HNB-a, gdje su dostupna i na hrvatskom i na engleskom jeziku.

Na jedanaest konferencija ili skupnih brifinga za novinare, kao i u većem broju intervjua i izjava za javnost najviših dužnosnika Hrvatske narodne banke za brojna domaća i inozemna javna glasila, nastojalo se što potpunije obavijestiti i stručnu i široku javnost o aktivnostima središnje monetarne institucije i o problemima s kojima se suočava u ostvarivanju svojih zadaća, kao i o metodama i instrumentariju kojima nastoji očuvati makroekonomsku stabilnost u zemlji i tako učvrstiti temelje zdravoga i održivoga gospodarskog rasta. Istu svrhu imali su i nastupi na različitim stručnim skupovima i prezentacijama u zemlji i inozemstvu.

Uz nebrojene telefonske obavijesti, tijekom prošle godine Ured za odnose s javnošću odgovorio je i pisanim putem (faksovima ili e-mailom) na više stotina pojedinačnih novinarskih upita iz zemlje i svijeta. Odgovorili smo i na više od tisuću upita građana, banaka, poduzeća i raznorodnih drugih domaćih i inozemnih institucija kojima su trebala neka objašnjenja, naputci ili pomoć u rješavanju problema za koje su držali da zadiru u nadležnosti središnje banke.

Radi što boljeg upoznavanja s radom središnje banke ili s novom regulativom koja se odnosi na njezin djelokrug i sl., povremeno se organiziraju i seminari za novinare koji prate ovo područje. Također, organizirana su i predavanja za nekoliko skupina posjetitelja zainteresiranih da se поблиže upoznaju s ulogom i radom središnje banke (ekonomski savjetnici veleposlanstava, srednjoškolci i studenti, udruga žena).

Afirmaciji djelovanja Hrvatske narodne banke i ukupnih postignuća naše zemlje pridonosi i vrlo ugledna međunarodna Dubrovačka konferencija o tranzicijskim gospodarstvima, koju već desetak godina organizira HNB uz sudjelovanje cijelih njezinih znanstvenika i istaknutih nositelja financijskih politika iz Hrvatske i mnogih drugih zemalja, kao i iz najvažnijih međunarodnih financijskih institucija.

Za javnost djelovanja Hrvatske narodne banke sve važniju ulogu ima i korištenje vlastite internetske stranice. Osim priopćenja koja se odnose na odluke Savjeta HNB-a, intervencija na deviznom tržištu, tečajnica HNB-a i sličnih sadržaja, tu je objavljena i cjelokupna zakonska i druga regulativa, odluke, nalogi i drugi akti koji se tiču djelovanja Hrvatske narodne banke i hrvatskoga bankovnog sustava. Na isti način dostupni su stručnoj i široj javnosti i svi mjesečni i tromjesečni bilteni središnje banke, godišnja izvješća HNB-a, lista banaka i bilteni o bankovnom sustavu, kao i brojne tematske publikacije i analize, gotovo sve na hrvatskom i engleskom jeziku. Svi dokumenti vezani uz odnose Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom dostupni su također na web-stranici www.hnb.hr.

Valja dodati da je Hrvatska bila u prvoj skupini od nekoliko desetaka zemalja čije su središnje banke prihvale i primjenjuju najviše međunarodne standarde javne dostupnosti i brzog objavljivanja statističkih podataka iz svog djelokruga. I taj dokaz visoke razine otvorenosti djelovanja hrvatske središnje banke dostupan je u obliku redovito ažuriranih podataka na navedenoj internetskoj stranici. Spomenimo na kraju i to da je prema ocjeni dvojice američkih znanstvenika (Stevea Hanka i Matta Sekerkea, John Hopkins University), na temelju istraživanja koje je obuhvatilo 174 središnje banke odnosno njihove web-stranice, Hrvatska narodna banka uvrštena među 16 najtransparentnijih središnjih banaka u svijetu.

**Međunarodni
odnosi**

7.

7.1. Odnosi Republike Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF-om)

Tijekom 2003. godine ostvareni su brojni kontakti sa stručnjacima Međunarodnoga monetarnog fonda, i to posredovanjem Predstavništva te institucije u Republici Hrvatskoj i za višekratnih posjeta delegacija MMF-a Hrvatskoj te delegacija HNB-a MMF-u.

Osobito intenzivni bili su kontakti vezani uz potpisivanje i provedbu financijskog *stand-by* aranžmana, a u travnju 2003. godine u Zagrebu je boravila i misija tehničke pomoći MMF-a.

Redovite konzultacije po članku IV. Statuta MMF-a tijekom 2003. godine nisu provedene, s obzirom na to da je Republika Hrvatska sklopila aranžman s MMF-om pa se te konzultacije odvijaju svaka 24 mjeseca.

7.1.1. *Stand-by* aranžman

U drugoj polovini 2002. godine pristupilo se pripremama za zaključenje novog *stand-by* aranžmana koji je, kao i prethodni, bio zamišljen kao “mjera opreza”, tj. s namjerom da se odobrena sredstva ne povlače, ali da u slučaju potrebe to bude moguće.

Stand-by aranžman, koji je Izvršni odbor MMF-a odobrio Republici Hrvatskoj 3. veljače 2003. godine na rok od 14 mjeseci, u visini od 105,88 milijuna SDR-a, za Republiku Hrvatsku je ponajprije bio međunarodna potvrda vjerodostojnosti njezinih opredjeljenja za daljnju fiskalnu konsolidaciju i strukturne promjene, posebice glede stabiliziranja javnog duga, povećane prilagodljivosti tržišta radne snage i novih pomaka u privatizaciji.

Prva revizija aranžmana završena je 1. kolovoza 2003. godine. MMF je dao pozitivnu ocjenu za pridržavanje predviđenih kvantitativnih kriterija izvršenja zadanih aranžmanom, uz prigovor da se kasni s provedbom strukturnih mjera. Izraženo je uvjerenje da će se stabilizirati udio javnog duga u BDP-u, što je bio jedan od osnovnih ciljeva aranžmana.

Druga revizija aranžmana je zaključena 12. studenog 2003. godine, a Odbor izvršnih direktora MMF-a je odobrio Republici Hrvatskoj zahtjev za neispunjavanjem četiriju kriterija izvršenja za rujan 2003. godine: proračunski saldo konsolidirane središnje države, dospjele neplaćene obveze konsolidirane središnje države, neto devizne pričuve i neto domaća aktiva Hrvatske narodne banke. Upo-

zoreno je kako je smanjenje eksterne osjetljivosti makroekonomski prioritet i kako je potrebno nastaviti sa snažnim provođenjem strukturne reforme.

Istodobno, mjere i kriteriji aranžmanom predviđeni za kraj godine nisu u potpunosti ispunjeni, pa se postojeći aranžman nije mogao zaključiti. Stoga je najavljeno otvaranje pregovora o novom *stand-by* aranžmanu.

7.1.2. Konstitutivna skupina

Interesi Republike Hrvatske u MMF-u i nadalje se kontinuirano ostvaruju u okviru Konstitutivne skupine u čijem se sastavu, uz Republiku Hrvatsku, nalazi još jedanaest zemalja (Armenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Gruzija, Izrael, Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska i Ukrajina). Na čelu Skupine je izvršni direktor, predstavnik Nizozemske, a glasačka snaga Skupine je 4,85 posto svih glasova u MMF-u.

Nakon dugogodišnjeg vođenja Skupine, u siječnju 2003. godine u redovitoj proceduri mjesto izvršnog direktora napustio je gosp. J. de Beaufort Wijnholds, a novim izvršnim direktorom imenovan je 15. siječnja 2003. prof. dr. Jeroen J. M. Kremers, dotadašnji zamjenik glavnog rizničara pri nizozemskom ministarstvu financija. Početkom travnja 2003. godine gosp. Kremers je boravio u višednevnom nastupnom posjetu Republici Hrvatskoj, tijekom kojega se, između ostalog, susreo s visokim predstavnicima Vlade Republike Hrvatske, Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija.

U lipnju 2003. godine Republika Hrvatska je, u skladu s pravilima rada Konstitutivne skupine, pomoćnikom izvršnog direktora na rok od dvije godine ponovno imenovala svog predstavnika.

7.1.3. Ostali oblici suradnje s MMF-om

Redovito sudjelovanje hrvatskih predstavnika u radu organa upravljanja MMF-a (Konstitutivne skupine, Međunarodnoga monetarnog i financijskog odbora te Odbora guvernera) nastavljeno je i u 2003. godini. Tako su predstavnici Hrvatske narodne banke sudjelovali u radu Proljetnog sastanka u Washingtonu i Godišnje skupštine Odbora guvernera Međunarodnoga monetarnog fonda u Dubaiju, tijekom kojih je održan veći broj susreta s predstavnicima međunarodnih financijskih institucija, poslovnih banaka te investicijskih kuća.

7.1.4. Financijske transakcije

Hrvatska narodna banka kao fiskalni agent Republike Hrvatske i depozitar Međunarodnoga monetarnog fonda (regulirano Zakonom o prihvatanju članstva

Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim institucijama na temelju sukcesije, NN, br. 89/1992.) vodi depozitne račune MMF-a i uredno podmiruje obveze koje proizlaze iz aranžmana koje je Republika Hrvatska sklopila s MMF-om. Kako je krajem 2002. godine prije isteka roka vraćen cjelokupni preostali dug proizašao iz aranžmana sklopljenih s MMF-om tijekom devedesetih godina, u 2003. godini obveze su se odnosile na kamate obračunate na te aranžmane za posljednji kvartal 2002. godine (0,29 milijuna SDR-a) i na troškove novog *stand-by* aranžmana (0,26 milijuna SDR-a) u 2003. godini.

Kao članica Odjela posebnih prava vučenja pri Međunarodnom monetarnom fondu, Hrvatska je uredno servisirala i obveze po alokaciji posebnih prava vučenja. Tijekom 2003. godine po toj osnovi plaćeno je 0,76 milijuna SDR-a.

Stanje 31. prosinca 2003.

Račun općih sredstava	SDR (milijuna)	% kvote
Kvota	365,10	100,00
Depoziti MMF-a	364,94	99,96
Pričuvna pozicija	0,16	0,04
Odjel posebnih prava vučenja	SDR (milijuna)	% neto kum. alokac.
Neto kumulativna alokacija	44,21	100,00
Depozit na SDR-ima	0,03	0,07
Depozit kod PRGF-HIPC Trust fonda	0,52	—
Obveze podmirjene u 2003.	SDR (milijuna)	—
Otplata kamate po svim aranžmanima	0,29	—
Trošak po <i>stand-by</i> aranžmanu	0,26	—
Taksa za članstvo u Odjelu SPV-a	0,01	—
Troškovi neto kumulativne alokacije	0,76	—

Napomena: Vrijednost posebnih prava vučenja (SDR) utvrđuje se kao ponderirani prosjek vrijednosti košarice vodećih svjetskih valuta, a koja se revidira svakih pet godina. Od 1. siječnja 2001. košaricu valuta čine: američki dolar (45 posto), euro (29 posto), japanski jen (15 posto) i funta sterlinga (11 posto).

7.2. Odnosi Hrvatske narodne banke s Bankom za međunarodne namire (BIS-om)

Predstavnici HNB-a sudjeluju u radu redovitih godišnjih i izvanrednih općih skupština BIS-a.

Izvanredna opća skupština BIS-a održana je 10. ožujka 2003. godine. Na njoj su odobrene izmjene i dopune Statuta BIS-a, prema kojima se, počevši od nove financijske godine (tj. 1. travnja 2003. godine), uvode posebna prava vučenja (SDR) kao obračunska jedinica BIS-a, umjesto dotadašnjega zlatnog franka čije je korištenje s više aspekata ocijenjeno kao netransparentno i neusklađeno sa suvremenom računovodstvenom praksom. Uvođenje SDR-a kao obračunske jedinice dovelo je do promjene u strukturi kapitala BIS-a tako što je dionički kapital smanjen za 12,2 posto, dok su za odgovarajući iznos uvećani fondovi pričuve BIS-a jer je nominalna vrijednost jedne dionice, preračunato u posebna prava

vučenja dana 31. ožujka 2003. godine, smanjena sa 5.696 na 5.000 SDR-a zbog odluke o zaokruživanju na nižu vrijednost.

Na redovitoj Godišnjoj općoj skupštini BIS-a održanoj 30. lipnja 2003. prihvaćeno je Godišnje izvješće BIS-a i donesena odluka o podjeli dividende u iznosu od 400 švicarskih franaka po dionici.

Osim Godišnje skupštine održavaju se i redoviti sastanci guvernera središnjih banaka BIS-a, na kojima se raspravlja o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnog bankarstva i financija. Guverner odnosno ostali članovi najužeg rukovodstva HNB-a sudjelovali su na navedenim sastancima.

Hrvatska narodna banka sudjelovala je u aktivnostima BIS-a vezanima uz koordinaciju tehničke pomoći središnjih banaka Skupine G-10 središnjim bankama srednje i istočne Europe. U tom smislu ostvareno je više bilateralnih kontakata, u kojima su načelno dogovoreni različiti oblici pružanja tehničke pomoći.

Predstavnici Hrvatske narodne banke također sudjeluju u radu Odbora za platne sustave i sustave namire, kao i u radu regionalnih grupa Bazelskog odbora za nadzor banaka. HNB je početkom svibnja 2003. bio domaćinom petodnevne međunarodne radionice Novi bazelski standard, koja je organizirana u suradnji s Institutom za financijsku stabilnost pri BIS-u. Hrvatska narodna banka aktivno sudjeluje i u razmjeni informacija između središnjih banaka članica BIS-a.

Zaseban i važan oblik suradnje HNB i BIS ostvaruju na području upravljanja međunarodnim pričuvama.

7.3. Suradnja Hrvatske narodne banke s drugim međunarodnim institucijama

Hrvatska narodna banka surađivala je tijekom 2003. godine i s brojnim drugim međunarodnim financijskim institucijama. Primjerice, Hrvatsku narodnu banku i ostale nadležne institucije posjetili su predstavnici Instituta za međunarodne financije (*Institute for International Finance, IIF*) u siječnju i rujnu 2003. godine te predstavnici Japanskog centra za međunarodne financije (*Japan Center for International Finance, JCIF*) u lipnju 2003. godine.

Cilj posjeta bila je ocjena ekonomske i političke situacije u Hrvatskoj, jer na temelju prikupljenih podataka i saznanja navedene institucije izrađuju izvješća o stanju u hrvatskom gospodarstvu.

7.4. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europske unije parafiran je 14. svibnja 2001. godine u Bruxellesu. Sporazum je potpisan u listopadu 2001. godine u Luksemburgu, a u prosincu su ga ratificirali Hrvatski sabor i Europski parlament. U tijeku je njegova ratifikacija od zemalja članica Europske unije.

Kako bi ubrzala svoj put prema Europskoj uniji i uključila se u sljedeći val proširenja, Republika Hrvatska je 21. veljače 2003. godine predala zahtjev za punopravno članstvo. Europska komisija je 14. travnja 2003. godine započela s izradom mišljenja o zahtjevu za punopravno članstvo, te je, s tim u vezi, 10. srpnja 2003. godine predala Hrvatskoj opširan popis pitanja vezanih uz poštivanje triju kriterija iz Kopenhagena (Upitnik Europske komisije). U izradi odgovora na pitanja iz Upitnika sudjelovale su sve institucije Vlade Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka. HNB je pripremio odgovore na pitanja iz područja svoje nadležnosti, koja su vezana za ekonomske kriterije (makroekonomski podaci, ekonomski i strukturni razvoj i reforme, financijska tržišta), za ekonomsku i monetarnu uniju te za slobodu kretanja kapitala i usluga. Odgovori na Upitnik predani su Europskoj komisiji 9. listopada 2003. godine.

Hrvatska narodna banka je u okviru svoje nadležnosti i u 2003. godini nastavila održavati kontakte s predstavnicima Europske središnje banke, kao čelne institucije Europskog sustava središnjih banaka. U tom se smislu može posebno istaknuti započeta suradnja na pripremanju usklađivanja hrvatske monetarne statistike sa zahtjevima Europske središnje banke.

7.5. Platni promet s inozemstvom

Tijekom 2003. godine platni promet s inozemstvom znatnije se proširio jer je sredinom godine sklopljen ugovor između Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija Republike Hrvatske o obavljanju poslova platnog prometa za potrebe države. Time je povećan broj plaćanja i naplata inozemstvu za potrebe države, tj. Ministarstva financija Republike Hrvatske, pa je HNB kao fiskalni agent, na temelju članstva RH u međunarodnim financijskim institucijama i zajmova koje su odobrile te institucije (EFSAL, SAL), svakodnevno obavljao plaćanja i naplate za račun Ministarstva financija. Platni promet s inozemstvom u svoje ime i za svoj račun Hrvatska narodna banka provodila je za svoje redovite transakcije i za naplate ostvarene prodajom kovanica i prigodnog novca.

Hrvatska narodna banka prati ekonomska i politička kretanja u pojedinim zemljama i regijama koje su od posebnog interesa i za samu Hrvatsku narodnu banku i za hrvatski bankovni sustav i gospodarstvo u cjelini.

I tijekom 2003. godine pažnja je bila usmjerena na analizu kreditno-investicijske sposobnosti financijskih institucija, mogućih partnera HNB-a, te na zemlje i bankovne sustave zemalja kandidata za pristup Europskoj uniji u prvom krugu.

U 2003. godini organizirano je više od 50 sastanaka s predstavnicima financijskih institucija iz inozemstva. Hrvatsku narodnu banku su posjetile središnje i komercijalne banke, investicijski fondovi i agencije za ocjenu kreditno-investicijske sposobnosti. HNB je komunicirao i s drugim institucijama, među kojima su veleposlanstva zemalja najvažnijih partnera Republike Hrvatske.

**Financijska
izvješća
Hrvatske
narodne banke**

8.

Deloitte.

Deloitte & Touche spol. s r.o.
Týn 641/4
110 00 Prague
Czech Republic

Tel: + 420 224 895 500
Fax: + 420 224 895 555
DeloitteCZ@deloitteCE.com
www.deloitte.cz

Registered at the Municipal Court
in Prague, Section C, File 24349
IČ: 49620592
DIČ: 001-49620592

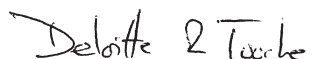
Nezavisni izvještaj revizora

Guverneru i Savjetu Hrvatske narodne banke, Zagreb

Obavili smo reviziju priložene Bilance Hrvatske narodne banke, Zagreb ("Banka") na dan 31. prosinca 2003. te pripadajućeg Računa dobiti i gubitka, Izvješća o promjenama u kapitalu i Izvješća o novčanom toku za godinu koja je tada završila. Odgovornost za ta financijska izvješća, prikazana na stranicama 166 do 196, snosi rukovodstvo Banke. Naša je odgovornost izraziti mišljenje o tim financijskim izvješćima na temelju naše revizije. Reviziju financijskih izvješća Banke za 2002. godinu obavio je drugi revizor i o njima izrazio pozitivno mišljenje 5. svibnja 2003.

Reviziju smo obavili u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima, koje je objavilo Međunarodno udruženje revizora. Navedeni standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i obavimo na način da prikupimo dovoljno dokaza koji nam, u razumnoj mjeri, pružaju jamstvo da financijska izvješća ne sadrže značajne pogreške. Revizija uključuje ispitivanja, na osnovi testiranja dokaza koji potkrepljuju iznose i bilješke uz financijska izvješća. Revizija također uključuje procjenu primijenjenih računovodstvenih načela, te ocjenu značajnih prosudbi rukovodstva, kao i ocjenu ukupnog prikaza financijskih izvješća. Uvjereni smo da nam naša revizija daje razumnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Prema našem mišljenju, financijska izvješća prikazuju realno i objektivno, u svim značajnim aspektima financijski položaj Banke na dan 31. prosinca 2003., njezine rezultate poslovanja i novčane tokove za godinu tada završenu u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja.

Deloitte & Touche
Prag, 25. ožujka 2004.

Deloitte & Touche
Zagreb, 25. ožujka 2004.

Audit • Tax • Consulting • Financial Advisory.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu

Račun dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke

Račun dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke
za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2003., u tisućama kuna

	Bilješka	2003.	2002.
Kamatni i srodni prihodi	3	1.104.593	1.279.297
Kamatni i srodni troškovi	4	(462.649)	(588.426)
Neto kamatni prihod		641.944	690.871
Prihodi od naknada i provizija		3.196	3.192
Troškovi naknada i provizija		(2.850)	(2.971)
Neto prihod od naknada i provizija		346	221
Prihodi od dividenda		4.420	4.330
Neto rezultat trgovanja	5	(66.189)	45.140
Neto rezultat revalorizacije plem. metala	5	87	(366)
Ukupno		(66.102)	44.774
Neto negativne tečajne razlike	6	(609.737)	(1.240.948)
Ostali prihodi	7	13.891	7.843
Gubitak iz poslovanja		(15.238)	(492.909)
Troškovi poslovanja	8	(250.641)	(215.660)
(Povećanje)/smanjenje rezervacija	10	(76.624)	111.299
Manjak prihoda nad rashodima		(342.503)	(597.270)
Manjak prihoda nad rashodima koji se pokriva iz općih pričuva		342.503	597.270

Bilanca Hrvatske narodne banke

Bilanca Hrvatske narodne banke
na dan 31. prosinca 2003., u tisućama kuna

Stavka	Bilješka	2003.	2002.
Imovina			
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	11	6.944	7.729
Depoziti kod drugih banaka	12	25.566.504	28.142.782
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	13	24.525.534	13.850.038
Kredit	14	954.594	34.667
Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda	15	3.324.568	3.562.714
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	16	34.047	27.830
Obračunate kamate i ostala imovina	17	61.270	114.429
Materijalna i nematerijalna imovina	18	389.829	385.973
Ukupno imovina		54.863.290	46.126.162
Obveze			
Novčanice i kovani novac u optjecaju		12.256.309	10.895.792
Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke	19	4.920.178	6.392.307
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	20	27.859.248	19.395.535
Obveze prema državi i državnim institucijama	21	1.506.921	599.308
Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu	22	3.318.027	3.545.340
Obračunate kamate i ostale obveze	23	95.568	51.204
Ukupno obveze		49.956.251	40.879.486
Kapital			
Temeljni kapital	24	2.500.000	2.500.000
Pričuve	24	2.407.039	2.746.676
Ukupno kapital		4.907.039	5.246.676
Ukupno kapital i obveze		54.863.290	46.126.162

Financijska izvješća prikazana na stranicama 166 do 196 odobrili su dana 25. ožujka 2004.:

Direktor Direkcije računovodstva:
Ivan Branimir Jurković

Guverner:
dr. sc. Željko Rohatinski

Izvješće o promjenama u kapitalu Hrvatske narodne banke

Izvješće o promjenama u kapitalu Hrvatske narodne banke
za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2003., u tisućama kuna

	Temeljni kapital	Opće pričuve	Revalorizacijske pričuve	Višak (manjak) prihoda nad rashodima	Ukupno kapital
Stanje 1. siječnja 2002.	2.500.000	3.078.966	232.773	—	5.811.739
Manjak prihoda nad rashodima				(597.270)	(597.270)
Pokriće manjka na teret općih pričuva		(597.270)		597.270	—
Revalorizirana vrijednost nekretnina			32.207		32.207
Preneseno u opće pričuve		5.122	(5.122)		—
Stanje 31. prosinca 2002.	2.500.000	2.486.817	259.859	—	5.246.676
Revalorizirana vrijednost nekretnina			29.630		29.630
Isknjiženje nekretnine			(26.764)		(26.764)
Preneseno u opće pričuve		5.060	(5.060)		—
Manjak prihoda nad rashodima				(342.503)	(342.503)
Pokriće manjka na teret općih pričuva		(342.503)		342.503	—
Stanje 31. prosinca 2003.	2.500.000	2.149.374	257.665	—	4.907.039

Izvješće o novčanom toku

Izvješće o novčanom toku

za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2003., u tisućama kuna

	2003.	2002.
Novčani tok iz poslovnih aktivnosti		
Primljene kamate	996.635	1.279.826
Plaćene kamate	(446.958)	(602.629)
Primljene provizije	3.060	3.161
Plaćene provizije	(2.487)	(2.053)
Primljene dividende	4.420	4.330
Ostali primici	5.323	5.232
Plaćeni troškovi	(196.478)	(170.227)
	363.515	517.640
Povećanje/smanjenje u poslovnim sredstvima/obvezama		
Smanjenje/(povećanje) depozita kod drugih banaka	2.566.553	(2.661.598)
(Povećanje)/smanjenje kredita	(937.467)	92.618
Kupnja vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	(10.683.281)	(964.876)
Neto povećanje/(smanjenje) ostalih sredstava/obveza	(18.928)	(377.223)
Smanjenje obveza prema MMF-u	—	(1.010.512)
Povećanje novca u optjecaju	1.360.518	1.849.627
Povećanje obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama	8.391.557	4.167.249
Povećanje/(smanjenje) obveza prema državi	924.767	(931.068)
	1.603.719	164.217
Neto novac iz poslovnih aktivnosti	1.967.234	681.857
Novčani tok iz ulagačkih aktivnosti		
Kupnja nekretnina i opreme	(56.004)	(46.284)
Stjecanje vlasničkih uloga	(74)	—
Neto novac iz ulagačkih aktivnosti	(56.078)	(46.284)
Novčani tok iz financijskih aktivnosti		
Neto emisija blagajničkih zapisa	(1.312.146)	87.433
Plaćanje Republici Hrvatskoj	—	(341.504)
Neto novac iz financijskih aktivnosti	(1.312.146)	(254.071)
Učinak tečajnih razlika	(610.523)	(1.266.495)
Neto smanjenje novca i novčanih ekvivalenata	(11.513)	(884.993)
Novac i novčani ekvivalenti na početku godine	23.475	908.468
Novac i novčani ekvivalenti na kraju godine	11.962	23.475

Računovodstvene politike i bilješke uz financijska izvješća

Bilješka br. 1 – Opći podaci i računovodstveni standardi

(1.1) Opći podaci

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske i njezin je status utvrđen zakonom. Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, koja jamči za njezine obveze, a sjedište joj je u Zagrebu, Trg hrvatskih velikana 3. Hrvatska narodna banka odgovorna je, u okviru svojih prava i obveza, za stabilnost nacionalne valute te za opću kunsku i deviznu likvidnost. U svom je poslovanju nezavisna i odgovorna Hrvatskom saboru, koji je potvrdio njezin Statut, a zastupa je guverner Hrvatske narodne banke.

Zadaci koje Hrvatska narodna banka obavlja u okviru Ustava i zakona su:

- ☐ utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike,
- ☐ držanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske i upravljanje njima,
- ☐ izdavanje novčanica i kovanog novca,
- ☐ davanje i oduzimanje odobrenja za rad banaka te nadziranje poslovanja banaka,
- ☐ vođenje računa banaka i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita bankama i primanje u depozit sredstava banaka,
- ☐ reguliranje, unapređenje i nadziranje platnog prometa,
- ☐ otvaranje i vođenje računa Republike Hrvatske,
- ☐ obavljanje ostalih zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku,
- ☐ donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti te
- ☐ obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

Na temelju odredbe članka 56. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci Hrvatska narodna banka sastavlja financijska izvješća za svaku financijsku godinu u skladu s računovodstvenim propisima i Međunarodnim računovodstvenim standardima (koji su postali dio Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja) tako da, slijedom navedenoga, financijska izvješća Hrvatske narodne banke za 2003. godinu čine:

- ☐ Račun dobiti i gubitka,
- ☐ Bilanca,
- ☐ Izvješće o promjenama u kapitalu,
- ☐ Izvješće o novčanom toku,
- ☐ Računovodstvene politike i bilješke uz financijska izvješća.

(1.2) Računovodstveni standardi i konvencije

Ova financijska izvješća sastavljena su primjenom načela povijesnog troška, s tim da su iznosi određenih stavki imovine i obveza revalorizirani prema fer vrijednosti u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja.

Financijska izvješća izražena su u kunama (HRK).

Izrada financijskih izvješća prema općeprihvaćenim računovodstvenim načelima zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavki koje utječu na iznose sredstava i obveza na dan financijskih izvješća i iznose prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje. Iako se te procjene temelje na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, stvarni rezultati se na kraju mogu razlikovati od tih procjena.

Bilješka br. 2 – Sažetak značajnih računovodstvenih politika

(2.1) Kamatni prihodi i troškovi

Kamatni prihodi i troškovi priznaju se u Računu dobiti i gubitka prema obračunskom načelu za sve kamatonosne instrumente primjenom metode obračuna stvarne kamatne stope na kupoprodajnu cijenu.

Kamate se suspendiraju kad se procijeni da se krediti ne otplaćuju uredno. Takvi se krediti vode prema načelu ostvarenoga, a ne prema načelu obračunatog prihoda, te se kamate uključuju u prihode tek kad su naplaćene. Krediti i pripadajuće kamate ponovno se vode prema obračunskom načelu nakon što je otklonjena sumnja u njihovu naplativost, tj. tek kad su naplaćeni zaostali iznosi kamata i glavnica.

Obračunata potraživanja i obveze s osnove deviznih kamata dnevno se svode na kunsku protuvrijednost po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke i uključuju se u kamatne prihode ili kamatne troškove.

(2.2) Prihodi od naknada i provizija

Prihodi od naknada i provizija nastaju pružanjem financijskih usluga Hrvatske narodne banke i priznaju se u trenutku pružanja predmetne usluge.

(2.3) Neto rezultat trgovanja

Neto rezultat trgovanja uključuje dobitke i gubitke nastale prodajom financijskih sredstava i obveza koje se drže u posjedu radi trgovanja ili zbog promjene njihove fer vrijednosti.

(2.4) Strana platna sredstva

Tečajne razlike nastale kao posljedica promjene valutnih tečajeva evidentiraju se kao nerealizirani dobiti ili gubici u Računu dobiti i gubitka.

Tečajne razlike nastale pri kupoprodaji deviza uključuju se u realizirane prihode ili rashode.

Prihodi i rashodi nominirani u stranim platnim sredstvima preračunavaju se u kune po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan transakcije.

Imovina i obveze nominirani u stranim platnim sredstvima dnevno se preračunavaju u kune po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke važećem posljednjeg dana obračunskog razdoblja, osim posebnih prava vučenja (SDR) koja se preračunavaju u kune po tečaju Međunarodnoga monetarnog fonda.

Tečajevi najznačajnijih valuta na dan 31. prosinca 2003. iznosili su:

1 USD = 6,118506 HRK (2002.: 7,145744 HRK)
 1 EUR = 7,646909 HRK (2002.: 7,442292 HRK)
 1 XDR = 9,091916 HRK (2002.: 9,714782 HRK).

(2.5) Financijski instrumenti

2.5.1. Klasifikacija

Financijska imovina Hrvatske narodne banke razvrstava se u sljedeće kategorije:

- a) *“Financijska imovina koja se drži radi trgovanja”*
 Ova kategorija obuhvaća utržive vrijednosne papire u koje Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva Republike Hrvatske kojima upravlja, a radi kratkoročnog ostvarivanja dobiti.
- b) *“Dani zajmovi i potraživanja koja je kreirala Hrvatska narodna banka”*
 Ova kategorija obuhvaća kredite koje je Hrvatska narodna banka odobrila bankama bez namjere kratkoročnog ostvarivanja dobiti.
- c) *“Financijska imovina raspoloživa za prodaju”*
 Ova kategorija obuhvaća ulaganja Hrvatske narodne banke u vlasničke vrijednosne papire.

2.5.2. Priznavanje

Hrvatska narodna banka priznaje financijska sredstva na datum podmirenja. Svi dobiti i gubici nastali zbog promjena u fer vrijednosti financijskih sredstava priznaju se od toga datuma.

2.5.3. Utvrđivanje vrijednosti

Vrijednost financijskih instrumenata početno se utvrđuje prema trošku, koji uključuje troškove transakcije.

- ❑ Vrijednost vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju naknadno se utvrđuje prema fer vrijednosti, koja odgovara kotiranoj tržišnoj cijeni na aktivnom financijskom tržištu. Instrumenti koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čiju fer vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi, iskazuju se prema trošku, koji uključuje troškove transakcije, umanjenom za gubitke zbog umanjenja vrijednosti.
- ❑ Na financijske obveze koje su monetarne stavke i koje su nominirane u stranoj valuti, primjenjuju se učinci tečajeva stranih valuta. Dobici i gubici na tim stavkama nastali zbog promjene tečajeva iskazuju se u neto dobiti i gubitku.

2.5.4. Načela utvrđivanja fer vrijednosti

Fer vrijednost financijskih instrumenata temelji se na njihovoj kotiranoj tržišnoj cijeni na datum bilance, bez odbitka troškova transakcije. Ako se ne raspolaže podacima o kotiranoj tržišnoj cijeni, fer vrijednost instrumenta procjenjuje se primjenom diskontiranoga novčanog toka.

Pri primjeni metode diskontiranoga novčanog toka očekivani budući novčani tokovi temelje se na najboljoj procjeni rukovodstva, pri čemu se kao diskontna stopa uzima tržišna stopa instrumenta za koji vrijede slični uvjeti važeća na datum bilance.

2.5.5. Dobici i gubici nastali ponovnim utvrđivanjem vrijednosti

Dobici i gubici nastali zbog promjena fer vrijednosti financijskih instrumenata namijenjenih trgovanju priznaju se u Računu dobiti i gubitka.

(2.6) Repo ugovori i obratni repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni. Vrijednosni papiri koji su kupljeni s obvezom ponovne prodaje u budućnosti, ne priznaju se u Bilanci. Izdaci koji se temelje na tim ugovorima priznaju se kao dani depoziti bankama ili drugim financijskim institucijama. Vrijednosni papiri prodani na temelju ugovora o reotkupu i nadalje se priznaju u Bilanci i iskazuju u skladu s računovodstvenom politikom za tu financijsku imovinu. Primici od prodaje vrijednosnih papira prikazuju se kao obveze prema bankama ili financijskim institucijama. Razlika između cijene kod prodaje i cijene kod ponovne kupnje raspodjeljuje se tijekom razdoblja transakcije i uključuje u kamatne prihode ili u kamatne troškove.

(2.7) Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire

Ulaganja u vlasničke financijske instrumente čija se fer vrijednost ne može pouzdano utvrditi, jer nisu predmet financijskih transakcija na aktivnim tržištima vrijednosnih papira, iskazuju se prema trošku stjecanja. Prihodi od dividenda priznaju se u godini u kojoj je evidentiran priljev.

(2.8) Derivatni financijski instrumenti

Derivatni financijski instrumenti, uključujući ugovore u inozemnim valutama i ostale derivatne instrumente (ako postoje), početno se priznaju u Bilanci prema trošku i naknadno mjere prema fer vrijednosti.

(2.9) Umanjenje vrijednosti imovine

Financijska imovina preispituje se na svaki datum bilance kako bi se utvrdila prisutnost objektivnih pokazatelja umanjenja. Ako se njihova prisutnost utvrdi, procjenjuje se nadoknadiivi iznos predmetne stavke imovine.

(2.10) Zlato i drugi plemeniti metali

Zlato i drugi plemeniti metali iskazuju se prema tržišnoj vrijednosti. Dobici i gubici nastali zbog promjena fer vrijednosti priznaju se u Računu dobiti i gubitka.

(2.11) Dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina

Dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina prikazana je u Bilanci prema trošku nabave ili prema procijenjenoj vrijednosti imovine umanjenoj za akumuliranu amortizaciju. Amortizacija se obračunava linearnom metodom prema propisanim stopama, s pomoću kojih se nabavna ili procijenjena vrijednost imovine otpisuje tijekom njezina očekivanog vijeka upotrebe.

Primijenjene su sljedeće godišnje stope amortizacije:

U postocima

	2003.	2002.
Zgrade	2,50	2,50
Namještaj	20,0	20,0
Računala	25,0	25,0
Softver	25,0	25,0
Motorna vozila	25,0	25,0
Oprema i ostala imovina	5,0 do 25,0	5,0 do 25,0
Novčanice i kovani novac	50,0 i 20,0	50,0 i 20,0

Zemljište se ne amortizira. Imovina u pripremi se ne amortizira dok se ne počne koristiti.

Troškovi održavanja i popravka terete Račun dobiti i gubitka kada su nastali, a svako poboljšanje se kapitalizira.

Revalorizacija zemljišta i zgrada provodi se kad se njihova fer vrijednost znatno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Fer vrijednost zemljišta i zgrada je njihova tržišna vrijednost koja se utvrđuje procjenom ovlaštenih procjenitelja.

(2.12) Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)

Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirana su u posebnim pravima vučenja (SDR), a dobiti ili gubici na temelju tečajnih razlika prikazuju se u skladu s bilješkom 2.4.

(2.13) Gotovina u optjecaju

Zakonito platno sredstvo u Republici Hrvatskoj je kuna. Novčanice i kovani novac iskazuju se u nominalnoj vrijednosti.

(2.14) Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke

Blagajnički zapisi HNB-a uključuju zapise u kunama i zapise u EUR i USD i iskazuju se prema nominalnoj vrijednosti.

(2.15) Oporezivanje

Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

(2.16) Novac i novčani ekvivalenti

U Izvješću o novčanom toku pod novcem i novčanim ekvivalentima iskazani su gotovina i tekući računi kod inozemnih banaka i Međunarodnoga monetarnog fonda.

Primjenom direktne metode Izvješće o novčanom toku osigurava podatke o novčanim primicima i novčanim izdacima u izvještajnom razdoblju, i to razvrstanim u poslovne, investicijske i financijske aktivnosti.

(2.17) Raspoređivanje

Prema članku 53. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u opće pričuve u iznosu koji utvrđuje Savjet Hrvatske narodne banke, i to ne više od 20 posto ostvarenog viška prihoda nad rashodima ili manje od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija Bilance s promjenama tečaja ili s promjenama tržišnih cijena. Ostatak viška prihoda nad rashodima, nakon raspoređivanja u opće pričuve, izvanredni je prihod državnog proračuna.

Manjak prihoda nad rashodima Hrvatska narodna banka pokriva iz općih pričuva, a ako su one nedostadne, razlika se pokriva iz državnog proračuna.

(2.18) Prijeboj

Financijska sredstva i financijske obveze saldiraju se i neto iznos uključuje se u Bilancu kad postoji zakonski ostvarivo pravo prijeboja (saldiranja) priznatih iznosa i kad postoji namjera podmirenja neto iznosa ili realizacije sredstva i istodobnog podmirenja obveze.

Bilješka br. 3 – Kamatni i srodni prihodi

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Kamate na depozite	447.477	785.778
Kamate na vrijednosne papire namijenjene trgovanju	568.016	480.890
Kamate od Međunarodnoga monetarnog fonda	61	16.186
Kamate na odobrene kredite bankama	11.109	9.098
Ostali kamatni prihodi	5.051	7.360
Neto pozitivna (negativna) tečajna razlika koja se odnosi na kamatne prihode u devizi	72.879	(20.015)
Ukupno	1.104.593	1.279.297

Kamatni prihod od financijske imovine nominirane u stranoj valuti

Ostvareni kamatni prihodi od oročenih depozita manji su nego za 2002. godinu. Manji prihodi posljedica su snižavanja kamatnih stopa Federal Reserve Bank (Fed) i Europske središnje banke (ESB). Referentna kamatna stopa na preko-noćne pozajmice Feda smanjena je sa 1,25 posto na 1,00 posto, dok je kamatna stopa na dvotjedne pozajmice ESB-a pala sa 2,75 posto na 2,00 posto.

Značajniji pad kamata bilježimo i kod sredstava u posebnim pravima vučenja (SDR) kod Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF), što je posljedica održavanja tih sredstava tijekom godine na vrlo niskoj razini u odnosu na prošlu godinu, pa je i osnovica za obračun kamate manja.

Kamate na vrijednosne papire bilježe porast u odnosu na 2002. godinu zbog povećanja udjela vrijednosnih papira u strukturi ukupnih ulaganja međunarodnih pričuva.

Kamatni prihodi od financijske imovine u kunama

Kamatni prihodi od odobrenih kunskih kredita u 2003. godini iznose 11.109 tisuća kuna, što je za 22,1 posto više od prihoda po toj osnovi ostvarenog u 2002. godini.

Najveći dio prihoda od kamata na kredite odnosi se na kamate na lombardne kredite, i to u iznosu od 7.871 tisuće kuna (više od 50 posto ukupnih kamatnih prihoda). Lombardni krediti su se u nekoliko navrata pojačano odobrivali radi rješavanja privremenog manjka likvidnosti u sustavu, a što je posebice bilo iz-

raženo od kolovoza 2003. pa do kraja godine. Pri tome treba napomenuti da su se lombardnim kreditom uglavnom koristile veće banke koje su, zbog veće depozitne baze, imale više poteškoća s prilagodbom novim propisima vezanim uz obveznu pričuvu.

Kod ostalih kamatnih prihoda najznačajnija je stavka prihod u iznosu od 1.583 tisuće kuna, a odnosi se na naknadu na nepravilno obračunate i upisane obvezne blagajničke zapise.

Bilješka br. 4 – Kamatni i srodni troškovi

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Obvezna pričuva u kunama	192.969	185.206
Obvezna pričuva u stranoj valuti	124.361	170.818
Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	52.015	130.990
Obvezni blagajnički zapisi HNB-a u kunama	258	—
Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	42.475	54.840
Kamate na financijske aranžmane s MMF-om	2.395	24.794
Kamate na repo aranžmane	28.683	25.711
Ostali kamatni troškovi	23.277	2.550
Neto (pozitivna) negativna tečajna razlika koja se odnosi na kamatne rashode u devizi	(3.784)	(6.483)
Ukupno	462.649	588.426

Kamatni troškovi za financijske obveze nominirane u stranoj valuti

Na smanjenje kamatnih troškova za deviznu obveznu pričuvu i devizne blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utjecao je pad kamatnih stopa na tržištu novca.

Kamate na financijske aranžmane s Međunarodnim monetarnim fondom odnose se na trošak za 2003. godinu s osnova neiskorištenog stand-by aranžmana odobrenog u veljači 2003. godine.

Kamatni troškovi za financijske obveze u kunama

Monetarna politika u 2003. godini bila je restriktivna s ciljem usporavanja rasta monetarnih agregata. U tom su smislu troškovi po osnovi kunskih kamata bili kao i za 2002. godinu veći od prihoda po osnovi kunskih kamata.

Iako je izdvojena obvezna pričuva banaka u kunama porasla za 53,9 posto, troškovi naknade za kunsku obveznu pričuvu povećani su za samo 4,2 posto, i to zbog smanjenja stope remuneracije sa 1,75 posto na 1,5 posto u siječnju te potom na 1,25 posto u studenome.

Kamatni troškovi za izdane blagajničke zapise HNB-a u kunama od 52.015 tisuća kuna čine 39,7 posto iznosa tih troškova u 2002. godini. To je rezultat kon-

stantnog smanjivanja stanja blagajničkih zapisa HNB-a tijekom godine, iako su kamatne stope povećane sa 2,08 posto u siječnju na 2,55 posto u rujnu.

Kod ostalih kamatnih troškova najznačajnija stavka iznosi 21.728 tisuća kuna, a odnosi se na otpis kamate na dospjeli kredit za likvidnost odobren Cibala-e banci d.d. u stečaju. Otpisana obračunata kamata odnosi se na razdoblje od 20. listopada 2000. (datum stečaja) do 31. kolovoza 2003.

Bilješka br. 5 – Neto rezultat trgovanja i revalorizacija plemenitih metala

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Dobici od kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	377.446	219.681
Gubici od kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	(443.635)	(174.541)
Neto rezultat trgovanja	(66.189)	45.140
Dobici pri usklađivanju vrijednosti zlata i plemenitih metala s promjenama tržišnih cijena	128	20
Gubici pri usklađivanju vrijednosti zlata i plemenitih metala s promjenama tržišnih cijena	(41)	(386)
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	87	(366)
Ukupno	(66.102)	44.774

Bilješka br. 6 – Neto negativne tečajne razlike

Značajne međuvalutne promjene koje su tijekom 2003. godine obilježile zbivanja na svjetskim deviznim tržištima, u velikoj su se mjeri odrazile i na poslovni rezultat Hrvatske narodne banke. Posljedica međuvalutnih promjena su negativne obračunske tečajne razlike u iznosu od 9.800.590 tisuća kuna i pozitivne obračunske tečajne razlike u iznosu od 9.179.518 tisuća kuna (negativan neto efekt iznosi 621.072 tisuće kuna). Najznačajniji utjecaj na obračunske tečajne razlike imao je pad vrijednosti dolara prema kuni, pri čemu je udio dolara u ukupnim međunarodnim pričuvama na dan 31. prosinca 2003. iznosio 29,65 posto.

Budući da se tečajne razlike prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja evidentiraju u prihodima i rashodima, rezultat je knjigovodstveni manjak prihoda nad rashodima u Računu dobiti i gubitka.

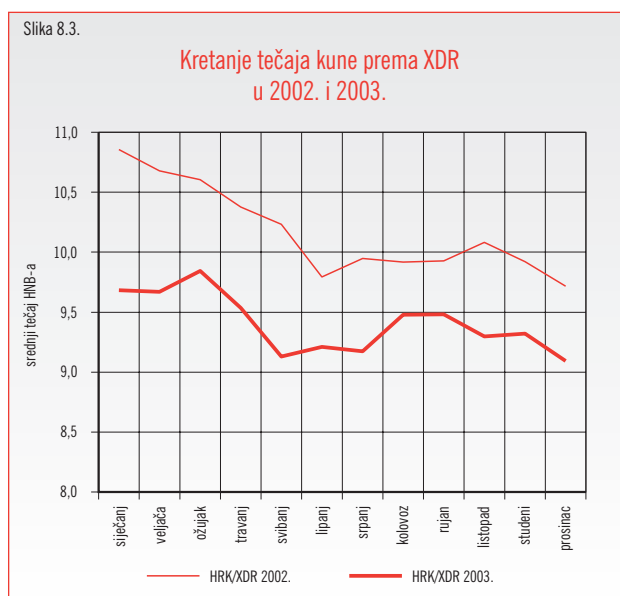
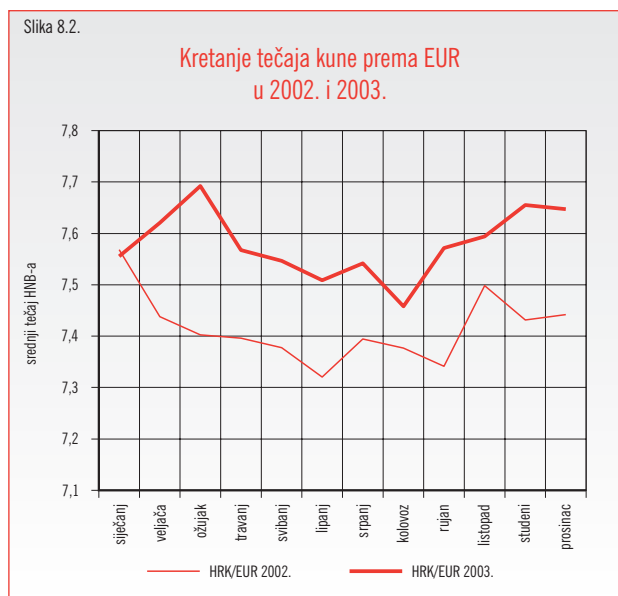
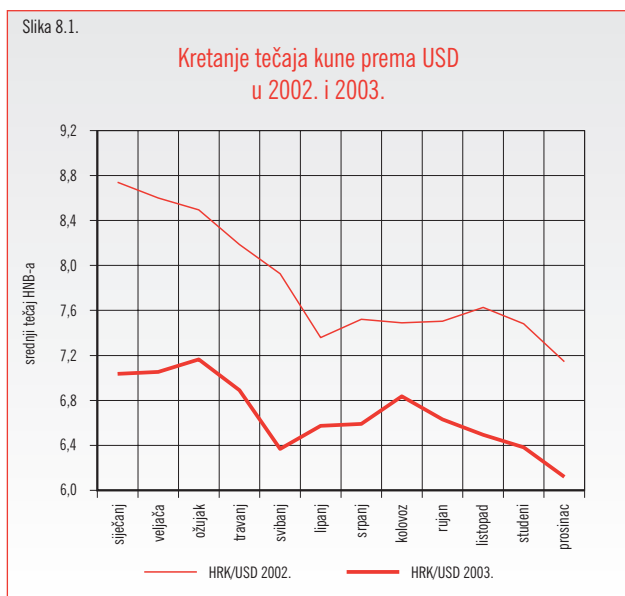
Bez utjecaja obračunskih tečajnih razlika Hrvatska narodna banka bi ostvarila višak prihoda nad rashodima u iznosu od 278.569 tisuća kuna. Za razliku od obračunskih (nerealiziranih) tečajnih razlika koje su samo obračunska knjigovodstvena kategorija, realizirane tečajne razlike su i stvarno potvrđene na tržištu (kupnja ili prodaja).

Valutna struktura međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke određuje se na temelju planirane valutne strukture inozemnog duga Republike Hrvatske za godi-

nu unaprijed, te valutne strukture ostvarenog uvoza robe i usluga za godinu unatrag. Time se štite obveze Republike Hrvatske prema inozemstvu od međuvalutnih promjena, odnosno održava kupovna moć pričuva, ali to istodobno dovodi do velike fluktuacije kunskog Računa dobiti i gubitka. Komponenta valutnog rizika u Računu dobiti i gubitka značajnija je od kamatnog rizika. Također treba imati u vidu da u upravljanju međunarodnim pričuvama sigurnost i likvidnost uložених sredstava imaju uvijek prednost pred spekulativnim potezima usmjerenim prema što većem prinosu.

Sljedeća tri grafička prikaza prikazuju kretanje tečaja važnijih valuta s obzirom na valutnu strukturu (USD, EUR, XDR) u odnosu prema kuni tijekom 2002. i 2003. godine.

Na donjem grafičkom prikazu iskazano je kretanje neto tečajnih razlika u 2002. i 2003. godini s konačnim neto negativnim efektom, što je rezultiralo manjkom prihoda nad rashodima u Računu dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke.

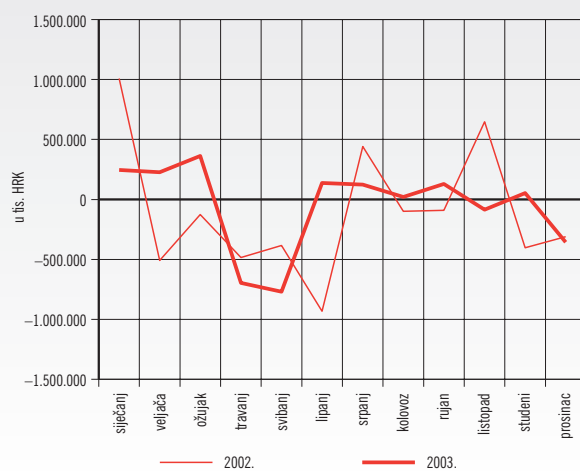
Tečajne razlike (neto) za 2003. i 2002.

U tisućama kuna

2003.		2002.	
Mjesec	Neto tečajne razlike	Mjesec	Neto tečajne razlike
siječanj	246.821	siječanj	1.009.743
veljača	226.567	veljača	(508.623)
ožujak	361.962	ožujak	(126.096)
travanj	(695.876)	travanj	(485.395)
svibanj	(770.479)	svibanj	(385.473)
lipanj	137.293	lipanj	(932.071)
srpanj	123.917	srpanj	441.531
kolovoz	21.594	kolovoz	(99.002)
rujan	128.824	rujan	(89.643)
listopad	(86.018)	listopad	647.241
studen	53.939	studen	(401.967)
prosinac	(358.281)	prosinac	(311.193)
Ukupno	(609.737)	Ukupno	(1.240.948)

Slika 8.4.

Kretanje neto tečajnih razlika za razdoblje
od 1.1.2002. do 31.12.2003.

Kretanje neto dobiti (gubitka) s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija Bilance s promjenama tečaja u posljednjih šest godina:

U tisućama kuna

Godina	Dobit	Gubitak
1998.	497.826	—
1999.	1.278.344	—
2000.	288.416	—
2001.	—	261.309
2002.	—	1.240.948
2003.	—	609.737

Bilješka br. 7 – Ostali prihodi

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Prihodi od prodaje numizmatičkih zbirki	1.253	986
Ostali prihodi	12.638	6.857
Ukupno	13.891	7.843

U ostalim prihodima najznačajnija stavka u iznosu od 6.981 tisuće kuna odnosi se na izvanredne prihode iz ranijih godina zbog zatvaranja računa platnog prometa Hrvatske narodne banke u Fini.

Bilješka br. 8 – Troškovi poslovanja

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Troškovi za zaposlenike (bilješka 9)	145.727	120.624
Materijalni i administrativni troškovi i usluge	52.249	51.943
Amortizacija	52.665	43.093
Ukupno	250.641	215.660

U ukupnim materijalnim i administrativnim troškovima i uslugama najveću stavku čine troškovi vanjskih usluga u iznosu od 15.082 tisuće kuna, a u okviru toga najveća su pojedinačna stavka troškovi zaštitarskih usluga u iznosu od 4.025 tisuća kuna.

Drugu po veličini stavku s obzirom na udio u ukupnim materijalnim i administrativnim troškovima i uslugama čine troškovi popravaka i održavanja dugotrajne imovine u iznosu od 11.155 tisuća kuna.

Slijede troškovi stručnih usluga u iznosu od 7.420 tisuća kuna, u okviru kojih značajnu stavku čine troškovi Reutersa, Bloomberg-a i drugih informacijskih servisa u iznosu od 2.694 tisuće kuna.

Trošak amortizacije u 2003. godini iznosio je 52.665 tisuća kuna i povećan je u odnosu na prethodnu godinu za 9.572 tisuće kuna. Do značajnog povećanja došlo je prije svega zbog povećanja iznosa amortizacije nematerijalne imovine, odnosno novih nabavki novčanica i kovanica kuna tijekom 2003. godine. Stoga je amortizacija nematerijalne imovine porasla sa 25.770 tisuća kuna u 2002. na 36.963 tisuće kuna u 2003. godini.

Bilješka br. 9 – Troškovi za zaposlenike

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Neto plaće	52.705	51.125
Doprinosi iz plaća i na plaće	31.338	31.371
Porezi i prirezi	15.334	15.801
Ostali troškovi za zaposlenike	46.350	22.327
Ukupno	145.727	120.624

Prosječan broj zaposlenih u 2003. godini bio je 571 (2002.: 581).

Troškovi za zaposlenike u 2003. godini iznosili su 145.727 tisuća kuna, a obuhvaćali su plaće, naknade plaća te ostala primanja s pripadajućim zakonskim davanjima za poreze i doprinose. Na visinu ovih troškova u 2003. ponajviše je utjecalo donošenje Zakona o deviznom poslovanju, na osnovi kojega je prestala poslovati Direkcija devizne dokumentarne kontrole pa je određeni broj zaposlenika postao tehnološki višak. Za otpremnine tih zaposlenika utrošeno je 24.563 tisuće kuna bruto.

Bilješka br. 10 – Povećanje/smanjenje rezervacija

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Kredit		
Novi ispravci vrijednosti	27.322	–
Naplaćeni iznosi	(9.777)	(92.603)
Obračunate kamate		
Novi ispravci vrijednosti	–	17
Naplaćeni iznosi	(2.028)	(18.723)
Ukupno kredit i obračunate kamate	15.517	(111.309)
Ispravak vrijednosti potraživanja – Fina	51.402	–
Ukupno krediti, kamate i potraživanja	66.919	(111.309)
Rezervacije za rizike i troškove		
Nove rezervacije	9.705	680
Ukinute rezervacije	–	(670)
Ukupno	76.624	(111.299)

Novi ispravak vrijednosti kredita u iznosu od 27.322 tisuće kuna odnosi se na ranije odobreni kredit za likvidnost Cibalae banci d.d. u stečaju.

Prihod od naplaćenih sumnjivih potraživanja u 2003. godini od banaka i štedionica u stečaju iznosi 11.805 tisuća kuna, a odnosi se na naplaćene dospjele kredite, kamate na kredite i kamate zbog neodržavanja i neizdvajanja kunskih i deviznih depozita.

Ispravak vrijednosti potraživanja na teret troška u iznosu od 51.402 tisuće kuna odnosi se na potraživanja Hrvatske narodne banke od Financijske agencije (Fine) za obavljani platni promet do zaključno 31. ožujka 2002.

Nove rezervacije za započete sudske sporove izvršene su u iznosu od 200 tisuća kuna.

Značajnu stavku u rezervacijama čini iznos od 9.505 tisuća kuna koji se odnosi na rezervacije za kratkoročna i dugoročna primanja sadašnjih zaposlenika koja treba isplatiti u budućnosti. Od toga se 3.195 tisuća kuna (nediskontirani iznos) odnosi na kratkoročne rezervacije za primanja zaposlenih za koje postoji obveza isplate unutar dvanaest mjeseci od svršetka obračunskog razdoblja. Preostalih 6.310 tisuća kuna (diskontirani iznos) odnosi se na dugoročne rezervacije za primanja zaposlenih koja će trebati isplatiti u daljoj budućnosti u određenim intervalima i koja dopijevaju u različito vrijeme za pojedine zaposlenike.

Bilješka br. 11 – Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Novac u blagajni	5.443	5.692
Sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka	1.501	2.037
Ukupno	6.944	7.729

Bilješka br. 12 – Depoziti kod drugih banaka

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Depoziti kod inozemnih središnjih banaka	368.946	628.111
Depoziti kod inozemnih poslovnih banaka	25.183.667	27.497.538
Depoziti kod domaćih poslovnih banaka	13.891	17.133
Ukupno	25.566.504	28.142.782

U strukturi ulaganja ukupnih međunarodnih pričuva Republike Hrvatske kojima upravlja Hrvatska narodna banka najveći udio imaju oročeni depoziti kod korespodentnih inozemnih središnjih i poslovnih banaka.

U 2003. godini došlo je do promjene u strukturi ulaganja ukupnih međunarodnih pričuva Republike Hrvatske, pri čemu je udio oročenih depozita smanjen u korist ulaganja u vrijednosne papire. Snažniji pad udjela oročenih depozita u ukupnim međunarodnim pričuvama u 2003. godini spriječilo je značajno povećanje sredstava prikupljenih prodajom izdanih deviznih blagajničkih zapisa u drugoj polovici 2003. godine, a koja se ulažu u depozite kod komercijalnih banaka.

Bilješka br. 13 – Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Vrijednosni papiri nominirani u EUR	16.995.979	7.890.787
Vrijednosni papiri nominirani u USD	7.262.573	4.396.141
Potvrde o depozitu	266.982	1.563.110
Ukupno	24.525.534	13.850.038

Najveći dio portfelja obveznica čine državne obveznice Njemačke, Sjedinjenih Američkih Država, Francuske, Nizozemske, Austrije, Belgije, Irske i Finske. Izdavatelji preostalih obveznica su prvoklasne europske financijske i državne institucije, zatim Svjetska banka i Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD).

Na temelju Odluke Savjeta Hrvatske narodne banke iz ožujka 2003. godine o produljenju prosječnoga vremena vezivanja (engl. *duration*) eurskoga i dolarskog portfelja HNB-a na deset mjeseci, došlo je do promjene strukture ulaganja u korist vrijednosnih papira, koji sada čine gotovo 50 posto ukupnih ulaganja međunarodnih pričuva. Obveznice pojedinačno mogu imati krajnji rok dospijeca do pet godina.

Bilješka br. 14 – Krediti

a) krediti prema namjeni

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Krediti domaćim bankama		
– lombardni krediti	954.431	–
– interventni krediti	65.417	75.194
– krediti za likvidnost	27.322	34.500
Ostali krediti	840	844
Bruto iznos kredita	1.048.010	110.538
Ispravci vrijednosti kredita	(93.416)	(75.871)
Ukupno	954.594	34.667

b) promjene u ispravcima vrijednosti

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Stanje 1. siječnja	75.871	194.474
Novi ispravci vrijednosti	27.322	–
Naplaćeni iznosi	(9.777)	(92.603)
Otpisi	–	(26.000)
Stanje 31. prosinca	93.416	75.871

U drugoj polovici 2003. godine, zbog smanjenja likvidnosti, nekoliko se banaka koristilo lombardnim kreditom. Ukupna sredstava koja su plasirana po osnovi

lombardnih kredita u 2003. godini iznose 8,6 milijardi kuna i za 3,6 puta su veća od odobrenih lombardnih kredita u 2002. godini.

Usprkos povremenim manjkovima likvidnosti u 2003. godini nije bilo potrebe za odobravanjem repo kredita i kredita za likvidnost.

Ispravci vrijednosti kredita odnose se na ranije odobrene kredite bankama i štedionicama u stečaju i likvidaciji.

Na dan 31. prosinca 2003. ukupna glavnica kredita sa zakašnjenjem u otplati za koje je Hrvatska narodna banka izvršila ispravak vrijednosti iznosi 93.416 tisuća kuna (2002.: 75.871 tisuću kuna).

Bilješka br. 15 – Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Članska kvota u MMF-u	3.319.550	3.546.968
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti	5.018	15.746
Ukupno	3.324.568	3.562.714

Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda odnose se na člansku kvotu Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu te na sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) koja su raspoloživa za svakodnevno poslovanje Hrvatske narodne banke. Sredstva u SDR-ima bila su u 2003. godini na mnogo nižoj razini nego u 2002. godini. (Obveze, tj. glavnica i kamate, prema odobrenim financijskim aranžmanima Međunarodnoga monetarnog fonda u cijelosti su podmirene pa nema razloga za držanjem značajnijih iznosa sredstava u SDR-ima.) Na sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) Međunarodni monetarni fond obračunava naknadu po stopi od približno 1,57 posto godišnje (2002.: 1,98 posto).

Bilješka br. 16 – Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Članski ulogi u ostalim međunarodnim institucijama	25.993	19.776
Ulaganja u domaća trgovačka društva	8.054	8.054
Ukupno	34.047	27.830

Članski ulogi u ostalim međunarodnim institucijama odnose se na dionice Banke za međunarodne namire u Baselu i dionice SWIFT-a (međunarodnoga međubankovnoga telekomunikacijskog servisa).

Važno je spomenuti da se Izmjenama i dopunama Statuta BIS-a kao nova obračunska jedinica od lipnja 2003. godine uvode posebna prava vučenja umjesto zlatnih franaka. Slijedom navedenih promjena izvršeno je uknjiženje dionica po novoj obračunskoj jedinici – SDR-ima. Na promjenu u visini ulaganja utjecala je i kupnja dodatnih pet dionica SWIFT-a.

Hrvatska narodna banka suosnivač je Hrvatskoga novčarskog zavoda d.o.o. (ugovor od 26. travnja 1993.) s udjelom od 42,6 posto u temeljnom kapitalu Zavoda. HNZ je evidentiran prema metodi troška ulaganja u iznosu od 8.054 tisuće kuna.

Bilješka br. 17 – Obračunate kamate i ostala imovina

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Obračunate kamate	59.260	108.522
Numizmatika	11.273	11.854
Zlato i drugi plemeniti metali	1.753	1.579
Ostala imovina	66.984	21.173
Ukupno	139.270	143.128
Ispravci vrijednosti kamate	(26.598)	(28.699)
Ispravak vrijednosti potraživanja – Fina	(51.402)	–
Ukupno	61.270	114.429

Stavka	2003.	2002.
Promjene u ispravcima vrijednosti		
Stanje 1. siječnja	28.699	75.281
Novi ispravci vrijednosti	–	17
Naplaćeni iznosi	(2.028)	(18.723)
Otpisi	(73)	(27.876)
Stanje 31. prosinca	26.598	28.699

U obračunatim kamata u iznosu od 59.260 tisuća kuna najznačajnija stavka su kamate na devizne depozite kod nerezidentnih korespondentnih banaka u iznosu od 28.090 tisuća kuna.

Najznačajnije dvije stavke u ostaloj imovini od 51.402 tisuće kuna i 9.625 tisuća kuna odnose se na potraživanja Hrvatske narodne banke za obavljeni platni promet u Financijskoj agenciji (Fini) zaključno do 31. ožujka 2002.

Bilješka br. 18 – Materijalna i nematerijalna imovina

U tisućama kuna

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Novčanice i kovani novac	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2002.									
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	301.087	34.945	24.175	6.485	2.718	114.718	11.739	3.946	499.813
Akumulirana amortizacija	(18.077)	(26.745)	(19.381)	(5.750)	—	(42.030)	—	(1.857)	(113.840)
Neto knjigovodstvena vrijednost	283.010	8.200	4.794	735	2.718	72.688	11.739	2.089	385.973
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2003.									
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	283.010	8.200	4.794	735	2.718	72.688	11.739	2.089	385.973
Nove nabavke	—	—	—	—	122	19.440	34.331	—	53.893
Prijenos u upotrebu	5.015	8.924	2.345	496	—	7.203	(24.766)	782	—
Revalorizacija	29.630	—	—	—	—	—	—	—	29.630
Neto otpisi i isknjiženje	(26.763)	(38)	(200)	—	—	—	—	—	(27.002)
Amortizacijski trošak za razdoblje	(5.804)	(7.207)	(2.419)	(272)	—	(36.112)	—	(851)	(52.665)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	285.088	9.879	4.520	959	2.840	63.219	21.304	2.020	389.829
Stanje 31. prosinca 2003.									
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	303.388	41.799	24.906	6.196	2.840	141.362	21.304	4.728	546.523
Akumulirana amortizacija	(18.300)	(31.920)	(20.386)	(5.237)	—	(78.143)	—	(2.708)	(156.694)
Neto knjigovodstvena vrijednost	285.088	9.879	4.520	959	2.840	63.219	21.304	2.020	389.829

Materijalna i nematerijalna imovina na dan 31. prosinca 2003. iznosi 389.829 tisuća kuna i veća je u usporedbi sa 2002. godinom za 1,01 posto. U strukturi materijalne i nematerijalne imovine Hrvatske narodne banke u 2003. godini najznačajniju stavku čine zemljište i zgrade sa 73 posto udjela.

Hrvatska narodna banka razmotrila je neto knjigovodstvenu vrijednost zgrada u 2003. godini i revalorizirala zgrade čija je neto vrijednost bila značajno niža od tržišne. Neto rezultat revalorizacije na temelju procjene ovlaštenog procjenitelja na dan 30. listopada 2003. iznosio je 29.630 tisuća kuna, a odnosi se na zgrade u bivšim ekspoziturama Hrvatske narodne banke u Dubrovniku, Osijeku i Umagu.

Dugotrajna materijalna imovina Hrvatske narodne banke nije opterećena hipotekarnim niti fiducijarnim teretom.

Bilješka br. 19 – Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	4.920.178	1.226.289
Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	—	5.166.018
Ukupno	4.920.178	6.392.307

Blagajnički zapisi HNB-a u stranim valutama nominirani su u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD) s rokovima dospijeca do 63 dana. Do značajnog porasta upisa blagajničkih zapisa u stranoj valuti došlo je u drugoj polovici 2003. godine.

U 2003. godini Hrvatska narodna banka održavala je redovite tjedne aukcije svojih blagajničkih zapisa u kunama s rokom dospeljeća od 35 dana. Tijekom cijele 2003. godine stanje tih blagajničkih zapisa se smanjivalo, pa je sa 5,4 milijarde kuna u siječnju prosječno mjesečno stanje palo na samo 24,5 milijuna kuna u listopadu. Zadnji upis blagajničkih zapisa zabilježen je na aukciji 10. rujna, a od 15. listopada više nije bilo upisanih blagajničkih zapisa HNB-a u kunama.

Bilješka br. 20 – Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Obvezna pričuva u kunama	12.600.722	8.187.046
Obvezna pričuva u stranoj valuti	6.680.221	7.033.545
Ostali primljeni depoziti domaćih banaka	5.667.711	3.981.249
Primljeni depoziti inozemnih banaka i drugih financijskih institucija	2.796.266	172.654
Sredstva izdvojena po nalogu suda	4.906	21.041
Obvezni blagajnički zapisi HNB-a u kunama	109.422	–
Ukupno	27.859.248	19.395.535

Sredstva izdvojene obvezne pričuve banaka evidentiraju se kao obveza Hrvatske narodne banke prema poslovnim bankama. Devizna obvezna pričuva može biti nominirana u eurima ili američkim dolarima. U okviru obveza prema inozemnim bankama, na depozite primljene po osnovi repo ugovora odnosi se iznos od 2.776.691 tisuće kuna.

Zbog restriktivne monetarne politike s ciljem usporavanja rasta monetarnih agregata, odnosno kreditnih plasmana banaka, povećan je postotak deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama. To je ujedno glavni razlog povećanja obvezne pričuve u kunama. Postotak deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama povećao se 8. rujna sa 25 posto na 35 posto, potom 10. studenoga na 40 posto te 8. prosinca na 42 posto.

Ostali primljeni depoziti od domaćih banaka odnose se na račune za namiru, račune za gotovinu i račune za limite u Nacionalnom klirinškom sustavu.

Obvezni blagajnički zapisi upisivani su u tri navrata u prosječnom iznosu od 55,4 milijuna kuna s rokom dospeljeća od 3 mjeseca.

Bilješka br. 21 – Obveze prema državi i državnim institucijama

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Obveze prema državi i državnim institucijama	556.650	599.308
Devizni računi Republike Hrvatske	950.271	–
Ukupno	1.506.921	599.308

U pasivi Bilance Hrvatske narodne banke evidentirani su depoziti Republike Hrvatske u iznosu od 556.650 tisuća kuna. Računi Republike Hrvatske koji se vode u depozitu Hrvatske narodne banke su račun državnog proračuna Republike Hrvatske, računi za uplatu zajedničkih prihoda, računi za posebne namjene koji su sastavni dio državnog proračuna te izdvojena sredstva države po nalogu suda.

Hrvatska narodna banka plaća kamate na depozite državnog proračuna Republike Hrvatske. Kamatna stopa formira se prema uvjetima na tržištu, ovisno o kretanju kamatnih stopa za izračun kamate koju banke u Republici Hrvatskoj plaćaju na kunske depozite na žiroračunima trgovačkih društava, što je u skladu s članom 32. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Devizni račun Ministarstva financija Republike Hrvatske otvoren je 2003. godine, i to kao devizni transakcijski račun preko kojeg Hrvatska narodna banka vrši usluge platnog prometa s inozemstvom za Ministarstvo financija.

Bilješka br. 22 – Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Mjenice nominirane u kunama	3.309.708	3.536.451
Ostali računi Međunarodnoga monetarnog fonda	8.319	8.889
Ukupno	3.318.027	3.545.340

Kunske mjenice odnose se na članstvo Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu.

Bilješka br. 23 – Obračunate kamate i ostale obveze

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Obračunate kamate	25.820	27.610
Obračunate kamate na obvezne blagajničke zapise HNB-a u kunama	117	—
Obveze prema zaposlenicima	4.475	4.690
Porezi i doprinosi	4.048	4.159
Obveze prema Ministarstvu financija	6.624	7.395
Obveze prema dobavljačima	3.447	3.415
Ostale obveze	51.037	3.935
Iznosi na obračunskim računima:		
Obveze prema Fini	20.156.435	20.156.435
Novčanice i kovani novac emitiran preko Fine	(9.086.206)	(9.086.206)
Sredstva kod Fine	(11.070.229)	(11.070.229)
Ukupno	95.568	51.204

Od ukupnih kamatnih obveza u kunama najznačajnija stavka u iznosu od 16.861 tisuća kuna odnosi se na nedospjelu naknadu na izdvojenju i održanu kunsku obveznu pričuvenu za prosinac 2003. godine, s dospijanjem u siječnju 2004. godine.

Najznačajnija pojedinačna stavka u ostalim obvezama u iznosu od 38.126 tisuća kuna odnosi se na obveze Hrvatske narodne banke prema Ministarstvu financija za platni promet obavljen do zaključno 31. ožujka 2002., a stavku treba promatrati zajedno s potraživanjem u bilješci br. 17 "Obračunate kamate i ostala imovina".

U okviru ostalih obveza nalaze se i rezervacije za sudske sporove u iznosu od 2.447 tisuća kuna (2002.: 2.247 tisuća kuna), te rezervacije za primanja zaposlenih u iznosu od 9.505 tisuća kuna (2002.: ništa).

Bilješka br. 24 – Kapital i pričuve

Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci utvrđen je temeljni kapital u visini od 2.500.000 tisuća kuna. Kapital je u vlasništvu Republike Hrvatske te nije prenosiv i ne može biti opterećen garancijama.

Porast pričuva Hrvatske narodne banke u iznosu od 29.630 tisuća kuna rezultat je porasta revalorizacijskih pričuva s osnove revalorizacije dugotrajne materijalne imovine (poslovnih zgrada Hrvatske narodne banke u Osijeku, Dubrovniku i Umagu) od čega se 26.764 tisuće kuna odnosi na revalorizaciju zgrade u Osijeku, koja je krajem godine prenesena u vlasništvo Ministarstva financija. Revalorizacijske pričuve su umanjene za amortizaciju revaloriziranog dijela dugotrajne materijalne imovine (zgrada) u iznosu od 5.060 tisuća kuna.

Smanjenje pričuva od 342.503 tisuće kuna rezultat je pokrića manjka prihoda nad rashodima Hrvatske narodne banke za 2003. godinu. Opće pričuve prije pokrića manjka prihoda nad rashodima iznosile su 2.491.877 tisuća kuna. Nakon terećenja sa 342.503 tisuće kuna stanje općih pričuva poslije pokrića manjka prihoda nad rashodima na dan 31. prosinca 2003. iznosi 2.149.374 tisuće kuna.

Bilješka br. 25 – Potencijalne i preuzete obveze i sustav trezorskih zaliha

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2003. u tijeku je bilo nekoliko pravnih sporova. Prema mišljenju rukovodstva i internih pravnih savjetnika Hrvatske narodne banke postoji mogućnost da Hrvatska narodna banka izgubi neke sporove, te su stoga rezervirana sredstva za potencijalne gubitke u tim sporovima, koja su na dan 31. prosinca 2003. iznosila 2.447 tisuća kuna (2002.: 2.247 tisuća kuna).

Obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2003. Hrvatska narodna banka nije imala nikakvih preuzetih obveza za kapitalna ulaganja (2002.: ništa).

Preuzete kreditne obveze: Na dan 31. prosinca 2003. Hrvatska narodna banka nije imala nikakvih preuzetih kreditnih obveza (2002.: ništa).

Sustav trezorskih zaliha: Stanja u Sustavu trezorskih zaliha Hrvatske narodne banke na datum bilance su sljedeća:

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Novčanice i kovani novac koji nisu u optjecaju	84.540.444	87.061.744
Zalihe državnih biljega i obrazaca mjenica	166.518	149.158
Ukupno	84.706.962	87.210.902

Bilješka br. 26 – Novac i novčani ekvivalenti

U Izvješću o novčanom toku u novac i novčane ekvivalente uključene su sljedeće stavke:

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Gotovina	5.443	5.692
Sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka	1.501	2.037
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti kod MMF-a	5.018	15.746
Ukupno	11.962	23.475

Bilješka br. 27 – Raspoređivanje

Prema članku 53. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u opće pričuve u iznosu koji utvrdi Savjet Hrvatske narodne banke, i to ne više od 20 posto ostvarenog viška prihoda nad rashodima ili manje od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija Bilance s promjenama tečaja ili s promjenama tržišnih cijena. Ostatak viška prihoda nad rashodima, nakon raspoređivanja u opće pričuve, izvanredni je prihod državnog proračuna.

Manjak prihoda nad rashodima Hrvatska narodna banka pokriva iz općih pričuva, a ako su one nedostatne, razlika se pokriva iz državnog proračuna.

U tisućama kuna

Stavka	2003.	2002.
Višak prihoda nad rashodima	–	–
Manjak prihoda nad rashodima	(342.503)	(597.270)
Raspored viška u korist općih pričuva	–	–
Pokriće manjka iz općih pričuva	342.503	597.270
Raspored viška u korist državnog proračuna	–	–

Bilješka br. 28 – Transakcije s povezanim stranama

Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja ne zahtijevaju objavljivanje informacija o transakcijama s povezanim stranama za subjekte koji su u većinskom državnom vlasništvu. Budući da se veze s povezanim subjektima temelje na vlasništvu Republike Hrvatske nad Hrvatskom narodnom bankom i tim subjektima, u ovim financijskim izvješćima nisu objavljene informacija o transakcijama s njima.

Bilješka br. 29 – Upravljanje rizicima

Hrvatska narodna banka ulaže u instrumente tržišta novca i tržišta kapitala primjerene za središnje banke. Ulaže se isključivo u instrumente s fiksnim prinosom, dok ulaganje u vlasničke papire i izvedenice (derivate) nije dopušteno. Velika pozornost se pridaje praćenju kreditnoga, valutnoga, kamatnoga i ostalih vrsta rizika. Dobit od ulaganja imovine Hrvatske narodne banke u skladu je s preuzetim rizicima, a odražava osnovna načela ulaganja Hrvatske narodne banke – sigurnost i likvidnost.

Bilješka br. 30 – Kreditni rizik

Hrvatska narodna banka je izložena kreditnom riziku koji proizlazi iz mogućnosti da druga ugovorna strana ne ispuni svoje obveze, te stoga kontinuirano prati rizik od neispunjenja obveza druge strane.

Postoje tri razine zaštite od kreditnih rizika:

- 1) Hrvatska narodna banka plasira sredstva samo partnerima najvišega kreditnog rejtinga. U ocjeni kreditne sposobnosti osobita se pozornost posvećuje ocjenama boniteta koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu boniteta.
- 2) Postoje limiti za plasman pojedinim partnerima i pojedinim zemljama, čime se kreditni rizik diversificira.
- 3) Dobar dio plasmana je kolateraliziran, dakle osiguran tako da Hrvatska narodna banka prilikom deponiranja sredstava kod pojedine financijske institucije za osiguranje traži državne obveznice (REPO reverse) koje su jednake ili veće tržišne vrijednosti od vrijednosti plasiranih sredstava.

Zemljopisna koncentracija imovine i obveza:

U tisućama kuna

	Ukupna imovina	Ukupne obveze
Stanje 31. prosinca 2003.		
Hrvatska	4.750.529	46.859.644
Zemlje OECD-a	47.342.899	2.778.518
SAD	2.769.819	3.318.089
Ostale zemlje	43	–
Ukupno	54.863.290	49.956.251

U tisućama kuna

	Ukupna imovina	Ukupne obveze
Stanje 31. prosinca 2002.		
Hrvatska	526.460	37.158.260
Zemlje OECD-a	39.651.362	160.481
SAD	5.948.330	3.560.745
Ostale zemlje	10	–
Ukupno	46.126.162	40.879.486

Bilješka br. 31 – Valutni rizik

Hrvatska narodna banka većinu svoje imovine drži u stranoj valuti (devizne pričuve), dok su obveze pretežito u kunama. Zbog toga je izloženost Hrvatske narodne banke valutnom riziku velika. Krajem 2003. godine udio dolara u neto deviznim pričuvama bio je 29,65 posto, a udio eura 70,34 posto. Zbog velike oscilacije tečaja, prije svega tečaja dolara prema kuni, Hrvatska narodna banka iz godine u godinu bilježi velike realizirane i nerealizirane gubitke ili dobitke vezane uz svoju valutnu poziciju. Dobici i gubici koji nastaju zbog takve pozicije u stranoj valuti priznaju se u Računu dobiti i gubitka.

Slijedi analiza značajnih sredstava i obveza po pojedinim valutama:

U tisućama kuna

	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2003.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	4.107	2.322	–	485	30	6.944
Depoziti kod drugih banaka	18.004.831	7.547.782	–	–	13.891	25.566.504
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	17.262.961	7.262.573	–	–	–	24.525.534
Kredit	–	–	–	–	954.594	954.594
Sredstva kod MMF-a	–	–	3.324.568	–	–	3.324.568
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	81	–	25.912	–	8.054	34.047
Obračunate kamate i ostala imovina	23.516	4.579	1	–	33.174	61.270
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	389.829	389.829
Ukupna imovina	35.295.496	14.817.256	3.350.480	485	1.399.572	54.863.290
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	–	–	–	–	12.256.309	12.256.309
Blagajnički zapisi HNB-a	3.106.895	1.813.283	–	–	–	4.920.178
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	5.528.164	3.937.900	–	–	18.393.184	27.859.248
Obveze prema državi i državnim institucijama	5	950.233	–	34	556.650	1.506.921
Obveze prema MMF-u	–	–	3.318.027	–	–	3.318.027
Obračunate kamate i ostale obveze	5.946	2.962	–	19	86.640	95.568
Ukupne obveze	8.641.010	6.704.378	3.318.027	53	31.292.783	49.956.251
Neto bilanca	26.654.486	8.112.878	32.453	432	(29.893.211)	4.907.039
Stanje 31. prosinca 2002.						
Ukupna imovina	30.126.453	11.933.719	3.564.409	561	501.020	46.126.162
Ukupne obveze	4.978.724	3.460.213	3.545.340	223	28.894.986	40.879.486
Neto bilanca	25.147.729	8.473.506	19.069	338	(28.393.966)	5.246.676

Bilješka br. 32 – Kamatni rizik

Hrvatska narodna banka je izložena učincima promjena tržišnih kamatnih stopa na svoj financijski položaj i novčane tokove. Primjenom vrlo strogo definiranih smjernica izloženost Hrvatske narodne banke kamatnom riziku vrlo je mala i u skladu je s osnovnim načelom ulaganja međunarodnih pričuva – sigurnošću i likvidnošću.

U tisućama kuna

	Do 1 mjesec	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2003.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	—	—	—	—	6.944	6.944
Depoziti kod drugih banaka	19.462.810	6.089.803	—	—	13.891	25.566.504
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	24.525.534	—	—	—	—	24.525.534
Kredit	954.594	—	—	—	—	954.594
Sredstva kod MMF-a	298	—	—	—	3.324.270	3.324.568
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	—	—	—	—	34.047	34.047
Obračunate kamate i ostala imovina	—	—	—	—	61.270	61.270
Materijalna i nematerijalna imovina	—	—	—	—	389.829	389.829
Ukupna imovina	44.943.236	6.089.803	—	—	3.830.251	54.863.290
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	—	—	—	—	12.256.309	12.256.309
Blagajnički zapisi HNB-a	2.719.587	2.200.591	—	—	—	4.920.178
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	22.167.056	—	—	—	5.692.192	27.859.248
Obveze prema državi i državnim institucijama	224.191	—	—	—	1.282.730	1.506.921
Obveze prema MMF-u	—	—	—	—	3.318.027	3.318.027
Obračunate kamate i ostale obveze	—	—	—	—	95.568	95.568
Ukupne obveze	25.110.834	2.200.591	—	—	22.644.826	49.956.251
Neto bilanca	19.832.402	3.889.212	—	—	(18.814.575)	4.907.039
Stanje 31. prosinca 2002.						
Ukupna imovina	36.235.440	5.774.268	11.348	—	4.105.106	46.126.162
Ukupne obveze	21.711.902	196.522	11.987	—	18.959.075	40.879.486
Neto bilanca	14.523.538	5.577.746	(639)	—	(14.853.969)	5.246.676

U sljedećoj tablici sažeto su prikazane važeće kamatne stope na dan 31. prosinca 2003. za najznačajnije monetarne financijske instrumente:

U postocima

Stanje 31. prosinca 2003.	EUR	USD	XDR	HRK
Sredstva				
Tekući računi kod drugih banaka	1,00	0,94	1,57	9,5
Posebna prava vučenja (SDR)	—	—		
Depoziti kod drugih banaka	2,053	0,998		
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	2,294	1,358	—	—
Kredit	—	—	—	—
Obveze				
Blagajnički zapisi HNB-a	1,980	1,001	—	1,25
Obveze prema domaćim bankama	1,975	0,995		
Obveze prema MMF-u	—	—		
Obveze prema inozemnim bankama	1,98	0,80		

U postocima

Stanje 31. prosinca 2002.	EUR	USD	XDR	HRK
Sredstva				
Tekući računi kod drugih banaka	2,25	1,09	1,98	9,5
Posebna prava vučenja (SDR)				
Depoziti kod drugih banaka	3,32	1,76		
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	2,69	1,34		
Kredit				
Obveze				
Blagajnički zapisi HNB-a	3,21	1,71	2,62	2,05
Obveze prema domaćim bankama	3,23	1,66		1,75
Obveze prema MMF-u				
Obveze prema inozemnim bankama	3,11	1,57		

Bilješka br. 33 – Likvidnosni rizik

Likvidnosni rizik proizlazi iz financiranja poslovanja Hrvatske narodne banke općenito i njezina upravljanja likvidnošću. Uključuje i rizik od nemogućnosti pribavljanja sredstava kad su potrebna i po primjerenim kamatnim stopama, kao i rizik nemogućnosti unovčavanja određenog sredstva po razumnoj cijeni i u odgovarajućem roku. U okviru svoje strategije upravljanja likvidnosnim rizikom Hrvatska narodna banka ima portfelj likvidne imovine.

U sljedećoj tablici financijska imovina i financijske obveze Hrvatske narodne banke razvrstani su prema preostalom vremenu od datuma bilance do ugovornog roka dospijanja.

U tisućama kuna

	Do 1 mjesec	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Dulje od 5 godina	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2003.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	6.944	—	—	—	—	6.944
Depoziti kod drugih banaka	19.462.810	6.089.803	—	—	13.891	25.566.504
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	24.525.534	—	—	—	—	24.525.534
Kredit	954.435	—	—	—	159	954.594
Sredstva kod MMF-a	298	—	—	—	3.324.270	3.324.568
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	—	—	—	—	34.047	34.047
Obračunate kamate i ostala imovina	26.909	5.753	—	—	28.608	61.270
Materijalna i nematerijalna imovina	—	—	—	—	389.829	389.829
Ukupna imovina	44.976.930	6.095.556	—	—	3.790.804	54.863.290
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	—	—	—	—	12.256.309	12.256.309
Blagajnički zapisi HNB-a	2.719.587	2.200.591	—	—	—	4.920.178
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	27.839.673	—	—	—	19.575	27.859.248
Obveze prema državi i državnim institucijama	1.506.921	—	—	—	—	1.506.921
Obveze prema MMF-u	—	—	—	—	3.318.027	3.318.027
Obračunate kamate i ostale obveze	45.489	2.447	41.321	—	6.311	95.568
Ukupne obveze	32.111.670	2.203.038	41.321	—	15.600.222	49.956.251
Neto neusklađenost likvidnosti	12.865.260	3.892.518	(41.321)	—	(11.809.418)	4.907.039
Stanje 31. prosinca 2002.						
Ukupna imovina	36.308.289	5.788.526	11.629	—	4.017.718	46.126.162
Ukupne obveze	26.214.439	199.343	11.987	—	14.453.717	40.879.486
Neto neusklađenost likvidnosti	10.093.850	5.589.183	(358)	—	(10.435.999)	5.246.676

Bilješka br. 34 – Događaji nakon datuma bilance

Obračunski računi koji su prikazani u bilješci br. 23 “Obračunate kamate i ostale obveze” zatvoreni su u veljači 2004. godine.

**Rukovodstvo i
unutrašnji ustroj
Hrvatske narodne
banke**

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

ČLANOVI SAVJETA HRVATSKE NARODNE BANKE

Predsjednik Savjeta
dr. sc. **Željko Rohatinski**

prof. dr. sc. **Mate Babić**
dr. sc. **Alen Belullo**
prof. dr. sc. **Božidar Jelčić**
dr. sc. **Branimir Lokin**
Čedo Maletić
Relja Martić
mr. sc. **Adolf Matejka**
mr. sc. **Damir Novotny**
prof. dr. sc. **Silvije Orsag**
mr. sc. **Tomislav Presečan**
dr. sc. **Sandra Švaljek**
dr. sc. **Boris Vujčić**
dr. sc. **Branko Vukmir**

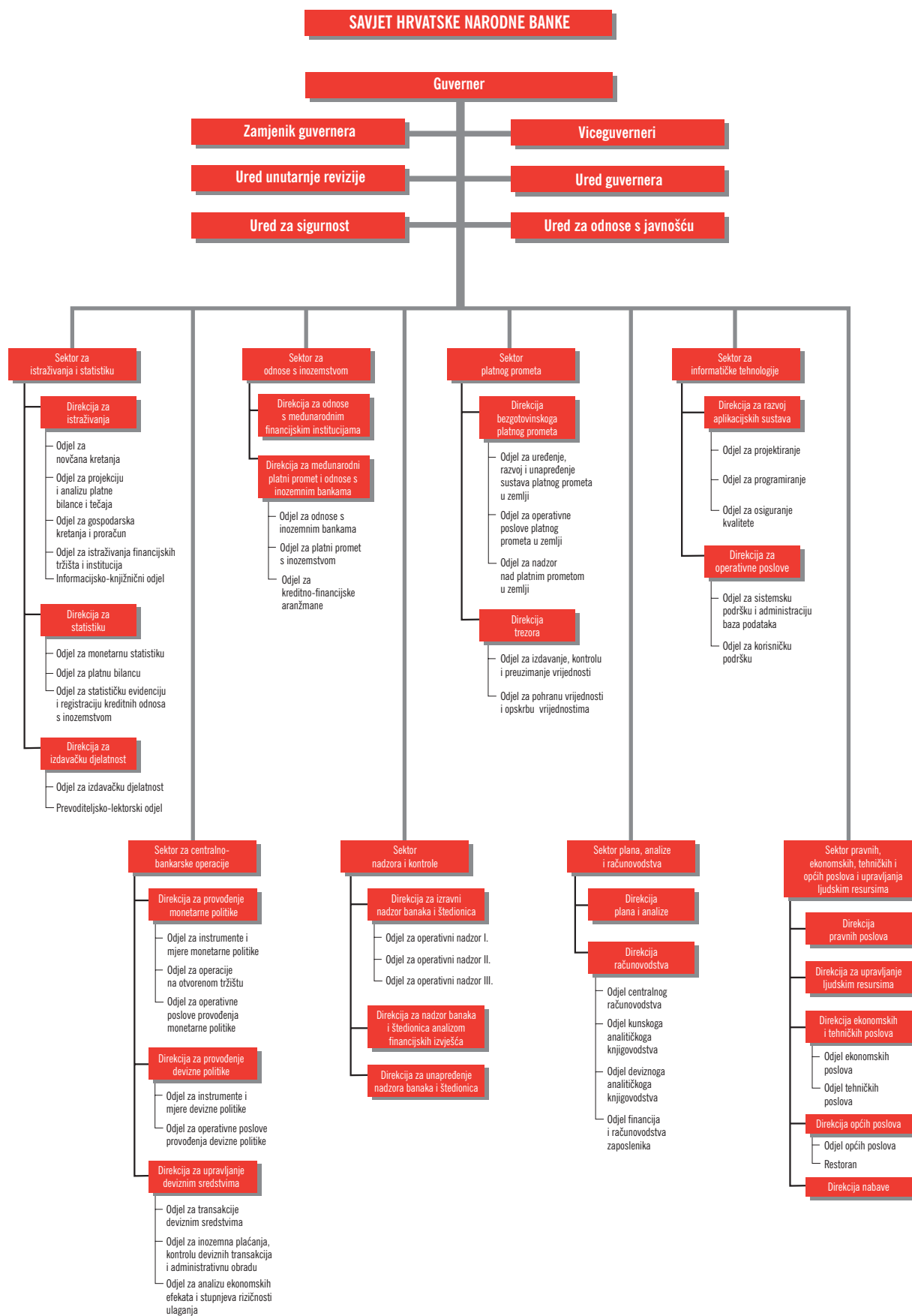
UKOVODSTVO HRVATSKE NARODNE BANKE

dr. sc. **Željko Rohatinski**, guverner
dr. sc. **Boris Vujčić**, zamjenik guvernera
Čedo Maletić, viceguverner
Relja Martić, viceguverner
mr. sc. **Adolf Matejka**, viceguverner
mr. sc. **Tomislav Presečan**, viceguverner

IZVRŠNI DIREKTORI

Sektor za istraživanja i statistiku – mr. sc. **Ljubinko Jankov**
Sektor za centralnobankarske operacije – **Irena Kovačec**
Sektor za odnose s inozemstvom – **Jadranka Granić**
Sektor nadzora i kontrole – **Marija Mijatović-Jakšić**
Sektor plana, analize i računovodstva –
Sektor platnog prometa – **Neven Barbaroša**
Sektor organizacije i informatike – mr. sc. **Mario Žgela**
Sektor pravnih, ekonomskih, tehničkih i općih poslova i upravljanja ljudskim resursima – **Boris Ninić**

Unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke

Popis banaka i stambenih štedionica

31. prosinca 2003.

POPIS BANAKA

BANKA BROD d.d.¹

I. pl. Zajca 21
35 000 Slavonski Brod

Tel.: + 385 35/ 445-711, 445-766
Telefaks: + 385 35/ 445-755
SWIFT: BORD HR 22

BANKA KOVANICA d.d.¹

P. Preradovića 29
42 000 Varaždin

Tel.: + 385 42/212-729
Telefaks: + 385 42/212-148
SWIFT: SKOV HR 22

BANKA SONIC d.d.

Savska 131
10 000 Zagreb

Tel: + 385 1/6345-666
Faks: + 385 1/6190-615
SWIFT: SONI HR22

BRODSKO-POSAVSKA BANKA d.d.

Trg pobjede 29
35000 Slavonski Brod

Tel.: + 385 35/445-800
Telefaks: + 385 35/445-900
SWIFT: BROD HR 22

CENTAR BANKA d.d.

Jurišićeva 3
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1 /4803-444
Telefaks: + 385 1/4803-441
Tlx: 21707
SWIFT: CBZG HR 2X

CREDO BANKA d.d.

Zrinsko-Frankopanska 58
21000 Split

Tel.: + 385 21/380-655
Telefaks: + 385 21/380-682
SWIFT: CDBS HR 22

CROATIA BANKA d.d.

Kvaternikov trg 9
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/2391-111
Telefaks: + 385 1/2391-470
SWIFT: CROA HR 2X

DRESDNER BANK CROATIA d.d.

Gajeva 1
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4866-777
Telefaks: + 385 1/4866-779
Tlx: 22230 dres hr
SWIFT: DRES HR 2X

DUBROVAČKA BANKA d.d.

Put Republike 9
20000 Dubrovnik

Tel.: + 385 20/356-788
Telefaks: + 385 20/356-778
Tlx: 27540 hrvdubank
27592 hrvdubank
SWIFT: DUBA HR 2X

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.

Jadranski trg 3a
51000 Rijeka

Tel.: + 385 51/208-211
Telefaks: + 385 51/330-525
SWIFT: ESBC HR 22

GOSPODARSKO KREDITNA BANKA d.d.

Draškovićeva 58
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4802-666
Telefaks: + 385 1/4802-571
Tlx: 22404 ccb zg hr
SWIFT: CCBZ HR 2X

HRVATSKA POŠTANSKA BANKA d.d.

Jurišićeva 4
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4804-574
Telefaks: + 385 1/4810-791
SWIFT: HPBZ HR 2X

HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d.

Koturaška 47
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/6103-666
Telefaks: + 385 1/6103-555
SWIFT: KLHB HR 22

IMEX BANKA d.d.

Tolstojeva 6
21000 Split

Tel.: + 385 21/348-455
Telefaks: + 385 21/348-455
Tlx: 26191
SWIFT: IMXX HR 22

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d.d.

Ernesta Miloša 1
52470 Umag

Tel.: + 385 52/702-300
Telefaks: + 385 52/702-388
Tlx: 24745 ikb rh
SWIFT: ISKB HR 2X

JADRANSKA BANKA d.d.

Ante Starčevića 4
22000 Šibenik

Tel.: + 385 22/242-242
Telefaks: + 385 22/335-881
Tlx: 27246 jb šbk
SWIFT: JADR HR 2X

KARLOVAČKA BANKA d.d.

I.G. Kovačića 1
47000 Karlovac

Tel.: + 385 47/614-200
Telefaks: + 385 47/614-206
Tlx: 23742 kbk rh
SWIFT: KALC HR 2X

KREDITNA ZAGREB d.d.

Ul. grada Vukovara 74
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/6167-300
Telefaks: + 385 1/6116-466
Tlx: 21197 krez zg rh
SWIFT: KREZ HR 2X

KRIŽEVAČKA BANKA d.d.

Preradovićeva 14
48260 Križevci

Tel.: +385 48/681-018
Telefaks: +385 48/711-938
SWIFT: KREZ HR 2X

KVARNER BANKA d.d.

Jadranski trg 4/I
51000 Rijeka

Tel.: + 385 51/353-555
Telefaks: + 385 51/353-566
Tlx: 24564 kbri hr
SWIFT: KVRB HR 22

MEĐIMURSKA BANKA d.d.

Valenta Morandinića 37
40000 Čakovec

Tel.: + 385 40/370-500
Telefaks: + 385 40/370-623
Tlx: 23251 banka rh
SWIFT: MBCK HR 2X

NAVA BANKA d.d.

Tratinska 27
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/3656-777
Telefaks: + 385 1/3656-700
SWIFT: NAVB HR 22

NOVA BANKA d.d.

Divka Budaka 1d
10000 Zagreb

Tel.: +385 1/2352-810
Telefax: +385 1/2352-805

PARTNER BANKA d.d.

Vončinina 2
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4602-222
Telefaks: + 385 1/4602-200
Tlx: 21212 parbaz rh
SWIFT: PAZG HR 2X
Reuters: PAHZ

PODRAVSKA BANKA d.d.

Opatička 1a
48300 Koprivnica

Tel.: + 385 48/65-50
 Telefaks: + 385 48/655-174
 Tlx: 23368 pod kc rh
 SWIFT: PDKC HR 2X

POŽEŠKA BANKA d.d.

Republike Hrvatske 1b
34000 Požega

Tel.: + 385 34/254-200
 Telefaks: + 385 34/254-258
 Tlx: 28550 pb pzg rh
 SWIFT: POBK HR 2X

PRIMORSKA BANKA d.d.

Scarpina 7
51000 Rijeka

Tel.: + 385 51/355-704
 Telefaks: +385 51/332-762
 SWIFT: SPRM HR 22

PRIMUS BANKA d.d.

Tkalčićeva 11
10 000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4800-111, 4800-207
 Telefaks: + 385 1/4800-144
 SWIFT: HYZG HR 22 BIC

PRIVREDNA BANKA – LAGUNA BANKA d.d.

Prvomajska 4a
52440 Poreč

Tel.: + 385 52/ 416-711
 Telefaks: +385 52/ 416-770
 SWIFT: LBPO HR 22

PRIVREDNA BANKA ZAGREB d.d.

Račkoga 6/p.p. 1032
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1 /4723-344
 Telefaks: + 385 1/4723-131
 Tlx: 21120 pbz rh
 SWIFT: PBZG HR 2X
 Reuters: PBZH

RAIFFEISENBANK AUSTRIA d.d.

Petrinjska 59
10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4566-466
 Telefaks: + 385 1/4811-624
 Tlx: 21137 rba zg rh
 SWIFT: RZBH HR 2X

SAMOBORSKA BANKA d.d.

Trg kralja Tomislava 8
10430 Samobor

Tel.: + 385 1/3362-530
 Telefaks: + 385 1/3361-523
 Tlx: 21811 samba rh
 SWIFT: SMBR HR 22

SLATINSKA BANKA d.d.

Vladimira Nazora 2
33520 Slatina

Tel.: + 385 33/551-526
 Telefaks: + 358 33/551-138
 Tlx: 28277 slatb rh
 SWIFT: SBSL HR 2X

SLAVONSKA BANKA d.d.

Kapucinska 29
31000 OSIJEK

Tel.: + 385 31/231-231
 Telefaks: + 385 31/201-039
 Tlx: 28235, 28090 hr banka
 SWIFT: SLBO HR 2X

SPLITSKA BANKA d.d.

Ruđera Boškovića 16
21000 Split

Tel.: + 385 21/304-304
 Telefaks: + 385 21/304-034
 Tlx: 26252 st bank rh
 SWIFT: SPLI HR 2X
 Reuters: SBSH

SPLITSKO-DALMATINSKA BANKA d.d.¹

Boktuljin put bb
21000 Split

Tel.: + 385 21/540-280
 Telefaks: + 385 21/540-290
 SWIFT: DALM HR 22

ŠTEDBANKA d.d.

Slavonska avenija 3

10000 Zagreb

Tel.: 385 1/6306-666

Telefaks: 385 1/6187-015

SWIFT: STED HR 22

VARAŽDINSKA BANKA d.d.

Kapucinski trg 5

42000 Varaždin

Tel.: + 385 42/400-000

Telefaks: + 385 42/400-742

Tlx: 23224 banka rh

SWIFT: VBDD HR 2X

Reuters: VBVH

VOLKSBANK d.d.

Varšavska 9

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4801-300

Telefaks: + 385 1/4801-365

SWIFT: VBCR HR 22

ZAGREBAČKA BANKA d.d.

Paromlinska 2

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/6104-000

Telefaks: + 385 1/6110-555

Tlx: 21462 zaba rh

SWIFT: ZABA HR 2X

Reuters: ZBZH

POPIS PREDSTAVNIŠTVA INOZEMNIH BANAKA

1. **BANK FÜR KÄRNTEN UND STEIERMARK AG**,
Zagreb
2. **COMMERZBANK AKTIENGESELLSCHAFT**,
Zagreb
3. **DEUTSCHE BANK AG**, Zagreb
4. **LHB INTERNATIONALE HANDELSBANK AG**,
Zagreb
5. **San Paolo IMI S.p.A**, Zagreb

1 Banka je, temeljem članka 190. Zakona o bankama, dužna uskladiti visinu svog temeljnog kapitala sa Zakonom o bankama, propisanom dinamikom do 31. prosinca 2006. godine.

POPIS STAMBENIH ŠTEDIONICA

PBZ STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.

Savska 28

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/6349-053

Telefaks: + 385 1/6349-781

PRVA STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.

Jurišićeva 22

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4801-514

Telefaks: + 385 1/4801-571

RAIFFEISEN STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.

Radnička cesta 43

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/6006-100

Telefaks: + 385 1/6006-199

WÜSTENROT STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.

Ilica 14

10000 Zagreb

Tel.: + 385 1/4803-788

Telefaks: + 385 1/4803-798

Statistički dodatak

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. godine podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. godine Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	siječanj	21.678,2	29.412,1	30.260,9	116.614,9	86.344,4	100.155,5	-5,86	-4,72	-5,07	0,41	3,62	2,76
	veljača	22.483,3	29.456,0	30.071,0	117.208,5	84.687,7	102.161,0	3,71	0,15	-0,63	0,51	-1,92	2,00
	ožujak	21.883,5	29.512,2	30.147,9	118.791,2	85.953,3	102.706,0	-2,67	0,19	0,26	1,35	1,49	10,53
	travanj	23.216,0	30.294,4	30.888,6	117.854,4	88.256,7	103.713,6	6,09	2,65	2,46	-0,79	2,68	0,98
	svibanj	23.618,8	32.002,0	32.660,8	119.105,0	90.424,9	104.887,7	1,74	5,64	5,74	1,06	2,46	1,13
	lipanj	24.264,7	32.828,3	33.494,6	120.021,6	89.724,0	104.065,6	2,73	2,58	2,55	0,77	-0,78	-0,78
	srpanj	25.064,8	34.381,5	35.031,8	125.023,3	93.926,6	106.822,9	3,30	4,73	4,59	4,17	4,68	2,65
	kolovoz	25.854,2	34.044,3	34.586,9	126.979,7	92.451,1	106.761,8	3,15	-0,98	-1,27	1,56	-1,57	-0,06
	rujan	27.289,1	32.589,4	33.247,6	126.910,9	92.696,3	107.180,1	5,55	-4,27	-3,87	-0,05	0,27	0,39
	listopad	27.037,8	32.805,7	33.482,9	127.072,4	93.345,6	108.516,8	-0,92	0,66	0,71	0,13	0,70	1,25
	studen	28.086,2	33.295,3	33.974,1	128.718,4	93.221,1	110.934,7	3,88	1,49	1,47	1,30	-0,13	2,23
	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 milijuna kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 milijuna kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva (neto)	32.817,4	30.270,5	32.520,8	32.838,0	29.597,7	28.680,1	30.297,6	31.096,7	34.528,6	34.214,6	33.726,8	35.497,3	32.771,4
2. Plasmani	112.518,9	116.346,0	115.183,9	117.269,0	118.609,7	120.327,3	119.500,8	123.792,9	122.557,4	123.208,2	123.767,8	124.372,3	126.371,6
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	15.055,2	16.190,5	13.022,9	14.563,0	14.896,1	15.439,6	15.435,2	16.970,0	15.795,6	16.028,1	15.251,0	13.437,6	14.710,1
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	96.329,0	98.893,1	100.745,6	101.128,3	102.175,5	103.426,8	102.711,2	104.529,5	104.561,9	105.783,3	107.048,7	109.308,5	110.467,8
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	219,5	215,7	267,8	214,0	296,2	295,9	209,2	396,4	249,9	455,9	515,1	508,9	431,8
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	915,3	1.046,6	1.147,6	1.363,7	1.241,8	1.165,0	1.145,2	1.896,9	1.949,9	940,9	952,9	1.117,3	761,8
Ukupno (1 + 2)	145.336,3	146.616,6	147.704,7	150.107,0	148.207,3	149.007,4	149.798,4	154.889,6	157.086,0	157.422,9	157.494,5	159.869,6	159.143,0
PASIVA													
1. Novčana masa	30.869,8	29.412,1	29.456,0	29.512,2	30.294,4	32.002,0	32.828,3	34.381,5	34.044,3	32.589,4	32.805,7	33.295,3	33.888,7
2. Štedni i oročeni depoziti	13.001,1	13.995,3	14.468,4	15.056,8	15.876,8	15.951,0	15.825,9	17.712,6	18.590,2	18.262,9	17.341,7	17.964,3	18.370,7
3. Devizni depoziti	72.054,6	73.015,0	73.134,7	74.068,6	71.535,4	71.002,0	71.104,3	72.515,8	73.830,7	75.416,0	76.329,8	76.816,1	76.035,3
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	216,3	192,5	149,4	153,7	147,8	150,0	263,0	413,3	514,6	642,6	595,2	642,8	598,4
5. Ograničeni i blokirani depoziti	1.729,5	1.645,5	1.827,6	1.812,6	1.705,8	2.065,0	1.873,8	1.734,6	1.742,9	1.958,0	1.768,7	1.703,9	1.721,6
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	319,3	258,2	257,3	257,5	249,5	243,0	242,3	181,8	178,2	177,2	174,6	174,2	167,8
6. Ostalo (neto)	27.465,1	28.356,1	28.668,5	29.503,2	28.647,2	27.837,4	27.903,1	28.131,7	28.363,4	28.553,9	28.653,4	29.447,3	28.528,2
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6)	145.336,3	146.616,6	147.704,7	150.107,0	148.207,3	149.007,4	149.798,4	154.889,6	157.086,0	157.422,9	157.494,5	159.869,6	159.143,0

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbog je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni no-

vac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 4.296,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se bilančne stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Ostalo (neto) povećaju za 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	siječanj	46	4	13	7	8	9	5	10	3	5	2
	veljača	46	4	13	8	7	9	5	10	4	4	2
	ožujak	46	4	12	8	9	8	5	10	4	4	2
	travanj	46	4	12	8	9	8	5	9	4	3	2
	svibanj	46	4	13	8	7	9	5	9	5	2	2
	lipanj	45	4	12	8	7	9	5	9	5	2	2
	srpanj	44	4	12	8	7	8	5	9	5	2	2
	kolovoz	43	4	13	7	6	7	6	9	5	2	2
	rujan	43	3	14	7	6	7	6	9	5	2	2
	listopad	43	3	13	8	6	7	6	9	5	2	2
	studen	43	3	13	8	6	7	6	8	4	2	2
	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji kao i one koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do

lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice. Štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke, dužne su do 31. prosinca 2006. uskladiti svoje poslovanje s odredbama Zakona o bankama.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva	42.058,8	41.851,6	45.345,7	44.479,0	44.947,0	44.604,2	44.520,5	43.919,4	45.277,0	46.801,6	47.000,7	50.170,7	50.118,6
1.1. Zlato	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.2. Posebna prava vučenja	17,4	17,4	10,0	10,2	9,9	7,7	8,3	8,3	6,9	6,9	6,7	5,1	5,0
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5
1.4. Efektiva i depoziti po vidjenju u stranim bankama	6,4	6,1	5,9	5,9	5,9	7,0	1.370,7	22,8	6,1	10,0	5,3	6,1	5,8
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	28.183,2	28.013,6	30.149,9	25.243,7	19.965,7	19.318,6	18.423,8	18.694,4	20.406,8	21.389,5	21.636,7	24.809,4	25.580,7
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	13.850,0	13.812,9	15.178,2	19.217,5	24.963,8	25.269,2	24.716,2	25.192,3	24.855,5	25.393,6	25.350,4	25.348,5	24.525,5
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	0,5	0,5	2,0	2,0	3,2	0,9	1,5	0,5	2,6	3,0	2,5	—	1,4
2.1. Potraživanja u kunama	0,5	0,5	2,0	2,0	3,2	0,9	1,5	0,5	2,6	3,0	2,5	—	1,4
2.2. Potraživanja u devizama	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	110,6	110,5	110,6	110,5	102,4	102,4	102,4	102,4	100,8	94,5	93,8	93,6	93,6
4. Potraživanja od banaka	17,9	18,1	14,0	14,1	13,9	13,7	13,7	13,8	13,8	343,4	14,9	17,1	972,0
4.1. Krediti bankama	—	—	—	—	—	—	—	—	—	329,4	—	—	954,4
Lombardni krediti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kratkoročni kredit za likvidnost	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostali krediti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Reotkup blagajničkih zapisa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	17,6	17,8	13,7	13,8	13,6	13,7	13,7	13,8	13,8	14,0	14,1	14,2	14,5
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	—	—	—	—	—	0,8	2,9	3,1
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno (1+2+3+4+5)	42.187,7	41.980,7	45.472,3	44.605,6	45.066,5	44.721,1	44.638,0	44.036,1	45.394,1	47.242,4	47.111,9	50.281,4	51.185,6
PASIVA													
1. Primarni novac	23.027,9	21.678,2	22.483,3	21.883,5	23.216,0	23.618,8	24.264,7	25.064,8	25.854,2	27.289,1	27.037,8	28.086,2	30.586,2
1.1. Gotov novac izvan banaka	9.680,9	9.468,1	9.605,0	9.526,1	9.812,5	10.078,1	10.637,2	11.294,2	11.320,6	10.506,0	10.261,7	10.399,7	10.573,1
1.2. Blagajna banaka	1.214,8	1.278,0	1.235,9	1.624,7	1.444,7	1.528,6	1.548,5	1.553,5	1.516,1	1.385,7	1.430,4	1.432,2	1.683,2
1.3. Depoziti banaka	12.109,4	10.914,0	11.632,0	10.719,2	11.945,7	12.003,2	12.075,5	12.212,9	12.993,0	15.385,2	15.338,6	16.243,3	18.329,3
Računi za namirenje banaka	3.923,4	2.626,0	3.158,3	2.132,0	3.154,4	3.321,7	3.097,3	3.031,7	3.157,2	4.340,7	4.182,8	4.154,1	5.616,0
Izdvojena obvezna pričuva	8.186,0	8.288,0	8.473,7	8.587,2	8.764,7	8.654,7	8.951,5	9.095,5	9.750,0	10.958,8	11.046,6	11.979,7	12.603,9
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB-a	—	—	—	—	26,7	26,7	26,7	85,8	85,8	85,8	109,2	109,4	109,4
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	19,1	15,0	7,3	4,2	9,3	6,4	1,5	1,6	1,2	1,2	—	—	—
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^a	3,5	3,2	3,1	9,2	3,6	2,6	1,8	2,6	23,3	11,0	7,1	11,1	0,6
2. Ograničeni i blokirani depoziti	7.091,2	7.196,6	7.536,6	7.589,1	7.493,9	7.209,2	7.998,5	7.896,8	8.327,7	6.858,4	7.086,9	6.812,8	6.699,2
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	7.042,3	7.149,6	7.484,6	7.562,5	7.467,2	7.187,7	7.983,0	7.880,7	8.310,4	6.839,7	7.060,1	6.798,4	6.686,6
2.2. Ograničeni depoziti	49,0	47,0	52,1	26,6	26,7	21,6	15,5	16,1	17,3	18,7	26,9	14,4	12,6
2.3. Blokirani devizni depoziti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Inozemna pasiva	195,7	825,2	442,5	1.134,2	2.368,6	2.812,2	868,0	1.423,7	1.142,9	2.610,6	2.233,7	3.051,9	2.798,0
3.1. Krediti MMF-a	2,8	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	12,6	13,0	13,0	13,2	12,8	16,0	16,3	16,3	16,6	16,3	16,1	20,0	19,6
3.3. Obveze prema stranim bankama ^a	180,2	809,4	429,4	1.121,0	2.355,8	2.796,2	851,7	1.407,4	1.126,3	2.594,3	2.217,5	3.031,9	2.778,5
4. Depoziti središnje države	768,1	800,8	4.051,3	2.858,9	2.462,6	2.073,7	2.555,9	1.051,2	1.330,9	1.214,8	1.842,4	3.406,8	1.551,1
4.1. Depozitni novac	608,3	631,2	806,0	649,9	974,6	961,2	750,1	536,1	816,8	762,2	836,1	688,9	600,2
Depozitni novac Republike Hrvatske	569,5	612,9	801,2	648,1	971,4	951,5	742,1	535,9	813,5	762,1	830,6	687,7	548,5
Depozitni novac republičkih fondova	38,7	18,3	4,8	1,8	3,2	9,7	7,9	0,3	3,3	0,1	5,5	1,2	51,7
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	—	—	3.100,6	2.094,3	1.358,2	987,8	1.741,0	515,1	514,1	452,6	1.006,3	2.717,8	950,9
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	159,9	169,7	144,7	114,8	129,7	124,7	64,9	—	—	—	—	—	—
5. Blagajnički zapisi HNB-a	6.212,4	6.288,8	5.491,8	5.279,0	4.337,7	4.429,0	4.229,4	3.834,4	3.956,6	4.230,2	4.042,5	4.012,3	4.920,2
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	4.986,2	5.103,9	4.173,6	3.871,4	2.826,9	3.000,3	2.659,9	2.174,2	1.134,8	104,9	—	—	—
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	1.226,3	1.185,0	1.318,2	1.407,6	1.510,8	1.428,7	1.569,5	1.660,2	2.821,8	4.125,3	4.042,5	4.012,3	4.920,2
6. Kapitalni računi	5.353,5	5.655,8	5.933,4	6.328,8	5.653,5	5.041,8	5.194,0	5.236,2	5.251,1	5.482,8	5.312,3	5.367,1	5.039,0
7. Ostalo (neto)	-461,1	-464,8	-466,6	-467,9	-465,7	-463,7	-472,4	-471,1	-469,3	-443,5	-443,8	-455,7	-408,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	42.187,7	41.980,7	45.472,3	44.605,6	45.066,5	44.721,1	44.638,0	44.036,1	45.394,1	47.242,4	47.111,9	50.281,4	51.185,6

^a Od listopada 2001. do svibnja 2003. Obveze prema stranim bankama obuhvaćaju i obveze po osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata.

^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora "središnja država" u sektor "ostale financijske organizacije"

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti. U rujnu 1999. izvršena je revizija podataka reklasificiranjem štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke. U skladu s tim revidirana je cijela serija podataka.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročene depozite kod inozemnih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Kunski krediti državnom proračunu bili su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i stranim bankama. Devizni kredit državnom proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji. Prema novom Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji se primjenjuje od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući i banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama klasificirani su prema vrstama financijskih instrumenata. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti jesu: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti) i dospjeli a nenaplaćeni krediti. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namirenje (do polovice 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenih od banaka nad kojima je pokrenut

stečajni postupak. Pri reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namirenje banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namirenje stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuću obračunatu kamatu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Banke i štedionice na određene devizne depozite izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na račune HNB-a. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na osnovi propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i troškova.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Pričuve banaka kod središnje banke	20.373,5	19.379,5	20.411,4	19.993,5	20.903,4	20.790,4	21.492,5	21.697,4	22.885,4	23.678,7	23.855,4	24.524,9	26.783,7
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	13.340,0	12.238,6	12.933,7	12.438,6	13.444,0	13.609,9	13.516,3	13.823,8	14.581,8	16.844,9	16.800,8	17.731,9	20.103,4
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	7.033,5	7.140,9	7.477,7	7.554,8	7.459,5	7.180,5	7.976,2	7.873,7	8.303,6	6.833,8	7.054,6	6.792,9	6.680,2
2. Inozemna aktiva	25.977,8	25.439,1	23.435,9	26.950,7	23.895,1	25.727,0	27.100,6	29.371,6	29.282,8	31.465,9	30.959,0	31.731,2	35.382,9
3. Potraživanja od središnje države	21.917,7	22.743,1	22.466,4	22.935,5	22.573,8	22.701,3	23.243,1	23.218,6	22.273,3	22.508,6	22.345,9	22.098,3	21.543,6
3.1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	2.473,5	2.014,4	2.032,4	2.047,2	2.014,8	2.009,3	1.999,5	1.514,1	1.495,9	1.517,6	1.523,0	1.534,5	1.531,9
3.2. Ostala potraživanja	19.444,3	20.728,7	20.434,0	20.888,3	20.559,0	20.692,1	21.243,6	21.704,5	20.777,4	20.991,0	20.822,9	20.563,8	20.011,7
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	96.218,4	98.782,6	100.635,1	101.017,8	102.073,2	103.324,4	102.608,8	104.427,1	104.461,2	105.688,9	106.954,9	109.214,9	110.374,3
4.1. Potraživanja od lokalne države	1.422,4	1.421,2	1.400,6	1.307,4	1.295,7	1.276,1	1.278,7	1.271,7	1.243,3	1.274,0	1.327,7	1.356,2	1.563,1
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	51.723,4	52.781,7	53.335,2	53.023,3	53.350,9	53.434,0	52.020,7	52.443,3	52.451,8	52.172,0	52.416,8	53.540,2	53.809,8
4.3. Potraživanja od stanovništva	43.072,6	44.579,7	45.899,3	46.687,1	47.426,5	48.614,3	49.309,4	50.712,1	50.766,1	52.242,9	53.210,4	54.318,5	55.001,4
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	219,5	215,7	267,8	214,0	296,2	295,9	209,2	396,4	249,9	455,9	515,1	508,9	431,8
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	915,3	1.046,6	1.147,6	1.363,7	1.241,8	1.165,0	1.145,2	1.896,9	1.949,9	940,9	952,9	1.117,3	761,8
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	165.622,2	167.606,7	168.364,1	172.475,1	170.983,5	174.004,0	175.799,5	181.008,1	181.102,5	184.738,9	185.583,3	189.195,5	195.278,0
PASIVA													
1. Depozitni novac	21.166,2	19.925,8	19.840,6	19.972,7	20.468,8	21.915,0	22.187,7	23.083,1	22.699,1	22.071,2	22.536,9	22.884,5	23.315,0
2. Štedni i oročeni depoziti	13.001,1	13.995,3	14.468,4	15.056,8	15.876,8	15.951,0	15.825,9	17.712,6	18.590,2	18.262,9	17.341,7	17.964,3	18.370,7
3. Devizni depoziti	72.054,6	73.015,0	73.134,7	74.068,6	71.535,4	71.002,0	71.104,3	72.515,8	73.830,7	75.416,0	76.329,8	76.816,1	76.035,3
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	216,3	192,5	149,4	153,7	147,8	150,0	263,0	413,3	514,6	642,6	595,2	642,8	598,4
5. Inozemna pasiva	35.023,5	36.194,9	35.818,4	37.457,5	36.875,8	38.838,8	40.455,6	40.770,6	38.888,3	41.442,3	41.999,3	43.352,7	49.932,0
6. Depoziti središnje države	6.094,9	5.752,3	5.394,2	5.515,5	5.218,3	5.189,0	5.253,5	5.197,8	5.149,3	5.268,7	5.254,9	5.254,0	5.283,3
7. Krediti primljeni od središnje banke	17,6	17,6	13,7	13,8	13,6	13,7	13,7	13,8	13,8	343,4	14,1	14,2	968,9
8. Ograničeni i blokirani depoziti	1.680,5	1.598,5	1.775,5	1.785,9	1.679,1	2.043,4	1.858,3	1.718,5	1.725,6	1.939,3	1.741,9	1.689,5	1.709,0
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	319,3	258,2	257,3	257,5	249,5	243,0	242,3	181,8	178,2	177,2	174,6	174,2	167,8
9. Kapitalni računi	26.323,2	26.574,4	26.792,1	26.526,4	26.024,9	26.263,4	26.120,3	26.458,1	26.640,9	26.808,6	27.184,8	27.404,0	27.389,5
10. Ostalo (neto)	-9.955,6	-9.659,6	-9.022,9	-8.075,7	-6.857,1	-7.362,1	-7.282,8	-6.875,6	-6.949,9	-7.456,0	-7.415,3	-6.826,5	-8.324,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	165.622,2	167.606,7	168.364,1	172.475,1	170.983,5	174.004,0	175.799,5	181.008,1	181.102,5	184.738,9	185.583,3	189.195,5	195.278,0

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka. U rujnu 1999. godine provedena je revizija podataka uključivanjem podataka štedionica. U skladu s tim revidirane su cjelokupne serije podataka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana potraživanja na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti. Posebno su iskazane obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske. Ostala potraživanja uključuju, do srpnja 2000. godine, i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te su obveznice Odlukom Vlade Republike Hrvatske o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodarstva iz travnja 2000. godine zamijenjene kunskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiro-računima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaćaju sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama:

žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve

za neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjani za neraspoređene račune aktive, uključujući i fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 5.701,4 mil. kuna. Pritom su najveći udio u aktivima imale sljedeće stavke: Potraživanja od trgovačkih društava 4.378,7 mil. kuna i Potraživanja od stanovništva 701,4 mil. kuna. U pasivi najveće se smanjenje odnosilo na sljedeće stavke: Devizni depoziti 3.443,7 mil. kuna; Inozemna pasiva 1.024,6 mil. kuna i Kapitalski računi 854,6 mil. kuna. Od srpnja 1999. godine cjelokupni se iznos posebnih pričuva za identificirane gubitke iskazuje u stavci Kapitalski računi. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Kapitalski računi povećaju za 3.513,5 mil. kuna. Ostale stavke korigirane su za male iznose.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Devizna inozemna aktiva	25.924,4	25.374,9	23.362,0	26.879,1	23.789,9	25.662,7	26.948,4	29.262,7	29.026,3	31.355,5	30.896,3	31.608,1	35.261,9
1.1. Potraživanja od stranih banaka	21.333,5	20.983,3	19.659,1	23.598,3	20.522,9	22.548,1	23.785,5	25.778,7	25.587,5	27.276,8	26.886,3	27.904,8	31.877,6
Efektivni strani novac	1.019,8	773,7	764,3	853,0	1.012,4	949,1	1.270,7	1.319,4	1.233,1	1.041,0	942,6	864,6	1.268,6
Tekući računi	757,7	810,7	710,5	1.611,7	824,2	798,3	1.050,3	910,6	992,6	1.041,2	833,0	879,6	1.057,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	17.569,8	17.163,3	15.836,7	18.477,0	16.065,2	18.500,2	19.349,9	21.483,4	21.293,5	23.181,1	23.051,1	24.364,3	27.969,4
Vrijednosni papiri	1.690,2	1.942,0	2.051,2	2.330,3	2.350,4	2.034,0	1.845,2	1.764,8	1.754,1	1.749,5	1.745,0	1.466,1	1.364,2
Kredit	278,7	276,1	278,7	308,5	253,1	249,0	252,0	283,0	296,9	246,4	297,0	314,7	203,1
Dionice stranih banaka	17,2	17,5	17,6	17,8	17,5	17,5	17,4	17,5	17,2	17,4	17,5	15,4	15,4
1.2. Potraživanja od stranaca	4.590,8	4.391,6	3.702,9	3.280,8	3.267,1	3.114,5	3.162,9	3.484,0	3.438,9	4.078,8	4.010,1	3.703,3	3.384,4
Potraživanja od stranih država	3.855,5	3.680,3	2.964,2	2.764,0	2.782,2	2.667,2	2.708,0	3.003,1	2.957,9	3.612,3	3.539,3	3.221,3	2.905,0
Potraživanja od stranih osoba	733,7	709,7	737,2	515,2	483,2	445,7	454,6	480,5	480,5	466,0	470,4	481,6	478,9
Vrijednosni papiri	191,3	193,1	194,9	40,3	38,6	35,7	36,7	36,0	37,1	35,9	38,5	34,2	32,1
Kredit	542,4	516,6	542,2	474,9	444,6	410,0	417,9	444,5	443,5	430,1	431,8	447,3	446,8
Dionice stranih osoba	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
2. Kunska inozemna aktiva	53,4	64,2	73,9	71,7	105,2	64,3	152,2	108,9	256,5	110,4	62,7	123,1	120,9
2.1. Potraživanja od stranih banaka	19,6	18,9	22,2	19,3	80,5	39,6	130,2	87,4	235,1	88,9	41,0	101,3	99,1
2.2. Potraživanja od stranaca	33,8	45,3	51,7	52,4	24,7	24,7	22,1	21,5	21,3	21,5	21,7	21,8	21,9
U tome: Kredit	33,0	44,5	50,9	51,6	23,7	23,9	21,3	20,7	20,5	20,7	20,9	21,0	21,0
Ukupno (1+2)	25.977,8	25.439,1	23.435,9	26.950,7	23.895,1	25.727,0	27.100,6	29.371,6	29.282,8	31.465,9	30.959,0	31.731,2	35.382,9

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po fi-

nancijskim instrumentima).

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna aktiva tih banaka iznosila je 402,3 mil. kuna. Do lipnja 1999. godine u stavku Tekući računi uključen je i dio depozita s osnove devizne štednje stanovništva.

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Obveznice za blokirano deviznu štednju građana	2.473,5	2.014,4	2.032,4	2.047,2	2.014,8	2.009,3	1.999,5	1.514,1	1.495,9	1.517,6	1.523,0	1.534,5	1.531,9
2. Ostala potraživanja	19.444,3	20.728,7	20.434,0	20.888,3	20.559,0	20.692,1	21.243,6	21.704,5	20.777,4	20.991,0	20.822,9	20.563,8	20.011,7
2.1. Kunska potraživanja	15.970,9	16.943,4	16.769,1	17.178,0	16.901,8	17.210,3	17.425,3	17.713,0	16.580,9	16.593,9	16.500,0	16.279,4	16.475,2
2.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	13.969,9	14.939,7	14.697,1	15.330,6	15.063,9	15.281,0	15.512,1	15.421,0	14.265,6	14.677,3	14.588,7	14.350,6	14.500,7
Vrijednosni papiri	11.515,6	12.352,7	12.183,3	12.231,7	11.974,6	12.011,5	11.808,0	11.611,8	11.274,3	10.932,3	10.588,6	10.801,6	10.238,1
Kredit	2.454,3	2.586,9	2.513,7	3.098,8	3.089,2	3.269,5	3.704,1	3.809,2	2.991,3	3.745,0	4.000,1	3.549,0	4.262,6
2.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	2.001,0	2.003,7	2.072,1	1.847,4	1.838,0	1.929,3	1.913,2	2.291,9	2.315,3	1.916,6	1.911,3	1.928,8	1.974,5
Vrijednosni papiri	560,7	561,9	631,9	641,7	637,8	661,2	654,7	641,2	670,6	693,1	698,6	714,5	723,6
Kredit	1.440,3	1.441,8	1.440,2	1.205,7	1.200,1	1.268,2	1.258,5	1.650,7	1.644,7	1.223,5	1.212,7	1.214,3	1.250,9
2.2. Devizna potraživanja	3.473,3	3.785,3	3.664,9	3.710,4	3.657,2	3.481,7	3.818,3	3.991,5	4.196,5	4.397,1	4.322,9	4.284,4	3.536,4
2.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	2.359,1	2.630,6	2.504,0	2.591,3	2.511,8	2.383,3	2.777,2	2.943,7	3.179,6	3.207,9	3.247,2	3.206,9	3.196,9
Vrijednosni papiri	1.733,4	1.921,4	1.793,3	1.860,8	1.795,5	1.689,3	1.687,8	1.637,5	1.865,2	1.847,1	1.822,9	1.786,4	1.805,4
Kredit	625,7	709,2	710,7	730,5	716,3	694,1	1.089,4	1.306,2	1.314,4	1.360,8	1.424,2	1.420,5	1.391,5
2.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	1.114,2	1.154,7	1.160,8	1.119,0	1.145,4	1.098,4	1.041,1	1.047,8	1.016,9	1.189,2	1.075,8	1.077,5	339,5
Vrijednosni papiri	195,0	244,1	258,1	218,4	222,1	206,8	171,4	187,9	174,9	169,5	171,4	168,6	96,4
Kredit	919,2	910,6	902,8	900,7	923,3	891,5	869,6	859,9	842,0	1.019,7	904,3	908,9	243,1
Ukupno (1+2)	21.917,7	22.743,1	22.466,4	22.935,5	22.573,8	22.701,3	23.243,1	23.218,6	22.273,3	22.508,6	22.345,9	22.098,3	21.543,6

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunška i devizna potraživanja banaka od središnje države.

Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana su obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Ostala potraživanja su sva ostala kunška i devizna potraživanja banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti i dionice. Stavka Vrijednosni

papiri obuhvaća do srpnja 2000. godine i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te obveznice su Odlukom Vlade RH o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodarstva iz travnja 2000. godine zamijenjene kunskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od središnje države iznosila su 17,8 mil. kuna.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Kunška potraživanja	85.418,7	87.951,2	89.981,5	90.821,9	91.966,5	93.088,7	92.714,2	94.748,2	94.584,2	95.916,7	96.995,9	98.972,4	100.365,0
1.1. Instrumenti tržišta novca	1.394,7	1.437,8	1.485,1	1.483,2	1.526,4	1.535,3	1.503,7	1.486,8	1.509,7	1.386,7	1.300,1	1.336,2	1.314,1
1.2. Obveznice	72,4	67,4	69,0	60,5	69,5	68,2	78,2	68,0	70,8	69,4	73,6	72,6	56,2
1.3. Krediti	80.887,6	83.402,7	85.397,2	86.206,8	87.250,2	88.389,1	88.190,3	90.191,1	89.995,6	91.497,8	92.645,5	94.635,6	96.081,7
1.4. Dionice	3.064,0	3.043,3	3.030,2	3.071,3	3.120,4	3.096,1	2.942,0	3.002,3	3.008,2	2.962,8	2.976,8	2.928,0	2.912,9
2. Devizna potraživanja	10.799,8	10.831,4	10.653,6	10.195,9	10.106,7	10.235,7	9.894,6	9.679,0	9.876,9	9.772,2	9.959,0	10.242,5	10.009,3
2.1. Vrijednosni papiri	243,2	247,5	267,7	197,3	214,4	206,8	276,2	303,9	298,5	298,1	271,0	270,3	130,6
2.2. Krediti	10.556,6	10.583,9	10.385,9	9.998,7	9.892,3	10.028,9	9.618,4	9.375,1	9.578,4	9.474,0	9.688,0	9.972,1	9.878,7
Ukupno (1+2)	96.218,4	98.782,6	100.635,1	101.017,8	102.073,2	103.324,4	102.608,8	104.427,1	104.461,2	105.688,9	106.954,9	109.214,9	110.374,3

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunška i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Do listopada 1994. godine odobravanje deviznih kredita bilo je dopušteno samo ako se banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime, a za račun krajnjega korisnika kredita.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od ostalih domaćih sektora iznosila su 5.088,0 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se u sklopu kunskih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 2.904,3 mil. kuna, a stavka Dionice umanjuje za iznos od 520,3 mil. kuna te ako se u sklopu deviznih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 1.129,4 mil. kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
KUNSKI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	3.894,6	4.028,8	3.953,9	4.304,5	4.289,4	4.537,7	4.962,6	5.459,9	4.636,0	4.968,5	5.212,7	4.763,3	5.513,5
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	2.454,3	2.586,9	2.513,7	3.098,8	3.089,2	3.269,5	3.704,1	3.809,2	2.991,3	3.745,0	4.000,1	3.549,0	4.262,6
1.2. Krediti republičkim fondovima	1.440,3	1.441,8	1.440,2	1.205,7	1.200,1	1.268,2	1.258,5	1.650,7	1.644,7	1.223,5	1.212,7	1.214,3	1.250,9
2. Krediti lokalnoj državi	1.202,9	1.200,6	1.176,9	1.177,7	1.192,2	1.183,6	1.190,4	1.193,8	1.169,6	1.200,3	1.258,0	1.284,6	1.485,1
3. Krediti trgovačkim društvima	36.708,1	37.719,9	38.417,4	38.437,9	38.729,4	38.688,2	37.791,1	38.387,5	38.163,0	38.199,4	38.343,3	39.204,3	39.777,4
4. Krediti stanovništvu	42.976,6	44.482,3	45.802,9	46.591,3	47.328,6	48.517,3	49.208,8	50.609,8	50.663,0	52.098,1	53.044,2	54.146,7	54.819,3
U tome: Stambeni krediti	12.363,4	12.803,5	13.212,5	13.604,9	13.785,9	14.165,7	14.432,0	14.914,5	14.990,3	15.555,3	15.967,0	16.392,8	16.896,2
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	17,6	17,7	43,9	18,5	94,8	78,0	21,1	133,5	44,1	110,6	187,4	176,9	82,3
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	521,3	593,8	680,7	827,2	769,9	743,8	815,3	1.571,1	1.591,3	597,0	622,4	829,0	427,9
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	85.321,1	88.043,0	90.075,8	91.357,0	92.404,2	93.748,6	93.989,2	97.355,5	96.267,0	97.173,9	98.668,1	100.404,8	102.105,4
DEVIZNI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	1.544,9	1.619,9	1.613,5	1.631,2	1.639,6	1.585,6	1.959,0	2.166,2	2.156,4	2.380,5	2.328,6	2.329,4	1.634,7
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	625,7	709,2	710,7	730,5	716,3	694,1	1.089,4	1.306,2	1.314,4	1.360,8	1.424,2	1.420,5	1.391,5
1.2. Krediti republičkim fondovima	919,2	910,6	902,8	900,7	923,3	891,5	869,6	859,9	842,0	1.019,7	904,3	908,9	243,1
2. Krediti lokalnoj državi	152,3	144,5	146,0	55,1	55,9	55,7	55,4	48,1	47,9	46,7	46,8	47,2	47,1
3. Krediti trgovačkim društvima	10.308,3	10.341,9	10.143,5	9.847,7	9.738,5	9.876,2	9.462,3	9.224,6	9.427,4	9.282,5	9.475,0	9.753,2	9.649,4
4. Krediti stanovništvu	96,0	97,5	96,4	95,8	97,9	97,0	100,6	102,3	103,1	144,8	166,2	171,8	182,1
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	1,2	—	26,2	—	17,1	20,5	7,5	70,6	25,6	169,6	137,8	127,4	174,3
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	28,3	80,5	91,2	105,8	48,1	51,7	50,4	43,8	75,5	72,0	57,5	13,7	58,8
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	12.131,0	12.284,3	12.116,8	11.735,6	11.597,1	11.686,7	11.635,4	11.655,6	11.835,8	12.096,1	12.211,9	12.442,6	11.746,4
UKUPNO (A+B)	97.452,1	100.327,3	102.192,6	103.092,6	104.001,3	105.435,3	105.624,5	109.011,1	108.102,8	109.270,1	110.880,0	112.847,4	113.851,8

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunkskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski lizing, izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. krediti tih banaka iznosili su 4.463,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se ukupni kunski krediti povećaju za iznos od 2.972,6 mil. kuna, a ukupni devizni krediti za iznos od 840,9 mil. kuna.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	1.910,4	1.886,1	1.827,8	1.867,3	1.964,7	2.112,8	1.995,5	2.070,6	2.077,9	2.200,6	2.525,5	2.312,7	2.006,2
2. Trgovačka društva	12.344,5	11.184,8	10.982,7	10.982,9	11.207,9	11.903,8	12.301,5	12.685,4	12.205,1	11.656,0	11.918,6	12.352,6	12.872,9
3. Stanovništvo	6.307,4	6.368,3	6.597,2	6.594,0	6.777,6	7.103,9	7.379,5	7.752,8	7.880,0	7.658,7	7.518,7	7.649,4	7.873,1
4. Ostale bankarske institucije	42,1	28,1	29,1	86,6	27,0	26,8	30,2	53,6	62,1	61,5	91,6	78,5	98,9
5. Nebankarske financijske institucije	568,1	463,9	408,5	443,9	494,5	770,1	485,1	524,0	478,7	497,8	485,8	494,9	468,1
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-6,4	-5,4	-4,7	-2,1	-2,7	-2,4	-4,0	-3,2	-4,7	-3,4	-3,3	-3,7	-4,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	21.166,2	19.925,8	19.840,6	19.972,7	20.468,8	21.915,0	22.187,7	23.083,1	22.699,1	22.071,2	22.536,9	22.884,5	23.315,0

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiro-računima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu

(odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunkskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depozitni novac kod tih banaka iznosio je 259,3 mil. kuna.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Štedni depoziti	2.236,2	2.198,2	2.254,9	2.212,5	2.236,2	2.268,4	2.349,4	2.382,5	2.449,8	2.418,3	2.531,0	2.478,4	2.527,9
1.1. Lokalna država	14,8	14,0	14,5	15,1	15,2	17,5	17,0	15,5	13,7	13,5	14,7	13,7	14,4
1.2. Trgovačka društva	213,3	150,3	138,3	124,9	123,1	137,3	140,9	125,1	190,6	208,2	169,6	179,3	190,5
1.3. Stanovništvo	1.996,3	2.016,4	2.082,9	2.061,9	2.090,5	2.089,4	2.129,8	2.215,5	2.216,1	2.170,5	2.309,5	2.243,4	2.288,8
1.4. Ostale bankarske institucije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	—	0,0	0,0	0,0	—	—	—	—
1.5. Nebankarske financijske institucije	11,8	17,5	19,1	10,5	7,3	24,2	61,7	26,4	29,5	26,1	37,1	42,1	34,2
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	10.764,9	11.797,1	12.213,5	12.844,3	13.640,6	13.682,7	13.476,5	15.330,1	16.140,3	15.844,6	14.810,7	15.485,8	15.842,9
2.1. Lokalna država	482,8	563,7	671,9	684,5	691,0	689,6	653,9	659,9	660,5	685,3	683,9	684,7	551,6
2.2. Trgovačka društva	4.633,6	5.182,9	5.274,5	5.620,2	6.431,6	6.375,7	6.095,8	6.698,8	7.426,5	7.606,8	6.650,6	6.847,5	7.165,3
2.3. Stanovništvo	3.793,8	4.076,0	4.268,5	4.451,6	4.532,1	4.761,3	4.908,1	5.206,9	5.296,3	5.487,3	5.678,7	5.962,2	6.194,5
2.4. Ostale bankarske institucije	58,4	70,5	62,4	75,3	70,5	101,9	132,8	165,4	155,3	174,6	110,1	147,5	129,3
2.5. Nebankarske financijske institucije	1.796,3	1.903,9	1.936,2	2.012,6	1.915,4	1.754,1	1.685,9	2.599,1	2.601,7	1.890,6	1.687,4	1.843,9	1.802,2
Ukupno (1+2)	13.001,1	13.995,3	14.468,4	15.056,8	15.876,8	15.951,0	15.825,9	17.712,6	18.590,2	18.262,9	17.341,7	17.964,3	18.370,7

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak

nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. štedni i oročeni depoziti kod tih banaka iznosili su 323,7 mil. kuna. U srpnju 1999. godine određeni su depoziti sektora lokalna država, trgovačka društva, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije reklasificirani iz štednih u oročene depozite.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Štedni depoziti	21.074,4	21.153,5	20.959,2	21.649,3	20.592,9	20.344,5	20.835,2	21.528,2	22.123,6	22.363,1	22.329,3	21.988,1	21.546,96
1.1. Lokalna država	12,2	12,3	13,0	12,9	12,8	12,9	13,3	13,8	13,7	13,9	14,0	14,6	14,68
1.2. Trgovačka društva	3.346,7	3.293,3	3.269,3	3.703,9	3.231,0	3.224,8	3.473,3	3.920,9	4.037,8	4.048,6	3.979,0	3.933,1	3.620,21
1.3. Stanovništvo	17.537,3	17.711,7	17.556,1	17.785,4	17.244,9	16.987,1	17.232,4	17.484,7	17.939,1	18.185,2	18.099,3	17.858,5	17.690,22
1.4. Ostale bankarske institucije	34,7	9,6	9,2	6,7	2,6	2,8	2,6	6,7	3,6	0,7	71,7	20,4	8,96
1.5. Nebankarske financijske institucije	143,5	126,6	111,7	140,4	101,6	117,0	113,6	102,2	129,4	114,7	165,3	161,6	212,89
2. Oročeni depoziti	50.980,3	51.861,5	52.175,4	52.419,3	50.942,5	50.657,5	50.269,1	50.987,6	51.707,1	53.052,9	54.000,5	54.827,9	54.488,36
2.1. Lokalna država	9,5	9,7	6,8	6,8	6,6	6,6	5,0	4,5	4,5	4,5	3,8	3,8	3,82
2.2. Trgovačka društva	6.009,6	5.949,6	5.755,4	5.868,3	5.180,0	5.503,2	5.186,9	5.204,7	5.760,7	6.297,0	7.118,0	7.439,1	7.154,04
2.3. Stanovništvo	44.159,2	45.112,3	45.687,2	45.894,9	45.134,5	44.554,9	44.479,1	45.251,0	45.405,4	46.151,8	46.255,4	46.742,4	4.6805,11
2.4. Ostale bankarske institucije	41,5	33,8	27,4	2,8	11,8	28,2	20,5	21,8	6,9	14,2	94,0	90,4	21,71
2.5. Nebankarske financijske institucije	760,5	756,1	698,8	646,5	609,6	564,6	577,6	505,7	529,7	585,4	529,3	552,3	503,68
Ukupno (1+2)	72.054,6	73.015,0	73.134,7	74.068,6	71.535,4	71.002,0	71.104,3	72.515,8	73.830,7	75.416,0	76.329,8	76.816,1	76.035,31

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni in-

strumenti plaćanja, a oročeni devizni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. devizni depoziti kod tih banaka iznosili su 3.443,7 mil. kuna.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	5,1	5,1	0,2	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Obveznice (neto)	92,8	63,1	64,3	62,5	61,3	59,7	138,9	152,5	148,9	145,5	145,8	147,0
3. Primljeni krediti	118,4	124,3	84,9	91,0	86,6	90,3	124,2	260,8	365,7	497,1	449,4	495,7
3.1. Lokalna država	—	—	—	—	—	—	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
3.2. Trgovačka društva	46,3	59,6	44,2	44,0	43,9	43,7	43,6	42,0	42,0	41,8	51,9	42,6
3.3. Ostale bankarske institucije	10,0	4,0	4,0	8,5	9,0	23,2	24,3	52,0	25,3	78,1	37,2	90,7
3.4. Nebankarske financijske institucije	62,0	60,7	36,8	38,5	33,6	23,4	55,5	166,0	297,6	376,4	359,6	361,7
Ukupno (1+2+3)	216,3	192,5	149,4	153,7	147,8	150,0	263,0	413,3	514,6	642,6	595,2	642,8

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na os-

novi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani su prema institucionalnim sektorima.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. obveznice i instrumenti tržišta novca tih banaka iznosili su 9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine izdani dužnički i hibridni instrumenti reklasificirani su iz stavke Oročeni depoziti u stavku Obveznice (neto) u iznosu od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
1. Devizna inozemna pasiva	34.198,5	35.239,6	34.666,1	36.276,5	35.323,7	36.298,5	37.421,8	37.273,8	36.745,7	38.372,7	38.784,2	40.122,6
1.1. Obveze prema stranim bankama	28.662,3	29.644,3	29.014,9	30.461,5	29.695,4	30.299,4	31.635,5	31.528,0	30.809,1	32.200,9	32.694,6	34.013,2
Tekući računi	130,9	98,1	96,4	100,8	105,2	109,3	118,0	125,9	107,4	109,6	115,1	255,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	9.002,9	8.714,9	9.191,2	9.621,7	9.315,1	10.429,6	11.003,4	11.313,0	10.863,9	11.443,7	11.558,8	11.617,0
Kredit	19.528,5	20.831,3	19.727,2	20.739,0	20.275,0	19.760,6	20.514,1	20.089,2	19.837,8	20.647,6	21.020,7	22.140,7
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	2.801,4	2.843,3	2.868,0	2.894,4	2.845,8	2.760,9	2.746,4	2.758,2	2.728,2	2.769,5	2.777,2	2.799,9
1.2. Obveze prema strancima	5.536,2	5.595,2	5.651,2	5.815,1	5.628,4	5.999,0	5.786,4	5.745,8	5.936,6	6.171,8	6.089,7	6.109,4
Štedni i oročeni depoziti	4.160,2	4.246,2	4.299,4	4.359,0	4.277,2	4.683,5	4.477,5	4.471,4	4.662,5	4.889,8	4.809,3	4.830,4
Depoziti po viđenju	875,6	939,5	936,9	938,6	895,0	833,3	855,7	888,2	949,0	969,3	894,1	925,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	3.284,6	3.306,6	3.362,5	3.420,4	3.382,2	3.850,1	3.621,8	3.583,3	3.713,5	3.920,5	3.915,2	3.904,6
Kredit	1.376,0	1.349,1	1.351,8	1.456,0	1.351,1	1.315,6	1.308,8	1.274,3	1.274,1	1.282,0	1.280,4	1.279,0
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	39,7	40,3	40,6	41,0	40,3	40,3	40,1	40,3	39,8	38,7	38,8	39,1
2. Kunska inozemna pasiva	825,0	955,3	1.152,3	1.180,9	1.552,1	2.540,3	3.033,8	3.496,8	2.142,6	3.069,6	3.215,0	3.230,1
2.1. Obveze prema stranim bankama	690,9	814,4	1.000,5	845,6	1.277,3	2.273,2	2.707,5	3.165,6	1.717,7	2.824,2	2.957,2	2.951,1
Depozitni novac	53,6	125,4	357,5	225,8	151,8	202,8	64,4	170,4	91,7	59,1	227,2	57,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	635,8	646,5	641,6	618,4	973,1	1.918,3	2.003,7	1.444,3	92,3	1.208,1	1.168,3	1.321,3
Kredit	1,5	42,5	1,5	1,5	152,5	152,1	639,4	1.550,9	1.533,8	1.557,1	1.561,7	1.572,9
2.2. Obveze prema strancima	134,1	141,0	151,8	335,3	274,8	267,1	326,3	331,2	424,9	245,4	257,8	279,0
Depozitni novac	56,2	55,9	65,7	54,0	67,8	63,4	67,0	72,6	110,2	85,6	87,8	88,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	77,9	85,1	86,1	281,4	207,0	203,7	259,3	258,6	314,7	158,1	168,4	189,0
Kredit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,7	1,7	1,7
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,7	1,7	1,7
Ukupno (1+2)	35.023,5	36.194,9	35.818,4	37.457,5	36.875,8	38.838,8	40.455,6	40.770,6	38.888,3	41.442,3	41.999,3	43.352,7

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive po-

sebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna pasiva tih banaka iznosila je 1.024,6 mil. kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Kunski depoziti	4.036,8	3.952,8	3.713,1	3.805,2	3.638,4	3.699,6	3.748,8	3.722,1	3.664,9	3.892,0	4.007,2	3.968,7	4.104,4
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	634,3	553,1	487,4	459,1	427,3	457,5	420,8	429,9	342,5	347,3	416,0	389,9	506,4
Depozitni novac	476,4	367,5	293,4	265,4	286,1	318,7	287,9	300,1	250,1	248,4	311,5	307,7	448,0
Štedni depoziti	3,3	24,9	24,9	24,9	24,9	24,7	18,3	16,3	16,0	16,0	16,0	13,3	3,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	153,6	159,6	168,0	167,7	115,2	113,0	113,6	112,4	75,4	81,9	87,5	67,7	54,2
Kredit	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
1.2. Depoziti republičkih fondova	3.402,5	3.399,7	3.225,7	3.346,1	3.211,1	3.242,1	3.327,9	3.292,2	3.322,4	3.544,7	3.591,1	3.578,8	3.598,0
Depozitni novac	553,2	499,4	331,9	383,7	321,1	349,0	381,8	354,4	317,2	422,0	372,8	382,2	294,8
Štedni depoziti	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,8	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	144,3	179,8	178,7	173,7	186,8	182,0	196,7	197,5	186,9	208,8	214,6	240,5	156,2
Kredit	2.705,0	2.720,4	2.715,0	2.788,7	2.703,1	2.711,0	2.749,4	2.739,5	2.818,4	2.913,9	3.003,6	2.955,9	3.146,7
2. Devizni depoziti	2.058,1	1.799,5	1.681,1	1.710,3	1.579,9	1.489,4	1.504,7	1.475,7	1.484,4	1.376,6	1.247,8	1.285,3	1.178,9
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	1.938,9	1.701,1	1.496,6	1.522,4	1.443,7	1.341,0	1.417,0	1.415,0	1.406,3	1.302,7	1.177,8	1.209,0	1.158,2
Štedni depoziti	263,0	461,6	254,1	265,5	235,0	223,3	263,4	381,1	334,3	262,8	159,2	210,1	198,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	293,1	4,6	4,6	4,7	4,6	4,6	4,6	0,1	—	—	—	—	—
Refinancirani kredit	1.382,8	1.234,8	1.237,9	1.252,2	1.204,0	1.113,0	1.148,9	1.033,8	1.072,1	1.039,9	1.018,6	999,0	959,6
2.2. Depoziti republičkih fondova	119,2	98,4	184,5	188,0	136,3	148,4	87,7	60,7	78,1	73,9	70,0	76,3	20,8
Štedni depoziti	114,1	93,1	175,9	177,7	125,1	139,7	79,5	51,6	72,1	73,9	70,0	76,3	20,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	5,0	5,3	8,6	10,3	11,1	8,7	8,3	9,1	6,0	—	—	—	—
Ukupno (1+2)	6.094,9	5.752,3	5.394,2	5.515,5	5.218,3	5.189,0	5.253,5	5.197,8	5.149,3	5.268,7	5.254,9	5.254,0	5.283,3

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti

obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depoziti središnje države kod tih banaka iznosili su 193,5 mil. kuna.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Ograničeni depoziti	1.361,2	1.340,4	1.518,2	1.528,4	1.429,5	1.800,4	1.616,0	1.536,7	1.547,4	1.762,2	1.567,3	1.515,4	1.541,2
1.1. Kunski depoziti	789,6	704,5	774,5	750,5	717,0	708,6	814,2	802,4	790,0	820,5	825,5	789,6	730,1
1.2. Devizni depoziti	571,6	635,9	743,7	777,9	712,5	1.091,8	801,8	734,3	757,4	941,7	741,8	725,8	811,1
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	319,3	258,2	257,3	257,5	249,5	243,0	242,3	181,8	178,2	177,2	174,6	174,2	167,8
Ukupno (1+2)	1.680,5	1.598,5	1.775,5	1.785,9	1.679,1	2.043,4	1.858,3	1.718,5	1.725,6	1.939,3	1.741,9	1.689,5	1.709,0

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod banaka.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunski i devizne) depozite i

blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. ograničeni i blokirani depoziti kod tih banaka iznosili su 39,9 mil. kuna.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Pričuve kod središnje banke	19,1	15,0	7,4	4,2	9,4	6,4	1,6	1,7	1,3	2,1	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	1.983,9	2.055,5	2.109,7	2.178,9	2.173,3	2.216,6	2.445,1	2.492,4	2.510,0	2.613,4	2.714,7	2.814,0	3.033,5
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	93,3	99,7	106,4	114,1	122,5	132,4	139,6	149,1	152,6	162,6	170,2	177,3	187,9
U tome: Potraživanja od stanovništva	91,3	97,7	104,4	114,1	122,5	132,4	139,6	149,1	152,6	162,6	170,2	177,3	187,9
4. Potraživanja od banaka	37,2	29,3	30,3	36,8	34,5	34,5	60,6	50,2	62,7	80,5	56,0	79,1	247,2
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno (1+2+3+4+5)	2.133,6	2.199,5	2.253,7	2.334,0	2.339,6	2.389,9	2.646,9	2.693,4	2.726,6	2.858,6	2.941,0	3.070,5	3.468,6
PASIVA													
1. Oročeni depoziti	2.012,9	2.087,1	2.142,8	2.210,7	2.208,9	2.244,5	2.470,5	2.534,3	2.559,6	2.690,6	2.773,3	2.887,0	3.265,2
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	—	—	—	—	—	2,7	10,5	10,6	10,4	10,6	10,6	10,7	11,1
3. Kapitalski računi	141,1	148,3	147,2	159,7	162,6	174,7	181,8	184,3	174,0	170,2	164,3	160,1	159,7
4. Ostalo (neto)	-20,4	-35,9	-36,3	-36,4	-31,9	-31,9	-16,0	-35,8	-17,4	-12,8	-7,3	12,6	32,6
Ukupno (1+2+3+4)	2.133,6	2.199,5	2.253,7	2.334,0	2.339,6	2.389,9	2.646,9	2.693,4	2.726,6	2.858,6	2.941,0	3.070,5	3.468,6

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su, do rujna 2003. godine, kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada

2003. godine, račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjani za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Aktivne kamatne stope						
			Na lombardne kredite ^a	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^a	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na korištena sredstva OP za održavanje dnevne likvidnosti ^a	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^a	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	—	—	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	—	—	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	—	—	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	—	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	13,00	19,00	—	14,00	—	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	12,00	18,00	—	13,00	—	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	10,00	—	—	11,00	—	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
2003.	siječanj	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	veljača	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	ožujak	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	travanj	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	svibanj	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	lipanj	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	srpanj	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	kolovoz	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	rujan	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	listopad	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	studen	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00
	prosinac	4,50	9,50	—	—	10,50	—	15,00	15,00

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim obrazloženjima.**Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke**

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vaga na prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. jest vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana toga mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u stupcu 4 do studenoga 1994. godine iskazivane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na osnovi portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u stupcu 6 se do rujna 1994. godine odnose na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a za-

loženih u tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine, na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, a od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Kamatne stope iskazane u stupcu 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuže, kojim su se banke do rujna 1994. godine mogle služiti (u propisanom postupku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuže iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u stupcu 9. Od listopada 1994. godine na svako se korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuže primjenjuje kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (iskazane u stupcu 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiroračunima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu (iskazana u stupcu 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna je stopa na korištena sredstva primarne emisije iznosila 21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se jednaka kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline iskazana u stupcu 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospelja ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospelja				
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	—	—	—	—	—	—
1996.	prosinac	5,50	—	—	8,00	9,50	—	—	—	—	—	—
1997.	prosinac	4,50	—	—	8,00	9,00	10,00	—	—	—	—	—
1998.	prosinac	5,90	—	—	9,50	10,50	11,00	—	4,60	3,12	3,08	—
1999.	prosinac	5,90	—	—	10,50	11,55	12,50	—	4,83	3,56	—	—
2000.	prosinac	4,50	—	—	6,65	7,00	7,70	—	5,51	4,83	—	—
2001.	prosinac	2,00	—	—	3,36	4,26	4,85	—	2,62	3,06	—	—
2002.	prosinac	1,75	—	—	2,08	—	—	2,30	2,68	—	—	—
2003.	siječanj	1,50 ^b	—	—	2,08	—	—	2,27	2,30	—	—	—
	veljača	1,50	—	—	2,11	—	—	1,98	2,47	—	—	—
	ožujak	1,50	—	—	2,16	—	—	1,89	2,07	—	—	—
	travanj	1,50	0,50	—	2,23	—	—	1,66	2,20	—	—	—
	svibanj	1,50	0,50	—	2,34	—	—	1,60	2,00	—	—	—
	lipanj	1,50	0,50	—	2,44	—	—	1,56	1,86	—	—	—
	srpanj	1,50	0,50	—	2,52	—	—	1,43	1,88	—	—	—
	kolovoz	1,50	0,50	—	2,52	—	—	1,74	1,35	—	—	—
	rujan	1,50	0,50	—	2,55	—	—	1,69	1,19	—	—	—
	listopad	1,50	0,50	—	—	—	—	1,65	1,65	—	—	—
	studen	1,25 ^c	0,50	—	—	—	—	1,61	1,73	—	—	—
	prosinac	1,25	0,50	—	—	—	—	1,75	1,48	—	—	—

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 29. siječnja 2003.; ^c Od 13. studenoga 2003.**Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke**

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po viđenju i na oročene depozite, pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (stupac 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamate na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ta se sredstva obračunavaju i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine odlukom Savjeta Hrvatske

narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenoga 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U skladu s tim, od studenoga 1993. godine u stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelja od 30 dana (stupac 6), odnosno 90 dana (stupac 7). Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelja od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunana obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28	
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62	
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05	
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	siječanj	19,00	26.507,2	11.693,9	14.813,3	–	8.265,0	7.182,9	1,66	1,96
	veljača	19,00	27.119,0	12.011,3	15.107,6	–	8.414,0	7.359,0	1,41	2,10
	ožujak	19,00	27.495,8	12.169,4	15.326,5	–	8.554,3	7.429,8	1,39	1,85
	travanj	19,00	27.949,3	12.394,7	15.554,6	14,0	8.723,3	7.563,2	1,40	1,73
	svibanj	19,00	28.113,0	12.591,2	15.521,8	26,7	8.679,6	7.439,0	1,41	1,82
	lipanj	19,00	28.357,6	12.952,8	15.404,8	26,7	8.872,4	7.737,2	1,40	1,65
	srpanj	19,00	28.664,6	13.191,0	15.473,5	60,1	9.063,0	7.860,7	1,39	1,43
	kolovoz	19,00	29.398,7	13.703,8	15.694,8	85,8	9.602,2	8.143,7	1,37	1,55
	rujan	19,00	29.977,8	15.743,2	14.234,6	85,8	10.676,7	7.229,5	1,38	1,41
	listopad	19,00	30.120,0	16.227,5	13.892,5	99,7	11.023,3	6.995,3	1,41	1,54
	studen	19,00	30.493,0	17.073,4	13.419,5	109,4	11.697,5	6.927,1	1,27	1,54
	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunana obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim računima za namirenje i u blagajni, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvenu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuvene u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuvene, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuvene, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuvene u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuvene u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke

dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeća do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvenu (do srpnja 1995. godine) te obveznu pričuvenu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite.

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuvene u kunama koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuvene, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuvene koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke). Trenutačno taj postotak iznosi 40%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuvene u stranoj valuti koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke. Minimalni postotak obračunate obvezne pričuvene koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke trenutačno iznosi 40%.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Riznički zapisi u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1995.	prosinac	49,4		0,63	199,4	218,7	–	–
1996.	prosinac	267,9		2,63	98,5	780,9	–	183,8
1997.	prosinac	396,3		2,92	32,7	728,9	–	260,7
1998.	prosinac	221,9		1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6		1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	siječanj	890,4	9.601,7	2,50	0,6	5.113,0	1.184,0	4.337,5
	veljača	652,6	9.228,8	1,78	0,7	4.660,8	1.241,1	4.408,8
	ožujak	622,1	10.130,5	1,67	0,6	3.880,5	1.370,7	4.213,7
	travanj	973,5	11.109,2	2,57	0,6	3.381,7	1.391,4	4.095,8
	svibanj	1.282,3	10.104,0	3,29	0,4	2.808,9	1.463,6	4.069,6
	lipanj	827,9	10.479,6	2,01	0,4	3.088,7	1.457,2	4.051,5
	srpanj	756,3	13.122,4	1,79	0,4	2.002,4	1.617,3	4.052,0
	kolovoz	568,1	16.349,2	1,27	84,1	1.790,3	1.931,0	3.778,6
	rujan	326,0	18.023,3	0,70	425,5	388,6	3.911,2	3.335,5
	listopad	578,6	18.567,1	1,26	43,2	10,0	4.387,0	2.743,8
	studen	621,8	18.914,1	1,36	178,2	0,0	3.893,2	2.980,9
	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	0,0	4.316,0	3.073,2

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika imobiliziranih sredstava koja uključuju obračunatu obveznu priču i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na imobilizirana sredstva u stranoj valuti. Na sredstva izdvojenoga deviznog dijela obvezne priču banaka Hrvatska narodna banka plaća naknadu u visini prosječno ostvarene kamate na plasirana sredstva obvezne priču u inozemnom tržištu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Stupac 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računu za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računu za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne priču u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnoga prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom pros-

jeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne priču.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne priču (do listopada 1994. godine), kredite za održavanje dnevne likvidnosti (do studenoga 1994. godine), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiroračunu banke (do listopada 1994. godine), izvanredne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke), lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjen za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca		Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule									
		Na prekonoćne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
1	2	3	4	5			6	7	8				9
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	siječanj	1,37	1,71	11,26	11,56	7,49	15,20	15,27	9,72	7,74	7,43	7,87	
	veljača	1,43	1,92	11,43	11,63	7,65	15,07	15,20	9,17	9,47	7,44	10,60	
	ožujak	1,60	2,48	11,30	11,50	7,52	15,04	15,14	11,18	9,38	6,58	10,61	
	travanj	1,90	2,83	11,41	11,62	7,64	15,00	15,10	11,71	9,85	7,19	11,23	
	svibanj	2,00	2,58	11,58	11,96	7,83	14,92	15,04	11,80	9,80	7,17	11,18	
	lipanj	1,95	2,67	11,55	11,75	7,78	14,85	15,02	10,79	10,21	6,64	11,05	
	srpanj	1,84	2,98	11,15	11,39	7,56	14,86	15,01	11,21	9,79	6,83	10,82	
	kolovoz	3,98	3,94	12,08	12,32	8,03	14,94	15,03	12,12	10,10	6,99	11,12	
	rujan	6,29	6,79	11,71	12,02	8,04	14,90	15,00	11,69	9,77	7,63	11,20	
	listopad	5,37	5,54	12,00	12,25	8,23	14,96	15,07	12,39	9,87	7,84	10,97	
	studenj	3,02	4,65	12,00	12,33	8,36	14,90	14,99	12,72	9,02	7,04	10,48	
	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
Relativna važnost*		—	—	57,76	51,69	23,27	28,42	27,11	1,31	6,08	2,92	3,16	

* Relativna važnost predstavlja postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u kolonama 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, između ostaloga, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankovnom tržištu novca, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na tržištu novca izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonoćnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdob-

lju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonoćnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospeljećem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite odobrene u eurima

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Na dugoročne kredite			Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Stambeni	Ostali			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48			17,18	19,06	12,27
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30			19,50	21,46	10,77
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02			13,61	14,95	9,71
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12			6,95	8,37	5,71
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65			6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64			7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79			5,94	5,70	7,27
2002.	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	siječanj	8,09	8,35	7,74	10,39	8,01	6,73	9,01	7,24	9,76	6,19	6,70	5,59
	veljača	8,55	8,84	7,89	11,39	8,49	6,86	9,02	7,21	9,75	6,33	6,62	5,80
	ožujak	8,41	8,64	8,06	10,67	8,35	6,69	8,87	7,18	9,61	5,70	6,40	5,30
	travanj	8,03	8,80	7,99	10,84	7,85	6,18	8,62	7,08	9,31	6,55	6,77	6,31
	svibanj	8,07	8,31	7,66	10,86	8,02	6,74	8,49	7,12	9,27	4,60	6,00	4,03
	lipanj	7,68	8,46	7,88	10,53	7,49	5,77	8,58	7,02	9,44	5,84	6,11	5,62
	srpanj	8,05	8,67	8,17	10,54	7,90	6,41	8,62	7,04	9,47	4,74	6,31	4,20
	kolovoz	7,96	8,72	7,62	11,44	7,81	5,92	8,80	7,18	9,73	6,19	6,51	5,97
	rujan	8,12	7,79	7,25	10,21	8,24	6,64	8,77	7,10	9,81	4,77	5,14	4,42
	listopad	8,09	7,93	7,67	9,18	8,14	6,64	8,80	7,18	9,66	5,73	6,00	5,28
	studenj	7,39	7,42	7,24	8,46	7,38	5,38	8,78	6,92	9,80	5,58	6,25	5,08
	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18
Relativna važnost ^a		33,42	8,72	7,64	1,08	24,70	10,99	13,71	6,19	7,52	8,82	3,78	5,04

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospeljećem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima, prikazane u stupcima 12, 13 i 14, odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Na oročene depozite						
				Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	siječanj	1,61	0,92	3,45	3,34	4,21	2,77	6,62	7,27	1,53
	veljača	1,64	0,95	3,51	3,43	4,31	2,87	6,45	6,68	1,33
	ožujak	1,44	0,83	3,36	3,29	3,82	2,83	4,44	5,37	3,90
	travanj	1,40	0,80	3,16	3,12	3,87	2,62	4,73	5,31	2,23
	svibanj	1,35	0,80	3,13	3,08	3,74	2,58	4,30	5,54	1,62
	lipanj	1,37	0,80	3,37	3,31	3,74	2,96	5,20	5,79	2,37
	srpanj	1,36	0,79	3,28	3,21	3,59	2,99	4,93	5,53	1,86
	kolovoz	1,50	0,75	3,83	3,80	3,62	3,90	4,90	5,25	2,01
	rujan	1,79	0,74	5,25	5,25	3,88	5,66	4,98	5,30	4,22
	listopad	1,70	0,74	4,72	4,72	3,66	5,15	4,66	4,71	4,22
	studen	1,50	0,78	3,56	3,54	3,58	3,52	4,50	4,49	4,51
	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
Relativna važnost ^a		43,14	32,99	6,95	6,82	1,50	5,32	0,13	0,11	0,02

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).**Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule**

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih

društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok se kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom			Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
							EUR	USD	EUR	USD
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38
2003.	siječanj	3,61	3,47	4,45	2,54	0,50	0,52	0,42	0,50	0,35
	veljača	3,30	2,82	5,17	2,50	0,45	0,47	0,31	0,54	0,30
	ožujak	3,61	3,15	4,92	2,37	0,38	0,40	0,26	0,45	0,32
	travanj	3,52	3,42	4,85	2,36	0,36	0,37	0,24	0,46	0,28
	svibanj	2,98	2,62	4,47	2,26	0,35	0,37	0,23	0,37	0,25
	lipanj	3,61	3,37	4,43	2,24	0,34	0,37	0,23	0,31	0,20
	srpanj	3,25	3,26	4,69	2,22	0,32	0,35	0,24	0,22	0,19
	kolovoz	3,14	2,71	4,77	2,17	0,32	0,36	0,24	0,25	0,18
	rujan	3,40	3,46	4,89	2,22	0,32	0,36	0,24	0,26	0,19
	listopad	3,37	3,18	4,74	2,20	0,32	0,36	0,23	0,26	0,27
	studen	3,25	3,53	4,61	2,14	0,32	0,35	0,23	0,26	0,25
	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
Relativna važnost*		1,70	0,98	0,36	55,16	30,51	21,68	3,82	4,11	0,91

* Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava (javni i ostali) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih

kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3), od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite, prikazana u stupcu 6, odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene depozite s valutnom klauzulom, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih ka-

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite											
		Na oročene depozite											
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite						Ukupni prosjek	Na dugoročne depozite			
			Stanovništva		Trgovačkih društava		Stanovništva			Trgovačkih društava			
				EUR	USD	EUR	USD		EUR	USD	EUR	USD	
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50	
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50	
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76	
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92	
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77	
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53	
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23	
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30	
2003.	siječanj	3,09	2,91	3,29	2,20	2,76	1,44	4,42	4,63	3,85	3,28	4,60	
	veljača	3,06	2,90	3,25	2,10	2,81	1,43	4,30	4,47	3,73	3,13	3,00	
	ožujak	2,91	2,78	3,12	1,90	2,72	1,46	4,33	4,53	3,29	3,22	2,00	
	travanj	2,91	2,76	3,14	1,88	2,61	1,37	3,98	4,07	3,12	3,31	—	
	svibanj	2,72	2,60	2,94	1,83	2,56	1,42	4,25	4,41	2,96	3,65	1,84	
	lipanj	2,76	2,62	3,01	1,74	2,36	1,29	4,46	4,60	3,43	3,58	—	
	srpanj	2,75	2,57	2,91	1,75	2,37	1,20	4,31	4,44	3,01	2,61	1,33	
	kolovoz	2,68	2,48	2,89	1,67	2,13	1,22	4,59	4,86	3,04	2,86	1,17	
	rujan	2,64	2,46	2,89	1,70	2,21	1,15	4,23	4,90	3,00	3,07	—	
	listopad	2,68	2,50	2,85	1,61	2,39	1,29	4,76	4,85	3,22	6,37	2,04	
	studen	2,52	2,36	2,79	1,59	2,15	1,12	4,19	4,31	2,98	3,37	0,00	
	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64	
Relativna važnost*		24,65	21,12	11,02	1,45	7,44	1,20	3,53	1,57	0,14	1,82	0,01	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

matnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) su stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) su iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne

oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G5: Trgovina banaka inozemnim sredstvima plaćanja

U milijunima EUR, tekući tečaj

	2002.	2003.											
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
A. Kupnja inozemnih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	7.112,1	724,8	677,3	1.006,4	930,6	1.044,1	1.077,1	1.319,3	1.059,0	1.328,9	1.005,6	1.152,0	1.537,6
2. Fizičke osobe	3.342,7	191,6	221,7	271,2	297,3	317,9	334,4	415,6	408,3	295,8	279,3	250,1	288,3
2.1. Domaće fizičke osobe	2.842,0	180,8	210,4	250,4	269,4	288,0	276,3	320,7	283,3	250,8	259,1	239,0	275,1
2.2. Strane fizičke osobe	500,8	10,8	11,4	20,9	27,9	29,9	58,1	94,9	124,9	45,0	20,1	11,1	13,2
3. Banke	5.996,0	571,2	334,4	407,9	550,0	684,5	479,5	763,2	740,3	851,4	624,8	682,5	801,2
4. Hrvatska narodna banka	294,4	74,6	90,5	150,1	—	—	—	—	—	—	—	60,0	63,1
Ukupno (1+2+3+4)	16.745,2	1.562,1	1.323,9	1.835,7	1.777,9	2.046,4	1.890,9	2.498,2	2.207,6	2.476,1	1.909,7	2.144,7	2.690,3
B. Prodaja inozemnih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	11.227,4	981,2	965,3	1.399,6	1.337,9	1.449,4	1.396,3	1.591,2	1.510,8	1.722,1	1.345,5	1.403,4	1.757,8
2. Fizičke osobe	1.333,6	115,6	120,5	119,1	101,8	103,0	93,5	126,4	119,7	141,9	115,6	108,5	137,4
2.1. Domaće fizičke osobe	1.329,9	115,1	120,3	118,9	101,5	102,5	92,6	124,9	118,2	140,3	114,8	107,7	136,2
2.2. Strane fizičke osobe	3,7	0,5	0,2	0,3	0,3	0,6	0,9	1,6	1,5	1,6	0,8	0,8	1,2
3. Banke	5.996,0	571,2	334,4	407,9	550,0	684,5	479,5	763,2	740,3	851,4	624,8	682,5	801,2
4. Hrvatska narodna banka	745,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84,5
Ukupno (1+2+3+4)	19.302,4	1.668,0	1.420,2	1.926,7	1.989,6	2.236,9	1.969,3	2.480,8	2.370,8	2.715,4	2.085,9	2.194,4	2.780,9
C. Neto kupnja poslovnih banaka (A-B)													
1. Pravne osobe	-4.115,1	-256,5	-288,0	-393,2	-407,2	-405,3	-319,2	-271,9	-451,7	-393,3	-340,0	-251,4	-220,2
2. Fizičke osobe	2.009,1	76,0	101,2	152,1	195,5	214,8	240,9	289,2	288,5	153,9	163,7	141,6	151,0
2.1. Domaće fizičke osobe	1.512,3	—	90,1	131,5	167,9	185,5	183,6	195,9	165,1	110,5	144,4	131,3	138,9
2.2. Strane fizičke osobe	497,0	—	11,2	20,6	27,6	29,3	57,3	93,3	123,4	43,4	19,4	10,3	12,1
3. Hrvatska narodna banka	-450,9	74,6	90,5	150,1	—	—	—	—	—	—	—	60,0	-21,4
Ukupno (1+2+3)	-2.557,0	-105,9	-96,2	-91,0	-211,7	-190,5	-78,4	17,3	-163,2	-239,4	-176,3	-49,8	-90,6
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke													
Kupnja inozemnih sredstava plaćanja	197,5	—	89,7	—	81,0	69,0	—	—	—	—	—	166,7	164,4
Prodaja inozemnih sredstava plaćanja	3,3	89,6	—	—	—	—	5,3	—	—	—	—	—	—

Tablica G5: Trgovanje banaka inozemnim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju banaka inozemnim sredstvima plaćanja obuhvaćaju transakcije kupnje i prodaje inozemnih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, banke, Hrvatska narodna banka). Izvor

podataka su izvješća banaka o trgovini inozemnim sredstvima plaćanja, koja se redovito dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci. Iznosi su iskazani u eurima, prethodnom konverzijom iz originalnih valuta prema prosječnom tečaju HNB-a za izvještajno razdoblje. Ostale se transakcije HNB-a odnose na prodaje i kupnje inozemnih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1 + 6)	-1.397,2	-459,4	-725,1	-1.916,4	-2.038,8	-1.071,6	-1.450,5	1.994,4	-1.511,1
1. Roba, usluge i dohodak (2 + 5)	-2.029,7	-1.342,6	-1.690,8	-2.992,6	-3.432,5	-1.400,0	-1.821,2	1.648,8	-1.860,1
1.1. Prihodi	8.372,6	9.008,9	10.053,1	10.999,4	15.386,8	2.447,1	3.480,8	6.277,8	3.181,1
1.2. Rashodi	-10.402,2	-10.351,4	-11.743,8	-13.992,1	-18.819,2	-3.847,1	-5.302,0	-4.629,0	-5.041,2
2. Roba i usluge (3 + 4)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.493,9	-2.279,5	-1.179,7	-1.024,9	1.706,6	-1.781,5
2.1. Prihodi	8.117,8	8.663,1	9.634,2	10.571,0	14.906,7	2.325,9	3.366,7	6.155,5	3.058,5
2.2. Rashodi	-9.791,1	-9.598,9	-10.808,5	-13.064,9	-17.186,1	-3.505,6	-4.391,6	-4.449,0	-4.839,9
3. Roba	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.921,0	-1.450,7	-2.123,1	-2.119,4	-2.227,9
3.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.285,2	1.485,8	1.547,5	1.500,2	1.751,7
3.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.206,3	-2.936,5	-3.670,6	-3.619,6	-3.979,6
4. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.154,7	5.641,6	271,0	1.098,2	3.826,0	446,4
4.1. Prihodi	3.723,0	4.095,9	4.875,5	5.567,4	8.621,4	840,1	1.819,2	4.655,3	1.306,8
4.2. Rashodi	-2.097,8	-1.828,0	-1.948,5	-2.412,7	-2.979,9	-569,1	-721,1	-829,3	-860,4
5. Dobitak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,8	-1.153,0	-220,3	-796,3	-57,7	-78,6
5.1. Prihodi	254,8	345,8	418,9	428,4	480,1	121,1	114,1	122,3	122,6
5.2. Rashodi	-611,1	-752,5	-935,3	-927,2	-1.633,1	-341,5	-910,4	-180,0	-201,2
6. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	1.393,7	328,4	370,7	345,6	349,0
6.1. Prihodi	967,4	1.101,0	1.174,5	1.358,5	1.727,2	393,0	449,3	430,1	454,8
6.2. Rashodi	-335,0	-217,8	-208,8	-282,3	-333,5	-64,6	-78,6	-84,5	-105,8
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	2.497,1	1.197,4	1.270,5	2.761,8	3.005,5	1.089,8	1.110,2	-357,5	1.162,9
B1. Kapitalne transakcije	24,9	20,9	133,0	443,4	83,7	6,5	62,4	4,5	10,3
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	2.850,7	1.758,7	2.450,6	3.015,3	4.313,2	1.257,9	1.338,4	-84,9	1.801,8
1. Izravna ulaganja	1.420,0	1.084,8	1.406,7	591,1	1.650,5	316,6	590,8	70,1	673,1
1.1. U inozemstvo	-47,2	-3,9	-154,6	-532,9	-62,4	-22,3	-21,1	-0,4	-18,6
1.2. U Hrvatsku	1.467,2	1.088,7	1.561,3	1.124,0	1.713,0	338,9	611,9	70,5	691,7
2. Portfeljna ulaganja	532,4	707,6	600,7	-259,8	1.006,1	811,8	244,3	-207,7	157,7
2.1. Sredstva	-38,3	-22,7	-129,3	-669,8	173,5	78,3	79,3	-152,8	168,7
2.2. Obveze	570,8	730,3	730,0	410,0	832,6	733,6	165,0	-54,9	-11,0
3. Ostala ulaganja	898,2	-33,7	443,2	2.684,0	1.656,5	129,5	503,3	52,7	971,0
3.1. Sredstva	-24,7	-986,5	349,6	384,4	-2.535,7	-73,5	-295,1	-981,2	-1.185,9
3.2. Obveze	922,9	952,8	93,6	2.299,6	4.192,2	203,0	798,4	1.033,9	2.157,0
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-378,5	-582,1	-1.313,1	-696,9	-1.391,4	-174,5	-290,6	-277,1	-649,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.099,8	-738,0	-545,5	-845,4	-966,7	-18,2	340,3	-1.637,0	348,2

^a Preliminarni podaci.

Tablice H1 – H5: Platna bilanca

Platna bilanca sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1995.). Skupine izvora podataka za sastavljanje su: izvješća Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Financijske agencije, banaka, trgovačkih društava i Hrvatske narodne banke, te statistička istraživanja jedne agencije i Hrvatske narodne banke.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u američkim dolarima (USD) i domicilnoj valuti (HRK). Pri sastavljanju platne bilance u obje izvještajne valute koriste se identične skupine izvora podataka, te identična načela obuhvata transakcija i procedure sastavljanja pojedinih stavki. Ovisno o raspoloživim izvorima podataka, preračunavanje vrijednosti transakcija iz originalnih valuta u izvještajne valute obavlja se:

- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na dan transakcije,
- primjenom mjesečnih i tromjesečnih srednjih prosječnih tečajeva Hrvatske narodne banke,
- pri procjeni transakcija koje čine razliku stanja vrednova-

nih prema tečaju na kraju razdoblja, promjene stanja u originalnim valutama pretvaraju se u dolarske i kunske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta u odnosu prema američkom dolaru.

Platnobilančne stavke Izvoz i Uvoz robe iskazuju se prema fob paritetu. Osnovni izvor podataka za te pozicije su Priopćenja Državnog zavoda za statistiku o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Podaci Državnog zavoda za statistiku modificiraju se prema prihvaćenoj metodologiji za sastavljanje platne bilance: uvoz robe, u statistici međunarodne robne razmjene iskazan prema cif paritetu, prilagođava se fob paritetu (prilagodba za klasifikaciju), a obje se stavke (izvoz i uvoz robe) prilagođuju za obuhvat kako bi odgovarale definiciji robe kao platnobilančne kategorije, a nisu sadržane u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Kod izvoza robe, počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, obuhvat je uvećan za procjenu potrošnje inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama, dobivenu na temelju Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija. Kod uvoza robe, razlika između cif i fob pariteta procjenjuje se na osnovi statističkog

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.*	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.*
1. Roba	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.921,0	-1.450,7	-2.123,1	-2.119,4	-2.227,9
1.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.285,2	1.485,8	1.547,5	1.500,2	1.751,7
1.1.1. Izvoz fob u vanjskotrgovinskoj statistici	4.302,5	4.431,6	4.665,9	4.903,6	6.164,2	1.463,0	1.516,3	1.470,2	1.714,7
1.1.2. Prilagodbe za obuhvat	92,2	135,6	92,8	100,0	121,0	22,9	31,2	30,0	37,0
1.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.206,3	-2.936,5	-3.670,6	-3.619,6	-3.979,6
1.2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-7.798,6	-7.886,5	-9.147,1	-10.722,0	-14.198,9	-2.952,3	-3.663,1	-3.595,1	-3.988,4
1.2.2. Prilagodbe za obuhvat	-448,4	-444,4	-362,3	-330,1	-537,0	-94,3	-144,1	-158,6	-139,9
1.2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	553,7	559,9	649,4	399,9	529,6	110,1	136,6	134,1	148,8
2. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.154,7	5.641,6	271,0	1.098,2	3.826,0	446,4
2.1. Prijevoz	83,8	178,6	166,8	163,4	284,6	53,7	73,8	96,6	60,6
2.1.1. Prihodi	484,0	557,3	588,6	590,2	787,7	153,9	206,3	228,3	199,2
2.1.2. Rashodi	-400,1	-378,7	-421,8	-426,8	-503,0	-100,2	-132,6	-131,6	-138,7
2.2. Putovanja – turizam	1.742,0	2.189,9	2.728,6	3.030,2	5.704,1	270,7	1.098,0	3.802,5	532,8
2.2.1. Prihodi	2.493,4	2.758,0	3.335,0	3.811,4	6.376,4	397,8	1.245,6	4.025,5	707,5
2.2.2. Rashodi	-751,4	-568,1	-606,4	-781,3	-672,4	-127,1	-147,6	-223,0	-174,7
2.3. Ostale usluge	-200,6	-100,6	31,6	-38,9	-347,1	-53,4	-73,6	-73,2	-146,9
2.3.1. Prihodi	745,7	780,6	951,9	1.165,8	1.457,3	288,4	367,3	401,5	400,1
2.3.2. Rashodi	-946,3	-881,2	-920,3	-1.204,6	-1.804,4	-341,8	-440,9	-474,7	-547,0
Ukupno (1+2)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.493,9	-2.279,5	-1.179,7	-1.024,9	1.706,6	-1.781,5

* Preliminarni podaci.

istraživanja HNB-a na uzorcima najvećih i velikih uvoznika, a tako dobivena vrijednost uvoza (fob) dopunjava se podacima o popravcima brodova i njihovoj opskrbi u lukama iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom te procjenom individualnih kupovina hrvatskih građana u inozemstvu, dobivenom na osnovi statističkog istraživanja HNB-a (od prvog tromjesečja 1999. godine koriste se procjene na osnovi Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). U razdoblju od 1993. do 1996. godine uvoz robe iz statistike međunarodne robne razmjene dopunjava se i procjenom uvoza u slobodne carinske zone (izrađenom u HNB-u), dok su od 1997. godine podaci o tom uvozu sadržani u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, prihodi i rashodi vezani uz transportne usluge sastavljaju se korištenjem podataka iz novog istraživanja HNB-a o uslugama u međunarodnom prijevozu, uz dvije iznimke: prvo, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza sastavljaju se korištenjem podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, drugo, dio rashoda od transportnih usluga koji se odnosi na prijevoz robe prilikom uvoza u RH zasniva se na anketi najvećih hrvatskih uvoznika (a koja se provodi u sklopu prilagodbe podataka o uvozu robe sa cif pariteta na fob paritet).

Prihodi od putovanja – turizam računaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na osnovi rezultata Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija, a dopunjuju se podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o zdravstvenim uslugama pruženim nerezidentima.

Rashodi za putovanja – turizam izračunavaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na osnovi rezultata Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, a dopunjuju se podacima o deviznim rashodima HZZO-a.

Ostale usluge uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom koji se odnose na investicijske radove u inozemstvu, provizije za zastupanje, usluge osiguranja, usluge otpremništva, poštanske usluge te troškove hrvatskih predstavništava u inozemstvu. Tim se kategorijama dodaje i dio neklasificiranih usluga koji se može objasniti linearnim trendom te procjena izdataka međunarodnih mirovnih i humanitarnih misija za robu i usluge u Republici Hrvatskoj, izrađena na osnovi statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Račun dohotka uključuje podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o naknadama zaposlenima, plaćanjima i naplatama po osnovi kamata, podatke iz statističkog istraživanja HNB-a o isplaćenim i naplaćenim dohocima od inozemnih izravnih i portfeljnih ulaganja privatnih sektora, podatke Hrvatske narodne banke i Financijske agencije o isplaćenim dohocima od inozemnih portfeljnih ulaganja u službene sektore te procjenu prihoda od faktorskih usluga rezidenata mirovnim i humanitarnim misijama u Republici Hrvatskoj, izrađenu na osnovi statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o dohocima od inozemnih izravnih ulaganja ne sadrže podatke o zadržanoj dobiti.

Tekući transferi sektora države uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o isplatama mirovina i ostalih socijalnih potpora, novčane pomoći i darove te podatke iz statistike robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom o izvozu i uvozu robe bez obveze plaćanja protuvrijednosti.

Prihodi od transfera ostalih sektora uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka primljenih iz inozemstva, koji se uvećavaju za procjenu neregistriranih transfera. Ta se procjena bilježila u razdoblju od 1993. do 1998. kao 15% razlike između neobjašnjenoga deviznog priljeva i odljeva sektora

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
1. Dohodak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,8	-1.153,0	-220,3	-796,3	-57,7	-78,6
1.1. Naknade zaposlenima	60,3	69,6	124,5	154,8	202,9	46,8	41,0	55,4	59,6
1.1.1. Prihodi	75,2	82,7	137,3	173,2	241,2	51,7	54,4	62,9	72,2
1.1.2. Rashodi	-14,9	-13,1	-12,8	-18,4	-38,3	-4,9	-13,4	-7,5	-12,5
1.2. Dohodak od izravnih ulaganja	-65,5	-152,9	-290,5	-320,3	-948,6	-61,4	-783,3	-45,3	-58,5
1.2.1. Prihodi	4,6	9,3	20,2	23,3	21,4	10,7	6,0	5,3	-0,6
1.2.2. Rashodi	-70,1	-162,2	-310,7	-343,7	-970,0	-72,2	-789,3	-50,5	-58,0
1.3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-129,4	-178,8	-218,1	-193,5	-258,9	-176,1	-18,2	-31,8	-32,9
1.3.1. Prihodi	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Rashodi	-129,5	-178,8	-218,1	-193,6	-258,9	-176,1	-18,2	-31,8	-32,9
1.4. Dohodak od ostalih ulaganja	-221,6	-144,5	-132,4	-139,7	-148,4	-29,6	-35,9	-36,1	-46,9
1.4.1. Prihodi	174,9	253,8	261,4	231,8	217,5	58,7	53,7	54,1	51,0
1.4.2. Rashodi	-396,6	-398,3	-393,7	-371,5	-365,9	-88,3	-89,6	-90,2	-97,9
2. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	1.393,7	328,4	370,7	345,6	349,0
2.1. Država	-130,3	21,7	56,7	28,6	76,4	23,8	29,8	17,2	5,6
2.1.1. Prihodi	76,2	118,0	125,5	132,2	237,8	58,5	70,1	55,6	53,5
2.1.2. Rashodi	-206,5	-96,3	-68,9	-103,6	-161,4	-34,7	-40,3	-38,5	-47,9
2.2. Ostali sektori	762,7	861,5	909,0	1.047,6	1.317,3	304,6	340,9	328,4	343,4
2.2.1. Prihodi	891,2	983,0	1.049,0	1.226,3	1.489,4	334,4	379,2	374,4	401,3
2.2.2. Rashodi	-128,5	-121,5	-139,9	-178,7	-172,1	-29,8	-38,3	-46,0	-57,9
Ukupno (1+2)	276,2	476,5	449,2	577,4	240,7	108,1	-425,6	287,9	270,4

^a Preliminarni podaci.

stanovništvo. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, uključeni su podaci o otkupu inozemnih deviznih čekova od domaćih fizičkih osoba.

Devizni priljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac otkupljen na mjenjačkim mjestima od rezidenata i strani efektivni novac položen na devizne račune rezidenata kod domaćih banaka uvećan za prihode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacija, doznaka u turizmu te ostalih prihoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni priljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene prihode od turizma i procijenjenu potrošnju inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija), te za procijenjenu potrošnju pripadnika mirovnih i humanitarnih misija u Republici Hrvatskoj na robu i usluge.

Devizni odljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac kupljen na mjenjačkim mjestima i strani efektivni novac podignut s deviznih računa rezidenata kod domaćih banaka uvećan za rashode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacije, doznaka u turizmu te ostalih rashoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni odljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene rashode turizma i procijenjenu potrošnju domaćih putnika u inozemstvu ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). Rashodi od transfera ostalih sektora zasnivaju se na podacima o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka u inozemstvo (iz statistike platnog prometa s inozemstvom).

Kapitalski račun sastoji se od podataka o prihodima i rashodima s osnove iseljeničkih transfera (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom).

Inozemna izravna i portfeljna ulaganja uključuju podatke

o tim ulaganjima iz statističkog istraživanja HNB-a te podatke iz registara vrijednosnih papira službenih sektora (središnje banke i središnje države) kod Hrvatske narodne banke i Financijske agencije. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o inozemnim izravnim ulaganjima privatnih sektora (banke i ostali sektori) ne sadrže dužnička izravna ulaganja, kao ni zadržanu dobit ulagača.

Ostala ulaganja klasificirana su prema sljedećim institucionalnim sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicija Sredstva – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i obuhvaća podatke o plaćenim avansima za uvoz robe od strane hrvatskih uvoznika, a od prvog tromjesečja 1999. godine obuhvaća i podatke o kreditima s dospeljećem do 90 dana koje su hrvatski izvoznici odobrili inozemnim kupcima te podatke o odobrenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Pozicija Sredstva – Krediti sadrži podatke o kreditima odobrenim inozemstvu prema institucionalnim sektorima. Podaci se dobivaju iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se zasniva na prvotno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Banke u razdoblju od 1993. do 1998. prikazuje promjenu stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjenu za dio deviznih sredstava koje banke deponiraju u HNB kao dio obvezne pričuve. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, promjene na transakcijskoj osnovi procijenjene su tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta prema američkom dolaru sadržanih u aktivi banaka. Pozicija Sredstva – Valuta i depo-

Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.*	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.*
SREDSTVA	-24,7	-986,5	349,6	384,3	-2.535,8	-73,5	-295,1	-981,2	-1.185,9
1. Trgovinski krediti	-292,1	97,8	56,7	-91,5	-167,3	-29,0	-6,5	-8,7	-123,2
1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	-292,1	97,8	56,7	-91,5	-167,3	-29,0	-6,5	-8,7	-123,2
1.2.1. Dugoročni krediti	-20,7	2,4	8,3	-14,6	-8,5	-6,4	2,7	5,6	-10,5
1.2.2. Kratkoročni krediti	-271,4	95,4	48,4	-77,0	-158,8	-22,6	-9,3	-14,3	-112,7
2. Krediti	-97,5	-93,2	34,7	-55,1	-39,3	11,1	26,4	-42,8	-34,0
2.1. Država	1,1	0,0	-3,2	0,6	-1,3	-0,6	-0,4	-0,3	0,0
2.1.1. Dugoročni krediti	1,1	0,0	-3,2	0,6	-1,3	-0,6	-0,4	-0,3	0,0
2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Banke	-24,6	2,7	-9,2	-20,0	-2,3	-1,0	6,0	-2,1	-5,2
2.2.1. Dugoročni krediti	-14,8	2,3	-3,0	-15,5	7,2	7,8	3,0	0,0	-3,6
2.2.2. Kratkoročni krediti	-9,8	0,4	-6,3	-4,5	-9,5	-8,9	2,9	-2,0	-1,6
2.3. Ostali sektori	-74,0	-96,0	47,1	-35,7	-35,6	12,8	20,8	-40,4	-28,8
2.3.1. Dugoročni krediti	-74,0	-96,0	47,1	-35,6	-35,6	12,8	20,8	-40,4	-28,8
2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Valuta i depoziti	364,9	-991,1	258,1	531,0	-2.329,2	-55,7	-315,1	-929,7	-1.028,7
3.1. Država	12,3	-26,7	-15,2	-28,4	27,6	69,3	-15,6	68,7	-94,7
3.2. Banke	185,6	-921,4	-1.613,7	1.366,8	-2.308,8	-194,9	-259,4	-920,4	-934,1
3.3. Ostali sektori	167,0	-43,0	1.887,0	-807,4	-48,0	70,0	-40,0	-78,0	0,0
OBVEZE	922,9	952,8	93,6	2.299,6	4.192,2	203,0	798,4	1.033,9	2.157,0
1. Trgovinski krediti	310,6	276,9	72,7	474,0	570,0	-291,4	443,0	207,9	210,5
1.1. Država	0,9	-3,2	1,1	0,1	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
1.1.1. Dugoročni krediti	-1,0	-0,5	1,1	0,1	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
1.1.2. Kratkoročni krediti	1,9	-2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	309,7	280,1	71,6	474,0	570,6	-291,1	443,1	208,1	210,6
1.2.1. Dugoročni krediti	-9,3	-12,7	-14,9	-8,4	-66,5	-8,4	-14,1	-17,6	-26,4
1.2.2. Kratkoročni krediti	319,0	292,8	86,5	482,3	637,1	-282,7	457,2	225,6	237,0
2. Krediti	576,7	780,8	-179,8	658,0	2.267,1	393,8	-136,1	854,8	1.154,6
2.1. Hrvatska narodna banka	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Korištenja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Otplate	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Država	186,1	300,8	-189,8	390,1	509,1	-18,2	-1,1	127,5	401,0
2.2.1. Dugoročni krediti	170,6	13,9	170,2	390,1	509,1	-18,2	-1,1	127,5	401,0
2.2.1.1. Korištenja	236,1	264,6	325,3	547,3	731,4	34,5	67,2	183,1	446,5
2.2.1.2. Otplate	-65,5	-250,6	-155,1	-157,2	-222,3	-52,7	-68,3	-55,7	-45,6
2.2.2. Kratkoročni krediti (neto)	15,5	286,9	-360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Banke	-5,7	101,5	127,6	65,6	792,0	250,3	-227,0	340,5	428,2
2.3.1. Dugoročni krediti	-7,2	107,9	133,1	65,4	729,5	250,4	-194,2	331,2	342,1
2.3.1.1. Korištenja	494,6	652,6	750,0	610,6	1.443,5	450,6	47,8	556,1	388,9
2.3.1.2. Otplate	-501,8	-544,7	-616,9	-545,2	-713,9	-200,3	-242,0	-224,9	-46,7
2.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	1,5	-6,4	-5,5	0,2	62,5	-0,1	-32,8	9,2	86,1
2.4. Ostali sektori	427,7	407,2	-86,8	331,8	966,0	161,7	92,0	386,8	325,4
2.4.1. Dugoročni krediti	439,3	466,5	-38,7	252,0	861,5	131,4	74,4	369,4	286,2
2.4.1.1. Korištenja	979,8	971,1	690,1	1.106,1	1.767,8	363,5	306,2	627,6	470,5
2.4.1.2. Otplate	-540,5	-504,6	-728,8	-854,1	-906,3	-232,2	-231,8	-258,1	-184,2
2.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	-11,6	-59,3	-48,1	79,9	104,6	30,4	17,6	17,4	39,2
3. Valuta i depoziti	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	1.355,1	100,5	491,5	-28,7	791,8
3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Banke	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	1.355,1	100,5	491,5	-28,7	791,8
4. Ostale obveze (kratkoročne)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Preliminarni podaci.

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-9.953,0	-3.894,0	-6.052,7	-15.676,6	-13.320,3	-7.553,0	-9.494,1	13.314,6	-9.587,8
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-14.456,2	-11.217,5	-14.108,1	-24.176,6	-22.752,2	-9.892,9	-11.974,1	10.959,5	-11.844,8
1.1. Prihodi	59.736,5	74.694,1	83.975,4	85.409,6	102.930,5	17.300,2	23.281,5	41.821,7	20.527,0
1.2. Rashodi	-74.192,7	-85.911,5	-98.083,6	-109.586,1	-125.682,7	-27.193,1	-35.255,6	-30.862,2	-32.371,8
2. Roba i usluge (3+4)	-11.928,5	-7.894,9	-10.019,2	-20.108,6	-14.960,0	-8.332,3	-6.745,8	11.456,1	-11.338,1
2.1. Prihodi	57.919,7	71.797,8	80.246,0	82.071,6	99.827,5	16.444,6	22.525,5	41.115,3	19.742,1
2.2. Rashodi	-69.848,2	-79.692,7	-90.265,2	-102.180,2	-114.787,5	-24.776,9	-29.271,3	-29.659,2	-31.080,2
3. Roba	-23.586,6	-26.686,7	-34.327,9	-44.138,0	-52.868,1	-10.249,3	-14.184,2	-14.133,7	-14.300,9
3.1. Prihodi	31.369,6	37.910,1	39.690,9	39.196,2	42.021,4	10.504,7	10.258,2	9.997,1	11.261,4
3.2. Rashodi	-54.956,2	-64.596,7	-74.018,8	-83.334,2	-94.889,5	-20.754,0	-24.442,4	-24.130,7	-25.562,3
4. Usluge	11.658,1	18.791,7	24.308,7	24.029,4	37.908,0	1.917,0	7.438,4	25.589,8	2.962,8
4.1. Prihodi	26.550,1	33.887,7	40.555,2	42.875,5	57.806,1	5.939,9	12.267,3	31.118,2	8.480,7
4.2. Rashodi	-14.892,0	-15.096,0	-16.246,4	-18.846,0	-19.898,1	-4.022,9	-4.828,9	-5.528,4	-5.517,9
5. Dobodak	-2.527,7	-3.322,5	-4.089,0	-4.068,0	-7.792,2	-1.560,6	-5.228,3	-496,6	-506,7
5.1. Prihodi	1.816,8	2.896,3	3.729,4	3.338,0	3.103,0	855,6	755,9	706,4	784,9
5.2. Rashodi	-4.344,5	-6.218,8	-7.818,4	-7.405,9	-10.895,2	-2.416,2	-5.984,3	-1.203,1	-1.291,6
6. Tekući transferi	4.503,2	7.323,5	8.055,5	8.500,0	9.431,9	2.339,9	2.480,0	2.355,1	2.257,0
6.1. Prihodi	6.898,2	9.131,4	9.795,4	10.465,9	11.360,3	2.757,9	2.928,6	2.832,3	2.841,6
6.2. Rashodi	-2.394,9	-1.807,9	-1.740,0	-1.965,9	-1.928,4	-418,0	-448,6	-477,3	-584,6
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	17.191,0	9.958,9	10.184,5	21.603,9	20.144,9	7.702,3	7.373,0	-2.405,7	7.475,3
B1. Kapitalne transakcije	178,0	172,1	1.140,1	3.695,5	545,0	45,8	402,5	30,7	66,0
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	20.005,0	14.596,5	20.079,4	23.480,7	28.884,8	8.866,1	8.974,3	-559,9	11.604,2
1. Izravna ulaganja	10.132,2	8.760,9	11.693,8	4.501,8	10.948,6	2.236,2	3.883,6	470,8	4.357,9
1.1. U inozemstvo	-347,2	-32,9	-1.279,6	-4.375,9	-418,1	-157,6	-140,9	-0,5	-119,1
1.2. U Hrvatsku	10.479,3	8.793,8	12.973,4	8.877,7	11.366,7	2.393,9	4.024,5	471,3	4.477,0
2. Portfeljna ulaganja	3.697,3	5.658,5	4.975,0	-1.889,0	6.967,1	5.737,2	1.606,0	-1.385,4	1.009,4
2.1. Sredstva	-277,4	-189,8	-1.081,7	-5.201,6	1.125,4	550,3	514,2	-1.019,0	1.079,9
2.2. Obveze	3.974,8	5.848,2	6.056,7	3.312,6	5.841,7	5.186,9	1.091,7	-366,4	-70,5
3. Ostala ulaganja	6.175,5	177,1	3.410,6	20.867,9	10.969,1	892,7	3.484,8	354,8	6.236,9
3.1. Sredstva	-503,7	-8.136,7	2.531,2	3.291,3	-16.340,8	-539,9	-1.776,6	-6.542,7	-7.481,7
3.2. Obveze	6.679,1	8.313,8	879,4	17.576,6	27.310,0	1.432,6	5.261,3	6.897,4	13.718,6
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-2.992,0	-4.809,8	-11.035,1	-5.572,2	-9.284,8	-1.209,6	-2.003,9	-1.876,5	-4.194,9
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.238,0	-6.064,9	-4.131,8	-5.927,3	-6.824,6	-149,4	2.121,1	-10.908,9	2.112,5

^a Preliminarni podaci.

ziti – Ostali sektori u razdoblju od 1993. do 1998. obuhvaćao dio neto deviznog priljeva sektora stanovništvo koji nije klasificiran na tekući račun, a što iznosi 85% neto neobjašnjenoga deviznog priljeva preko sektora stanovništvo. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta se pozicija ne procjenjuje.

Pozicija Obveze – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i uključuje podatke o kreditima s dospijecem do 90 dana koje hrvatski uvoznici koriste od inozemnih dobavljača. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta pozicija obuhvaća i podatke o primljenim avansima za izvoz robe koje su hrvatski izvoznici primili od inozemnih kupaca, te podatke o primljenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Podaci o kreditima primljenim iz inozemstva i pripadajućim kašnjenjima prikazuju se prema institucionalnim sektorima, a dobivaju se iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se zasniva na prvotno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim

kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Obveze – Valuta i depoziti obuhvaća promjene dijelova devizne i kunske inozemne pasive sektora monetarne vlasti (HNB-a) i banke, koji se odnose na tekuće račune, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom, depozite po viđenju te depozitni novac.

Promjene međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke na transakcijskoj osnovi procijenjene su korištenjem računovodstvenih podataka o stanjima deviznih pričuva u pojedinim valutama krajem mjeseca. Procjena transakcija za razdoblje od 1993. do 4. tromjesečja 1998. napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama u odnosu prema američkom dolaru. Počevši od prvog tromjesečja 1999., izvor podataka o promjenama međunarodnih pričuva jest Izvješće o transakcijama deviznim pričuvama, koje sastavlja Direkcija računovodstva Hrvatske narodne banke.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Specijalna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Devize			
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1995.	prosinac	1.895,2	139,8	—	—	1.755,4	1.651,0	104,3	1.330,3
1996.	prosinac	2.314,0	125,6	—	—	2.188,4	2.016,6	171,8	1.919,5
1997.	prosinac	2.539,1	147,1	0,1	—	2.391,9	2.011,7	380,2	2.291,3
1998.	prosinac	2.815,7	231,2	0,2	—	2.584,4	1.927,0	657,4	1.885,2
1999.	prosinac	3.025,0	189,5	0,2	—	2.835,3	2.459,8	375,5	1.350,2
2000.	prosinac	3.524,8	147,7	0,2	—	3.376,9	2.574,3	802,6	2.152,9
2001.	prosinac	4.704,2	108,4	0,2	—	4.595,6	3.060,3	1 535,3	3.577,4
2002.	prosinac	5.885,8	2,4	0,2	—	5.883,2	3.945,0	1.938,2	2.688,7
2003.	siječanj	5.948,9	2,5	0,2	—	5.946,2	3.982,8	1.963,4	2.653,5
	veljača	6.429,5	1,4	0,2	—	6.427,9	4.275,8	2.152,1	2.443,1
	ožujak	6.207,8	1,4	0,2	—	6.206,2	3.524,0	2.682,1	2.913,1
	travanj	6.524,1	1,4	0,2	—	6.522,4	2.898,9	3.623,5	2.601,4
	svibanj	7.003,5	1,2	0,2	—	7.002,0	3.034,4	3.967,6	3.149,0
	lipanj	6.772,2	1,3	0,2	—	6.770,7	3.011,0	3.759,7	3.232,3
	srpanj	6.663,5	1,3	0,2	—	6.662,0	2.839,8	3.822,2	3.569,7
	kolovoz	6.624,1	1,0	0,2	—	6.622,8	2.986,4	3.636,4	3.404,9
	rujan	7.058,5	1,0	0,2	—	7.057,2	3.227,4	3.829,8	3.821,5
	listopad	7.237,0	1,0	0,2	—	7.235,7	3.332,4	3.903,4	3.810,8
	studenj	7.860,0	0,8	0,2	—	7.859,0	3.887,7	3.971,2	4.018,7
	prosinac	8.191,3	0,8	0,3	—	8.190,2	4.181,8	4.008,4	4.908,1

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.**Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka**

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarod-

nih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

U milijunima USD

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)													
A. Službene međunarodne pričuve	5.885,8	5.948,9	6.429,5	6.207,8	6.524,1	7.003,5	6.772,2	6.663,5	6.624,1	7.058,5	7.237,0	7.860,0	8.191,3
(1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	4.423,1	4.498,4	5.047,3	4.909,2	5.388,6	6.094,1	6.121,6	5.893,5	5.912,6	6.220,8	6.385,9	6.868,6	7.174,0
(a) Dužnički vrijednosni papiri	1.938,2	1.963,4	2.152,1	2.682,1	3.623,5	3.967,6	3.759,7	3.822,2	3.636,4	3.829,8	3.903,4	3.971,2	4.008,4
od toga: izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu													
(b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.484,9	2.535,0	2.895,2	2.227,0	1.765,1	2.126,5	2.361,9	2.071,4	2.276,2	2.391,0	2.482,5	2.897,4	3.165,6
(i) ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	338,6	335,5	336,1	335,5	319,7	387,5	401,6	325,7	319,3	325,5	328,5	332,5	338,8
(ii) banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava													
od toga: locirane u inozemstvu													
(iii) banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava	2.146,3	2.199,5	2.559,1	1.891,5	1.445,4	1.739,0	1.960,3	1.745,7	1.956,9	2.065,5	2.154,0	2.564,9	2.826,8
od toga: locirane u zemlji o kojoj se izvještava													
(2) Pričuva pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
(3) Posebna prava vučenja (SDR)	2,4	2,5	1,4	1,4	1,4	1,2	1,3	1,3	1,0	1,0	1,0	0,8	0,8
(4) Zlato													
(5) Ostale devizne pričuve	1.460,1	1.447,8	1.380,5	1.297,0	1.133,8	907,9	649,1	768,4	710,2	836,4	849,9	990,3	1.016,2
— obrnuti repo poslovi	1.460,1	1.447,8	1.380,5	1.297,0	1.133,8	907,9	649,1	768,4	710,2	836,4	849,9	990,3	1.016,2
B. Ostale devizne pričuve													
— oročeni depoziti													
C. Ukupno (A + B)	5.885,8	5.948,9	6.429,5	6.207,8	6.524,1	7.003,5	6.772,2	6.663,5	6.624,1	7.058,5	7.237,0	7.860,0	8.191,3
II. Obvezatni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)													
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-771,6	-792,8	-839,2	-846,3	-876,1	-906,3	-884,6	-1.071,7	-1.212,6	-1.448,7	-1.465,7	-1.483,4	-1.922,2
(a) Hrvatska narodna banka	-174,4	-171,5	-189,7	-199,2	-222,1	-227,2	-241,4	-254,6	-415,9	-625,9	-626,0	-632,4	-808,5
Do 1 mjesec	Glavnica -142,6	-69,4	-110,9	-150,6	-127,5	-144,7	-184,3	-168,7	-353,1	-477,1	-502,7	-591,5	-444,8
Kamate	-2,3	-2,0	-1,9	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9	-1,9	-2,1	-2,2	-2,1	-2,5	-2,4
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica -27,6	-99,5	-76,5	-46,4	-92,4	-80,2	-55,0	-83,8	-60,6	-146,3	-120,9	-38,2	-360,4
Kamate	-0,1	-0,5	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1	-0,9
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica -1,7	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Kamate	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-597,3	-621,3	-649,5	-647,1	-654,0	-679,2	-643,2	-817,1	-796,7	-822,9	-839,8	-851,0	-1.113,7
Do 1 mjesec	Glavnica -102,1	-2,6	-6,5	-3,1	-3,3	53,4	-104,5	0,0	-8,2	-3,5	-3,5	-28,9	-107,4
Kamate	-44,6	-40,4	-119,5	-3,2	-2,2	-18,8	-53,6	-4,6	-2,7	-3,4	-2,8	-19,0	-43,0
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica -9,0	-9,6	-6,4	-55,0	-155,9	-105,1	-8,3	-11,9	-6,7	-31,9	-135,0	-109,6	-11,6
Kamate	-154,3	-121,2	-6,3	-20,2	-72,0	-58,4	-7,3	-6,1	-5,8	-22,8	-63,4	-112,9	-210,4
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica -183,5	-304,9	-305,2	-261,0	-161,3	-168,7	-186,6	-463,6	-449,7	-441,6	-346,4	-353,2	-618,9
Kamate	-103,8	-142,6	-205,6	-304,7	-259,1	-274,8	-282,9	-330,9	-323,6	-319,6	-288,8	-227,4	-122,4
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu													
(a) Kratke pozicije (-)													
Do 1 mjesec													
Preko 1 do 3 mjeseca													
Preko 3 mjeseca do 1 godine													
(b) Duge pozicije (+)													
Do 1 mjesec													
Preko 1 do 3 mjeseca													
Preko 3 mjeseca do 1 godine													
3. Ostalo	-22,4	-112,2	-58,1	-153,8	-337,6	-434,4	-129,6	-179,4	-164,7	-391,3	-341,4	-475,3	-454,3
— odljevi s osnovne repo poslova (-)	-22,4	-112,2	-58,1	-153,8	-337,6	-434,4	-129,6	-179,4	-164,7	-391,3	-341,4	-475,3	-454,3
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica -22,4	-112,1	-58,0	-153,6	-337,4	-434,0	-129,5	-179,3	-164,7	-391,1	-341,2	-474,6	-453,8
Kamate	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,4	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	-0,6	-0,5
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica												
Kamate													
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1 + 2 + 3)	-794,1	-905,0	-897,3	-1.000,1	-1.213,8	-1.340,8	-1.014,2	-1.251,1	-1.377,3	-1.840,1	-1.807,1	-1.958,7	-2.376,5
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)													
1. Potencijalne devizne obveze	-1.698,7	-1.304,6	-1.392,5	-1.424,9	-1.455,9	-1.522,3	-1.594,3	-1.415,0	-1.428,6	-1.437,5	-1.338,5	-1.322,4	-1.625,2
(a) Izdane garancije s dospjećem od 1 godine	-714,4	-289,5	-332,2	-370,5	-373,1	-394,8	-381,0	-220,4	-213,8	-406,9	-252,3	-258,2	-533,4
— Hrvatska narodna banka													
— Središnja država (bez republičkih fondova)	-714,4	-289,5	-332,2	-370,5	-373,1	-394,8	-381,0	-220,4	-213,8	-406,9	-252,3	-258,2	-533,4
Do 1 mjesec	-54,5	-5,8	-29,0	-10,9	-2,8	-35,0	-59,8	-2,7	-22,6	-9,5	-2,5	-30,8	-69,7
Preko 1 do 3 mjeseca	-36,7	-40,8	-15,4	-38,0	-92,3	-76,7	-39,8	-32,3	-10,4	-44,4	-74,8	-51,9	-118,6
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-623,2	-243,0	-287,8	-321,6	-278,1	-283,2	-281,4	-185,4	-180,7	-352,9	-175,0	-175,5	-345,0
(b) Ostale potencijalne obveze	-984,3	-1.015,0	-1.060,3	-1.054,4	-1.082,7	-1.127,4	-1.213,3	-1.194,6	-1.214,8	-1.030,7	-1.086,3	-1.064,2	-1.091,8
— Hrvatska narodna banka	-984,3	-1.015,0	-1.060,3	-1.054,4	-1.082,7	-1.127,4	-1.213,3	-1.194,6	-1.214,8	-1.030,7	-1.086,3	-1.064,2	-1.091,8
Do 1 mjesec													
Preko 1 do 3 mjeseca	-984,3	-1.015,0	-1.060,3	-1.054,4	-1.082,7	-1.127,4	-1.213,3	-1.194,6	-1.214,8	-1.030,7	-1.086,3	-1.064,2	-1.091,8
Preko 3 mjeseca do 1 godine													
— Središnja država (bez republičkih fondova)													
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje													
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:													
— BIS (+)													

– MMF (+)													
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti													
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)													
	-1.698,7	-1.304,6	-1.392,5	-1.424,9	-1.455,9	-1.522,3	-1.594,3	-1.415,0	-1.428,6	-1.437,5	-1.338,5	-1.322,4	-1.625,2
IV. Bilješke													
(a) kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom u tome: središnja država (bez republičkih fondova)													
(b) devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama													
(c) založena imovina													
(d) repo poslovi s vrijednosnim papirima													
– posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-20,8	-104,4	-52,4	-140,5	-316,7	-404,4	-122,8	-205,9	-159,1	-374,1	-325,6	-457,8	-438,7
– posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.													
– primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.													
– primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	1.385,5	1.377,3	1.308,0	1.231,3	1.072,3	859,7	578,3	713,0	675,2	799,3	791,5	934,0	981,2
(e) financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)													
(f) valutna struktura službenih međunarodnih pričuva													
– SDR i valute koje čine SDR	5.885,8	5.948,9	6.429,5	6.207,8	6.524,1	7.003,5	6.772,2	6.663,4	6.624,1	7.058,5	7.237,0	7.860,0	8.191,3
– valute koje ne čine SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– po pojedinim valutama:													
USD	1.667,2	1.797,1	1.819,2	1.870,9	2.025,3	2.132,2	2.135,4	2.105,0	2.081,3	2.049,1	2.166,8	2.485,2	2.421,7
EUR	4.215,9	4.149,1	4.608,7	4.335,2	4.497,1	4.869,8	4.427,7	4.554,4	4.541,5	5.008,1	5.069,0	5.373,7	5.768,6
Ostale	2,7	2,7	1,7	1,7	1,7	1,5	209,2	4,1	1,3	1,3	1,3	1,1	1,1

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A) prikazuju one oblike imovine koje HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, oročene devizne depozite koji se mogu razročiti prije dospelja, oročene devizne depozite s preostalim rokom dospelja do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospelja izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduću otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduću otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduću naplatu (predznak +) ili plaćanja (predznak –) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene pro-

daje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduću otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak –) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. (a)) prikazuje obveze na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B, koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obrnutih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku. Valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva odnosila se do prosinca 2000. godine na valutnu strukturu ukupne devizne imovine HNB-a (dio I.). Od siječnja 2001. godine valutna se struktura odnosi na službene međunarodne pričuve (dio I.).

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1999.		7,579622	0,550834	1,155501	0,391455	4,738375	11,504100	7,112441	3,875409
2000.		7,634973	0,554855	1,163944	0,394313	4,901679	12,529639	8,276819	3,903700
2001.		7,468966	0,542791	1,138637	0,385740	4,946376	12,010492	8,339074	3,818822
2002.		7,406773				5,050089	11,788895	7,863712	
2003.		7,563414				4,977823	10,945665	6,701390	
2003.	siječanj	7,500084				5,135489	11,424463	7,081599	
	veljača	7,583557				5,168355	11,367500	7,032163	
	ožujak	7,662875				5,218167	11,233061	7,098993	
	travanj	7,553503				5,052297	10,967309	6,965821	
	svibanj	7,542339				4,981129	10,611795	6,548923	
	lipanj	7,535980				4,892906	10,710707	6,443352	
	srpanj	7,497616				4,846985	10,726292	6,590582	
	kolovoz	7,514508				4,877767	10,754869	6,736661	
	rujan	7,498390				4,845884	10,782269	6,701337	
	listopad	7,591783				4,906285	10,874359	6,486725	
	studen	7,610261				4,885643	10,991890	6,502923	
	prosinac	7,670232				4,933835	10,933628	6,253412	

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2003.	siječanj	7,555767				5,139628	11,544335	7,035165	
	veljača	7,620482				5,210230	11,185208	7,052737	
	ožujak	7,692318				5,210186	11,196969	7,164976	
	travanj	7,567308				5,021772	10,965524	6,889392	
	svibanj	7,546434				4,937150	10,514747	6,368836	
	lipanj	7,508844				4,856007	10,879229	6,574019	
	srpanj	7,541513				4,870205	10,704774	6,591079	
	kolovoz	7,457896				4,853189	10,816383	6,835209	
	rujan	7,571370				4,914878	10,936545	6,630502	
	listopad	7,593986				4,892087	11,055446	6,494472	
	studen	7,655148				4,949662	11,006683	6,383013	
	prosinac	7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeksi 1995. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks cijena na malo
1997.	prosinac	107,96	104,89	103,27
1998.	prosinac	111,87	108,03	102,41
1999.	prosinac	122,56	116,27	109,49
2000.	prosinac	125,97	113,53	107,66
2001.	prosinac	122,99	111,96	104,32
2002.	prosinac	118,58	108,13	100,64
2003.	siječanj	118,31	108,68	100,46
	veljača	118,95	109,68	101,38
	ožujak	120,10	110,90	102,48
	travanj	118,17	108,49	101,16
	svibanj	115,76	106,64	98,84
	lipanj	115,10	106,12	98,20
	srpanj	115,50	106,31	98,50
	kolovoz	116,45	106,78	99,60
	rujan	116,10	107,01	99,26
	listopad	115,93	106,92	98,73
	studen	116,20	106,81	98,89
	prosinac	115,43	106,16	98,08

Napomena: od 1. siječnja 2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku.

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od srpnja 1996. do siječnja 2000. godine. Bazno razdoblje za izračunavanje indeksa je 1995. godina. Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u

određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Koriste se indeksi cijena pri proizvođačima i indeksi cijena na malo, odnosno ukupni harmonizirani indeks cijena na malo za države članice Ekonomske i monetarne unije. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

U milijunima USD

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Izravna ulaganja	1.066,0	1.100,5	1.128,0	1.274,8	1.342,2	1.539,9	1.546,7	1.618,0	1.569,7	1.652,9	1.741,7	1.818,7	1.797,2
2. Država	6.359,0	6.373,3	6.952,1	6.898,7	7.017,9	7.379,0	7.399,1	7.379,6	7.225,6	7.546,6	8.038,9	8.170,5	8.454,4
2.1. Portfeljna ulaganja	4.357,1	4.354,9	4.927,9	4.882,3	4.951,5	5.204,8	5.286,2	5.211,2	5.089,0	5.289,1	5.408,1	5.476,4	5.646,5
Obveznice	4.357,1	4.354,9	4.927,9	4.882,3	4.951,5	5.204,8	5.286,2	5.211,2	5.089,0	5.289,1	5.408,1	5.476,4	5.646,5
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	2.001,9	2.018,4	2.024,2	2.016,4	2.066,4	2.174,2	2.112,9	2.168,5	2.136,6	2.257,5	2.630,9	2.694,2	2.807,9
2.2.1. Trgovački krediti	1,1	0,9	0,9	1,1	1,5	1,9	2,0	2,0	2,2	2,3	2,4	2,6	3,1
Dugoročni	1,1	0,9	0,9	1,1	1,5	1,9	2,0	2,0	2,2	2,3	2,4	2,6	3,1
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	2.000,8	2.017,5	2.023,3	2.015,4	2.064,9	2.172,3	2.111,0	2.166,4	2.134,4	2.255,2	2.628,5	2.691,6	2.804,8
Dugoročni	2.000,8	2.017,5	2.023,3	2.015,4	2.064,9	2.172,3	2.111,0	2.166,4	2.134,4	2.255,2	2.628,5	2.691,6	2.804,8
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	4.032,5	4.190,7	4.315,8	4.513,6	4.642,6	5.407,2	5.381,4	5.713,8	5.241,9	5.695,1	5.841,5	6.091,9	7.393,1
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	4.032,5	4.190,7	4.315,8	4.513,6	4.642,6	5.407,2	5.381,4	5.713,8	5.241,9	5.695,1	5.841,5	6.091,9	7.393,1
4.2.1. Valuta i depoziti	1.975,7	1.986,1	2.089,7	2.130,0	2.191,5	2.765,2	2.737,0	2.709,2	2.376,4	2.707,8	2.792,2	2.876,1	3.745,0
4.2.2. Krediti	2.056,8	2.204,6	2.226,1	2.383,6	2.451,1	2.642,0	2.644,4	3.004,6	2.865,5	2.987,3	3.049,3	3.215,8	3.648,1
Dugoročni	2.050,2	2.197,6	2.219,2	2.344,2	2.410,3	2.599,2	2.590,8	2.950,1	2.813,0	2.924,5	2.980,4	3.061,6	3.537,1
Kratkoročni	6,7	7,0	6,9	39,4	40,7	42,8	53,6	54,5	52,5	62,8	68,9	154,2	111,0
5. Ostali sektori	3.963,8	4.066,9	4.243,0	4.433,9	4.549,6	4.886,7	4.850,0	4.990,3	4.899,1	5.242,8	5.336,5	5.543,2	5.925,0
5.1. Portfeljna ulaganja	167,7	172,9	377,1	374,7	383,3	413,5	409,9	410,7	391,6	428,8	439,1	460,3	478,0
Obveznice	167,7	172,9	377,1	374,7	383,3	413,5	398,6	399,3	380,8	398,5	408,1	418,6	436,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3	11,3	10,8	30,3	31,0	41,7	41,8
5.2. Ostala ulaganja	3.796,1	3.894,0	3.865,9	4.059,3	4.166,3	4.473,2	4.440,1	4.579,6	4.507,6	4.814,0	4.897,4	5.082,9	5.447,0
5.2.1. Trgovački krediti	311,0	315,9	315,2	311,1	319,6	328,3	320,6	312,2	294,7	301,4	296,4	299,7	294,8
Dugoročni	264,7	265,6	264,5	262,3	265,1	272,0	262,6	257,3	239,1	242,4	236,4	240,9	236,8
Kratkoročni	46,4	50,3	50,6	48,8	54,5	56,3	58,0	54,8	55,5	58,9	60,0	58,8	58,1
5.2.2. Krediti	3.485,1	3.578,1	3.550,8	3.748,1	3.846,7	4.144,8	4.119,5	4.267,5	4.212,9	4.512,6	4.601,0	4.783,3	5.152,1
Dugoročni	3.410,2	3.503,0	3.471,9	3.649,0	3.742,9	4.018,6	3.966,1	4.093,6	4.049,2	4.345,6	4.407,5	4.571,0	4.932,2
Kratkoročni	74,9	75,0	78,8	99,2	103,8	126,2	153,4	173,9	163,7	167,1	193,5	212,2	220,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.421,4	15.731,4	16.638,9	17.121,0	17.552,2	19.212,7	19.177,3	19.701,7	18.936,3	20.137,4	20.958,6	21.624,4	23.569,6

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug prema novoj metodologiji, koja se primjenjuje od ožujka 2000. godine, obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: depozita primljenih od stranih osoba, kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim rokom dospelja dužim od 150 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana), s tim da su financijski krediti, iznimno, uključeni neovisno o roku dospelja, te dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (prema nominalnoj vrijednosti).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%). Država prikazuje inozemne dugove široko definirane države, koja uključuje središnju državu, republičke fondove (uključujući

HBOR, a od 31. prosinca 2003. i Hrvatske ceste d.o.o., Hrvatske autoceste d.o.o. i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka) te lokalnu državu. Središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Banke prikazuju dugove banaka i štedionica. Ostali domaći sektori prikazuju dugove nefinancijskih trgovačkih društava, nebankarskih financijskih institucija i stanovništva.

Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju na portfeljna i ostala ulaganja. Portfeljna ulaganja odnose se na dugoročne i kratkoročne dužničke vrijednosne papire. Ostala ulaganja uključuju valutu i depozite te kredite. Krediti se dijele na trgovačke kredite, tj. na komercijalne kredite koje kreditor odobrava za kupnju njegove robe, i sve ostale kredite.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Stanje duga uključuje tzv. neevidentirane otplate glavnice (koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome) i buduća dospelja glavnice.

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

U milijunima USD

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Portfeljna ulaganja	4.524,8	4.527,8	5.305,0	5.257,0	5.334,8	5.618,3	5.696,1	5.621,8	5.480,6	5.717,9	5.847,2	5.936,6	6.124,5
Obveznice	4.524,8	4.527,8	5.305,0	5.257,0	5.334,8	5.618,3	5.684,8	5.610,5	5.469,8	5.687,6	5.816,1	5.894,9	6.082,7
U tome: Londonski klub	956,7	876,1	876,1	876,1	876,1	876,1	876,1	795,5	795,5	795,5	795,5	795,5	795,5
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3	11,3	10,8	30,3	31,0	41,7	41,8
2. Ostala ulaganja	10.896,6	11.203,6	11.333,9	11.864,0	12.217,4	13.594,4	13.481,2	14.079,9	13.455,7	14.419,5	15.111,5	15.687,8	17.445,1
2.1. Valuta i depoziti	1.975,7	1.986,1	2.089,7	2.130,0	2.191,5	2.765,2	2.737,0	2.709,2	2.376,4	2.707,8	2.792,2	2.876,1	3.745,0
2.2. Dugoročni krediti	8.744,6	9.048,2	9.071,0	9.414,0	9.685,1	10.401,1	10.263,8	10.862,7	10.593,4	11.194,6	11.752,6	12.131,9	13.172,1
2.2.1. Javni kreditori	2.606,4	2.661,3	2.705,1	2.688,1	2.746,5	2.929,5	2.806,4	2.809,6	2.747,9	2.855,7	2.988,5	3.103,2	3.284,0
a) Međunarodne financijske organizacije	1.377,0	1.409,3	1.426,1	1.416,3	1.449,1	1.531,0	1.442,7	1.476,9	1.462,0	1.521,8	1.621,4	1.650,4	1.765,4
– MMF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– IBRD	611,0	616,5	619,8	620,1	626,9	651,2	632,8	635,4	624,3	643,5	753,5	762,7	773,1
– IFC	132,3	134,7	135,2	131,2	133,0	139,1	105,3	105,4	101,6	101,6	103,4	105,4	108,9
– EBRD	374,9	395,1	406,3	403,8	416,0	446,8	412,9	429,3	410,9	433,3	413,6	422,2	482,3
– EUROFIMA	109,4	112,0	113,0	111,6	112,6	120,4	115,1	115,2	110,4	115,4	117,6	120,9	125,2
– EIB	84,8	84,7	85,2	83,4	93,0	101,2	103,8	107,0	129,3	136,7	140,0	143,6	158,4
– CEF	64,5	66,3	66,6	66,2	67,6	72,3	72,7	84,6	85,5	91,4	93,4	95,6	117,5
b) Vlade i vladine agencije	1.229,5	1.252,1	1.279,0	1.271,8	1.297,4	1.398,5	1.363,7	1.332,7	1.285,8	1.333,9	1.367,1	1.452,8	1.518,6
– Pariški klub	629,5	614,8	615,6	612,1	620,0	646,7	628,9	600,9	585,6	602,2	611,2	620,0	631,8
– Ostalo	599,9	637,2	663,4	659,7	677,4	751,8	734,8	731,8	700,3	731,7	755,9	832,8	886,8
2.2.2. Privatni kreditori	6.138,2	6.386,9	6.365,9	6.725,8	6.938,5	7.471,5	7.457,4	8.053,1	7.845,6	8.338,9	8.764,1	9.028,7	9.888,1
a) Banke	4.679,8	4.902,4	4.864,8	5.217,2	5.379,1	5.786,8	5.810,3	6.363,4	6.210,2	6.638,4	7.008,1	7.200,6	8.022,1
U tome: Osigurano od inozemnih vladinih agencija	686,5	693,1	618,1	611,9	616,6	637,1	601,8	593,4	577,7	583,3	589,8	600,8	630,3
b) Ostali sektori	1.458,3	1.484,5	1.501,1	1.508,6	1.559,4	1.684,7	1.647,1	1.689,7	1.635,4	1.700,5	1.755,9	1.828,1	1.866,0
U tome: Osigurano od inozemnih vladinih agencija	5,9	6,0	6,2	5,4	5,5	5,9	5,5	5,4	4,8	4,3	3,9	4,0	3,9
2.3. Kratkoročni krediti	176,3	169,3	173,2	320,1	340,9	428,2	480,4	508,0	485,9	517,1	566,7	679,8	528,0
2.3.1. Javni kreditori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.2. Privatni kreditori	176,3	169,3	173,2	320,1	340,9	428,2	480,4	508,0	485,9	517,1	566,7	679,8	528,0
a) Banke	44,2	45,9	46,2	85,2	90,7	108,7	146,1	166,3	159,3	176,8	198,8	302,2	268,6
U tome: Osigurano od inozemnih vladinih agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
b) Ostali sektori	132,1	123,3	127,0	234,9	250,2	319,5	334,2	341,7	326,6	340,2	367,8	377,6	259,4
U tome: Osigurano od inozemnih vladinih agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2)	15.421,4	15.731,4	16.638,9	17.121,0	17.552,2	19.212,7	19.177,3	19.701,7	18.936,3	20.137,4	20.958,6	21.624,4	23.569,6

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po inozemnim sektorima, odnosno prema inozemnim vjerovnicima. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H11.

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

U milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2003.	Neevidentirane otplate glavnice	Projekcija otplate glavnice												
			1.tr.2004.	2.tr.2004.	3.tr.2004.	4.tr.2004.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	1.797,2	145,7	55,7	87,7	45,7	177,4	366,4	169,2	380,7	264,6	216,9	40,2	38,8	24,9	149,8
2. Država	8.454,4	1,0	226,9	64,6	339,3	358,3	989,0	1.047,8	1.053,4	789,5	652,3	1.236,5	932,4	1.304,7	447,6
2.1. Portfeljna ulaganja	5.646,5	0,0	119,1	0,0	272,3	233,7	625,1	786,1	769,9	451,9	336,7	961,6	727,9	962,3	25,0
Obveznice	5.646,5	0,0	119,1	0,0	272,3	233,7	625,1	786,1	769,9	451,9	336,7	961,6	727,9	962,3	25,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	2.807,9	1,0	107,8	64,6	67,0	124,6	363,9	261,7	283,6	337,6	315,6	274,9	204,6	342,3	422,6
2.2.1. Trgovački krediti	3,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	1,1	0,5	0,5	0,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	3,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	1,1	0,5	0,5	0,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	2.804,8	0,8	107,5	64,3	66,7	124,3	362,8	261,2	283,1	337,1	315,3	274,9	204,6	342,3	422,6
Dugoročni	2.804,8	0,8	107,5	64,3	66,7	124,3	362,8	261,2	283,1	337,1	315,3	274,9	204,6	342,3	422,6
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	7.393,2	70,7	54,4	73,3	123,1	149,7	400,5	925,6	1.043,5	281,1	333,8	211,9	115,2	82,5	3.928,4
4.1 Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	7.393,2	70,7	54,4	73,3	123,1	149,7	400,5	925,6	1.043,5	281,1	333,8	211,9	115,2	82,5	3.928,4
4.2.1. Valuta i depoziti	3.745,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3.745,1
4.2.2. Krediti	3.648,1	70,7	54,4	73,3	123,1	149,7	400,5	925,6	1.043,5	281,1	333,8	211,9	115,2	82,5	183,3
Dugoročni	3.537,1	63,9	54,4	72,9	106,9	62,2	296,3	925,6	1.043,5	281,1	333,8	211,9	115,2	82,5	183,3
Kratkoročni	111,0	6,8	0,1	0,4	16,2	87,5	104,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Ostali sektori	5.925,0	484,3	287,7	306,5	297,7	307,4	1.199,2	930,4	780,6	702,8	536,6	253,0	190,7	176,0	671,3
5.1. Portfeljna ulaganja	478,0	0,0	27,2	6,2	47,2	0,0	80,6	0,0	0,0	162,5	8,2	8,2	9,4	9,4	199,7
Obveznice	436,2	0,0	0,0	0,0	38,7	0,0	38,7	0,0	0,0	162,5	8,2	8,2	9,4	9,4	199,7
Instrumenti tržišta novca	41,8	0,0	27,2	6,2	8,5	0,0	41,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	5.447,0	484,3	260,5	300,3	250,5	307,4	1.118,7	930,4	780,6	540,3	528,4	244,8	181,3	166,6	471,6
5.2.1. Trgovački krediti	294,8	96,5	37,2	41,4	28,0	18,3	124,9	42,4	17,9	8,0	3,6	0,8	0,4	0,2	0,0
Dugoročni	236,8	68,6	23,4	30,6	22,6	18,2	94,8	42,4	17,9	8,0	3,6	0,8	0,4	0,2	0,0
Kratkoročni	58,1	27,9	13,8	10,8	5,5	0,1	30,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2.2. Krediti	5.152,1	387,7	223,3	258,9	222,5	289,1	993,7	888,1	762,7	532,3	524,7	244,0	180,8	166,5	471,6
Dugoročni	4.932,2	325,5	184,9	173,5	207,0	270,6	836,0	888,1	762,7	532,3	524,7	244,0	180,8	166,5	471,6
Kratkoročni	220,0	62,3	38,4	85,4	15,4	18,4	157,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	23.569,7	701,7	624,6	532,0	805,9	992,7	2.955,2	3.073,1	3.258,3	2.038,0	1.739,5	1.741,7	1.277,1	1.588,1	5.197,1
Dodatak: Procjena plaćanja kamata		73,8	322,9	149,2	145,0	178,6	795,6	706,0	561,7	435,8	351,6	287,7	208,0	147,2	319,3
Napomena:															
Inozemni dug koji garantira središnja država	2.849,2														
U tome: Banke i ostali sektori	1.349,9														

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

Tablica prikazuje stanje duga i procijenjena buduća plaćanja glavnice i kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite nerezidenata ni zatezne kamate. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope u trenutku

zaključenja ugovora i ne odražavaju varijacije kamatnih stopa koje postoje kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

U napomeni je navedeno stanje javnozajamčenog duga ukupno i stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru banke i ostalim sektorima. Razlika prikazuje stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru država (npr. HBOR-u, Hrvatskim cestama i sl. uključenim u široku definiciju sektora država).

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-5.196,3	-5.743,5	-4.452,8	-8.867,5	-14.260,4	-9.709,0	-11.964,8	-11.828,5	-14.260,4
2. Sredstva	7.142,9	8.353,9	11.083,4	12.245,9	17.907,6	12.519,8	14.179,4	14.653,9	17.907,6
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	2.294,6	1.480,4	2.152,6	1.551,9	2.294,6
2.2. Portfeljna ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
2.2.1. Vlasnička ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
2.2.2. Dužnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.361,5	4.808,2	5.197,0	6.002,2	7.361,5
2.4.1. Trgovački krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	226,1	195,7	199,6	211,5	226,1
2.4.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	140,1	140,7	138,5	125,9	140,1
2.4.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	4.471,9	4.858,9	5.664,9	6.995,3
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	3.025,0	3.522,2	4.704,2	5.885,8	8.191,3	6.207,8	6.772,2	7.058,3	8.191,3
3. Obveze	12.339,2	14.097,4	15.536,3	21.113,5	32.168,1	22.228,8	26.144,2	26.482,4	32.168,1
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	11.351,3	6.356,4	8.876,9	8.879,0	11.351,3
3.2. Portfeljna ulaganja	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	6.312,6	5.410,8	5.872,7	5.866,0	6.312,6
3.2.1. Vlasnička ulaganja	128,3	108,8	148,2	169,8	188,1	153,8	176,6	148,1	188,1
3.2.2. Dužnička ulaganja	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	5.257,0	5.696,1	5.717,9	6.124,5
Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	5.257,0	5.684,8	5.687,6	6.082,7
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	14.504,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4	14.504,2
3.4.1. Trgovački krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	321,7	322,6	329,5	327,3	321,7
3.4.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	10.437,5	8.003,6	8.328,1	8.702,3	10.437,5
3.4.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.**Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja**

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republici Hrvatsku iskazuju se u američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u američke dolare obavlja se:

primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnog srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,

primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor države obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicija Portfeljna dužnička ulaganja – Sredstva i obveze obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje se izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na

registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Pozicija Ostala ulaganja – Trgovinski krediti – Sredstva i obveze obuhvaća potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora prema inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Krediti – Sredstva i obveze obuhvaća podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Sredstva pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora države od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Obveze pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu po osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadrži podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Izravna ulaganja, neto	-1.696,4	-2.685,2	-3.739,3	-4.892,6	-9.056,6	-4.876,0	-6.724,3	-7.327,1	-9.056,6
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	2.294,6	1.480,4	2.152,6	1.551,9	2.294,6
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	839,7	824,1	926,8	1.776,0	2.211,4	1.428,1	2.089,8	1.483,7	2.211,4
1.1.1. Sredstva	839,7	824,1	926,8	1.776,0	2.211,4	1.428,1	2.089,8	1.483,7	2.211,4
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	42,0	51,0	40,3	42,1	83,2	52,3	62,7	68,2	83,2
1.1.1. Sredstva									
1.2.2. Obveze									
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	11.351,3	6.356,4	8.876,9	8.879,0	11.351,3
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	7.838,0	4.663,4	6.984,0	5.938,0	7.838,0
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	7.838,0	4.663,4	6.984,0	5.938,0	7.838,0
2.2. Ostala ulaganja	372,6	656,2	945,9	1.406,3	3.513,3	1.693,0	1.892,8	2.941,1	3.513,3
2.2.1. Sredstva									
2.2.2. Obveze									
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr. ^a	3.tr.	4.tr. ^a
Portfeljna ulaganja, neto	-2.674,0	-3.274,1	-3.857,5	-4.668,3	-6.252,3	-5.387,4	-5.814,9	-5.824,4	-6.252,3
1. Sredstva	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
1.1.1. Banke	0,7	7,2	7,1	8,5	6,1	3,9	5,7	4,4	6,1
1.1.2. Ostali sektori	25,3	7,1	15,4	15,7	51,4	16,4	48,8	34,5	51,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	6.312,6	5.410,8	5.872,7	5.866,0	6.312,6
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	128,3	108,8	148,2	169,8	188,1	153,8	176,6	148,1	188,1
2.1.1. Banke	61,5	36,5	36,5	40,4	49,2	31,0	43,9	35,7	49,2
2.1.2. Ostali sektori	66,8	72,3	111,7	129,4	138,9	122,8	132,7	112,4	138,9
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	5.257,0	5.696,1	5.717,9	6.124,5
2.2.1. Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	5.257,0	5.684,8	5.687,6	6.082,7
Država	2.523,2	3.141,2	3.677,1	4.357,1	5.646,5	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.646,5
Ostali sektori	31,2	28,9	27,3	167,7	436,2	374,7	398,6	398,5	436,2
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8
Ostali sektori	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8

^a Preliminarni podaci.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	-3.850,8	-3.306,3	-1.560,2	-5.192,5	-7.142,7	-5.653,3	-6.197,6	-5.735,2	-7.142,7
1. Sredstva	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.361,5	4.808,2	5.197,0	6.002,2	7.361,5
1.1. Trgovinski krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	226,1	195,7	199,6	211,5	226,1
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	194,4	186,3	181,8	188,5	226,1	195,6	199,5	211,4	226,1
Dugoročni krediti	182,4	154,4	158,9	176,6	219,0	186,7	191,5	203,3	219,0
Kratkoročni krediti	12,0	31,9	22,9	11,9	7,1	9,0	8,0	8,1	7,1
1.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	140,1	140,7	138,5	125,9	140,1
1.2.1. Država	3,7	3,5	5,4	5,8	6,6	5,7	5,9	6,3	6,6
Dugoročni krediti	3,7	3,5	5,4	5,8	6,6	5,7	5,9	6,3	6,6
1.2.2. Banke	94,8	121,7	73,0	97,5	98,7	104,1	101,4	88,6	98,7
Dugoročni krediti	60,0	83,6	41,4	62,7	70,7	64,9	67,9	62,6	70,7
Kratkoročni krediti	34,8	38,1	31,6	34,8	28,0	39,2	33,5	26,1	28,0
1.2.3. Ostali sektori	66,4	29,6	28,9	30,7	34,8	30,9	31,2	31,0	34,8
Dugoročni krediti	66,4	29,6	28,9	30,6	34,8	30,8	31,1	31,0	34,8
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
1.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	4.471,9	4.858,9	5.664,9	6.995,3
1.3.2. Država	46,0	69,0	83,5	120,5	102,3	53,2	70,7	1,5	102,3
1.3.3. Banke	1.562,9	2.389,2	3.915,0	2.868,6	5.689,0	3.110,7	3.472,2	4.407,4	5.689,0
1.3.4. Ostali sektori	1.242,0	1.143,0	1.102,0	1.204,0	1.204,0	1.308,0	1.316,0	1.256,0	1.204,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	14.504,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4	14.504,2
2.1. Trgovinski krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	321,7	322,6	329,5	327,3	321,7
2.1.1. Država	3,3	0,1	1,1	1,3	0,6	1,0	1,0	0,8	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,1	1,1	1,3	0,6	1,0	1,0	0,8	0,6
Kratkoročni krediti	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	387,6	334,0	293,7	311,6	321,1	321,6	328,5	326,5	321,1
Dugoročni krediti	302,1	269,5	239,9	262,1	256,2	270,0	272,3	261,5	256,2
Kratkoročni krediti	85,4	64,4	53,8	49,6	65,0	51,6	56,3	65,0	65,0
2.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	10.437,5	8.003,6	8.328,1	8.702,3	10.437,5
2.2.1. Hrvatska narodna banka	196,7	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	196,7	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	1.450,8	1.687,1	1.454,4	1.988,0	2.768,3	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.768,3
Dugoročni krediti	1.375,4	1.327,1	1.454,4	1.988,0	2.768,3	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.768,3
Kratkoročni krediti	75,5	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	1.650,2	1.653,7	1.665,9	2.004,3	2.493,1	2.343,4	2.265,4	2.059,8	2.493,1
Dugoročni krediti	1.630,1	1.640,0	1.657,7	1.995,0	2.419,7	2.334,0	2.257,0	1.996,5	2.419,7
Kratkoročni krediti	20,1	13,7	8,2	9,3	73,4	9,4	8,4	63,3	73,4
2.2.4. Ostali sektori	2.834,7	2.982,3	2.779,1	3.427,4	5.176,1	3.649,0	3.978,6	4.424,4	5.176,1
Dugoročni krediti	2.606,5	2.838,0	2.691,6	3.258,3	4.932,2	3.469,2	3.809,7	4.226,2	4.932,2
Kratkoročni krediti	228,2	144,3	87,5	169,1	243,9	179,9	168,9	198,3	243,9
2.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
2.3.1. Banke	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države

U milijunima kuna

	2002.	2003.											
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII. ^a
PRIHODI I DOTACIJE													
1. Državni proračun	66.932,2	4.933,0	5.083,2	5.739,7	5.795,6	5.703,7	6.026,8	6.704,3	5.879,1	6.085,1	6.537,7	9.427,7	7.037,9
2. Republički fondovi	4.026,3	399,4	492,4	380,1	399,8	494,5	532,2	572,4	599,9	541,3	480,0	517,0	629,1
2.1. HZMO	129,8	5,8	6,3	7,9	10,6	10,5	5,5	7,3	22,2	10,6	6,7	5,2	10,4
2.2. HZZO	473,7	43,0	114,1	47,9	44,9	41,1	116,6	78,7	61,9	59,4	51,4	50,8	112,7
2.3. HZZ	25,4	2,5	1,6	2,2	1,7	1,7	1,6	2,0	1,1	1,7	1,1	1,7	-1,0
2.4. Sredstva doplatka za djecu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.5. Hrvatske vode	1.098,8	113,9	64,7	63,9	59,0	59,9	88,3	102,6	86,0	117,6	121,1	123,8	144,0
2.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	1.797,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.7. Fond za regionalni razvoj	500,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.8. HAC	—	128,3	134,6	136,1	140,2	149,9	161,0	191,3	198,3	195,6	177,4	136,4	183,4
2.9. HC	—	91,1	70,5	94,2	99,8	97,4	111,5	106,6	111,3	121,5	104,3	77,9	98,9
2.10. DAB	—	8,5	92,7	15,3	27,0	119,9	8,5	40,7	105,6	4,5	10,3	112,0	39,4
2.11. HFP	—	6,3	7,9	12,6	16,7	14,3	39,3	43,2	13,6	30,3	7,7	9,1	41,4
A. Ukupno (1+2)	70.958,5	5.332,4	5.575,6	6.119,8	6.195,4	6.198,2	6.559,0	7.276,7	6.479,0	6.626,4	7.017,7	9.944,7	7.667,1
RASHODI I POSUDBE (umanjeni za otplate)													
3. Državni proračun	67.543,8	5.419,7	5.898,0	6.666,0	5.684,1	6.685,1	5.842,1	6.928,3	5.321,6	5.967,9	6.691,6	6.734,4	6.875,1
4. Republički fondovi	7.030,5	602,2	426,4	655,3	849,4	1.025,0	1.337,5	1.072,6	1.030,5	1.139,6	1.120,2	859,3	1.802,4
4.1. HZMO	1.558,1	129,4	143,2	139,8	143,4	141,5	152,0	149,3	148,6	155,1	163,1	167,6	205,0
4.2. HZZO	1.261,1	22,5	83,2	33,6	46,3	65,1	155,6	73,9	50,4	22,8	118,0	60,5	143,0
4.3. HZZ	236,7	13,2	11,1	11,8	11,3	10,1	9,9	12,5	10,0	10,5	11,7	11,6	12,7
4.4. Sredstva doplatka za djecu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.5. Hrvatske vode	1.409,9	225,1	26,2	49,8	75,3	82,2	105,3	136,9	113,7	149,4	149,7	195,1	382,3
4.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	2.288,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.7. Fond za regionalni razvoj	276,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.8. HAC	—	84,3	109,0	291,8	448,4	597,5	653,4	509,0	600,7	588,7	570,8	327,3	802,5
4.9. HC	—	122,0	49,0	102,7	108,7	117,8	150,2	180,5	102,9	104,7	101,2	92,1	138,1
4.10. DAB	—	1,6	0,8	22,5	11,2	6,8	106,5	4,9	0,9	1,2	1,4	1,1	94,5
4.11. HFP	—	4,0	3,9	3,2	5,0	3,9	4,6	5,7	3,2	107,1	4,3	4,1	24,4
B. Ukupno (3+4)	74.574,3	6.021,9	6.324,4	7.321,3	6.533,5	7.710,0	7.179,6	8.001,0	6.352,1	7.107,5	7.811,8	7.593,7	8.677,5
C. Ukupni višak/manjak (A–B)	-3.615,8	-689,5	-748,8	-1.201,5	-338,1	-1.511,8	-620,6	-724,2	126,9	-481,1	-794,1	2.351,1	-1.010,5
5. Državni proračun (1–3)	-611,6	-486,7	-814,8	-926,3	111,5	-981,4	184,8	-224,1	557,5	117,2	-154,0	2.693,3	162,9
6. Republički fondovi (2–4)	-3.004,2	-202,7	66,0	-275,2	-449,6	-530,5	-805,3	-500,2	-430,6	-598,3	-640,2	-342,3	-1.173,3

^a Preliminarni podaci; Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna

U milijunima kuna

	2002.	2003.											
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII. ^c
1. Ukupni prihodi	69.869,1	5.221,1	5.348,9	6.012,1	6.113,2	5.971,4	6.315,6	6.999,0	6.137,7	6.382,9	6.761,3	9.687,3	7.299,1
1.1. Tekući prihodi	69.651,1	5.204,8	5.332,8	5.989,9	6.094,5	5.956,2	6.297,3	6.980,7	6.124,7	6.359,9	6.732,9	9.632,6	7.253,8
1.1.1. Porezni prihodi	67.965,5	5.070,6	5.219,9	5.850,0	6.001,9	5.845,1	6.202,7	6.771,1	6.017,0	6.246,9	6.611,0	9.585,8	7.005,7
1.1.2. Neporezni prihodi	1.685,6	134,2	112,9	139,8	92,6	111,0	94,7	209,5	107,7	113,0	121,9	468,7	248,1
1.2. Kapitalni prihodi	218,0	16,2	16,1	22,2	18,7	15,2	18,3	18,4	13,0	23,0	28,4	3.362,8	45,3
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6	0,8	0,1
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6	0,8	0,1
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	69.869,1	5.221,1	5.348,9	6.012,1	6.113,2	5.971,4	6.315,6	6.999,0	6.137,7	6.382,9	6.770,8	9.688,1	7.299,2
3. Ukupni rashodi	71.992,1	5.833,2	6.305,5	6.716,0	6.172,6	7.008,3	6.003,5	7.284,1	5.588,9	6.388,9	7.033,5	7.086,8	7.691,8
3.1. Tekući rashodi	68.923,5	5.739,1	6.166,7	6.540,0	6.007,2	6.475,0	5.569,5	6.896,8	5.500,2	6.046,7	6.636,7	6.507,2	6.956,4
3.2. Kapitalni rashodi	3.068,7	94,2	138,8	176,1	165,5	533,3	434,0	387,3	88,8	342,2	396,8	579,6	735,4
4. Posudbe umanjene za otplate	1.377,5	37,3	19,9	388,8	59,2	133,6	326,3	125,4	129,0	96,0	119,3	171,1	-272,3
B. Ukupno rashodi i posudbe umanjene za otplate (3+4)	73.369,6	5.870,5	6.325,4	7.104,8	6.231,8	7.141,9	6.329,8	7.409,5	5.717,9	6.484,9	7.152,7	7.257,9	7.419,5
5. Višak na tekućem računu bez potpora (1.1.–3.1.)	727,6	-534,2	-833,9	-550,1	87,3	-518,8	727,8	83,9	624,6	313,2	96,2	-182,6	297,4
6. Višak na tekućem računu s tekućim potporama (5+2.1.)	727,6	-534,2	-833,9	-550,1	87,3	-518,8	1.727,8	-916,1	624,6	313,2	105,7	-181,8	297,4
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala ^a	966,7	39,6	45,2	45,0	76,6	176,2	127,5	191,0	40,1	178,8	130,4	-3.024,8	346,7
8. Stvaranje bruto kapitala ^a	966,7	39,6	45,2	45,0	76,6	176,2	127,5	191,0	40,1	178,8	130,4	-3.024,8	346,7
C. Ukupni višak/manjak (A–B)	-3.500,5	-649,4	-976,4	-1.092,8	-118,6	-1.170,5	-14,2	-410,5	419,8	-102,0	-381,9	2.430,2	-120,3
9. Strano financiranje	2.347,8	-573,1	654,4	3.014,4	-580,8	-559,1	1.046,3	-583,6	143,3	-74,1	602,5	-21,4	-18,8
10. Domaće financiranje	1.152,7	1.222,5	322,0	-1.921,6	699,4	1.729,6	-1.032,2	994,0	-563,0	176,1	-220,6	-2.408,8	139,0
10.1. Od ostale opće države	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Od monetarnih vlasti	241,7	-177,1	304,2	-2.027,6	749,4	623,5	-947,5	1.455,7	-110,1	189,1	-829,5	-1.866,9	1.610,1
10.3. Od depozitnih banaka	782,9	1.356,6	-16,5	83,4	-33,9	1.067,7	-121,0	-444,3	-443,7	-109,5	595,3	-471,3	-1.294,3
10.4. Ostalo domaće financiranje	128,1	43,1	34,3	22,6	-16,1	38,4	36,3	-17,4	-9,2	96,6	13,6	-70,6	-176,8
D. Ukupno financiranje (9+10)	3.500,5	649,4	976,4	1.092,8	118,6	1.170,5	14,2	410,5	-419,8	102,0	381,9	-2.430,2	120,3

^a Neto kupnja fiksne kapitalne imovine; ^b Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica; ^c Preliminarni podaci; Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Unutarnji dug središnje države	28.746,7	30.353,0	30.344,1	30.814,2	30.519,1	31.541,2	32.554,8	32.834,9	31.785,4	32.186,9	32.722,3	32.636,1	32.053,4
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	24.735,0	26.323,1	26.309,4	27.000,1	26.715,7	27.706,1	28.759,7	28.650,1	27.643,0	28.262,8	28.919,4	28.813,5	28.861,7
Trezorski zapisi	5.632,7	5.773,6	5.764,0	5.696,1	5.690,2	5.705,0	5.983,8	5.988,1	6.023,2	5.645,9	5.940,3	6.316,2	6.548,1
Instrumenti tržišta novca	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	—	0,3
Obveznice	16.021,7	17.252,7	17.318,8	17.472,6	17.216,7	18.036,6	17.980,8	17.546,1	17.311,5	17.508,1	17.552,3	17.527,9	16.657,8
Kreditni Hrvatske narodne banke	0,5	0,5	2,0	2,0	3,2	0,9	1,5	0,5	2,6	3,0	2,5	—	1,4
Kreditni banaka	3.080,0	3.296,2	3.224,5	3.829,3	3.805,5	3.963,6	4.793,5	5.115,4	4.305,6	5.105,8	5.424,3	4.969,4	5.654,1
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	4.011,8	4.029,8	4.034,7	3.814,1	3.803,4	3.835,0	3.795,1	4.184,9	4.142,4	3.924,1	3.802,9	3.822,6	3.191,7
Instrumenti tržišta novca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Obveznice	1.652,2	1.677,4	1.691,7	1.707,7	1.679,9	1.675,3	1.667,0	1.674,2	1.655,7	1.680,8	1.685,9	1.699,4	1.697,6
Kreditni banaka	2.359,6	2.352,5	2.343,0	2.106,4	2.123,5	2.159,7	2.128,1	2.510,6	2.486,7	2.243,2	2.117,0	2.123,2	1.494,0
2. Inozemni dug središnje države	45.056,1	44.437,6	48.627,7	49.025,3	47.941,9	46.631,3	48.100,0	48.223,7	48.774,6	49.452,0	51.759,0	51.652,7	51.338,8
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	41.296,8	40.735,7	44.886,9	45.243,0	44.216,4	42.957,6	44.432,9	44.574,3	45.149,9	45.602,7	46.665,9	46.565,7	46.336,6
Instrumenti tržišta novca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Obveznice	30.115,3	29.611,0	33.721,7	33.936,6	33.090,6	32.148,4	33.747,4	33.339,4	33.775,4	34.056,8	34.113,1	33.944,4	33.547,8
Kreditni	11.181,6	11.124,7	11.165,3	11.306,4	11.125,8	10.809,1	10.685,5	11.234,9	11.374,5	11.545,9	12.552,9	12.621,3	12.788,8
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	3.759,3	3.701,9	3.740,8	3.782,2	3.725,5	3.673,7	3.667,1	3.649,4	3.624,7	3.849,3	5.093,0	5.087,0	5.002,2
Instrumenti tržišta novca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Obveznice	1.019,3	1.026,4	1.033,2	1.045,1	1.022,0	999,8	1.004,0	1.007,9	1.008,9	1.012,4	1.009,4	1.011,3	1.000,3
Kreditni	2.739,9	2.675,5	2.707,6	2.737,2	2.703,5	2.673,9	2.663,1	2.641,5	2.615,7	2.836,9	4.083,6	4.075,7	4.002,0
3. Ukupno (1 + 2)	73.802,9	74.790,6	78.971,8	79.839,4	78.460,9	78.172,5	80.654,8	81.058,6	80.560,0	81.638,9	84.481,3	84.288,9	83.392,2
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske ^a													
— domaća	7.528,1	7.668,9	7.615,5	7.683,7	7.287,1	7.387,4	6.807,7	6.562,2	6.452,8	6.534,8	6.761,5	7.000,4	6.895,4
— inozemna	7.929,2	8.087,0	8.183,4	8.231,6	7.906,3	7.716,7	7.741,8	7.641,3	8.140,4	8.104,9	8.077,2	8.227,5	8.314,6

^a Podaci ne uključuju jamstva Republike Hrvatske izdana središnjoj državi.

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s Ministarstvom financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne banke i Konsolidirana

bilanca banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi			Godišnji kumulativni indeksi		
		Cijene na malo	Troškovi života	Cijene pri proizvođačima	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene pri proizvođačima	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene pri proizvođačima
1995.	prosinac	100,2	100,7	100,5	103,7	104,6	101,6	102,0	104,0	100,8
1996.	prosinac	100,0	100,4	100,3	103,4	103,7	101,5	103,5	104,3	101,4
1997.	prosinac	100,7	101,2	99,9	103,8	104,9	101,6	103,6	104,1	102,3
1998.	prosinac	100,2	100,7	100,0	105,4	105,3	97,9	105,7	106,4	98,8
1999.	prosinac	100,3	101,0	100,3	104,4	103,6	105,9	104,2	103,5	102,6
2000.	prosinac	100,0	100,5	100,2	107,4	106,8	111,2	106,2	105,3	109,7
2001.	prosinac	99,8	100,6	99,0	102,6	102,5	96,9	104,9	104,8	103,6
2002.	prosinac	100,1	100,4	99,9	102,3	101,8	102,3	102,2	101,9	99,6
2003.	siječanj	100,4	100,4	100,5	101,6	100,8	102,9	101,6	100,8	102,9
	veljača	100,2	100,2	100,4	101,7	101,0	102,7	101,6	100,9	102,8
	ožujak	100,4	100,5	100,8	101,7	101,4	104,7	101,7	101,1	103,4
	travanj	99,6	100,2	99,1	100,9	101,1	102,8	101,5	101,1	103,3
	svibanj	100,2	101,0	99,2	100,9	101,3	101,8	101,4	101,1	103,0
	lipanj	100,1	99,9	100,2	101,1	102,3	101,7	101,3	101,3	102,8
	srpanj	100,0	99,7	100,2	101,5	102,9	101,4	101,3	101,5	102,5
	kolovoz	100,1	99,6	100,5	101,7	102,8	102,0	101,4	101,7	102,5
	rujan	100,4	100,6	99,6	101,6	103,2	101,2	101,4	101,9	102,4
	listopad	100,3	100,1	100,2	101,5	103,0	100,0	101,4	102,0	102,1
	studen	100,1	100,1	100,3	101,9	102,8	100,9	101,5	102,0	102,0
	prosinac	100,0	100,1	100,0	101,8	102,4	101,0	101,5	102,1	101,9

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi		
		Ukupno	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge
1995.	prosinac	100,1	100,0	100,5	103,1	102,6	107,1
1996.	prosinac	100,0	100,0	100,0	102,8	101,9	109,5
1997.	prosinac	100,2	100,2	100,5	102,5	102,3	104,5
1998.	prosinac	100,1	100,0	100,2	105,7	105,3	107,8
1999.	prosinac	100,1	100,2	100,0	104,2	104,2	104,1
2000.	prosinac	100,1	100,1	100,2	104,6	104,8	103,5
2001.	prosinac	99,8	99,7	100,8	101,7	101,1	105,6
2002.	prosinac	100,0	100,0	100,0	101,2	101,4	100,2
2003.	siječanj	99,7	99,6	100,1	100,6	100,7	99,2
	veljača	99,9	99,9	99,9	100,3	100,5	98,9
	ožujak	100,1	100,1	100,2	100,2	100,4	99,1
	travanj	100,0	99,9	100,5	100,1	100,1	99,5
	svibanj	100,3	100,2	100,7	100,3	100,3	100,1
	lipanj	100,2	100,2	100,1	100,5	100,5	100,2
	srpanj	99,8	99,7	100,8	100,6	100,5	101,0
	kolovoz	99,9	99,8	100,1	100,5	100,3	101,3
	rujan	100,7	100,9	100,2	100,9	100,9	101,4
	listopad	100,5	100,4	100,6	101,0	100,8	101,5
	studen	100,2	100,2	100,3	101,3	100,9	103,5
	prosinac	99,9	99,8	100,1	101,2	100,7	103,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Temeljni indeks cijena na malo izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice robe i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i

naftnih derivata). Ukupno je isključeno 92 proizvoda i usluga, čiji je udio u košarici za izračunavanje indeksa cijena na malo u 2003. godini iznosio 25,14% (od toga 2,18 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 22,96 postotnih bodova na administrativno regulirane cijene). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2001. = 100		
		Ukupno	Dobra	Usluge
2001.	prosinac	100,3	100,1	101,8
2002.	prosinac	101,5	101,1	104,2
2003.	siječanj	101,3	100,8	104,3
	veljača	101,2	100,6	104,7
	ožujak	101,1	100,5	104,8
	travanj	100,8	100,2	105,0
	svibanj	101,3	100,6	105,4
	lipanj	101,6	100,8	106,5
	srpanj	102,0	100,6	110,7
	kolovoz	102,1	100,6	110,8
	rujan	101,7	101,0	106,7
	listopad	102,3	101,7	106,2
	studen	102,5	101,9	106,3
	prosinac	102,7	102,0	107,3

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz

košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

U tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1995.	prosinac	1.883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	siječanj	3.891,0	101,4	108,2	108,2
	veljača	3.786,0	97,3	108,2	108,2
	ožujak	3.846,0	101,6	106,2	107,5
	travanj	3.892,0	101,2	105,3	106,9
	svibanj	3.973,0	102,1	104,6	106,5
	lipanj	3.988,0	100,4	107,2	106,6
	srpanj	3.981,0	99,8	106,0	106,5
	kolovoz	3.915,0	98,4	104,7	106,3
	rujan	3.899,0	99,6	106,1	106,3
	listopad	3.996,0	102,5	106,1	106,3
	studen	4.054,0	101,5	103,5	106,0
	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9

Izvor: Državni zavod za statistiku

Kratice i znakovi

amort.	– amortizacija
BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BIS	– Banka za međunarodne namire
BZ	– blagajnički zapisi
COICOP	– Classification of Individual Consumption by Purpose
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
DO	– devizne obveze
dom.	– domaći
d.s.	– desni stupci
DZS	– Državni zavod za statistiku
EFSAL	– Enterprise and Financial Sector Adjustment Loan
EMTN	– Euro Medium Term Note
EU	– Europska unija
EMU	– Europska monetarna unija
ESB	– Europska središnja banka
Fina	– Financijska agencija
fin.	– financijski
Fed	– Federal Reserve
HAC	– Hrvatske autoceste
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HICP	– harmonizirani indeks potrošačkih cijena
HNB	– Hrvatska narodna banka
HSVP	– Hrvatski sustav velikih plaćanja
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
ILO	– Međunarodna organizacija rada
JDD	– javna dionička društva
JRR	– Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata
kn	– kuna
kred.	– krediti
LDP	– likvidna devizna sredstva
lp	– lipa
l.s.	– lijevi stupci
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
m.p.	– međunarodne pričuve
MRS	– Međunarodni računovodstveni standardi
neident.	– neidentificirani
NIA	– neto inozemna aktiva

NKS	– Nacionalni klirinški sustav
NN	– Narodne novine
OP	– obvezna pričuva
PDV	– porez na dodanu vrijednost
PN	– primarni novac
PPI	– Producer Price Index
pr.	– proizvodi
RH	– Republika Hrvatska
RPI	– Retail Price Indeks
SAL	– Structural Adjustment Loan
SDR	– posebna prava vučenja
SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
tek.	– tekući
tis.	– tisuća
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
trg.	– trgovačka
TZ	– trezorski zapisi
VP	– vrijednosni papiri
WTO	– Svjetska trgovinska organizacija (engl. World Trade Organization)

Kratice za valute

HRK	– hrvatska kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
SIT	– slovenski tolar
EUR	– euro
JPY	– japanski jen
XDR	– posebna prava vučenja

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaze se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
ø	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
()	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

